

PROVINCIE FLEVOLAND

Programmabegroting 2022

Aan Provinciale Staten van Flevoland

Voor u ligt de Programmabegroting 2022. Een begroting die op koers ligt met de afspraken die gemaakt zijn in het Coalitieakkoord 2019-2023 'Ruimte voor de Toekomst'. Dit is de derde begroting in deze coalitieperiode.

We zijn ervan overtuigd dat de provincie een rol van betekenis kan spelen in het zoeken naar oplossingen voor de problemen waar de Flevolandse samenleving voor staat. Tegelijk zijn wij ons ervan bewust dat we die rol alleen goed kunnen vervullen in een goed samenspel van overheden en in open overleg met andere betrokken partijen. Dat is dan ook hoe wij in de praktijk te werk willen gaan. Het is ook de kern van het thema 'Vernieuwend bestuur'. We willen inwoners raadplegen door nieuwe methoden in te zetten. In een vroeg stadium gaan we de dialoog aan met de samenleving en nodigen ondernemers, instellingen en medeoverheden uit met ons mee te doen.

Financieel gezien presenteren wij een solide en sluitende meerjarenbegroting 2022-2025. De ambities in ons coalitieakkoord overstijgen echter de (incidentele) financiële middelen van dit moment. Op onderdelen zijn deze ambities daarom nog niet altijd verwerkt in deze begroting. We gaan die ambities nader invullen en uitwerken in samenspraak met Provinciale Staten.

De Programmabegroting 2022 vindt u in zijn geheel terug op www.flevoland.nl/loket/financien. Een toegankelijke digitale webversie kunt u raadplegen via <https://flevoland.begroting-2022.nl>.

Gedeputeerde Staten van Flevoland,

De secretaris,

de voorzitter,

Inhoudsopgave

Hoofdpijnen	9
II. Financiën	10
III. Weerstandsvermogen	11
IV. Samenstelling college van Gedeputeerde Staten	12
V. Leeswijzer	13
II Programmaplan	16
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap	17
Inleiding	18
1.1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap	22
1.2 Water	25
1.3 Totale lasten en baten	26
2 Landbouw, visserij en natuur	27
Inleiding	28
2.1 Landbouw & Visserij	31
2.2 Natuur & landelijk gebied	33
2.3 Totale lasten en baten	38
3 Economie	39
Inleiding	40
3.1 Economische ontwikkeling	43
3.2 Gebiedsopgaven	46
3.3 Totale lasten en baten	50
4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	51
Inleiding	52
4.1 Recreatie en toerisme	56
4.2 Cultuur en erfgoed	57
4.3 Krachtige samenleving	58
4.4 Totale lasten en baten	60
5 Energie, duurzaamheid en milieu	61
Inleiding	62
5.1 Regionale energiestrategie	66
5.2 Duurzaamheid en circulaire economie	67
5.3 Milieu: lucht, bodem, geluid	68
5.4 Klimaat akkoord	69
5.5 Totale lasten en baten	70
6 Mobiliteit	71
Inleiding	72

6.1 Openbaar vervoer	76
6.2 Ontwikkeling en innovatie mobiliteit	78
6.3 Infrastructuur	80
6.4 Totale lasten en baten.....	82
7 Vernieuwend bestuur	83
Inleiding	84
7.1 Bestuur	87
7.2 Provinciale Staten.....	91
7.3 Algemene dekkingsmiddelen en stelposten	92
7.4 Bedrijfsvoering	94
7.5 Reserves.....	96
7.6 Totale lasten en baten.....	98
III Paragrafen	99
1 Lokale heffingen	100
1.1 Beleid ten aanzien van heffingen	100
1.2 Kwijtscheldingsbeleid	101
1.3 Overzicht tarieven	101
1.4 Lokale lastendruk	102
1.5 Opbrengst van de lokale heffingen	102
2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	104
2.1 Algemeen.....	104
2.2 Risicobeleid en risicomangement.....	104
2.3 Risicoprofiel	105
2.4 Weerstandsvermogen	107
2.5 Toelichting op de risico's	108
2.6 Niet financiële risico's	118
2.7 Financiële kengetallen BBV	119
3 Onderhoud kapitaalgoederen	120
3.1 Algemeen.....	120
3.2 Beleidskader ten aanzien van het onderhoud	121
3.3 Middelen	124
4 Financiering	126
4.1 Algemeen.....	126
4.2 Ontwikkelingen.....	126
4.3 Treasurybeleid.....	126
4.4 Uitvoering treasurybeleid.....	128
4.5 Renteschema	129
5 Bedrijfsvoering.....	130

5.1 Algemeen.....	130
5.2 Onderdelen bedrijfsvoering	130
6 Verbonden partijen	134
6.1 Algemeen.....	134
6.2 Overzicht verbonden partijen	135
7 Grondbeleid.....	147
IV Financiële begroting.....	149
1 Overzicht baten en lasten.....	150
1.1 Financieel overzicht.....	150
1.2 Grondslagen waarop de ramingen zijn gebaseerd.....	156
1.3 Incidentele baten en lasten	157
2 Uiteenzetting financiële positie.....	158
2.1 Uitgangspunten voor de Programmabegroting 2022	158
2.2 Geprognosticeerde begin- en eindbalans	159
2.3 Bijdrage EMU-saldo	159
2.4 Jaarlijks terugkerende arbeidsgerelateerde verplichtingen.....	160
2.5 Investerings in vaste activa	160
2.6 Financiering	162
2.7 Reserves en voorzieningen.....	162
2.8 Financiële diagnose en kengetallen	164
Bijlagen	167
Aanvaarde moties en amendementen Perspectiefnota 2022-2025.....	168
B. Overzicht reserves en voorzieningen	173
C. Specificatie van de verdeling van de lasten en baten over de taakvelden	189
D. Specificatie van incidentele baten en lasten	192
E. Afkortingenlijst	197

Hoofdlijnen

De Programmabegroting 2022 die voor u ligt blikst vooruit op alweer het laatste volledige kalenderjaar van de huidige coalitie. Met deze begroting geven we invulling aan de ambities en maatschappelijke opgaven uit het coalitieakkoord 'Flevoland: ruimte voor de toekomst', maar ook aan de uitdagingen die na het ondertekenen van dit akkoord op ons pad zijn gekomen.

Zo was er in 2019 de stikstofcrisis, die door (demissionair) minister-president Rutte lange tijd werd omschreven als de ergste crisis uit zijn periode als premier. Vervolgens kwam begin 2020 het virus dat wereldwijd alles op zijn kop zette. Anderhalf jaar na het uitbreken van de coronapandemie kunnen we gerust zeggen dat wij helemaal klaar zijn met corona, maar dat corona nog niet klaar is met ons. Ook de stikstofcrisis laat zich niet gemakkelijk oplossen. De zoektocht naar een nieuw evenwicht tussen ecologie en economie blijkt een hobbelige weg.

Desondanks is de Programmabegroting 2022 geen somber document. Ons coalitieakkoord draagt de titel 'Flevoland: ruimte voor de toekomst'. Omgekeerd geldt dat als we naar de toekomst kijken, we letterlijk en figuurlijk ruimte zien voor Flevoland. Wij zijn de centraal gelegen schakel tussen de randstad en het oosten en noorden van het land en werken nauw samen met de Metropool Regio Amsterdam (MRA), Regio Zwolle, de gemeenten op de Veluwe en de provincies in het Noorden van het land.

De provincie verbindt. Wij vervullen een schakelrol om inhoud te geven aan ambities en zijn bij uitstek in staat de samenwerking met gemeenten, het Rijk én Europa te versterken. Vanuit die verbindende rol zorgen wij dat onze regio's de Europese financieringsmogelijkheden optimaal benutten, maar trekken wij ook samen met onze gemeenten op in bijvoorbeeld de aanpak van ondermijning.

De wereld waarin we leven is voortdurend aan het veranderen. Het wordt droger. En natter. De biodiversiteit staat onder druk en de huizenmarkt is oververhit. Juist in tijden van transitie ziet Flevoland een rol voor zichzelf weggelegd. Als grootste inpolderingsproject ooit ligt de oorsprong van onze provincie immers in verandering en aanpassen aan veranderende omstandigheden. Dat betekent soms vernieuwen, maar in deze tijd ook soms nieuwe manieren tot verduurzamen aanwenden. Anders gezegd: pionieren zit in ons bloed.

Onze voortrekkersrol op het gebied van duurzame energie zetten we graag voort in de energietransitie, waarbij het Klimaatakkoord ons kompas is. De opwek van duurzame energie uit wind en zon is niet voldoende. We moeten op zoek naar actieve CO₂-reductie. Dat doen we als provincie uiteraard niet alleen. In de aanloop naar 2023 werken we in en met de regio samen aan een RES 2.0. Daarbij draait het om het verkennen van mogelijkheden, maar zeker ook kansen verzilveren zoals de waterstofeconomie.

Een belangrijk deel van de Flevolandse ontstaansgeschiedenis ligt in het verbouwen van voedsel voor Nederland. Inmiddels zijn we allang niet meer aardappelakker van Nederland alleen, maar is de agrarische sector van Flevoland een speler van wereldformaat. De transitie in de landbouw naar korte ketens en kringlooplandbouw pakken wij voortvarend op samen met ondernemers en kennisinstellingen. In 2022 is Almere een half jaar lang het decor van de Floriade. Het thema van de wereldtuinbouwtentoonstelling is *growing green cities* en biedt ons als provincie de gelegenheid om te laten zien waar we zo trots op zijn. Ook dagen we graag uit. In het kader van het stikstof- en klimaatvraagstuk bieden we ruimte aan innovaties en duurzaamheid die bijdragen aan een lagere uitstoot van ammoniak en een betere balans tussen natuur en landbouw.

Wij zoeken liever naar mogelijkheden dan te denken in onmogelijkheden. Dat geldt zeker voor de woningbouwopgave. Er gaat geen dag voorbij of we lezen verhalen over een overspannen woningmarkt en kopers die keer op keer vergeefs een bod uitbrengen. Om de krapte het hoofd te bieden wil het Rijk fors meer woningen bouwen. Flevoland kan ook bij deze maatschappelijke opgave een belangrijk onderdeel van de oplossing zijn. Samen met de gemeenten werken we aan het realiseren van 100.000 plus toekomstbestendige woningen in de provincie. Waar we innovatief en duurzaam (ver)bouwen stimuleren, zodat we het doel voor 2050 kunnen realiseren.

Een prettige leefomgeving is meer dan de optelsom van de stenen en huizen. Daarom hangt ons woningaanbod nadrukkelijk samen met de komst van de IJmeerlijn en op een later moment de Lelylijn. Maar met een goede ontsluiting en een flink aantal nieuwe huizen alleen zijn we er nog niet. De bouw van een samenleving vraagt

bijvoorbeeld om een solide gezondheidsinfrastructuur, onderwijsfaciliteiten, recreatiemogelijkheden, natuur en cultuur.

Bij alles wat we doen is draagvlak onontbeerlijk. Daarom zoeken we voortdurend de verbinding om gezamenlijk de maatschappelijke opgaven op te pakken. In onze Omgevingsvisie staat dat we willen dat de provincie Flevoland meer en meer van de Flevolandse wordt. Verder bouwen aan onze Flevolandse samenleving kunnen wij als provincie niet alleen; dat doen we met zijn allen.

Op diverse terreinen werkt de provincie samen met haar partners en inwoners aan de toekomst. Het paviljoen als opstap naar het kunstmuseum met internationale allure in Almere komt eraan en werken we aan een steeds natuurinclusievere samenleving. Als jongste provincie van Nederland hebben we in korte tijd aangetoond dat we een regio zijn met ambities en mogelijkheden, een versnellingsregio zo u wilt. Er is geen tijd te verliezen. De toekomst begint nu.

II. Financiën

De Programmabegroting 2022 is gebaseerd op het huidige financiële kader, bestaande uit de in mei 2021 door Provinciale Staten vastgestelde Perspectiefnota 2022-2025 en al door Provinciale Staten (of in mandaat) tot en met 1 juli 2021 vastgestelde begrotingswijzigingen. Vervolgens zijn de autonome ontwikkelingen, zoals effecten van de meicirculaire Provinciefonds en het voertuigenoverzicht MRB van 1 juli 2021 en enkele onontkoombare nieuwe ontwikkelingen in deze begroting verwerkt. Structurele mutaties vanuit het Coalitieakkoord 2019-2023 zijn verwerkt voor zover deze voldoende concreet zijn.

Naast deze effecten zijn bij het nader uitwerken van de Programmabegroting 2022 overige voor- en nadelige effecten ontstaan. Deze effecten zijn, conform de bestendige gedragslijn, eveneens verrekend met de stelpost 'Nieuw Beleid'. De resterende vrije ruimte is circa € 0,5 mln. in 2022.

Saldo lasten en baten per programma	Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	13.743	13.161	10.447	9.338	8.355	8.255
2 Landbouw, visserij en natuur	18.597	23.815	21.945	21.279	14.336	13.158
3 Economie	6.856	15.176	12.973	9.657	6.012	3.874
4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	9.966	12.590	9.730	9.140	8.925	8.925
5 Energie, duurzaamheid en milieu	7.308	10.423	9.257	8.673	6.437	6.437
6 Mobiliteit	53.191	55.810	59.652	60.795	60.641	61.320
7 Vernieuwend bestuur	-123.362	-113.745	-111.877	-110.912	-107.526	-107.443
Saldo (- = voordelig saldo)	-13.701	17.231	12.126	7.971	-2.822	-5.475
Stortingen in reserves	74.417	35.168	26.357	20.205	19.977	18.946
Onttrekkingen aan reserves	-71.791	-52.398	-38.483	-28.176	-17.155	-13.471
Saldo reservemutaties	2.626	-17.231	-12.126	-7.971	2.822	5.475
Geraamd resultaat (- = overschot)	-11.075	0	0	0	0	0

x € 1.000

Onderstaand is het saldo van de stelpost 'Nieuw Beleid' weergegeven, inclusief de binnen deze stelpost nog aanwezige oormerken. Voor een detailoverzicht van de stelpost 'Nieuw Beleid' wordt verwezen naar tabel 1.11a (onderdeel IV 'Financiële begroting').

		Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Eindsaldo stelpost Nieuw Beleid in begroting 2022	A	2.611	3.028	6.112	6.815
Bestaande oormerken, waarvan:					
A. Oormerken Coalitieakkoord 2019-2023		1.138	1.138	1.038	2.038
B. Oormerken n.a.v. Najaarsnota 2020		900	1.749	4.902	4.654
C. Overig		104	141	172	123
Totaal nog geoormerkt	B	2.142	3.028	6.112	6.815
Vrije ruimte stelpost Nieuw Beleid in begroting 2022	A -/- B	469	0	0	0

x € 1.000

In onderdeel IV Financiële begroting is een toelichting op de mutaties in de stelpost 'Nieuw Beleid' opgenomen als ook een uiteenzetting van de financiële positie.

III. Weerstandsvermogen

De paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' geeft een overzicht van de belangrijkste risico's van de provincie. Het risicoprofiel is in begroting 2022 (€ 9,6 mln.) toegenomen ten opzichte van die in de jaarrekening 2020 (€ 9,3 mln.). De weerstandscapaciteit is eveneens toegenomen van € 13,8 mln. naar € 14,6 mln. Per saldo blijft de weerstandsratio gelijk met 1,5. Deze bevindt zich daarmee binnen de bandbreedte van 1,1 tot 2,0, zoals vastgelegd in de nota 'Risicomanagementbeleid 2017'.

IV. Samenstelling college van Gedeputeerde Staten

De samenstelling van het college (inclusief bijbehorende portefeuille) is als volgt:

Naam	Portefeuille
Dhr. L. (Leen) Verbeek <i>Commissaris van de Koning</i>	Voorzitter Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten met in portefeuille: Rijksheertaken, Burgemeesterszaken, Aangelegenheden Koninklijk Huis, Koninklijke onderscheidingen en predicaten, Integriteit, Bemiddelingsverzoeken, Bezwaar en beroep, Openbare orde en veiligheid, Ondernijning, Veiligheid/Crisisbeheersing, Veiligheidsregio Flevoland, Archiefinspectie.
Dhr. J. (Jan) de Reus	Gedeputeerde met in portefeuille: Ruimtelijke ordening, Wonen, Landschap, Almere 2.0 (incl. RRAAM, Schaalsprong Almere, handelingsperspectief, Fonds Verstedelijking Almere en afronding IFA), Amsterdam Lelystad Airport (incl. Lelystad Airport Businesspark en OMALA incl. Airport Garden City C.V.), Mobiliteit (incl. infrastructuur, OV, verkeersveiligheid, IJsseldelta Zuid en Smart Mobility), MITC, Personeel & Organisatie, Bestuurlijke Adviescommissie (BAC) DROW, BAC Mobiliteit en BAC Werkgeverszaken en 100.000 woningen 1e loco commissaris van de Koning.
Mw. C.W. (Cora) Smelik	Gedeputeerde met in portefeuille: Duurzaamheid (incl. stuurgroep Duurzaamheid, Het Goede Voorbeeld en beleid circulariteit/circulaire economie), Milieu (incl. bodem, klimaatadaptatie, VTH, omgevingsdiensten en Afvalzorg), Omgevingsvisie (incl. samenwerkingsagenda, Ruimte voor Initiatief, opgave gericht werken en Omgevingswet), Bestuurlijke vernieuwing, Inkoop & Aanbesteding en BAC VTH. 2e loco commissaris van de Koning.
Dhr. J.N.J. (Jan-Nico) Appelman	Gedeputeerde met in portefeuille: Economie (ruimtelijk-economisch beleid, uitvoering circulaire economie, Topsectoren en MKB, Horizon, Lelystad Airport Businesspark, OMALA, EFRO en Interreg), Floriade, Agrofood (Landbouw & Visserij), Landbouw Meerdere Smaken, Maritieme strategie (incl. Flevokust Haven, Maritieme Service Haven en Kornwerderzand), Human Capital-Agenda (incl. Hoger onderwijs), GR Regionaal Historisch Centrum Het Flevolands Archief (beleid), Facilitaire zaken en BAC Economie. 3e loco commissaris van de Koning.
Dhr. J.A. (Jop) Fackeldey	Gedeputeerde met in portefeuille: Energietransitie (coördinatie Klimaatakkoord, energiebesparing, warmtetransitie, windenergie, zonne-energie, energie-innovatie en EEF), Krachtige Samenleving (incl. gezondheid/zorg en Fonds Krachtige Samenleving), Toerisme & recreatie (incl. gebiedspromotie), Kwaliteit openbaar bestuur (incl. bestuurlijke zaken, Regiegroep MRA, Coördinatie Regio Zwolle, IPO-bestuur en coördinatie IBT), Communicatie & ICT, BAC Energie en Corona. 4e loco commissaris van de Koning.
Dhr. H.J. (Harold) Hofstra	Gedeputeerde met in portefeuille: Natuur (incl. natuurbeheer, N2000, natuurontwikkeling, Nieuwe Natuur, ontwikkeling Oostrand, GLB en POP), Vitaal Platteland (Fonds Vitaal Platteland), Water (incl. drinkwaterbescherming, Kaderrichtlijn Water, kaderstelling Waterschap, Markermeer-IJmeer), Financiën (incl. financieel toezicht gemeenten, Rijksvastgoedbedrijf en deelnemingen), Sport, BAC Vitaal Platteland, BAC Financiën en Stikstof. 5e loco commissaris van de Koning.
Dhr. M.A. (Michiel) Rijsberman	Gedeputeerde met in portefeuille: Kunst en cultuur (incl. musea, landschapskunst en programmalijn 4 Fonds Verstedelijking Almere), Verhaal van Flevoland, Nationaal Park Nieuw Land (incl. uitvoering N2000 Beheerplan Oostvaardersplassen en rapport Van Geel, Marker Wadden en Oostvaardersoever), Europa (incl. Comité van de Regio's, vertegenwoordiger EU-netwerken en Huis Nederlandse Provincies), Lelystad Next Level en BAC Cultuur. 6e loco commissaris van de Koning.
Dhr. H. (Hans) Tijn	Provinciesecretaris/algemeen directeur

Gedeputeerde Staten van Flevoland verrichten naast hun bestuurlijke functie een aantal nevenfuncties. Zie voor een volledig overzicht: www.flevoland.nl

V. Leeswijzer

Doelstelling programmabegroting

De programmabegroting is een belangrijk instrument voor Provinciale Staten (PS). Hierin worden de keuzes vastgelegd voor de inzet van de financiële middelen die de provincie ter beschikking staan. Deze keuzes worden op grond van het budgetrecht door PS gemaakt. De keuzes houden verband met de doelstellingen en activiteiten van de provincie. De programmabegroting is daarmee een belangrijk instrument om inhoud te geven aan de kaderstellende rol van PS.

Plaats programmabegroting in de planning en control cyclus

In de programmabegroting wordt vastgelegd wat de provincie wil bereiken, wat daarvoor wordt gedaan en welke financiële middelen daarvoor beschikbaar worden gesteld. Dit document wordt door PS vastgesteld. In de productenraming, die door GS wordt vastgesteld, is een nadere detaillering van de geraamde budgetten opgenomen.

Tussentijds kunnen plannen worden bijgesteld aan actuele ontwikkelingen. Dat kan als onderdeel van de reguliere planning en control cyclus gebeuren via de *perspectiefnota (PN)* en de *zomernota (ZN)*, maar ook incidenteel op basis van door PS en GS genomen besluiten. Deze bijstellingen krijgen hun financieel beslag via begrotingswijzigingen die door PS worden vastgesteld (of in mandaat door GS, conform de financiële verordening).

In de *jaarstukken* wordt eindverantwoording afgelegd over de uitvoering van de ambities, zoals verwoord in de programmabegroting en eventueel bijgesteld bij de perspectief- en zomernota of separate voorstellen. Er wordt aangegeven in welke mate de doelstellingen zijn gerealiseerd en er wordt verantwoording afgelegd over daarvoor uitgevoerde activiteiten en de inzet van financiële middelen. Dit document vormt de basis voor de controlerende rol van PS.

Structuur programmabegroting

De structuur van de programmabegroting wordt bepaald door wettelijke en niet-wettelijke voormissen.

Wettelijke voormissen: het BBV

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) bevat voormissen voor de programmabegroting. Deze dient de volgende onderdelen te bevatten:

- het *programmaplan*, waarin per beleidsprogramma expliciet wordt ingegaan op de beoogde maatschappelijke effecten en de wijze waarop zal worden getracht deze te verwezenlijken en de betrokkenheid van de verbonden partijen hierbij. Het geheel wordt gecompleteerd met de raming van de baten en lasten. Een programma is een samenhangend geheel van activiteiten om de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken. Tevens zijn in het programmaplan de verplicht voorgeschreven BBV-beleidsindicatoren opgenomen;
- de *paragrafen*, bedoeld als nadere toelichting op onderwerpen die van wezenlijk belang zijn voor het inzicht in de financiële positie. Zij geven de beleidsuitgangspunten van beheersmatige activiteiten en lokale heffingen weer. De wettelijk verplichte paragrafen zijn: Lokale heffingen, Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Onderhoud kapitaalgoederen, Financiering, Bedrijfsvoering, Verbonden partijen en Grondbeleid. Daarnaast kan besloten worden om additionele paragrafen op te nemen, hier is vooralsnog geen gebruik van gemaakt;
- een *overzicht van baten en lasten*, dat alle baten en lasten van de in het programmaplan opgenomen activiteiten bevat, ter ondersteuning van de autorisatiefunctie van PS;
- een *uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting daarop*, waarin speciale aandacht wordt geschonken aan investeringen, financiering, reserves en voorzieningen;
- de bijlage met het *overzicht van de geraamde lasten en baten per taakveld* en de *specificatie van incidentele lasten en baten*.

De drie laatste onderdelen vormen samen de Financiële begroting. Deze ondersteunt niet alleen de autorisatiefunctie van PS, maar vormt ook de basis voor de verantwoording na afloop van het boekjaar (inclusief de controle van de rechtmatigheid en het getrouwe beeld van de jaarrekening door de externe accountant).

Niet-wettelijke vormeisen

Ieder hoofdstuk uit het programmaplan begint met een inleiding met daarin de doelenboom en de indicatoren horende bij het programma. Dit wordt gevolgd door de programmaonderdelen waarbinnen aandacht is voor de doelstellingen en activiteiten, zoals deze voortvloeien uit het Coalitieakkoord 2019-2023.

Uitwerking in 2022

- In het voorjaar 2019 is het Coalitieakkoord 2019-2023 opgesteld. De structuur en inhoud (waaronder doelen en activiteiten) van deze begroting sluiten hierop aan.
- Er is getracht de accenten van het coalitieakkoord te vertalen naar herkenbare indicatoren, daarbij aangetekend dat (nog) niet alle doelen te vertalen zijn naar indicatoren. Voor de nu voorliggende Programmabegroting 2022 betekent dit dat de indicatoren in beperkte mate zijn gewijzigd ten opzichte van voorgaand jaar.
- Onderwerpen uit het coalitieakkoord met een structureel begrotingseffect zijn in deze begroting verwerkt indien besteding van deze middelen voldoende concreet is. Voor de overige structurele effecten dient eerst nog een nadere uitwerking en/of besluitvorming plaats te vinden, deze zijn daarom vooralsnog geormerkt binnen de stelpost 'Nieuw Beleid'. Onderwerpen met een incidenteel effect, waarvoor al dekking beschikbaar is vanuit bestaande bestemmingsreserves zijn vooralsnog geormerkt binnen de desbetreffende reserves.
- Ook de in de Perspectiefnota 2022-2025 opgenomen voorstellen die in 2022 een bijdrage leveren aan de beoogde maatschappelijke effecten, zijn verwerkt in het programmaplan.
- De stelpost 'Nieuw beleid' bevat de vrij besteedbare middelen (het begrotingssaldo 2022 en volgende jaren). De stelpost (en de diverse oormerken daarbinnen) is ingezet om enkele autonome begrotingseffecten te dekken. Dit overeenkomstig de Perspectiefnota 2022-2025. Daarnaast hebben een aantal zaken - op basis van bestaand beleid - effect gehad op het begrotingssaldo (zie tabel 1.11a onderdeel IV Financiële begroting).
- De budgetten 2022 en verder zijn (waar van toepassing) gecompenseerd voor prijsontwikkelingen, ten laste van de daarvoor beschikbare stelpost 'Loon- en prijsontwikkeling'.
- In het voorjaar van 2020 heeft de Commissie BBV een nadere interpretatie gegeven ten aanzien van de wijze waarop verstrekte (meerjarige) subsidies dienen te worden toegerekend aan begrotingsjaren. Kernpunt daarbij is dat bij meerjarige subsidies de lasten toegerekend dienen te worden aan de desbetreffende jaren. Dit heeft administratieve gevolgen, wanneer de subsidies deels in een ander jaar worden besteed dan waarvan in de beschikking is uitgegaan. Deze interpretatie is van toepassing met ingang van 1 januari 2021. Het effect wordt momenteel nader in detail onderzocht en eveneens afgestemd met de externe accountant.

Autorisatie programmabegroting

PS hebben een kaderstellende en controlerende taak. In de Provinciewet is opgenomen dat PS de begroting (inclusief programmaplan, paragrafen en financiële begroting) vaststellen. Het financiële autorisatieniveau van de programmabegroting ligt per programmaonderdeel op het totaal van lasten en baten. Dit houdt in dat GS per programmaonderdeel niet meer mogen besteden dan het voor dat onderdeel geraamde totaal van de lasten. Dit bedrag is per programmaonderdeel weergegeven in de programmabegroting. Dit bedrag kan - meestal op grond van een voorstel van GS - via begrotingswijziging door PS worden gewijzigd. Uiteraard dient de besteding te passen binnen de door PS vastgestelde doelen en activiteiten. In de jaarrekening verantwoordt wij in hoeverre wij binnen het geautoriseerde bedrag blijven.

Mandaatverlening

Door eerdere besluitvorming van PS zijn er uitzonderingen ontstaan op de algemene lijn zoals hiervoor beschreven. Deze uitzonderingen hebben betrekking op gedelegeerde reserves en gemandateerde begrotingswijzigingen.

1. Gedelegeerde reserves

De provincie beschikt over een aantal reserves. Het beleid ten aanzien van de vorming en besteding van reserves en voorzieningen is vastgelegd in de 'Nota Reserves & Voorzieningen 2020-2023' (PS van 13 november 2019). Het besteden van de middelen binnen deze reserves is voorbehouden aan PS. Dit houdt in dat eerst een voorstel aan PS dient te worden voorgelegd, alvorens verplichtingen ten laste van reserves mogen worden aangegaan. Daarnaast is besloten de beslissingsbevoegdheid tot besteding en het aangaan van verplichtingen voor de uitvoeringsreserves en de egalisatiereserves bij GS neer te leggen om de doelmatigheid en

slagvaardigheid van de provincie te vergroten. De besteding van deze reserves vindt plaats in overeenstemming met de doelstellingen die PS daarvoor hebben vastgelegd. De hiermee verband houdende gemandateerde begrotingswijzigingen worden via de reguliere procedure ter kennisneming aan PS aangeboden.

2. Gemandateerde begrotingswijzigingen

PS hebben - via de 'Financiële verordening provincie Flevoland 2018' - het college gemandateerd om de onderstaande begrotingswijzigingen door te voeren. Dit heeft tot doel om het aantal begrotingsmutaties dat in de loop van een begrotingsjaar via een begrotingswijziging ter vaststelling aan PS wordt voorgelegd, te verlagen. In veel gevallen gaat het om technische (detail)wijzigingen of wijzigingen waarbij de provincie geen beïnvloedingsmogelijkheden heeft. Het gaat daarbij om de volgende typen wijzigingen:

- Doorgeven bijdragen van derden met specifiek doel.
- Reeds genomen Statenbesluiten.
- Gedelegeerde onttrekkingen aan reserves (zie hierboven).
- Begrotingsvoordelen uit lagere uitgaven en/of hogere inkomsten.

Om PS volledig op de hoogte te stellen van de gemandateerde begrotingswijzigingen, stellen wij haar van gemandateerde wijzigingen in kennis (via de besluitenlijst).

Bij de vaststelling van de Programmabegroting 2018 hebben PS besloten om GS mandaat te verlenen om begrotingswijzigingen vast te stellen die betrekking hebben op specifieke oormerken in de stelpost 'Nieuw Beleid' en de 'Brede Bestemmingsreserve', voor zover deze voortvloeien uit de Perspectiefnota 2017-2021.

Peildatum

De Programmabegroting 2022 kent als peildatum 1 juli 2021. Dit houdt in dat in de ramingen rekening is gehouden met de structurele financiële doorwerking van alle besluiten van PS die tot en met die datum vastgesteld zijn. Tevens is in de ramingen rekening gehouden met de volgende zaken:

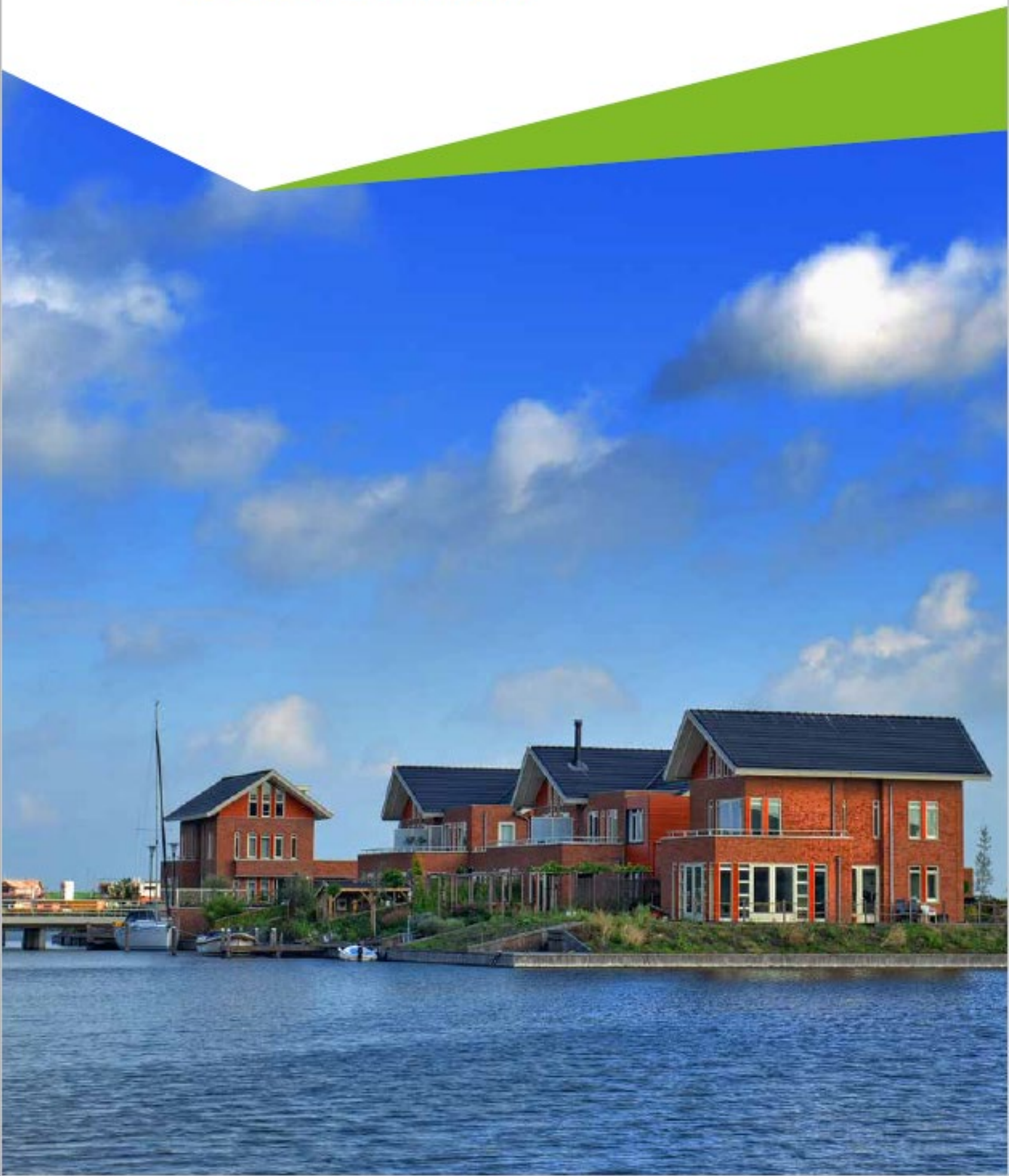
- Effecten van de Meicirculaire 2021.
- Effecten van het Voertuigenoverzicht Motorrijtuigenbelasting (MRB) per 1 juli 2021.
- Actualisatie van de benodigde stelpost voor 'Loon- en prijsontwikkeling'.
- Resultaatbestemming Jaarstukken 2020.
- Overige autonome ontwikkelingen voor zover bekend.

Verklaring verschillen per programmaonderdeel

Bij de toelichting op de middelen geven wij conform de vereisten in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) - indien van toepassing - een verklaring bij het verschil tussen de nieuwe begrotingsraming en het financiële kader. Volgens de bestendige gedragslijn zijn alle verschillen groter dan € 100.000 van een verklaring voorzien. Hiermee krijgen PS inzicht in de aard en achtergrond van wijzigingen die in deze begroting zijn doorgevoerd. Door afronding in duizendtallen kunnen kleine afrondingsverschillen ontstaan in en tussen de verschillende tabellen.

II Programmplan

1. Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water

Inleiding

In dit hoofdstuk staan de belangrijkste activiteiten beschreven die bijdragen aan de ruimtelijke ontwikkelingen in Flevoland.

Omgevingsvisie

We bekijken de Omgevingsvisie FlevolandStraks en de uitwerking daarvan (o.a. vastgelegd in de Uitwerkingsagenda 2020-2025) vanuit een brede blik naar wat goed is voor Flevoland. We werken vanuit het gedachtegoed van de Omgevingsvisie. De opgaven uit de Omgevingsvisie FlevolandStraks ontwikkelen zich, zijn geïntegreerd in de reguliere taken en werkwijzen en zijn te herkennen in de verschillende programma's.

De Omgevingsvisie FlevolandStraks, die op 8 november 2017 door PS is vastgesteld, geeft de langetermijnvisie van de provincie Flevoland op de toekomst van dit gebied. Het gaat over de periode tot 2030 en verder. De visie geeft een heldere ambitie voor de ontwikkeling van provincie Flevoland op de lange termijn en de rol van de provincie daarin, zowel inhoudelijk als in de samenwerking met partners uit de omgeving. Daarnaast gaat de Omgevingsvisie over bestuurlijke samenwerking en ruimte voor initiatief (hoofdstuk 7). Via het spoor 'Samen Maken We Flevoland', dat gebaseerd is op de 'Omgevingsvisie' en het 'Manifest Wij zijn Flevoland!', werken we samen met de gemeenten en het waterschap aan de ontwikkeling van Flevoland.

In 2021 is er opdracht gegeven voor het maken van een 'Tussenrapportage' (eind 2021 gereed). Het doel van de tussenrapportage is om de organisatie inzicht te bieden in waar we staan in de realisatie van de gestelde ambities en hoe we verder zouden moeten gaan. Ook willen we hiermee onderzoeken hoe het adaptieve en flexibele karakter van de Omgevingsvisie gewaarborgd wordt. Zo zorgen we ervoor dat de visie actueel blijft en leidraad kan vormen voor verdere uitwerking van de ambities.

Perspectief 2050

Geconstateerd wordt dat voor grote nationale opgaven steeds vaker naar provincie Flevoland wordt gekeken, denk aan woningbouw, transitie op het gebied van energie, circulariteit, landbouw, logistiek en datacentra. Flevoland vervult steeds meer een schakelpositie tussen de Randstad en Noordoost-Nederland. Om hier op een verstandige wijze invulling aan te geven is de horizon van 2030 onvoldoende. De grote integrale opgaven vragen een lange termijn afweging, waarbij zowel de regionale partijen als het Rijk belangrijke partners zijn. Het Rijk heeft een grote grondpositie in Flevoland en ook haar beleidsopvattingen. Daarom is met het Rijk een traject gestart om goede afspraken te maken. Om de inhoudelijke discussies goed te kunnen voeren wordt een perspectief 2050 uitgewerkt, een document waarin verschillende keuzes en richtingen worden verkend. Aanvullend wordt met de regio en het Rijk toegewerkt naar een strategische agenda, waarin afspraken worden gemaakt over een gebalanceerde ontwikkeling van Flevoland, waarbij groei gaat bijdragen aan kwaliteit.

Ruimtelijke ontwikkeling en landschap

Provincie Flevoland kenmerkt zich door ruimte voor groei en ontwikkeling. Met de beschikbare ruimte die Flevoland zo kenmerkt willen we zorgvuldig omgaan omdat als gevolg van schaarste ook de druk op provincie Flevoland toeneemt. We hebben een dubbele rol. Enerzijds maken we nieuwe ontwikkelingen mogelijk en vangen we ruimte vragende functies op, terwijl we anderzijds toezien op zorgvuldig ruimtegebruik en zorg voor ruimtelijke kwaliteit. Het blijft hierbij een zoektocht naar de juiste balans. In de Metropoolregio Amsterdam verwerken wij de Flevolandse opgaven in de Verstedelijkingsstrategie van de MRA en benutten daarbij de uitkomsten van het Handelingsperspectief Oostflank. De verwachting is dat de druk zal toenemen. Daarom zetten we ons ervoor in om opgaven met elkaar te combineren en te zoeken naar manieren waarop een integrale en geïntegreerde aanpak tot een verbetering van de ruimtelijke inrichting en een versterking van de Flevolandse kwaliteiten kan leiden. Het programma 'Landschap van de Toekomst' geeft hier richting aan.

Almere 2.0

Met het programma 'Almere 2.0' geven provincie, gemeente en Rijk uitvoering aan de afspraak die in 2013 is vastgelegd in de Rijksstructuurvisie en de RRAAM ('Rijks-Regioprogramma Amsterdam, Almere, Markermeer')-overeenkomst over de verdere verstedelijking van Almere met een groei van in principe 60.000 woningen. Via het Fonds Verstedelijking Almere (FVA) wordt op basis van het 'Meerjarenprogramma 2021-2025' geïnvesteerd in sleutelprojecten die het verschil maken in de ontwikkeling van Almere en de regio en zo bijdragen aan de internationale concurrentiepositie van de Noordvleugel van de Randstad. In 2022 wordt het

Handelingsperspectief Metropoolregio Amsterdam (MRA) Oostflank - waarbij de ambities van het RRAAM geactualiseerd zijn - vertaald naar een Uitvoeringsagenda voor onder andere het programma 'Almere 2.0'.

100.000 woningen ambitie

In februari 2020 is in de Tweede Kamer de motie Koerhuis c.s. aangenomen (32847, nr. 621), waarin de regering wordt verzocht met de regio te onderzoeken of in Flevoland 100.000 woningen kunnen worden gebouwd. Na overleg met de gemeenten hebben wij aan de regering gemeld dat wij ruimte zien voor 90.000-115.000 woningen indien daarvoor de goede voorwaarden worden gecreëerd. Nadien heeft gemeente Lelystad uitgesproken op de lange termijn de stad met 40.000 woningen te willen verdubbelen en op basis daarvan hebben wij in het Deltaplan voor het Noorden 130.000 woningen in Flevoland genoemd. PS van provincie Flevoland hebben unaniem een motie aangenomen (26 februari 2020, motie nr. 2) waarin staat dat het moet gaan om 'een volwaardige, leefbare en duurzame gebiedsontwikkeling'. De provincie brengt samen met de gemeenten en het Rijk de mogelijkheden, ambities en voorwaarden in beeld. De provincie heeft geen grond en bouwt geen woningen, maar heeft op een aantal terreinen wel een rol en ambities geformuleerd (bijvoorbeeld bossenstrategie, biodiversiteit en Regionale Energie Strategie). Voor een integrale ontwikkeling van ons gebied is een samenwerking tussen alle partijen nodig en daarin kan de provincie een belangrijke rol spelen.

Woonagenda

De provincie Flevoland wil samen met de gemeenten de 'Flevolandse Woonagenda' ontwikkelen. Hiermee is in 2020 gestart en deze zal worden afgerond in 2021. Doel is een goed en volwaardig woonaanbod en een meer evenwichtige Flevolandse woningmarkt. De woonwensen van Flevolandse en andere woningzoekenden staan hierin centraal. De agenda is actiegericht, waarmee de brede woonkwaliteit van Flevoland versterkt wordt en er afstemming is over nieuw toe te voegen woningen: met aandacht voor het vestigingsklimaat voor bedrijven, onderwijs, voorzieningen, natuur en cultuur. In 2022 wordt de uitvoering opgepakt. In ieder geval wordt gestart met monitoring en projecten als 'Arbeidsmigranten' en 'Woonwensen 55plussers'.

Omgevingswet

De invoering en implementatie van de Omgevingswet is een belangrijke wetgevingsoperatie die over meer gaat dan alleen het omkatten van regels, het heeft ook invloed op de rol en bevoegdheden van de provincie. Het is een beleidsmatige en cultuurverandering die ertoe dwingt keuzes te maken. De minister heeft de inwerkingtreding van de Omgevingswet uitgesteld naar 1 juli 2022. De hiermee gepaard gaande extra kosten voor de periode 2022-2023 zijn geraamd op € 0,35 mln.

Van de provincies wordt verwacht dat zij hun beleid en regels voor inwerkingtreding van de Omgevingswet in lijn brengen met het nieuwe stelsel van instrumenten. In dat kader is in begin 2019 het provinciale beleid en regelgeving voor de fysieke leefomgeving technisch omgezet naar instrumenten van de Omgevingswet ('Omgevingsprogramma Flevoland' en 'Omgevingsverordening Flevoland'). Deze 'basis' moet nog verder worden ontwikkeld. Zo wordt de omgevingsverordening verder (digitaal) Omgevingswet-proof gemaakt.

In de opdracht van het maken van de 'Tussenrapportage van de Omgevingsvisie' wordt het hele stelsel van instrumenten van de Omgevingswet meegenomen. Dit kan leiden tot nieuwe inzichten voor verdere ontwikkeling van bijvoorbeeld de Omgevingsvisie en het Omgevingsprogramma.

Voor een goede samenwerking binnen de provincie wordt ambtelijk en bestuurlijk afgestemd met Flevolandse ketenpartijen. Dit gebeurt in het (ambtelijk) 'Platform Omgevingswet Flevoland' en de 'Bestuurderstafel Omgevingswet Flevoland'.

Onder de Omgevingswet wordt gewerkt met een digitaal stelsel. Voor het digitaal stelsel dat landelijk beschikbaar wordt gesteld (Digitaal Stelsel Omgevingswet - Landelijke Voorziening) is in december 2018 een beheerakkoord gesloten tussen Rijk, Interprovinciaal Overleg van en voor provincies (IPO), Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), UvW over het beheer en de doorontwikkeling ervan. Hieruit volgt een verplichting om aan het DSO-LV mee te betalen vanaf 2020. De provincie is in 2021 aangesloten op het DSO-LV. Het gaat nu om testen en inregelen van instrumenten en werkwijzen. Het beheer hiervan stelt eisen aan de organisatie, welke nader verkend moeten worden. Aan het digitaal werken in de keten wordt samen met de ketenpartners invulling gegeven. De provincies gezamenlijk zijn beoogd huismeester van de informatiehuizen natuur en externe veiligheid. Hiervoor zijn informatieproducten gemaakt die in beheer bij BIJ12 worden gebracht. Deze producten zullen via het DSO-LV voor iedereen ontsloten worden.

Water

Waterberging, droogte, kwaliteit van (grond)water en drinkwatervoorziening en -bescherming zijn de komende periode de opgaven die spelen in provincie Flevoland. De provincie stelt de kaders waarbinnen het waterschap zijn werk doet. In nauwe samenwerking met Waterschap Zuiderzeeland gaan we aan de slag met maatregelen die provincie Flevoland beter voorbereiden op extreme weerpieken. Daarbij is het uitgangspunt dat provincie Flevoland een robuust, veilig en schoon (drink-)watersysteem behoudt.

Maatschappelijk effect

Een duurzame verdere ontwikkeling van ons stedelijk en landelijk gebied met het behoud van het gevarieerde aanbod van de woon-, werk- en leefomgeving. Dit gebeurt in samenwerking met partners uit de regio.

Effect van ons beleid

Ruimtelijk-economische ontwikkelingen zijn zorgvuldig ingepast met oog voor de ruimtelijke (en landschappelijke) kwaliteiten van onze provincie. Het robuuste, veilige en schone (drink-)watersysteem is behouden.

Indicatoren Flevoland

Indicator	Omschrijving	2018	2019	2020	Streef- cijfer 2021	Streef- cijfer 2022	2023 - 2025
Evenwichtige en duurzame door-ontwikkeling	Harde planvoorraad bedrijventerreinen: in 2030 < 6 jaar <i>Bron: IBIS</i> <i>Toelichting: Indicator conform RO Visie Werklocaties Flevoland 2015 en Convenant: tijd die nodig is om harde planvoorraad uit te geven (harde voorraad / gemiddelde uitgifte per jaar)</i>	16 jaar	15 jaar	14 jaar	13 jaar	12 jaar	10 jaar
	Leegstand kantoren in provincie Flevoland (als percentage van de oppervlakte in m ²) <i>Bron: CBS</i>	6%	5%	6%	<6%	<6%	<6%
	Ontwikkeling woningvoorraad <i>Bron: CBS</i> <i>Toelichting: het aantal dat jaarlijks aan de woningvoorraad is toegevoegd minus het aantal dat aan de voorraad is onttrokken, plus correcties.</i>	2.750	2.988	2.432	2.500	3.000	> 3.000
	Percentage regionale keringen dat voldoet aan de normen <i>Bron: Provincie Flevoland</i>	98%	90%*	90%	90%	90%	100%
	Percentage gerealiseerde Natuurvriendelijke oevers langs provinciale hoofdvaarten** <i>Bron: provincie Flevoland</i>	n.b.	47%	47%	40%	40%	40%
	Almere 2.0	Met vastgestelde jaarprogramma's wordt invulling gegeven aan het meerjarenprogramma 2021-2025 van Almere 2.0.	n.b.	-	-	20%	40%

*In 2018 is het aantal regionale keringen teruggebracht naar 10. De waterkering tussen de Kadoelersluis en Blokzijl voldoet als gevolg van 'piping' niet meer aan de norm (de dijk lekt). Het is geen onveilige situatie, waardoor herstel gepland staat voor 2025. Daarom is een streefcijfer van 100% tot die tijd niet realistisch.

****In het beleid van de provincie Flevoland is opgenomen dat 40% (km) natuurvriendelijke oevers zijn gerealiseerd langs de oevers van de provinciale hoofdvaarten. Deze doelstelling is inmiddels behaald, maar provincie Flevoland zet blijvend in op de aanleg van natuurvriendelijke oevers bij noodzakelijke vervanging van traditionele oeverbeschouwing.**

Beleidsindicatoren BBV

Indicator	Omschrijving	2018	2019	2020	Streefcijfer 2021	Streefcijfer 2022	2023 - 2025
Waterkwaliteit (oppervlaktewater)	Percentage van de waterlichamen met een ecologische kwaliteit*: <ul style="list-style-type: none"> • goed • matig • ontoereikend • slecht Bron: Waterkwaliteitsportaal, KRW-rapportages	0%	0%	0%	>0%	>0%	>0%
		83%	72%	72%	<72%	<72%	<72%
		17%	28%	28%	<28%	<28%	<28%
		0%	0%	0%	0%	0%	0%

*Vanuit de Kaderrichtlijn Water is het verplicht om in 2027 de doelen te hebben bereikt ten aanzien van een goede chemische en ecologische kwaliteit van de oppervlaktewateren in Flevoland. Echter wordt de waterkwaliteit vanuit de KRW beoordeeld op basis van het 'one out, all out' principe. Hierdoor voldoet momenteel 0% van de waterlichamen aan een goede kwaliteit, omdat de slechtst scorende parameter in deze waterlichamen nog steeds matig scoort. Vanwege het 'one out, all out' principe en vertraagde reactie van de ecologie is het daarom niet realistisch om als streefcijfer te formuleren dat 100% van de waterlichamen voldoet aan een goede waterkwaliteit. Om realistische streefwaarden te formuleren voor de periode 2023-2025 is ervoor gekozen om te werken met groter of kleiner dan de huidige waarde (zie tabel). Het is voor de KRW verplicht om de doelen en maatregelen elke 6 jaar tegen het licht te houden en waar nodig te actualiseren. Deze herijking is in 2022 afgerond, waardoor vanaf volgend jaar ook herijking van de streefcijfers zal plaatsvinden.

Doelenboom

Programma	Programmaonderdeel	Doelen
1. Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	1.1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap	De 'Uitwerkingsagenda Samen Maken We Flevoland' is uitgevoerd, geëvalueerd en geactualiseerd De invoering van de Omgevingswet is voorbereid Opstellen en uitvoering geven aan het programma 'Landschap van de Toekomst'. In Flevoland is een verbeterde, prettige en gevarieerde woonomgeving/woonvoorraad gerealiseerd Almere 2.0: realiseren ambities m.b.t. de ontwikkeling van Almere op basis van Handelingsperspectief MRA Oostflank De positie van Lelystad als aantrekkelijke, gezonde en duurzame stad is verbeterd
	1.2 Water	Het watersysteem is beter toekomstbestendig

Verbonden partij(en)

De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek geeft uitvoering aan onze wettelijke verantwoordelijkheid voor vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van water. Zij draagt daarmee bij aan het doel van het behoud van een robuust watersysteem.

De provincie is aandeelhouder van Vitens. Vanwege de wettelijke eis dat de aandelen middellijk of onmiddellijk in handen van de overheid moeten zijn, heeft de provincie een belang in deze organisatie.

1.1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap

Portefeuillehouder

J. de Reus

C.W. Smelik (Uitwerkingsagenda, Omgevingswet)

M.A. Rijsberman (Lelystad Next Level)

H.J. Hofstra (Agenda IJsselmeergebied 2050)

Doel (2019-2023)

De Uitwerkingsagenda Samen Maken We Flevoland (SMWF) is uitgevoerd, geëvalueerd en geactualiseerd.

Activiteiten 2022

- We voeren de 'Uitwerkingsagenda SMWF 2020 - 2025' uit, met als uitgangspunt dat er een balans is in de samenhang van de opgaven, de rol van de provincie, de prioritering en de financiële haalbaarheid.
- We voeren een Tussenrapportage uit waarin we kijken hoe we ervoor staan in de realisatie van de ambities uit de 7 opgaven en welke nieuwe ontwikkelingen meegenomen moeten worden.
- We maken samenwerkingsafspraken met de gemeenten en het waterschap, met een strategisch karakter, gericht op de lange termijn vraagstukken (voortkomend uit 'Samen Maken We Flevoland').
- We versterken en borgen de samenhang tussen de 7 opgaven uit de Omgevingsvisie en de andere opgaven van de provincie zodat de uitvoering op elkaar is afgestemd en we integraal, efficiënt en effectief werken.

Doel (2019-2023)

De invoering van de Omgevingswet is voorbereid, zodanig dat de provincie kan sturen op effectief beleid ten behoeve van duurzame leefkwaliteit.

Activiteiten 2022

- We voeren samen met Provinciale Staten (PS) een open, constructieve dialoog over de wijze waarop de instrumenten van de Omgevingswet (Omgevingsvisie, -programma en -verordening) cyclisch worden vastgesteld.
- We leggen vast hoe de provincie betrokken wil worden bij ruimtelijke initiatieven.
- We stellen heldere kaders op voor alle ruimtelijke ontwikkelingen die op ons afkomen.
- We definiëren scherp wat van provinciaal belang is, leggen dit vast en denken mee met gemeenten over hoe te komen tot optimale planvorming. We zoeken daarbij steeds naar de beste balans tussen flexibiliteit en betrouwbaarheid.
- We leggen PS een aanpassing van de 'Omgevingsverordening Flevoland' voor zodat deze bij inwerkingtreding van de Omgevingswet daaraan voldoet.

Doel (2019-2023)

We hebben een landschapsprogramma opgesteld dat uitgaat van landschap als integraal onderdeel van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

Activiteiten 2022

- We geven uitvoering aan het landschapsprogramma.
- We werken integraal en met onze gebiedspartners verder aan het 'Landschap van de Toekomst'.

Doel (2019-2023)

We focussen niet alleen op aantallen woningen, maar werken aan een volwaardige, leefbare en duurzame gebiedsontwikkeling in Flevoland.

Activiteiten 2022

- Met de gemeenten voeren we overleg en stemmen we onze inzet af om tot een evenwichtige ontwikkeling van de woonmarkt te komen die ruimte biedt voor verschillende doelgroepen. We ondersteunen de gemeenten in de door hun geformuleerde ambitie om tot en met 2030 het bouwtempo te verhogen.
- We werken regionaal samen aan de opstelling van een gemeenschappelijke regionale woonagenda.
- We stimuleren innovatief en duurzaam (ver)bouwen en brengen partners bijeen.
- We bevorderen kennis in de regio door proeftuinen te stimuleren, onder meer op het gebied van biobased bouwen/houtbouw, wonen & zorg, smart mobility, natuurinclusief en stikstofneutraal bouwen.

Doel (2019-2023)

De internationale concurrentiepositie van de Noordvleugel van de Randstad is verbeterd door verdere ontwikkeling van Almere, waarbij de woningbouwopgave van Almere is bepaald en er zicht is op realisatie en cofinanciering van de IJmeerverbinding.

Activiteiten 2022

- We vertalen het Handelingsperspectief MRA Oostflank, waarin afspraken staan met het Rijk en regionale partners over de verdere ontwikkeling van Almere en de woningbouwopgave, naar een Uitvoeringsagenda.
- In juli 2020 is het nieuwe 'Meerjarenprogramma Fonds Verstedelijking Almere 2021-2025' vastgesteld. Dit vormt de basis voor de jaarprogramma's in de komende jaren.
- We voeren het Jaarprogramma 2022 uit.

Doel (2019-2023)

De positie van Lelystad als aantrekkelijke, gezonde en duurzame stad is verbeterd.

Activiteiten 2022

- Vanuit ons partnerschap dragen we bij aan het in uitvoering brengen van het Uitvoeringsprogramma van, en voor Lelystad. Het uitvoeringsprogramma is gebiedsgericht en kunnen geconcretiseerd worden in samenwerking met onze gebiedsprogramma's voor onder andere natuur en woningbouw.
- We nemen als strategisch partner deel aan de regietafel en het programmabureau, en leveren een bijdrage in de proceskosten.
- In het kader van de samenwerkingsagenda vanuit de Omgevingsvisie bepalen we waar en hoe de provincie verder inhoudelijk kan bijdragen aan de programmalijnen 'Uitnodigende Stad', 'Veerkrachtige Samenleving', 'Ondernemende Stad', aan de thematische opgaven in het uitvoeringsprogramma; daartoe maken we concrete afspraken. Vanuit de samenwerkingsovereenkomst is onze inzet gericht op de regionale vraagstukken.

Middelen

1.1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap	Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	13.976	13.712	10.352	8.817	8.293	8.193
Baten	-241	-763	-590	-147	-147	-147
Saldo	13.735	12.949	9.762	8.670	8.145	8.045
Kader (saldo na PN 22-25)		12.949	8.351	8.198	8.045	8.045
Verschil t.o.v. kader			1.411	471	100	0
1 Flevoland bouwt voor Nederland			1.007	321	0	0
2 Aanvullend budget Omgevingswet			300	50	0	0
3 Procesgeld gebiedsontwikkeling			103	100	100	0

x € 1.000

Toelichting

1. Flevoland bouwt voor Nederland

Het programma 'Flevoland bouwt voor Nederland' betreft de uitvoering van de motie Koerhuis ((bouw 100.000 woningen in Flevoland). De nu bekende lasten voor het programma zijn opgenomen in de Programmabegroting 2022. Zoals ook uit de Zomernota 2021 blijkt bestaan deze lasten uit cofinanciering voor de regeling 'Flexpools', inhuur externe expertise, de proeftuinen 'houtbouw' en 'wonen & zorg' en samenwerking met de MRA en het IPO.

Voor de regeling 'Flexpools' heeft de provincie een specifieke uitkering ontvangen, waardoor er ook sprake is van baten. Het verschil van € 1,41 mln. bestaat uit € 1,45 mln. aan lasten minus € 0,44 mln. aan baten. Deze middelen komen ten laste van het oormerk in de 'Brede Bestemmingsreserve' van initieel € 1,9 mln. Door de verwachte besteding in 2021 (€ 0,57 mln.) en de begrote besteding in 2022 en 2023 (€ 1,33 mln.) is dat oormerk nu volledig ingezet.

2. Aanvullend budget Omgevingswet

Uitstel van de Omgevingswet leidt ertoe dat activiteiten voor het invoeren van de Omgevingswet langer doorlopen. Het inrichten van de (digitale) werkprocessen kost meer tijd dan gedacht. Zo zal er meer getest en geoefend moeten worden. Een deel van de activiteiten kan over een langere periode uitgespreid worden. Verder is er een aantal activiteiten waarmee niet op inwerkingtreding van de Omgevingswet gewacht hoeft te worden, zoals het inrichten van omgevingstafels. Deze laatste activiteiten lopen door en worden zo mogelijk afgerond en ingevoerd vóór inwerkingtreding van de Omgevingswet. De geschatte extra kosten bedragen circa € 0,35 mln. voor de periode 2022-2023 (Statenmededeling van 27-5-2021 #2796382).

3. Procesgeld gebiedsontwikkeling

Bij de Najaarsnota 2020 was voor het programma 'Flevoland bouwt aan Nederland' een éénmalig budget van € 0,5 mln. toegekend voor procesgeld, namelijk het voorbereiden en verder uitwerken van het programma. Daarvan is in 2020 en 2021 € 0,197 ingezet. Voor 2022 is een benodigd budget geprognosticeerd van € 0,103 mln. Door de geschatte besteding in 2022 tot en met 2024 is het budget van volledig ingezet.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
1.1.1 Ruimtelijke ontwikkeling en landschap	1.698	-22	1.676
1.1.2 Almere 2.0	7.100	-125	6.975
1.1.3 Lelystad Next Level	0	0	0
1.1.4 Flevoland bouwt aan Nederland	1.553	-442	1.111
Totaal	10.352	-590	9.762

x € 1.000

1.2 Water

Portefeuillehouder

H.J. Hofstra

Doel (2019-2023)

Het watersysteem is beter toekomstbestendig.

Activiteiten 2022

We geven uitvoering aan het waterprogramma, door te werken aan de daarin beschreven maatregelen, samen met de gebiedspartners.

Middelen

1.2 Water	Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	553	700	1.155	1.138	679	679
Baten	-545	-488	-470	-470	-470	-470
Saldo	8	212	685	669	210	210
Kader (saldo na PN 22-25)		212	685	669	210	210
Verschil t.o.v. kader			0	0	0	0

x € 1.000

Toelichting

Op dit programmaonderdeel zijn er geen verschillen tussen de nieuwe begrotingsraming en het financiële kader van de perspectiefnota.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit onderstaand product:

Product	Lasten	Baten	Saldo
1.2.1 Waterbeheer en -kwaliteit	1.155	-470	685
Totaal	1.155	-470	685

x € 1.000

1.3 Totale lasten en baten

Hieronder zijn per programmaonderdeel de lasten, baten en saldi opgenomen.

		Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
1.1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap	Lasten	13.976	13.712	10.352	8.817	8.293	8.193
	Baten	-241	-763	-590	-147	-147	-147
	Saldo	13.735	12.949	9.762	8.670	8.145	8.045
1.2 Water	Lasten	553	700	1.155	1.138	679	679
	Baten	-545	-488	-470	-470	-470	-470
	Saldo	8	212	685	669	210	210
Totaal programma 1	Lasten	14.529	14.412	11.506	9.955	8.972	8.872
	Baten	-786	-1.251	-1.059	-617	-617	-617
	Saldo	13.743	13.161	10.447	9.338	8.355	8.255

x € 1.000

2. Landbouw, visserij en natuur

Inleiding

In dit hoofdstuk staan de belangrijkste activiteiten beschreven die bijdragen aan de sociaal-economische ontwikkeling van het landelijke gebied en de toename van de natuur-en recreatieve waarden waarbij de internationale natuurwaarden zijn beschermd.

Landbouw: meerdere smaken

Een van de opgaven uit de Omgevingsvisie FlevolandStraks is 'Landbouw: meerdere smaken'. Daarin beoogt de provincie bij te dragen aan een meer diverse, wendbare, weerbare en duurzame agrofoodsector, die in de wereld bekendstaat als praktijklaboratorium voor vernieuwing. We participeren in de agro-expertraad, dragen bij aan proeftuinen en ondersteunen het proces door condities te optimaliseren.

Bodem en Landbouw

Bodemdaling, klimaatverandering en intensief grondgebruik leiden samen tot achteruitgang in de kwaliteit van het bodem- en watersysteem en de biodiversiteit in het landelijk gebied. De provincie zet zich met haar gebiedspartners in voor blijvend en duurzaam grondgebruik, door de uitvoering van pilots, gebiedsontwikkeling en verduurzaming van de landbouwsector.

Visserij

De visserijsector is innovatief en heeft laten zien te kunnen innoveren om moeilijke tijden te overwinnen. Doorontwikkeling en verduurzaming van de visserij is vanuit economisch en ecologisch perspectief de komende jaren belangrijk om een blijvend rendabele en duurzame visserijsector te realiseren. Vooral de verwerkende industrie en de handel zijn groeiende en goed ontwikkeld. Met de verduurzaming van de IJsselmeervisserij wordt de vangstcapaciteit in het IJsselmeer afgestemd op de hoeveelheid verantwoord te onttrekken vis. Dit doet recht aan de ruimtelijke ingrepen in het kader van het 'Deltaplan' en de 'IJsselmeeragenda 2050' om de natuurkwaliteit van het IJsselmeer te versterken.

Natuur

Het fundament van het natuurbeleid wordt gevormd door het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en de Natura 2000-gebieden. Binnen dit netwerk staan de natuurwaarden voorop en zet de provincie zich samen met gebiedspartners in voor bescherming, beheer en kwaliteitsverbetering die samengaat met een toename van de bekendheid en de toegankelijkheid. Dit leidt tot robuuste, aantrekkelijke en beleefbare natuur. Ook buiten het Natuurnetwerk zijn natuurwaarden aanwezig, via het Actieplan Biodiversiteit wordt ingezet op herstel van de biodiversiteit. Voor behoud en versterking worden faunabeheer en agrarisch natuurbeheer toegepast. Binnen het natuurbeleid vraagt de aanpak van de stikstofproblematiek bijzondere aandacht. Het terugdringen van de uitstoot van stikstof en de depositie ervan in Natura 2000-gebieden is daarvoor noodzakelijk. We zoeken een nieuwe balans tussen ecologie en economie. De transitie richting een natuurinclusieve samenleving is ingezet. Binnen het programma 'Flevoland Natuurinclusief' wordt dit verder vorm gegeven.

Nationaal Park Nieuw Land

Onder onze regie werken we samen met de partners aan Nationaal Park Nieuw Land op basis van de ontwikkelingsvisie met als doel de ontwikkeling van een uniek gebied dat zich kenmerkt als vogelparadijs van internationale betekenis en dat als zodanig kan worden beleefd. We laten het Nationaal Park uitgroeien tot een begrip in binnen- en buitenland. Ook het project 'Oostvaardersoevers' maakt deel uit van het Nationaal Park.

Markermeer-IJmeer

Binnen het programma 'Markermeer-IJmeer' werken we aan de verbetering van de natuur- en waterkwaliteit in samenhang met ruimtelijk-economische ontwikkeling zoals de verdere ontwikkeling van Almere en Lelystad, recreatie en de IJmeerverbinding. In het kader van het Toekomstbestendig Ecologisch Systeem (TBES) verkennen we hoe deze samenhang vorm kan krijgen.

Floriade

De Floriade biedt grote kansen voor de Flevolandse economie in de volle breedte en om de Flevolandse innovatiekracht internationaal uit te dragen. Zowel in het provinciale Innovatiepaviljoen Food Forum op het Floriade-terrein als in de hele regio is dat zichtbaar. Samen met Agrofood bedrijfsleven versterken we blijvend de economie en de kenniseconomie in het bijzonder met de Flevo Campus als kenniscampus rond stedelijke voedselvraagstukken en door het opzetten van proeftuinen in provincie Flevoland.

Nieuwe Natuur

De projecten van het programma 'Nieuwe Natuur' worden gerealiseerd en dragen bij aan de versterking van de kwaliteit van de woon-, werk- en leefomgeving in heel Flevoland. De lessen die we getrokken hebben, integreren we in het reguliere natuurbeleid.

Landelijk Gebied

We geven een nieuwe invulling aan de agenda 'Vitaal Platteland' en het daarbij behorende fonds 'Leefbaarheid landelijk gebied'. Dit gebeurt via de programmaliijn 'Leefbaar Platteland' van het programma 'Krachtige Samenleving', zodat die beter aansluit op de doelen van krachtige samenleving, Leader/POP en de provinciale kerntaken, zoals (sociale) innovatie op het gebied van bereikbaarheid en educatie.

Maatschappelijk effect

Een vitaal en aantrekkelijk Flevoland, met een diverse, innovatieve en biodiverse landbouw; een brede en duurzame visserijsector en een sterk ontwikkelde en toegankelijke natuur.

Effect van ons beleid

De sociaal-economische ontwikkeling van het landelijk gebied is verbeterd, de natuurwaarden en recreatieve waarden zijn toegenomen. De internationale natuurwaarden zijn voldoende beschermd.

Indicatoren Flevoland

Indicator	Omschrijving	2018	2019	2020	Streef- cijfer 2021	Streef- cijfer 2022	2023 - 2025
Landbouw	Aantal banen in de (brede) Agrofoodsector <i>Bron: Vestigingenregister Provincie Flevoland</i>	19.858	20.953	21.410	≥ 21.410	≥ 21.410	≥ 21.410
	Aantal ondersteunde proeftuinen <i>Bron: Provincie Flevoland/Horizon</i>	-	-	7	11	10	-
Natuur	Aantal hectaren Nationaal Natuurnetwerk <i>Bron: Provincie Flevoland/VRN</i>	26.273	26.274	26.271	≈ 26.000	≈ 26.000	≈ 26.000
Floriade	Het Innovatiepaviljoen is gebouwd en in gebruik	n.v.t.	20%	40%	50%	100%	V
Nationaal Park Nieuw Land	Uitvoering geven aan de eerste bouwstenen uit de ontwikkelingsvisie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	10%	25%	80%
	In samenwerking met gebiedspartners is volgens de MIRT-systematiek de voorbereiding van de realisatie van Oostvaardersoevers afgerond	n.v.t.	n.v.t.	20%	40%	70%	100%
Marker-meer-IJmeer	Eerste vijf eilanden Marker Wadden zijn gerealiseerd	30%	75%	95%	99%	100%	V
	Afronding Marker Wadden met E-eilanden	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	30%	60%	100%
Nieuwe Natuur	De initiatiefnemers hebben de gehonoreerde projecten gerealiseerd	6%	18%	47%	57%	71%	100%

Beleidsindicatoren BBV

Indicator	Omschrijving	2018	2019	2020	Streef- cijfer 2021	Streef- cijfer 2022	2023 - 2025
Beheerde natuur	Het beheer van natuurwaarden uitgedrukt in hectare binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN), met contract. <i>Toelichting: dit betreft het oppervlakte grondgebied dat in beheer is als natuurgebied. Hierbij gaat het om gesubsidieerd natuurbeheer in het kader van het 'Subsidiestelsel Natuur en Landschap'.</i>	23.515	23.606	23.691	≈ 23.700	≈ 23.700	≈ 23.700
Ontwikkelde nieuwe natuur	De ontwikkeling van nieuwe natuurwaarden uitgedrukt in hectare binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN). <i>Toelichting: dit betreft het oppervlakte verworven en ingerichte natuur vanuit de landelijke opgave voor realisatie van het NNN. De indicator richt zich in dit geval alleen op ingericht natuurgebied.</i>	0	0	25	104,5	0	0

Doelenboom

Programma	Programmaonderdeel	Doelen
2. Landbouw, visserij en natuur	2.1 Landbouw en visserij	De bijdrage die de provincie kan leveren aan de transitie van de landbouw is bepaald
		De agrofoodsector landbouw is verder geïnnoveerd, verduurzaamd en meer circulair geworden
		Kringlooplandbouw is beter bekend
		Bodemkwaliteit is verbeterd
		Benutten van kansen die Floriade biedt voor de Flevolandse (kennis)economie
		De Urker visserij is geherstructureerd

Programma	Programmaonderdeel	Doelen
	2.2 Natuur en landelijk gebied	<p>De natuurwaarden zijn behouden en de beleefbaarheid van natuurgebieden is toegenomen</p> <p>De kwaliteit van natuur en biodiversiteit in het landschap is verbeterd</p> <p>Uitvoering geven aan de eerste bouwstenen van de ontwikkelingsvisie Nationaal Park Nieuw Land</p> <p>Vorbereiding besluitvorming realisatie Oostvaardersoever door het doorlopen van de MIRT-fasen</p> <p>In het Markermeer-IJmeer zijn natuur- en recreatiemogelijkheden ontwikkeld</p> <p>Nieuwe Natuur: toegankelijke natuur met ruimte voor recreatie is ontwikkeld</p> <p>Flevoland benut de mogelijkheden van Europese structuurfondsen (POP)</p> <p>Flevoland benut de mogelijkheden van Leefbaar Platteland</p>

Verbonden partij(en)

De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek geeft uitvoering aan onze wettelijke verantwoordelijkheid voor toezicht en handhaving op het gebied van natuur. Zij draagt daarmee bij aan het doel om de natuurwaarden te behouden.

2.1 Landbouw & Visserij

Portefeuillehouder

J.N.J. Appelman
H.J. Hofstra

Doel (2019-2023)

De bijdrage die de provincie kan leveren aan de transitie van de landbouw is bepaald, waarbij op basis van proeftuinen de optimale condities voor de landbouwtransitie zijn verkend.

Activiteiten 2022

- We werken de provinciale rol in het creëren van optimale condities voor de transitie van de landbouw naar kringlooplandbouw en een duurzaam metropolitaan voedselsysteem verder uit.
- We werken mee aan experimenten van de Rijksoverheid gericht op kringlooplandbouw, verduurzaming van het voedselsysteem en implementatie van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid.
- We benutten de mogelijkheden van de 'Plattelandsonwikkelingsprogramma 3' (POP3)-transitiejaren 2021 en 2022 op weg naar het nieuwe GLB.

Doel (2019-2023)

Met behulp van proeftuinen en kennisnetwerken innovaties in de agrofoodsector landbouw verder geïnnoveerd, verduurzaamd en meer circulair geworden. We hebben stappen gezet in het promoten van streekproducten, het verkorten van de ketens richting de consument en het hergebruik van restproducten binnen de landbouw en gaan zo ook voedselverspilling tegen.

Activiteiten 2022

- Vanuit Landbouw Meerdere Smaken jagen we concrete programma's aan die bijdragen aan:
 - Innovaties.
 - Sluiten en verkorten van de ketens in de landbouw.
 - Natuurinclusieve landbouw en biodiversiteit.
 - Versterking van de precisielandbouw.
 - Kringlooplandbouw (hergebruik van restproducten en tegengaan voedselverspilling).
 - Voedselkwaliteit en gezonde voeding.
- We werken mee aan 10 proeftuinen.
- We organiseren experimenten kringlooplandbouw in het kader van de landbouwvisie van het Rijk.
- We participeren in Voedsel Verbindt en voeren daarbinnen activiteiten uit die zich richten op een duurzamer en meer circulair voedselsysteem, verkorten van de keten en promoten van streekproducten.
- We participeren in de Agro-Expertraad en dragen bij aan het bekendmaken van diens adviezen.
- We werken aan een 'Kennis- en Innovatieagenda' gericht op de lange termijn ambitie.

Doel (2019-2023)

De kringlooplandbouw is beter bekend.

Activiteiten 2022

- We organiseren kennisuitwisseling binnen Flevoland en binnen de regio Voedsel Verbindt.
- We organiseren activiteiten in Food Forum, op de Floriade en daarbuiten, om de Flevolandse kringlooplandbouw en de proeftuinexperimenten bekend te maken.

Doel (2019-2023)

De bodemkwaliteit is verbeterd als basis voor een toekomstbestendige en duurzame landbouw, waarbij nadrukkelijk aandacht is voor bodemdaling en meervoudig ruimtegebruik.

Activiteiten 2022

- We participeren in of voeren pilots uit rond bodemdaling, bodemkwaliteit en meervoudig ruimtegebruik.
- We participeren in het Actieplan Bodem en Water (ABW).
- We regisseren het gebiedsproces bodemdalingsgebied ZW Emmeloord.
- We ontwikkelen een geïntegreerde benadering voor de gebiedsontwikkeling in gebieden met bodemdaling om met vrijwillige kavelruil de grondmobiliteit te vergroten.

Doel (2019-2023)

De Flevolandse economie is versterkt, waarbij de kansen die de Floriade biedt in de volle breedte zijn benut en de kenniseconomie is toegenomen.

Activiteiten 2022

- We creëren rond de Flevo Campus een internationaal netwerk met een kennis- en innovatieagenda, gebruiken de expo in 2022 en de aanloop ernaartoe om dit netwerk vorm te geven.
- Vanaf de opening in juni 2021 blijkt de belangstelling groot om in het provinciale paviljoen Food Forum op het Floriade-terrein bijeen te komen. De eerste maanden ligt het accent op televisie-uitzendingen vanuit het pand. Het permanente pand is de fysieke start van de Flevo Campus. In combinatie met onderwijs en onderzoek (nieuwbouw Aeres Hogeschool) en ondernemerschap (The Village) biedt Flevo Campus met ons paviljoen een ontmoetingsplek om samen te werken aan innovaties en aan de toekomst van stedelijke voedselvoorziening.
- We voeren met onze provinciale cofinanciering projecten op en rond de Floriade uit die optimaal bijdragen aan de Flevolandse economie. Bijvoorbeeld: circulaire bruggenbouw en toeristisch-recreatieve samenwerking met Visit Flevoland.

Doel (2019-2023)

De Urker IJsselmeervisserij is geherstructureerd, in samenhang met de herstructurering van de overige IJsselmeervisserij op schubvis, waarbij de vangstrechten worden afgestemd op het niveau dat het ecosysteem duurzaam kan genereren en er een duurzaam ontwikkel- en arbeidsmarktperspectief blijft bestaan.

Activiteiten 2022

We geven met het herstructureringsplan uitvoering aan de bestuursovereenkomst Verduurzaming IJsselmeervisserij. Dit herstructureringsplan bestaat uit een warme sanering (uitkoop van visrechten) en sociaal flankerende maatregelen om de sector te ondersteunen naar een duurzaam ontwikkel- en arbeidsmarktperspectief. Dit plan wordt in 2021 getoetst in Brussel.

Middelen

2.1 Landbouw & Visserij	Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	1.232	3.005	2.640	2.202	100	100
Baten	-148	-847	-978	-488	0	0
Saldo	1.084	2.158	1.662	1.715	100	100
Kader (saldo na PN 22-25)		2.158	1.673	1.725	530	530
Verschil t.o.v. kader			-11	-10	-430	-430
¹ Correctie bodemgebruik 3 pilot CA 19-23			0	0	-450	-450
Overig			-11	-10	20	20

x € 1.000

Toelichting

1. Correctie bodemgebruik 3 pilot CA 19-23

In het Coalitieakkoord 2019-2023 zijn ten laste van de bestemmingsreserve 'Bodem' gelden beschikbaar gesteld voor bodemgebruik (3 pilots) voor de jaren 2020 tot en met 2023. In de Programmabegroting 2021 en de Meerjarenraming 2022-2024 is het budget en de bijbehorende onttrekking ten onrechte blijven staan voor de jaren 2024 en 2025. Dit wordt in de Programmabegroting 2022 gecorrigeerd. Deze correctie heeft geen gevolgen voor het begrotingsaldo.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
2.1.1 Landbouw en visserij	1.122	0	1.122
2.1.2 Bodem en landbouw	459	0	459
2.1.3 Floriade	1.059	-978	81
Totaal	2.640	-978	1.662

x € 1.000

2.2 Natuur & landelijk gebied

Portefeuillehouder

H.J. Hofstra

M.A. Rijsberman (uitvoering Nationaal Park Nieuw Land, inclusief Oostvaardersoevers)

Doel (2019-2023)

De natuurwaarden zijn behouden en zo mogelijk versterkt, de beleefbaarheid van natuurgebieden is toegenomen en de economische activiteiten in natuurgebieden ondersteunen een succesvol beheer zonder de natuurwaarden te bedreigen. De activiteiten van het programma dienen te voldoen aan de vereisten van de nieuwe Wet Natuurbescherming.

Activiteiten 2022

- We geven uitvoering aan de door Provinciale Staten (PS) vastgestelde bossenstrategie.
- We stimuleren de economische activiteiten in natuurgebieden voor zover deze een succesvol beheer ondersteunen en de natuurwaarden niet bedreigen.
- We geven, samen met onze partners, uitvoering aan de vastgestelde 'visie toezicht en handhaving buitengebied' en dragen zo zorg dat toezicht en handhaving in het buitengebied op orde is.
- We werken samen met maatschappelijke partners en medeoverheden aan een aanpak van de stikstofproblematiek. We willen de uitstoot van stikstof in provincie Flevoland verminderen en daarbij vooral inzetten op maatregelen die ook bijdragen aan andere doelen zoals het vergroten van de biodiversiteit, het programma 'Landbouw Meerdere Smaken' en de energietransitie.
- We zoeken daarnaast naar mogelijkheden om stikstofruimte te creëren voor de realisatie van projecten van provinciaal belang, zoals de Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland op Urk en het Mobiliteit en Infrastructuur Test Centrum in Marknesse.

Doel (2019-2023)

De kwaliteit van de natuur en de biodiversiteit in het landschap is verbeterd, waarbij combinaties worden gezocht met natuurinclusieve landbouw en met recreatie en toerisme.

Activiteiten 2022

- We geven samen met betrokken gebiedspartners uitvoering aan het door PS vastgestelde Actieplan biodiversiteit.
- We benutten bermen voor wilde flora en fauna en stimuleren dat akkerranden daar ook voor worden gebruikt.
- Wij geven uitvoering aan het programma 'Flevoland Natuurinclusief'. PS worden betrokken bij de verdere ontwikkeling van dit programma.

Risico('s) en beheersmaatregel(en)

Invasieve exoten

Het Rijk heeft in 2018 de taak om Invasieve Uitheemse Soorten (IUS) te bestrijden en/of onder controle te houden overgedragen aan provincies zonder extra financiële middelen. De provincie ontwikkelt een programma voor invasieve exoten. Samen met gemeenten, waterschappen, faunabeheereenheid, terrein- en wegbeheerders worden binnen het regulier beheer zoveel mogelijk IUS bestreden of beheerst, door middel van toezicht en controle. De provincie heeft een coördinerende taak voor nieuwe soorten (bijvoorbeeld wasbeerhond). Zij benadert de terreineigenaren om uitvoeringsmaatregelen te nemen of geeft een derde partij opdracht om dat te doen om de soorten van het begin af aan uit te roeien. Lasten hiervoor worden gedragen door de provincie en zijn niet begroot. Exotenbestrijding van flora wordt meegenomen in het programma 'Flevoland Natuurinclusief'. De fauna is meegenomen in het faunabeheerplan.

Faunaschade

Agrariërs kunnen te maken krijgen met schade die veroorzaakt is door natuurlijk in het wild levende dieren. Faunaschade kan opgelopen worden aan gewassen of dieren. Voor faunaschade heeft de provincie jaarlijks € 0,18 mln. begroot. In de achterliggende jaren bleek dit voldoende, echter in 2018 is op één perceel voor € 0,1 mln. aan schadevergoeding uitgekeerd. Mocht dit meerdere keren in één jaar voorkomen dan is het gereserveerde bedrag niet toereikend.

Doel (2019-2023)

Aan de eerste bouwstenen uit de ontwikkelingsvisie van het Nationaal Park is uitvoering gegeven.

Activiteiten 2022

- We werken samen met de gemeenten Almere en Lelystad en met Staatsbosbeheer aan de poortontwikkeling bij Almere en Lelystad.
- We leveren een bijdrage aan de totstandkoming en ingebruikname van Marker Wadden middels de realisatie van de E-eilanden door het proces te ondersteunen en geldelijke middelen beschikbaar te stellen. We faciliteren de projecten 'Nieuwe Natuur' die binnen de grenzen van het Nationaal Park liggen en onderdeel zijn van de ontwikkelingsvisie.
- We werken aan samenhang tussen TBES-maatregelen (TBES: Toekomstbestendig Ecologisch Systeem) en doorontwikkeling van Nationaal Park Nieuw Land (zoals de ontwikkeling van Marker Wadden en Oostvaardersoevers) zoals benoemd in de ontwikkelingsvisie.

- We leveren een inbreng in ruimtelijke ontwikkelingen in en rondom het Nationaal Park zoals bij de kustontwikkeling Lelystad, ontwikkeling Lelystad-Zuid, het Handelingsperspectief Almere 2.0 en Amsterdam Bay Area.
- We werken aan samenhang tussen TBES-maatregelen en doelstellingen van het Nationaal Park Nieuw Land (zoals de ontwikkeling van Marker Wadden en Oostvaardersoevers).
- We voeren de maatregelen uit het beleidskader Oostvaardersplassen uit.
- We werken samen met de partners toe naar een samenwerkingsovereenkomst voor de verdere ontwikkeling van Nationaal Park Nieuw Land, onder meer op het gebied van communicatie, educatie, onderzoek, marketing en het verwerven van externe financiering.
- We bevorderen samen met de partners de ontwikkeling van recreatieve producten en arrangementen binnen Nationaal Park Nieuw Land, onder andere met het programma 'Gastheer van het Landschap'.
- We verkennen de mogelijkheden van nationale en Europese samenwerking en het verkrijgen van middelen.

Doel (2019-2023)

Over de mogelijke ontwikkeling van de Oostvaardersoevers als natuurlijke verbindingszone is besloten.

Activiteiten 2022

- Na een afronding van de MIRT-verkenning Oostvaardersoevers begin 2022 werken we in een MIRT-planuitwerking het voorkeursalternatief verder uit en maken we het project financieel en wettelijk mogelijk. Met de zeven samenwerkingspartners vullen we het ontwerp concreet in, zodat het project klaar is voor een uitvraag aan marktpartijen die het project kunnen realiseren.
- Met het Rijk en Europa voeren we overleg over de meerwaarde, de financiering en de haalbaarheid van dit project.

Doel (2019-2023)

In het Markermeer-IJmeer zijn natuur- en recreatiemogelijkheden ontwikkeld als onderdeel van een Toekomstbestendig Ecologisch Systeem (TBES) en ontstaan er kansen voor ruimtelijk-economische ontwikkelingen.

Activiteiten 2022

- We stimuleren het op termijn (inschatting 30-50 jaar) realiseren van een TBES in het Markermeer en IJmeer om de ruimtelijk-economische structuur van provincie Flevoland te versterken.
- We registreren de ruimtelijke ingrepen op het Markermeer-IJmeer en samen met andere partijen brengen we de natuurontwikkeling in beeld.
- We zoeken met samenwerkingspartners naar de vergroting van de samenhang tussen de verschillende ontwikkelingen in het Markermeer-IJmeer, ook in relatie tot de ontwikkelingen in het IJsselmeergebied.
- We onderzoeken gezamenlijk met de Stuurgroep Markermeer-IJmeer de randvoorwaarden die vanuit N2000 en KRW alsook TBES gesteld worden aan de ruimtelijke opgaven die zich in en rond het Markermeer-IJmeer voordoen.
- We leveren, in Markermeer-IJmeer-verband, een inbreng in de kustontwikkeling Lelystad, het Handelingsperspectief Almere 2.0 en het MIRT-onderzoek en -verkenning Amsterdam Bay Area.
- We werken aan samenhang tussen TBES-maatregelen en doelstellingen van het Nationaal Park Nieuw Land (zoals de ontwikkeling van Marker Wadden en Oostvaardersoevers).
- We organiseren samen met de partners in 2022 de werkconferentie Markermeer-IJmeer.
- We volgen de effecten van natuurprojecten en hun bijdrage aan de gestelde natuurdoelen.
- We onderzoeken de benodigde maatregelen om te komen tot een TBES.

Risico('s) en beheersmaatregel(en)

De realisatie van het TBES is vanwege de natuurlijke omstandigheden niet volledig te garanderen. Daarom monitoren verschillende partijen de effecten van maatregelen zoals Marker Wadden en de kwaliteit van het Markermeer-IJmeer.

Doel (2019-2023)

De projecten van het programma 'Nieuwe Natuur' zijn gerealiseerd en dragen bij aan de combinatie natuur en recreatie, het natuurnetwerk, de biodiversiteit en structurele verandering naar duurzame landbouw.

Activiteiten 2022

- We dragen de laatste gronden in het voormalig Oostvaarderswold over.
- We borgen de compensatieverplichtingen (totaal 365 ha) voor onder meer de Hanzelijn, verbreding A6 en foerageergebieden in de gesloten realisatieovereenkomsten.
- We faciliteren de projecteigenaren bij het realiseren van de gehonoreerde projecten 'Nieuwe Natuur'.
- We faciliteren blijvend de dynamiek in het programma 'Nieuwe Natuur' en spelen in op ontwikkelingen.
- We beoordelen en monitoren de projecten die in uitvoering zijn in het kader van het programma 'Nieuwe Natuur'.
- Uit de evaluatie van het programma 'Nieuwe Natuur' integreren we de 'lessons learned' in het reguliere natuurbeleid.

Risico('s) en beheersmaatregel(en)

Binnen het programmavermogen wordt rekening gehouden met onvoorziene tegenvallers tijdens de realisatiefase van de projecten. Het betreft alleen risico's die betrekking hebben op de rol als beheerder van het programma. Projectrisico's zijn neergelegd bij de initiatiefnemers. Het nog beschikbare programmavermogen is voldoende om de risico-inschatting af te dekken.

Doel (2019-2023)

De (financierings)mogelijkheden van het Plattelandsontwikkeling Programma (POP) zijn optimaal benut.

Activiteiten 2022

- We verstrekken en stimuleren het gebruik van POP3-subsidies, waarmee we de agrarische sector stimuleren, de bodem- en waterkwaliteit verbeteren en lokale en sociale netwerken op het Flevolandse platteland versterken.
- We sluiten aan bij de kaders van het Fonds Leefbaarheid Landelijk Gebied en streven naar een maximaal multipliereffect.

Doel (2019-2023)

De (financierings)mogelijkheden van het programma 'Leefbaar Platteland' zijn optimaal benut.

Activiteiten 2022

- We voeren het programma 'Leefbaar Platteland' uit, met inbegrip van de subsidieregeling 'Fonds Leefbaar Platteland 2021-2023'.
- We stemmen daarbij af met Leader en de subsidiemogelijkheden vanuit de gemeentelijke overheden door bijvoorbeeld éénduidige toeleiding van aanvragen via één loket.
- We creëren een platform waarin initiatiefnemers elkaar ontmoeten en van elkaar leren of inspiratie opdoen. Dit in afstemming en samenwerking met het programma 'Krachtige Samenleving' (zie hoofdstuk 4.3).

Middelen

2.2 Natuur & landelijk gebied	Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	19.902	22.169	20.783	20.565	15.486	13.524
Baten	-2.388	-500	-500	-1.000	-1.250	-466
Saldo	17.514	21.669	20.283	19.565	14.236	13.058
Kader (saldo na PN 22-25)		21.657	17.670	15.996	12.108	12.108
Verschil t.o.v. kader			2.613	3.568	2.128	951
1 Programmeren actieplan Biodiversiteit			1.325	1.325	0	0
2 Wijziging lasten poort Lelystad - subsidie			1.000	1.000	0	0
3 Bijdragen programma Nieuwe Natuur			500	500	1.250	137
4 Procesgeld gebiedsontwikkeling			125	125	125	125
5 Biodiversiteit Lelystad Airport - bijdrage uit gebiedsprogramma's			100	100	0	0
6 Toevoegen jaarschijf besteding Contrafinanciering GLB Water			0	274	0	0
7 Correctie jaarschijf 2025 Kwaliteitsontwikkeling			0	0	0	-500
8 Cofinanciering POP			0	750	1.250	1.210
9 Storten kwaliteitsontwikkeling Natuur in POP			-500	-500	-500	0
Overig			63	-5	3	-21

x € 1.000

Toelichting

1. Programmeren actieplan Biodiversiteit

Het actieplan 'Biodiversiteit' is vastgesteld. De jaarschijven 2022 en 2023 zijn geprogrammeerd (ten laste van de reserve 'Flevoland Natuurinclusief').

2. Wijziging lasten poort Lelystad

Voor het project 'poort Lelystad' was in eerdere jaren in totaal € 3,0 mln. begroot voor het verstrekken van subsidie. Daarvan is tot en met 2021 € 0,1 mln. besteed, als voorbereidingsbudget voor de uitvoerende partijen. Voor het resterende deel is sprake van een wijziging in tijd. De subsidiebeschikking zal naar verwachting in 2021 worden afgegeven voor € 2,9 mln. De daadwerkelijke lasten worden toegerekend aan de jaren waarin het project wordt uitgevoerd. De prognose is dat er in 2021 € 0,9 mln. besteed wordt en in de jaren 2022 en 2023 ieder € 1,0 mln. De totale besteding in 2022 tot en met 2025 wordt geschat op € 9,07 mln. (inclusief de mutatie van € 3,21 mln. in de voorliggende begroting). Deze middelen zijn beschikbaar vanuit de 'Brede Bestemmingsreserve', oormerk 'NP Nieuw Land'.

3. Bijdragen programma 'Nieuwe Natuur'

Vanuit het programma 'Nieuwe Natuur' worden nog bijdragen verstrekt aan de projecten 'Oostvaarderplassen', 'Eemvallei Zuid', 'Kop van het Horsterwold', 'Oostkant Dronten' en 'Swifterpark'. De totale omvang daarvan is circa € 5,6 mln. Daarvan wordt € 3,22 mln. verrekend met vooruit ontvangen bijdragen van het Rijk voor boscompensatie (baten) en komt € 2,38 mln. ten laste van reserve 'Nieuwe Natuur'. Daarvan heeft per saldo € 0,5 mln. betrekking op 2022.

4. Procesgeld gebiedsontwikkeling

Voor het programma 'Markermeer-IJmeer' is een jaarlijks bedrag van € 0,05 mln. opgenomen voor procesgeld. Dit omvat onder andere de uitvoering van de natuurthermometer en andere onderzoeken. De procesgeldten worden gedekt uit de reserve 'Procesgeldten gebiedsontwikkeling'.

5. Biodiversiteit Lelystad Airport - bijdrage uit gebiedsprogramma's

Het actieplan 'Biodiversiteit' is vastgesteld. De biodiversiteit Lelystad Airport voor de jaarschijven 2022 en 2023 wordt via een bijdrage gedekt uit de gebiedsprogramma's (vanuit de reserve 'Flevoland Natuurinclusief').

6. Toevoegen jaarschijf besteding contrafinanciering GLB Water

Vanuit de 'Brede Bestemmingsreserve' is nog € 0,274 mln. beschikbaar voor de contrafinanciering van GLB water projecten. De huidige prognose is dat die middelen in 2023 volledig besteed zullen worden.

7. Correctie jaarschijf 2025 Kwaliteitsontwikkeling Natuur

Het toegekende budget 'Kwaliteitsontwikkeling Natuur' loopt af in 2024. De jaarschijf 2025 is om die reden afgeraamd (bijbehorende onttrekking in de reserve 'Beheer en ontwikkeling Natuur' is eveneens vervallen).

8. Cofinanciering POP

Voor de cofinanciering van het 'POP-programma' was in het begrotingskader een jaarlijks gelijk bedrag opgenomen van € 0,43 mln. per jaar. In 2021 is de besteding in de begroting geactualiseerd waardoor er een beter inzicht wordt gegeven in de jaarlijkse lasten. De lasten voor de cofinanciering moeten worden toegerekend aan de jaren waarin de projecten zijn gerealiseerd. Daarom is ook voor de begroting 2022 een actualisatie gemaakt van het verloop van de lasten. In aanvulling daarop is de POP3+ periode (twee aanvullende jaren) concreter ingevuld en ook opengesteld, waardoor de cofinanciering voor die periode ook is opgenomen in de meerjarenraming. Deze middelen komen ten laste van de reserve 'POP'.

9. Storten budget Kwaliteitsontwikkeling Natuur in reserve 'POP'

In de Najaarsnota 2020 is aangekondigd ons trekkingsrecht POP3 voor de transitiejaren POP3 aan te merken voor 'Kwaliteitsontwikkeling Natuur', waardoor het beschikbare budget voor 'Kwaliteitsontwikkeling Natuur' is verdubbeld. In de Zomernota 2021 is besloten de begrote middelen voor 'Kwaliteitsontwikkeling Natuur' te storten in de reserve 'POP', zodat er voldoende ruimte ontstaat voor de gevraagde cofinanciering. Ook voor de jaren 2022 tot en met 2024 wordt het budget gestort in de reserve 'POP'.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
2.2.1 Natuurbeheer	13.474	0	13.474
2.2.2 Nationaal Park Nieuw Land	1.534	0	1.534
2.2.3 Markermeer-IJmeer	50	0	50
2.2.4 Nieuwe Natuur	1.250	-500	750
2.2.5 Europese programma's: landbouw (POP)	3.695	0	3.695
2.2.6 Leefbaarheid landelijk gebied	780	0	780
Totaal	20.783	-500	20.283

x € 1.000

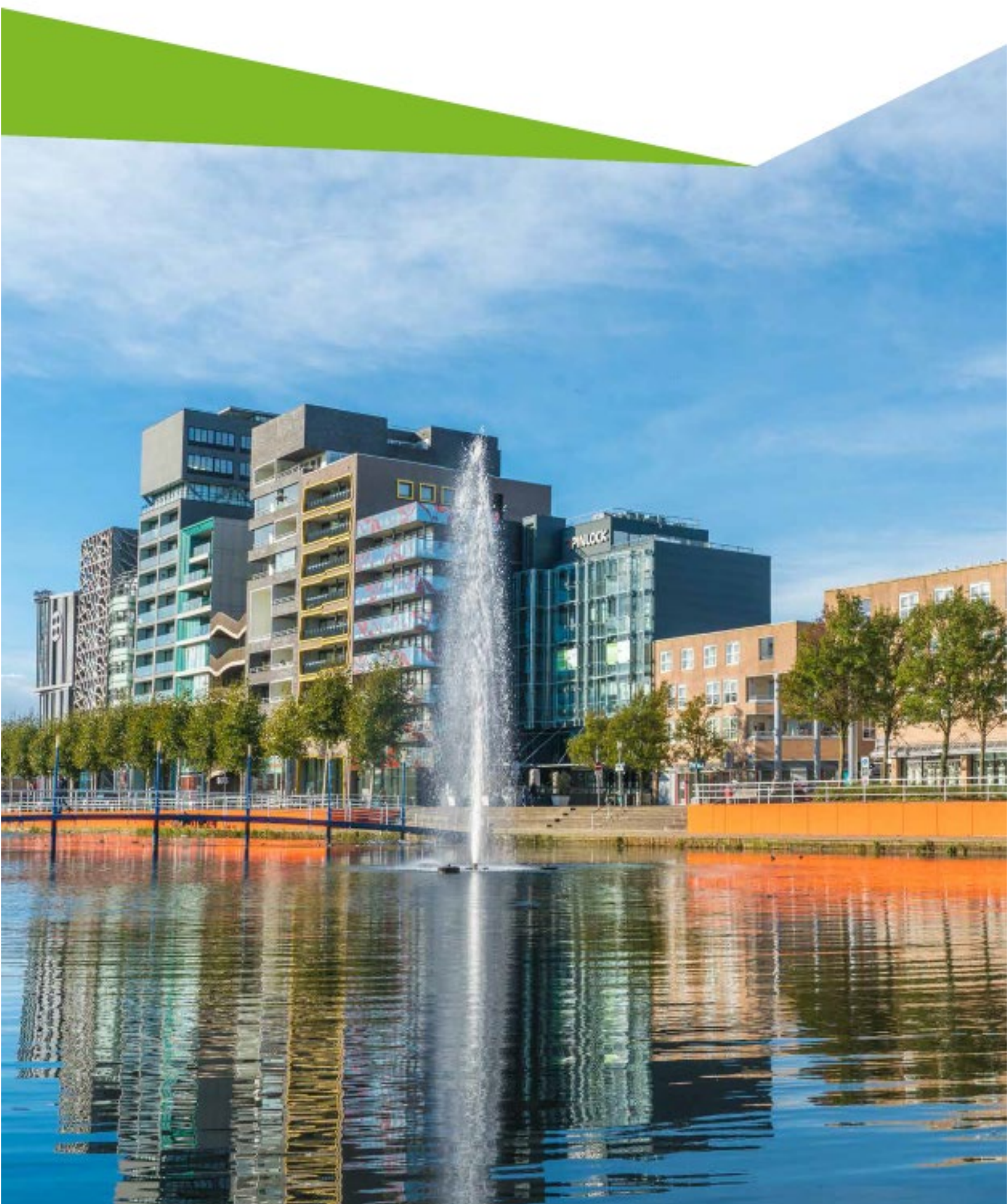
2.3 Totale lasten en baten

Hieronder zijn per programmaonderdeel de lasten, baten en saldi opgenomen.

		Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
2.1 Landbouw en visserij	Lasten	1.232	3.005	2.640	2.202	100	100
	Baten	-148	-847	-978	-488	0	0
	Saldo	1.084	2.158	1.662	1.715	100	100
2.2 Natuur en landelijk gebied	Lasten	19.902	22.157	20.783	20.565	15.486	13.524
	Baten	-2.388	-500	-500	-1.000	-1.250	-466
	Saldo	17.514	21.657	20.283	19.565	14.236	13.058
Totaal programma 2	Lasten	21.134	25.162	23.423	22.767	15.586	13.624
	Baten	-2.536	-1.347	-1.478	-1.488	-1.250	-466
	Saldo	18.597	23.815	21.945	21.279	14.336	13.158

x € 1.000

3. Economie

Inleiding

In dit hoofdstuk staan de belangrijkste activiteiten beschreven die bijdragen aan economische structuurversterking, onder andere het stimuleren van innovatie, groei, de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt, internationalisering en de profilering van de vrijetijdseconomie.

Gebiedsopgaven

De ontwikkeling van Amsterdam Lelystad Airport, Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (MSNF) en Mobiliteit en Infrastructuur Test Centrum (MITC) in Marknesse zijn voorbeelden van gebiedsontwikkeling waaraan we werken. Met lef en in samenwerking met onze partners maken we onze ruimtelijk-economische ambities waar. Dit doen we met aandacht voor: 'Fysieke omgeving', 'Innovatie' en 'Talent'.

Amsterdam Lelystad Airport/Ontwikkelingsmaatschappij Airport Lelystad Almere (OMALA), het bedrijventerrein Lelystad Airport Businesspark en de overslaghaven Flevokust Haven zijn van bovenregionaal belang en versterken de economische structuur van de regio. Door deze ontwikkelingen ontvouwt zich een krachtig logistiek knooppunt in de regio. Ook is dit van belang voor de economie van Nederland en de Metropoolregio Amsterdam, omdat deze regio een belangrijke schakel vormt tussen West- en Oost-Nederland en het achterland (onder andere Duitsland).

Met het Rijk en regiopartijen hebben we in de 'Regio Deal Noordelijk Flevoland' langs de lijnen fysieke ontwikkeling, innovatie en talent afspraken gemaakt over de versterking van het Maritieme Cluster in Urk én de ontwikkeling van een MITC in Marknesse.

Om bedrijven in de maritieme sector in Noordelijk Flevoland vast te houden en uitbreidingsmogelijkheden te bieden gaan we de nieuwe MSNF realiseren.

Rond het nieuwe MITC ontvouwt zich een krachtig, breed cluster van bedrijven betrokken bij smart mobility. De op te richten MITC-campus brengt bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen samen die zich met innovaties op het vlak van slimme, duurzame en veilige mobiliteit bezighouden. Een dynamisch in te richten stadje (DigiCity) is een uitbreiding op het testaanbod van het MITC. Een testomgeving die bij uitstek geschikt is om in een stedelijke omgeving allerlei verkeerssituaties te kunnen testen, verschillende mobiliteitsvormen met elkaar te verbinden en de human factor in beeld te krijgen. Via concrete projecten en initiatieven geven we zo de economische structuurversterking vorm voor verbreding van de welvaart.

Flevoland: ecosysteem voor ondernemerschap

In 2022 continueren we het 'Economisch Programma'. Het 'Economisch Programma' kent vijf programmaliijnen: 'Financiering & Support', 'Internationalisering', 'Ondernemerscultuur', 'Human Capital Agenda' en 'Ruimtelijk-economisch beleid'. Vanuit deze vijf programmaliijnen versterken we ondernemerschap en groei, en zetten we in op verbetering van het vestigingsklimaat.

Naast deze uitvoering vindt in 2022 ook de uitwerking van het bredere economisch beleid plaats op basis van de door Provinciale Staten (PS) gestelde kaders.

Circulaire economie

Duurzaamheid is in ons economisch beleid een belangrijk overkoepelend thema. Het thema 'Circulaire economie' is verder uitgewerkt in hoofdstuk 5 'Energie, duurzaamheid en milieu'.

Maatschappelijk effect

Het ondernemersklimaat en de verdien capaciteit van provincie Flevoland zijn versterkt en de kansen van circulariteit en duurzaamheid worden benut. Het ondernemers- en vestigingsklimaat en daarmee samenhangend arbeids- en opleidingsaanbod zijn versterkt.

Effect van ons beleid

Ondernemers hebben betere toegang tot financiering, op maat geschoold personeel, stimuleringsregelingen voor innovatie, waaronder op het gebied van circulariteit, en internationaal ondernemen. Samen met een duurzame en toekomstbestendige ruimtelijk-economische ontwikkeling zorgt dit voor een regio met een sterke economische structuur waarin het blijvend goed werken, wonen, leren en recreëren is.

Indicatoren Flevoland

Indicator	Omschrijving	2018	2019	2020	Streef- cijfer 2021	Streef- cijfer 2022	2023 - 2025
Amsterdam Lelystad Airport/OMALA	Maximaal rendement uit de aan Lelystad Airport gerelateerde gebiedsontwikkeling: <ul style="list-style-type: none"> Uitgifte Lelystad Airport Businesspark <i>Toelichting: In totaal 100 hectare uit te geven terrein.</i> 	n.v.t.	n.v.t.	35%	35%	50%	85%
	<ul style="list-style-type: none"> Aantal met gebiedspartners uitgevoerde innovatie-, duurzaamheids- en talentontwikkelings- projecten <i>Toelichting: duurzame waterketen, energie- neutraliteit, biodiversiteit, toekomstbestendige luchthavenomgeving</i> 	n.v.t.	10%	20%	30%	50%	100%
Flevokust Haven	Besluitvorming spoor- aansluiting/overslagperron					100%	100%
Noordelijk Flevoland	De Maritieme Servicehaven is gereed voor ondernemers om hun bedrijfspanden te realiseren:						
	- planologisch mogelijk	n.v.t.	90%	90%	75%	100%	V
	- aanbesteding afgerond				25%	100%	V
	- fysiek gerealiseerd					10%	90%
	Uitvoering Regiodeal				10%	35%	80%
	Realisatie maritieme campus				-	25%	75%
	Scholingsfonds Maritiem Noordelijk Flevoland	n.v.t.	n.v.t.	60%	123%	123%	123%
	<ul style="list-style-type: none"> Pilot Herstructurering IJsselmeervisserij 	n.v.t.	n.v.t.	30%	50%	75%	100%
De vorming van het Mobiliteit Infrastructuur Test Centrum (MITC) is in 2025 gerealiseerd: de nieuwe testbaan van RDW in Marknesse is operationeel en er is een krachtig, breed cluster van bedrijven en kennisinstellingen betrokken bij het MITC. De MITC-campus en de nieuwe testomgeving DigiCity bieden ruimte aan bedrijven die zich met innovaties op het vlak van slimme, duurzame en veilige mobiliteit bezighouden.					10%	35%	100%

Indicator	Omschrijving	2018	2019	2020	Streef- cijfer 2021	Streef- cijfer 2022	2023 - 2025
	Toezien op de realisatie en afronding van de lopende ZZL-projecten en rechtmatige besteding van de bijbehorende middelen. <i>Toelichting: Percentage van de afgegeven beschikkingen ten opzichte van de beschikbare middelen.</i>	0%	42%	85%	100%	100%	V
Economisch Programma*	Toegekende aanvragen Voucherregeling Ondernemerschap Flevoland <i>Bron: Provincie Flevoland o.b.v. monitoring Horizon</i>	73	126	117	120	120	120
	Vestigingen van snelgroeiende bedrijven in Flevoland (per 1.000 vestigingen)* <i>Bron: CBS Toelichting: Beleidsdoelstelling 'Meer groeiende bedrijven' - Economisch Programma.</i>	20,5	16,7	n.n.b.	≥ 16,7	≥ 16,7	≥ 16,7

*De indicatorenset voor het 'Economisch Programma' is aangescherpt t.o.v. de Programmabegroting 2021. De indicator 'aantal bedrijven dat gebruik maakt van stimuleringsregelingen Economisch Programma' is vervangen door 'toegekende aanvragen Voucherregeling Ondernemerschap Flevoland'. De indicator 'Vestigingen van snelgroeiende bedrijven in Flevoland (per 1.000 vestigingen)' vervangt de indicator 'percentage snelgroeiende vestigingen': eerstgenoemde biedt voordelen waar het gaat om continuïteit, databeschikbaarheid en vergelijkbaarheid met andere regio's. Momenteel wordt het 'Economisch Programma' herzien. Nadat deze is uitgewerkt en vastgesteld, zal worden bezien of dit aanleiding is voor het opnemen van aanvullende en/of gewijzigde indicatoren.

Beleidsindicatoren BBV

Indicator	Omschrijving	2018	2019	2020	Streef- cijfer 2021	Streef- cijfer 2022	2023 - 2025
Bruto Regionaal Product	Percentage toename van het Bruto Binnenlands Product Flevoland / Bruto regionaal product (BRP) ten opzichte van het voorgaande jaar.	1,7%	3,1%	-1,6%	> 0%*	> 0%	> 0%
Werkgelegenheid	Percentage banen ten opzichte van de totale beroepsbevolking.	72,4%	72,3%	72,6%	≥ 72,6%	≥ 72,6%	≥ 72,6%

*Het is op dit moment niet mogelijk om op een realistische en onderbouwde manier specifieke streefcijfers voor de economische groei in de komende jaren te formuleren. Prognoses van planbureaus, banken en onderzoeksinstituten gaan uit van een snel herstel van de economie, maar de mate waarin dit herstel optreedt verschilt per prognose. Ook zoomen deze prognoses niet altijd in op het regionale niveau.

Doelenboom

Programma	Programmaonderdeel	Doelen
3. Economie	3.1 Economische ontwikkeling	De regionale economie is versterkt, het vestigingsklimaat is verbeterd en het ondernemerschap is versterkt
		Verder ontwikkelen Horizon voor het stimuleren van bedrijvigheid in Flevoland
		Ontwikkelen Human Capital-visie
		Meer zichtbare (inter)nationale bedrijvigheid en vestiging van internationale bedrijven
		Meer groeiende bedrijven en het lerend vermogen van partijen is vergroot
		Flevoland benut de mogelijkheden van Europese structuurfondsen
	3.2 Gebiedsopgaven	Amsterdam Lelystad Airport is operationeel
		De overslaghaven Flevokust Haven is een belangrijke schakel in mainportlogistiek van de Metropoolregio Amsterdam, met een onderscheidend profiel
		Het maritiem cluster op Urk is versterkt en toekomstbestendig
		Het Mobiliteit Infrastructuur Test Centrum in Marknesse is operationeel en biedt ruimte aan bedrijven die zich met slimme, duurzame en veilige mobiliteit bezighouden
		De economische structuur van Noordelijk Flevoland is versterkt

Verbonden partij(en)

De Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Horizon geeft, in opdracht van de provincie, uitvoering aan onderdelen van het 'Economisch Programma' waarbij de sturingsfilosofie van het programma het vertrekpunt is. De vraag van de ondernemer staat daarbij centraal.

In de TMI-POC-Fonds B.V. is het vermogen van het TMI-POC Fonds ondergebracht. Vanuit dit fonds worden leningen verstrekt aan ondernemers die willen innoveren. De provincie is enig aandeelhouder van deze B.V. en heeft daarmee direct zeggenschap over de inzet van het fonds.

Via onze participatie in de verbonden partijen OMALA N.V. en Airport Garden City C.V. (AGC) hebben wij directe invloed op de ontwikkelingen rondom Amsterdam Lelystad Airport om de sociaal-economische, infrastructurele, innovatie- en duurzaamheidsdoelstellingen van deze ontwikkeling te realiseren.

Het Groeifonds Flevoland B.V. geeft in opdracht van de provincie, uitvoering aan het versterken van de economische structuur en het stimuleren van werkgelegenheid. Via haar aandeelhoudersrol heeft de provincie direct zeggenschap over de inzet van het fonds.

3.1 Economische ontwikkeling

Portefeuillehouder

J.N.J. Appelman

Doel (2019-2023)

De regionale economie is versterkt, het vestigingsklimaat in Flevoland is verbeterd en het ondernemerschap, met name in het MKB, is versterkt.

Activiteiten 2022

- We actualiseren het breder economische beleid waartoe ook het 'Economisch Programma' en de 'Human Capital-agenda' horen op basis van de door PS gestelde kaders.
- We continueren de opdracht aan Horizon om vouchers, risicokapitaal, kennis en netwerken beschikbaar te stellen aan Flevolandse ondernemers die willen groeien.

Doel (2019-2023)

Horizon is als Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) volop doorontwikkeld tot een krachtige partner bij het stimuleren van de bedrijvigheid in Flevoland en is uitgebreid met een groeifonds.

Activiteiten 2022

We werken samen met Horizon aan een sterke en nationaal en internationaal gewaardeerde positie als Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM), waarbij nadrukkelijk de samenwerking wordt opgezocht met de Flevolandse gemeenten en de omliggende regio's, zoals de MRA en de Regio Zwolle.

Doel (2019-2023)

Een brede Human Capital-visie met uitvoeringsprogramma ontwikkelen.

Activiteiten 2022

- We actualiseren het breder economische beleid waartoe ook het 'Economisch Programma' en de 'Human Capital-agenda' horen op basis van de door PS gestelde kaders.
- Op basis van de actualisatie van het brede economische beleid herijken we de bestaande instrumenten of ontwikkelen we nieuwe instrumenten voor de programmalijn 'Human Capital'.
- In 2021 zijn specifieke crisisherstelmaatregelen onderwijs-arbeidsmarkt gestart die deels doorlopen en afgerond worden in 2022.
- We ontwikkelen samen met Noord-Holland en de MRA aan een 'Human Capital Agenda Klimaatopgave' die aansluit bij onze brede Human Capital-visie.
- Met de partners in het Regionaal Werkbedrijf Flevoland (RWF) ontwikkelen we Sectortafels en Schakelteams om gericht in te kunnen spelen op de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt.
- Met CMO/Zowelwerk, onderwijs, werkgevers en overheden voeren we de 'Uitvoeringsagenda Human Capital Zorg&Welzijn Flevoland' uit.
- We geven met het MKB Schakelteam uitvoering aan de MKB-deal die gericht is op het ondersteunen van het kleine MKB (2-10 werknemers).
- We breiden het programma 'Talent kleurt Flevoland' uit naar het bedrijfsleven en lokale overheden.

Doel (2019-2023)

De internationale bedrijvigheid van Flevolandse ondernemingen is zichtbaarder geworden en hun aantal producten en vestigingen is gestegen

Activiteiten 2022

- We continueren de opdracht aan Horizon voor de bevordering van internationale zaken doen bij Flevolandse ondernemers door kennis en netwerken te ontsluiten.
- We continueren de uitvoering van de Voucherregeling Ondernemerschap Flevoland die Horizon in mandaat uitvoert.
- We continueren de opdracht aan Horizon om internationale bedrijven te interesseren voor Flevoland en hen te begeleiden bij vestiging in Flevoland.
- We continueren onze bijdrage aan het Investor Relations-programma van het Rijk om de relaties met reeds gevestigde internationale bedrijven goed te onderhouden.

Doel (2019-2023)

De samenhang en samenwerking van partijen in het economisch ecosysteem is vergroot.

Activiteiten 2022

- We continueren de opdracht aan Horizon om invulling te geven aan de versterking van het economisch ecosysteem via het groeimakelaarschap en de Groiebuzz.
- We doen nadere voorstellen over het vervolg van het programma 'Win4all'.
- Samen met Horizon en andere partners dragen we succesvol ondernemerschap uit.

Doel (2019-2023)

De (financierings)mogelijkheden van de Europese subsidieprogramma's zijn optimaal benut.

Activiteiten 2022

- We benutten de Europese thematische fondsen en structuurfondsen optimaal en zodanig dat we een innovatieve en duurzame impuls aan de regionale economie geven en het MKB ondersteunen.
- We werken aan INTERREG-projecten (innovatieprojecten en projecten ter verduurzaming van de Europese economie), waarmee we de interregionale, grensoverschrijdende en internationale samenwerking en regionale ontwikkeling bevorderen.

Middelen

3.1 Economische ontwikkeling	Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	5.527	9.518	6.461	4.210	3.526	3.526
Baten	-1.889	-1.424	-267	0	0	0
Saldo	3.637	8.094	6.194	4.210	3.526	3.526
Kader (saldo na PN 22-25)		8.094	5.176	3.192	2.610	2.610
Verschil t.o.v. kader			1.018	1.018	916	916
1 Detachering PBE - beëindiging - verlagen inkomsten			918	918	918	918
2 Talent kleurt Flevoland			101	101	0	0
Overig			-2	-2	-2	-2

x € 1.000

Toelichting

1. Detachering PBE - beëindiging - verlagen inkomsten

Het Programmabureau Europa was tot 1 januari 2021 een onderdeel van de afdeling Gebiedsprogramma's en Europa. Het programmabureau ondersteunde de Management Autoriteit (MA), die verantwoordelijk is voor de uitvoering van het 'Operationeel Programma Landsdeel West Nederland II' (Kansen voor West). De werkzaamheden zijn vanaf 2021 overgedragen aan gemeente Rotterdam. Gemeente Rotterdam heeft de medewerkers die bij het voormalige programmabureau in dienst waren van de provincie overgenomen. Daardoor zal er vanaf 2022 geen sprake meer zijn van door de provincie te declareren lasten bij de MA. De impact daarvan is € 0,918 mln. per jaar. Daartegenover zijn de personeelskosten voor de provincie ook lager, vanwege de overname door de gemeente (zie programmaonderdeel 7.4 Bedrijfsvoering).

2. Talent kleurt Flevoland

Vaststelling van de Zomernota 2021 heeft geleid tot een besluit om de niet bestede middelen AER Eurodyssey 2021, welke zijn gestort in de bestemmingsreserve 'Economisch programma', in 2022 en 2023 (elk jaar € 0,1 mln.) in te zetten voor het programma 'Talent kleurt Flevoland'. Dit besluit is in de voorliggende begroting verwerkt.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
3.1.1 Uitvoering economisch programma	5.281	-177	5.104
3.1.2 Europese programma's: economie (KvW/interreg)	1.180	-90	1.090
Totaal	6.461	-267	6.194

x € 1.000

3.2 Gebiedsopgaven

Portefeuillehouder

J.N.J. Appelman (Flevokust Haven, Maritiem Cluster Urk)

J. de Reus (MITC, Amsterdam Lelystad Airport samen met J.N.J. Appelman)

Doel (2019-2023)

Uit de gebiedsontwikkeling die Amsterdam Lelystad Airport met zich meebrengt, is maximaal rendement behaald door de faciliteiten en de benodigde infrastructuur te realiseren voor het functioneren van de luchthaven.

Activiteiten 2022

- Met het Rijk en de gemeente Lelystad streven we naar zo spoedig mogelijke openstelling in 2022.
- We bewaken een goede inpassing van Amsterdam Lelystad Airport in de leefomgeving met betrekking tot gezondheid en milieu.
- We stimuleren en faciliteren kennisontwikkeling en innovatie op en rond de luchthaven met betrekking tot toekomstbestendige luchtvaart, luchthaven- en luchthavenomgeving.
- Via Ontwikkelingsmaatschappij Airport Lelystad Almere (OMALA) zetten we in op een duidelijke profilering van Lelystad Airport Businesspark (LAB). Dit zien we in samenhang met andere grootschalige bedrijfsterrinontwikkelingen in de regio zoals Flevokust Haven. De vestiging van bedrijven draagt bij aan het hoogwaardige en duurzame karakter van het businesspark.
- We nemen deel aan bestuurlijk overleg met het Rijk, de interbestuurlijke kolom, de Bestuurlijke Regie Schiphol (BRS) en de Commissie Regionaal Overleg luchthaven Lelystad. Ook nemen we onze verantwoordelijkheid voor de bij ons belegde werksporen van de Alderstafel Lelystad.
- We zetten in op verdere verkenning en ontplooiing van economische kansen, onder meer door deelname aan bovenregionale netwerken zoals de Amsterdam Airport Area (AAA) en de Stichting Kennisalliantie Bedrijventerreinen Nederland (SKBN).
- We leveren inbreng vanuit de regio bij de nationale beleids- en uitvoeringstrajecten die van invloed zijn op of relevant zijn voor de ontwikkeling van Amsterdam Lelystad Airport, waaronder de Luchtvaartnota, de herziening van het luchtruim en het 'Integraal Monitoring- en evaluatieprogramma Lelystad Airport 2020-2023'.

Doel (2019-2023)

Op en rondom Amsterdam Lelystad Airport en Lelystad Airport Businesspark (LAB) zijn samenwerkingsprojecten op het gebied van duurzame energie, biodiversiteit en duurzame waterketen gestart.

Activiteiten 2022

- We stimuleren en faciliteren het gebruik van Europese fondsen (EFRO, INTERREG, LIFE) voor een duurzame ontwikkeling van de luchthaven en LAB.
- We ondersteunen en stimuleren de inzet van Amsterdam Lelystad Airport bij het bereiken van een zo hoog mogelijke ambitie op het punt van duurzaamheid.
- We werken samen met de luchthaven, OMALA en andere gebiedspartners aan een programma duurzame ontwikkeling, waaronder duurzame luchtvaart, duurzame energie, circulariteit, duurzame waterketen, biodiversiteit en klimaatadaptatie.
- Om in het gebied energieneutraal te worden en de congestieproblematiek (het elektriciteitsnetwerk heeft dan op een bepaalde plek meer energie dan het daar aankan) te tackelen zetten we in op een verdere verkenning van innovatieve elementen om de zelfvoorzienendheid te verhogen. Samen met onze gebiedspartners werken we hiervoor een business case uit. Wanneer deze een onrendabele top kent, zoeken we naar financieringsmogelijkheden.

Risico's en beheersmaatregelen

Uitstel van de opening van de luchthaven voor vakantievluchten vertraagt de ontwikkeling van het bedrijventerrein en activiteiten op het gebied van duurzaamheid, economie, opleidingen en kennisontwikkeling. Er wordt ingezet op zo spoedig mogelijke besluitvorming over openstelling voor vakantievluchten.

Doel (2019-2023)

De samenhang en samenwerking van het binnendijkse bedrijventerrein en het buitendijks gelegen haven terrein is geoptimaliseerd, zodat de economische potentie wordt benut, vraag en aanbod op elkaar aansluiten en vervoer over water een aantrekkelijk alternatief is voor vervoer over de weg. Tevens heeft Flevokust Haven een positie in het netwerk van binnenhavens.

Activiteiten 2022

- We zetten het nog beschikbare terreindeel in de markt voor tijdelijke verhuur en/of meerjarige ondererfpacht.
- We stimuleren de ontwikkeling van het binnendijkse bedrijventerrein door de gemeente Lelystad.
- We exploiteren en onderhouden de haven. We onderzoeken de mogelijkheden deze activiteiten voor de langere termijn intern of extern te borgen.
- We gaan actief in gesprek met strategische partners voor samenwerkingsmogelijkheden om bovenregionale potentie te benutten.
- We faciliteren en stimuleren clustervorming, ketenverbreding en cross-overs door middel van goede samenwerking met marktpartijen en medeoverheden.
- We werken samen met de Maxima-centrale en andere partijen aan innovatieve projecten op het gebied van energievoorziening, duurzame aandrijfvormen, grootschalige duurzame energieopwekking en slimme energie- en warmtenetwerken.
- We bereiden een besluit voor over de mogelijkheden voor spoor aansluiting of een overslagperron bij het service-/opstel terrein bij de Houtribweg.

Risico('s) en beheersmaatregel(en)

We onderkennen het risico dat de exploitatie van Flevokust Haven tegenvalt door tegenvallende markt vraag en ladingstromen. Het gevolg daarvan kan zijn dat de economische en maatschappelijke potentie van Flevokust Haven niet optimaal wordt benut. Het financiële gevolg is dat de investeringen en exploitatielasten binnen de huidige projecthorizon niet volledig terugverdiend kunnen worden.

Doel (2019-2023)

Door de ontwikkeling van de Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland, innovatieve ontwikkelingen en versterking van het maritieme onderwijs heeft Urk de mogelijkheid om door te groeien tot een internationaal toonaangevend maritiem centrum.

Activiteiten 2022

- We verwachten dat het hernieuwde inpassingsplan onherroepelijk wordt.
- We ronden de aanbesteding van de Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (MSNF) af (zie risico's).
- Met het Rijk en met regiopartijen geven we uitvoering aan de 'Regio Deal Noordelijk Flevoland' - onderdeel Maritiem Cluster Urk - om de economische en maatschappelijke spin-off van de maritieme sector te verbreden en te verbinden aan andere domeinen.
- We zoeken mogelijkheden om de Regio Deal Noordelijk Flevoland te verbreden en verbinden aan nationale en Europese doelstellingen en financieringsmogelijkheden.
- We stimuleren de toepassing van innovaties in de maritieme sector onder andere door de inzet van een business developer, innovatiesubsidie en inzet op clusterverbreding en -versterking.
- We faciliteren de realisatie van een maritieme campus en een volwaardige onderwijsinfrastructuur.
- We stimuleren op-, om- en bijscholing van arbeidspotentieel voor de maritieme sector met het scholingsfonds Maritiem Noordelijk Flevoland.
- We zetten ons ervoor in dat de verbreding van de sluizen en vaargeul bij Kornwerderzand daadwerkelijk door de provincie Fryslân kan worden gerealiseerd.

Risico('s) en beheersmaatregel(en)

In december 2019 heeft de Raad van State het oorspronkelijke inpassingsplan vernietigd op het aspect stikstof. Vervolgens hebben PS in september 2021 een nieuw inpassingsplan vastgesteld. Het is waarschijnlijk dat er wederom beroep wordt aangetekend tegen het inpassingsplan, waarmee het onzeker is wanneer de servicehaven planologisch-juridisch onherroepelijk wordt. De planning van de aanbestedingsprocedure hangt samen met het onherroepelijk zijn van het inpassingsplan.

We onderkennen het risico dat de aanbesteding niet zal leiden tot gunning van het werk, als gevolg van de economische ontwikkelingen en technologische eisen vanuit emissiebeperking wat leidt tot hogere prijzen en minder beschikbare opdrachtnemers. In het businessplan voor de MSNF is een risicoreservering opgenomen. Mocht de aanbesteding niet slagen, dan wordt er aanvullende besluitvorming gevraagd.

Doel (2019-2023)

De vorming van het Mobiliteit Infrastructuur Test Centrum (MITC) is in 2025 gerealiseerd: de verhuizing van de RDW naar Marknesse is afgerond en de verlengde testbaan met MITC-faciliteiten is operationeel. Ook is er een krachtig, breed cluster van bedrijven betrokken en het MITC faciliteert cross-sectorale samenwerking tussen bedrijfsleven, onderwijs-, kennis- en onderzoeksinstituten complementair aan bestaande automotieve en smart mobility-clusters.

Activiteiten 2022

- Op basis van de 'Regio Deal Noordelijk Flevoland' bereiden we met de diverse betrokken partners, overheden, kennis- en onderzoeksinstituten en bedrijfsleven de realisatie van het MITC inclusief de verlengde testbaan en bijbehorende faciliteiten van de RDW voor.
- We ronden, samen met de gemeente Noordoostpolder, in de eerste helft van 2022 de planologisch-juridische kaders voor het MITC in Marknesse af.
- We bouwen voort op de visievorming voor de campus en concretiseren in samenspraak met betrokken partners de samenwerking.
- We bereiden een bestedingsvoorstel voor aan PS in relatie tot de middelen die voor campusvorming in de 'Brede bestemmingsreserve' staan gereserveerd.
- We werken met de regiopartijen aan de uitvoering van de gezamenlijke strategische agenda voor de positionering en doorontwikkeling van het MITC, waarvan we in 2021 de hoofdlijnen zijn overeengekomen (portfolio, branding).
- We werken toe naar een geformaliseerde MITC-organisatie, een zelfstandige juridische entiteit, waarin de verschillende gebiedspartners deelnemen.

Doel (2019-2023)

De economische structuur van Noordelijk Flevoland is versterkt.

Activiteiten 2022

In overleg met de betrokken partners zien we toe op de realisatie en afronding van de lopende projecten 'Zuiderzeelijngelden' (ZZL) en rechtmatige besteding van de bijbehorende middelen (uiterlijk voor 1 januari 2023). De lopende projecten met een toegekende subsidie uit het ZZL-programma betreffen: 'MITC', 'MSNF', 'Ontsluitingsweg Port of Urk', 'Integrale Gebiedsontwikkeling Schokland', 'Waardevol Waterloopbos', 'Basiskamp Kuinderbos' en 'Recreatieve routeontwikkeling'.

Middelen

3.2 Gebiedsopgaven	Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	4.889	7.489	7.729	6.694	3.238	705
Baten	-1.671	-407	-950	-1.247	-753	-357
Saldo	3.219	7.082	6.779	5.447	2.486	348
Kader (saldo na PN 22-25)		7.082	4.256	1.926	1.926	1.926
Verschil t.o.v. kader			2.523	3.521	560	-1.578
1 Besteding programma ZZL			1.888	2.930	102	-2.000
2 Procesgeld gebiedsontwikkeling			1.025	825	825	925
3 Aanvulling luchthavenfonds			171	125	0	0
4 Actualisatie kapitaallasten			-139	-359	-368	-503
5 Actualisatie besteding Programma Regio Deal NF			-421	0	0	0

x € 1.000

Toelichting

1. Besteding programma ZZL

De middelen voor de vervangende projecten van de Zuiderzeelijngelden zijn volledig toegekend (beschikt) aan projecten. Daardoor is het mogelijk om het verloop van de besteding over de jaren te begroten. Op basis van de beschikkingen en de projectplannen wordt in 2022 een netto besteding verwacht van € 3,89 mln. In het begrotingskader was al een netto besteding van € 2,0 mln. opgenomen. De aanpassing voor 2022 van € 1,89 mln. is geen aanvullend budget, maar een wijziging in de timing en toe te rekenen lasten binnen het kader van het programma. De middelen zijn beschikbaar vanuit de reserve 'Zuiderzeelijngelden' (ZZL).

2. Procesgeld gebiedsontwikkeling

Het budget voor procesgeld is bedoeld voor de uitvoering van de specifieke programma's en projecten door de provincie. Dit omvat de inhuur van externe expertise, het laten uitvoeren van onderzoeken, monitoring en evaluaties. Voor 2022 zijn de lasten begroot op € 1,025 mln. voor de volgende gebiedsontwikkelingen:

- Amsterdam Lelystad Airport (€ 0,25 mln.)
- Flevokust Haven (€ 0,075 mln.)
- Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (€ 0,1 mln.)
- MITC (0,125 mln.)
- Regiodeal Noordelijk Flevoland (€ 0,125 mln.)
- Overige gebiedsprogramma's (€ 0,35 mln.)

De middelen komen ten laste van de daartoe aangewezen reserve 'Procesgeld gebiedsontwikkeling'.

3. Aanvulling luchthavenfonds

Lelystad Airport, provincie Flevoland en gemeente Lelystad hebben gezamenlijk het Luchthavenfonds opgericht. Het doel van dit fonds is om duurzaamheid, leefbaarheid en economische ontwikkeling op en rond de luchthaven te stimuleren. Vanwege de verlenging van de samenwerkingsovereenkomst met gemeente Lelystad en Lelystad Airport tot en met 2023 is middels de Najaarsnota 2020 besloten om het fonds aan te vullen met € 0,25 mln. Van de initiële omvang van het fonds resteert na 2021 nog circa € 0,046 mln. De resterende en aanvullende middelen zullen in 2022 (€ 0,171 mln.) en 2023 (€ 0,125 mln.) besteed worden.

4. Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten (afschrijvingen) zijn geactualiseerd. Voor het programmaonderdeel 'Gebiedsprogramma's' bestaat de actualisatie uit de verwerking van het verwachte verloop van de marktwaarde van Flevokust Haven. Omdat de waarde van de haven boekhoudkundig gelijk moet worden gesteld aan de geschatte marktwaarde kennen de kapitaallasten een jaarlijks wisselend verloop.

5. Actualisatie besteding Programma Regio Deal NF

Op basis van de voortgang van het programma is de verwachte besteding voor 2022 geactualiseerd. Van de totale middelen van € 7,5 mln. is in 2020 € 2,4 mln. besteed. Voor 2021 is de prognose dat er € 3,19 mln. wordt besteed, waardoor nog € 1,91 mln. resteert. De begroting voor 2022 bedroeg nog € 2,33 mln. waardoor de lasten € 0,42 mln. verlaagd moeten worden. De middelen zijn beschikbaar binnen de reserve 'Regiodeal Noordelijk Flevoland'.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
3.2.1 Amsterdam Lelystad Airport/OMALA	456	0	456
3.2.2 Flevokust Haven	184	-357	-173
3.2.3 Noordelijk Flevoland	6.740	-592	6.147
3.2.4 Overige gebiedsprogramma's	350	0	350
Totaal	7.729	-950	6.779

x € 1.000

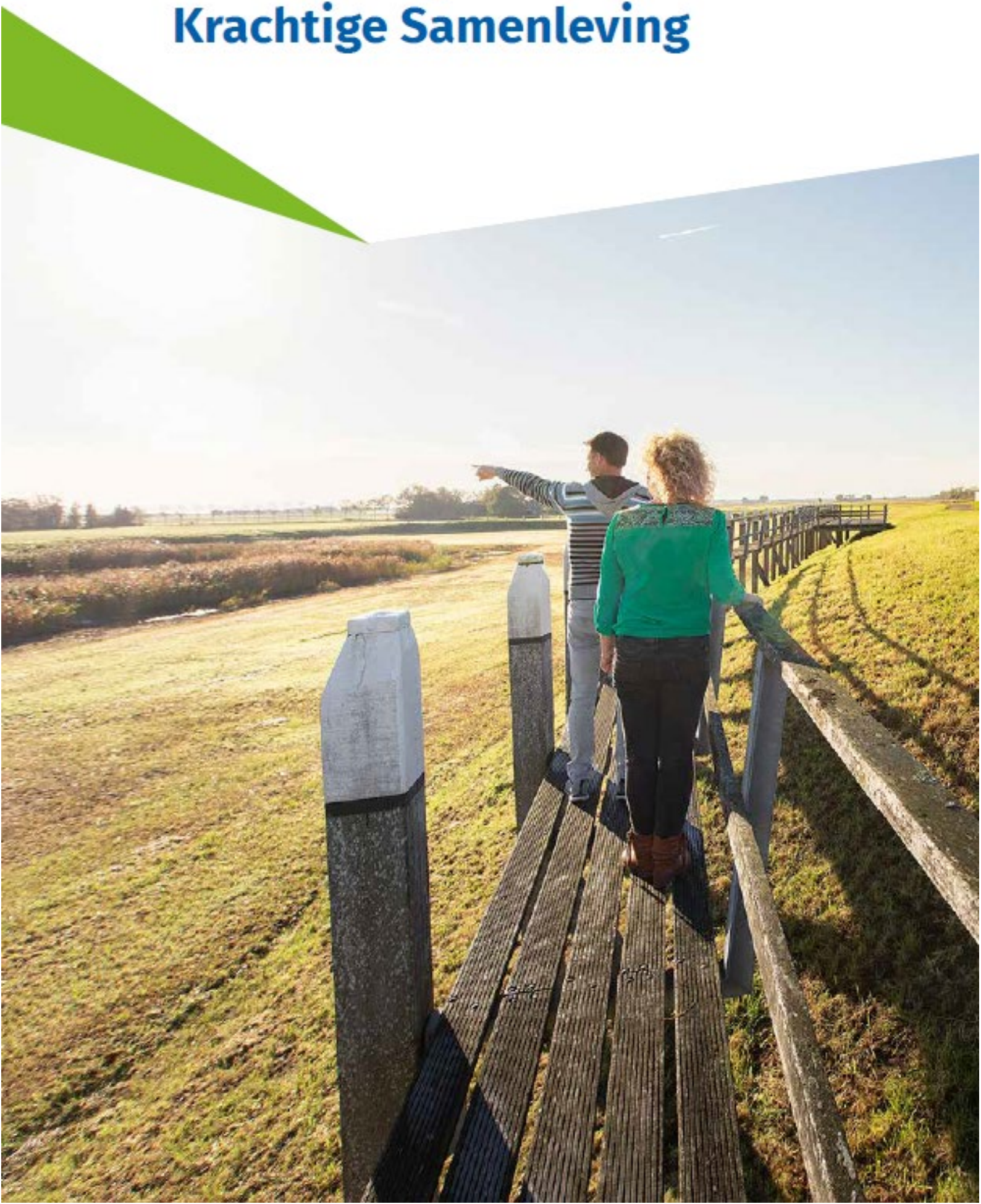
3.3 Totale lasten en baten

Hieronder zijn per programmaonderdeel de lasten, baten en saldi opgenomen.

		Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
3.1 Economisch programma	Lasten	5.527	9.518	6.461	4.210	3.526	3.526
	Baten	-1.889	-1.424	-267	0	0	0
	Saldo	3.637	8.094	6.194	4.210	3.526	3.526
3.2 Gebiedsopgaven	Lasten	4.889	7.489	7.729	6.694	3.238	705
	Baten	-1.671	-407	-950	-1.247	-753	-357
	Saldo	3.219	7.082	6.779	5.447	2.486	348
Totaal programma 3	Lasten	10.416	17.007	14.190	10.904	6.764	4.231
	Baten	-3.560	-1.831	-1.216	-1.247	-753	-357
	Saldo	6.856	15.176	12.973	9.657	6.012	3.874

x € 1.000

4. Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving

Inleiding

In dit hoofdstuk staan de belangrijkste activiteiten beschreven die bijdragen aan de promotie van de culturele en toeristische-recreatieve sectoren en aan de toekomstbestendige gezondheidszorg.

Verhaal van Flevoland

In de Omgevingsvisie FlevolandStraks hebben PS 'het Verhaal van Flevoland' opgenomen als een van onze kernopgaven. Door het Verhaal van Flevoland uit te dragen, wordt het een bron van inspiratie bij ontwerpogaven en zetten we onder andere in op behoud en herkenbaarheid in ruimtelijke ontwikkelingen. 'Het Verhaal van Flevoland' verdient het om met verve te worden verteld, zodat de Flevolandse inwoners het zich verder eigen maken en trots uitdragen. Het gedachtegoed van het verhaal van Flevoland wordt zichtbaar gemaakt in kunst, cultuur, erfgoed, natuurbeleving, recreatie en toerisme, zoals in dit programmaonderdeel verder uitgewerkt wordt. Daarnaast speelt landschappelijke kwaliteit ook een belangrijke rol bij 'het Verhaal van Flevoland'.

Recreatie en toerisme

De vrijetijdssector groeit jaarlijks en biedt kansen voor provincie Flevoland om in mee te groeien. Het is nog onzeker welk effect corona op de sector heeft. De provincie faciliteert bij (grootschalige) publiekstrekkingen, waaronder evenementen zoals o.a. de tulpenroutes en de Beneluxtour, met als doel recreanten en toeristen vaker te laten komen, langer te laten verblijven en meer te laten besteden, waarbij we rekening houden met de ruimtelijke kwaliteiten van Flevoland. Met het Beleidsplan Toerisme en Recreatie Flevoland zetten we in op betere benutting van het unieke en onderscheidende karakter van Flevoland. We dragen 'het Verhaal van Flevoland' uit, zowel in promotie als in ons vrijetijdsaanbod. We stimuleren de sector door het Verhaal van Flevoland een onderdeel te laten zijn bij het ontwikkelen van nieuwe producten en verschillende routes. Via Visit Flevoland dragen we bij aan een verbeterde bekendheid in binnen- en buitenland van provincie Flevoland als toeristisch-recreatieve bestemming met name via de verhaallijnen 'Watererfgoed', 'Nieuwe Natuur', 'Vernieuwend Ontwerp' en 'Agro&Food'. Daarnaast werken we in de districten IJsselmeer- en MRA-gebied nauw samen met andere regio's. Gebiedsbranding krijgt steeds meer gestalte en het identiteitskompas van Flevoland met voor de regio unieke en eenduidige benoemde identiteitswaarden wordt steeds meer ingezet bij projecten in de drie domeinen 'leef', 'groei' en 'bezoek'. Samen met onze partners versterken we zo de profilering van de Flevolandse vrijetijdssector.

Cultuur en erfgoed

Cultuur en erfgoed hebben een grote maatschappelijke betekenis en zorgen voor verbinding in de samenleving. Het is belangrijk dat we als provincie een bijdrage leveren in het samenspel van de overheden die gezamenlijk zorg dragen voor een breed en divers cultureel klimaat. De cultuursector heeft grote klappen gehad door corona; de gevolgen op de (middel)lange termijn zijn nog niet goed te overzien, maar zullen nog lang na-ijlen. In de Cultuurnota 2021-2024 zetten we de lijn van de vorige nota (2017-2020) voort: we blijven werken aan het ontstaan, groeien en verrijken van de Flevolandse identiteit en het versterken van de Flevolandse culturele infrastructuur. Daarmee sluiten we aan bij de opgaven 'het Verhaal van Flevoland' en 'Krachtige Samenleving'. Als cross-over vanuit 'Cultuur' en 'Krachtige Samenleving' dragen we bij aan de bestrijding van laaggeletterdheid.

Met het 'Erfgoedprogramma' bouwen we vanaf 2020 verder aan het erfgoed van Flevoland, het beschermen en verrijken en bovenal het erfgoed uitdragen en inzetten als inspiratiebron voor toekomstige ontwikkelingen.

Krachtige Flevolandse samenleving

Eind 2020 is de contourenschets 'Krachtige Samenleving' vastgesteld, waarin vier programmalijnen zijn uitgewerkt: 'een gezond en veerkrachtig Flevoland', 'Leefbaar platteland', 'Toekomstbestendige gezondheidszorg' en 'Arbeidsmarkt & participatie'. We blijven preventie en positieve gezondheid onder de vlag van het programma 'WEL in Flevoland' stimuleren. In 2022 zetten we in op een nieuw thema: 'mentale gezondheid', hiervoor treffen we in 2021 de voorbereidingen. Ook wordt uitvoering gegeven aan het programma 'Leefbaar Platteland'. Verder zetten we ons actief in voor de ontwikkeling van een toekomstbestendige zorginfrastructuur en verbinding van gezondheidszorg met sociaal domein en andere sectoren, met als doel om gezondheid en zorg toegankelijk en betaalbaar te houden voor onze inwoners. Daartoe draagt de provincie bij aan doelen die gezamenlijk met betreffende partners aan de Zorgtafel Flevoland zijn gesteld (agenda 2.0). Dit doet de provincie in nauwe samenwerking met de netwerkpartners van de Zorgtafel zoals de zorgverzekeraars, zorgaanbieders, overheden en vertegenwoordiging van patiënten. Maar ook door gebruik te maken van de

positie en het netwerk van de provincie. Tevens geven we in samenwerking met het 'Economisch Programma' en partners uitvoering aan de 'Human Capital Agenda Zorg & Welzijn'.

Sport

We zien de maatschappelijke waarde van sport in het bevorderen van participatie en sociale samenhang. Via Sportservice Flevoland geven we uitvoering aan het Flevolandse sportbeleid, gericht op talentontwikkeling, sportevenementen en aangepast sporten. Ook creëren we mogelijkheden voor actieve buitensportbeoefening. Zo stimuleren we een sportieve, gezonde leefstijl. Het Nationaal Preventieakkoord en het Nationaal Sportakkoord bieden mogelijkheden voor een coördinerende rol van de provincie.

Maatschappelijk effect

Flevoland heeft een gezonde en welvarende samenleving waar het goed wonen, werken en recreëren is. Een gezonde(re) leefstijl en de Juiste Zorg op de Juiste Plek zijn belangrijke uitgangspunten bij concrete vormgeving. De versterkte Flevolandse identiteit en publiekstrekkingen trekken meer bezoekers naar provincie Flevoland.

Effect van ons beleid

De kwaliteiten van landschap en erfgoed zijn benut en behouden voor een inspirerende, gezonde leefomgeving die inwoners, ondernemers en gebiedspartners verbindt. De promotie van de culturele en toeristisch-recreatieve voorzieningen heeft geleid tot grotere bekendheid en hogere bezoekersaantallen en meer kansen voor ondernemers. We hebben preventieactiviteiten van regionale partners ondersteund zodat Flevolandse gezond(er) leven, langer fit blijven en indien nodig hoogwaardige zorg ontvangen, het liefst dichtbij huis en daarmee langer zelfredzaam zijn en economisch en sociaal beter deelnemen aan de samenleving. Bij ruimtelijke beslissingen (inrichting van woon- en leefomgeving van inwoners) zijn de thema's 'gezondheid' en 'zorg' volwaardig meegewogen.

Indicatoren Flevoland

Indicator*	Omschrijving	2018	2019	2020	Streef- cijfer 2021	Streef- cijfer 2022	2023 - 2025
Recreatie en Toerisme	Visit Flevoland:						
	• Bereik (x 1 mln.)	150	154	55	n.b.	n.b.	n.b.
	• Mediawaarde (x € 1.000)	500	5.700	370	n.b.	n.b.	n.b.
	Bezoekers:						
	• Aantal vrijetijdsactiviteiten (x 1 mln.) (meting eens in de drie jaar)	95	95	95	n.b.	n.b.	n.b.
	• Aantal overnachtingen (x 1 mln.)	2,31	2,4	1,9	n.b.	n.b.	n.b.
	Economische impact:						
• Aantal banen	11.920	12.490	12.180	n.b.	n.b.	n.b.	
• Omvang bestedingen (x € 1 mld.)	1,5	1,5	1,4	n.b.	n.b.	n.b.	
	Bron: Vestigingenregister/CV TO						
Culturele kracht en identiteit	Totaal aantallen bezoekers van voorstellingen, festivals, culturele instellingen en -evenementen die met provinciale middelen	273.080	261.998	53.016**	n.b.	n.b.	n.b.

Indicator*	Omschrijving	2018	2019	2020	Streef- cijfer 2021	Streef- cijfer 2022	2023 - 2025
	mogelijk gemaakt zijn (incl. Batavialand). <i>Bron: Provincie Flevoland, Subsidiebeschikkingen</i>						
	Aantallen bezoekers Batavialand	110.473	94.653	40.945	n.b.	n.b.	n.b.
Sport	Realisatie grootschalige (inter-) nationale sportevenementen	8	9	2	5***	5	5
	Realisatie en/of verlenging Regionale trainingscentra	4	5	5	5	5	5
	Percentage mensen met een beperking dat aan sport doet <i>Bron: Provincie Flevoland/Rapportage Onbeperkt in Beweging</i>	41%	n.b.	n.b.	≥ 41%***	≥ 41%	≥ 41%
Krachtige Samenleving****	Ervaren gezondheid (percentage volwassenen dat zijn/haar gezondheid als (zeer) goed ervaart) <i>Bron: GGD/RIVM/CBS</i>			78,1%	>78,1%	>78,1%	>78,1%
	Spanningsindicator arbeidsmarkt Zorg & Welzijn <i>Bron: UWV</i>	Gemiddeld (0,97)	Krap (2,02)	Krap (1,66)	<1,66	<1,66	<1,66

*De coronacrisis heeft aanhoudend een grote impact op de recreatieve en culturele sector. Deze sectoren worden bijzonder hard geraakt door de crisis, en hebben onder andere te maken gehad met gedwongen sluiting gedurende periodes, afgelasting van evenementen en vraaguitval. Dit is terug te zien in de realisatiecijfers over 2020. Deze vallen lager uit dan in eerdere jaren. Door de coronacrisis is het op dit moment niet mogelijk om realistische en onderbouwde streefcijfers voor een aantal indicatoren op te stellen.

**De bezoekersaantallen 2020 zijn gebaseerd op de subsidieverantwoordingen die binnen zijn per begin juli 2021. Het betreft het aantal fysieke bezoekers. Meer informatie over de waarde van het culturele aanbod en de culturele infrastructuur is te vinden in de periodieke cultuurmonitor Flevoland.

***Als gevolg van de impact van corona zijn de streefwaarden voor het aantal gerealiseerde grootschalige (inter-)nationale sportevenementen bijgesteld.

Het onderzoek naar sportdeelname van mensen met een beperking over 2020 zal in 2021 worden uitgevoerd. Uitgangspunt voor de streefwaarde 2021 is de realisatie uit 2018 (41%), maar recente onderzoeken laten zien dat de sportdeelname in het algemeen is teruggelopen sinds de corona-uitbraak. Hoeveel dit precies is voor mensen met een beperking, is op dit moment niet te zeggen.

****De afgelopen periode is bekeken wat geschikte indicatoren voor 'Krachtige Samenleving' zouden kunnen zijn. De gekozen indicatoren zijn gekoppeld aan maatschappelijke ontwikkelingen in Flevoland en komen tevens terug in de monitor Omgevingsvisie (#2780781). Naast de in de tabel opgenomen indicatoren is ook 'arbeidsparticipatie' gerelateerd aan het werkgebied van Krachtige Samenleving, deze indicator is reeds opgenomen in hoofdstuk 3. De spanningsindicator arbeidsmarkt Zorg & Welzijn geeft daarnaast een indicatie van de spanning tussen de openstaande vraag en het aanbod op de arbeidsmarkt. Dit wordt uitgedrukt in termen van een krappe markt, een ruime markt of een markt met gemiddelde spanning. Voor meer informatie over deze indicator wordt verwezen naar de arbeidsmarktpublicatie van CMO-Zowelwerk.

Beleidsindicatoren BBV

Indicator	Omschrijving	2018	2019	2020	Streef- cijfer 2021	Streef- cijfer 2022	2023 - 2025
Restauratie- volume	Rijksmonumenten (exclusief functie woonhuis) staat van het casco, categorie 'matig' en 'slecht'						
	1. Percentage	9,1%*	9,1%	6,8%	6,8%	6,8%	6,8%
	2. Kubieke meters	1.675	1.675	1.271	1.271	1.271	1.271

Bron: Monumentenwacht

*Met terugwerkende kracht is het percentage over 2018 aangepast van 6,8% naar 9,1%. Initieel was in de jaarrekening 2018 één Rijksmonument niet meegenomen in de berekeningen, omdat dit monument geen "inhoud" heeft en dus geen getal voor kubieke meters kon geven. In latere berekeningen is dit monument wel meegerekend. Om de getallen over de verschillende jaren vergelijkbaar te houden is het percentage over 2018 aangepast.

Doelenboom

Programma	Programmaonderdeel	Doelen
4. Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	4.1 Recreatie en toerisme	Flevoland is aantrekkelijk als regio, waarbij het aandeel van recreatie, toerisme en evenementen is gegroeid en de bekendheid van de identiteit is verbeterd
	4.2 Cultuur en erfgoed	Goede bekendheid van de Flevolandse geschiedenis en draagvlak voor cultureel erfgoed De bescherming van erfgoed op basis van een erfgoedprogramma
	4.3 Krachtige samenleving	De samenleving van Flevoland is gezond, welvarend en betrokken (iedereen doet mee en hoort erbij)

Verbonden partij(en)

Visit Flevoland BV promoot in opdracht van ons, het vrijetijdsaanbod van Flevoland, zodanig dat Flevolandse beeldragers van het unieke en onderscheidende karakter middels de verhaallijnen van New Land ('watererfgoed', 'vernieuwend ontwerp', 'nieuwe natuur' en 'agro & food') van Flevoland, goed voor het voetlicht worden gebracht bij de diverse kansrijke doelgroepen. Zij draagt daarmee bij aan het doel: een versterkte profilering van de vrijetijdseconomie en haar bekendheid.

Het Flevolands Archief behartigt de belangen van de deelnemers op grond van de Archiefwet 1995 en voert de archief wettelijke taken uit.

Sportservice Flevoland B.V. geeft uitvoering aan de nota Sportbeleid. Zij draagt daarmee bij aan het doel: de sport in Flevoland is onderscheidend, draagt bij aan de Flevolandse identiteit en leidt tot grotere bekendheid en aantal bezoekers.

4.1 Recreatie en toerisme

Portefeuillehouder

J.A. Fackeldey

H.J. Hofstra (Ontwikkeling Oostrand)

Doel (2019-2023)

Flevoland is aantrekkelijk als toeristisch-recreatieve bestemming, waarbij het vrijetijdsaanbod en de beleving is toegenomen en de bekendheid van de bestemming is gegroeid.

Activiteiten 2022

- We geven samen met Visit Flevoland en de Flevolandse gemeenten uitvoering aan het Provinciale Beleidsplan Toerisme en Recreatie Flevoland.
- Vanuit de nationale spreidingsopgave van grote stromen toeristen zetten we samen met de Flevolandse gemeenten en partners in op een versteviging van de unieke recreatieve kracht van de regio.
- Gezamenlijk geven we het Perspectief Flevoland 2030 verder vorm en werken we aan het Verhaal van Flevoland met de verhaallijnen en districten 'Watererfgoed', 'Agro & Food', 'Nieuwe Natuur', 'Vernieuwend Ontwerp', 'IJsselmeer' en 'MRA'.
- We werken een voorstel uit om de scheepswrakken beter beleefbaar te maken en recreatief te benutten.
- Ondernemers en organisaties uit de vrijetijdssector worden met het 'Economisch Programma' gefaciliteerd in hun ondernemerschap.
- Flevoland positioneert zich met haar unieke en eenduidige identiteitswaarden als aantrekkelijke regio en wordt onder de aandacht gebracht via de drie domeinen 'leef', 'groei' en 'bezoek' vanuit gebiedsbranding Flevoland.
- Met het programma 'Floriade' in de regio wordt invulling gegeven aan de kansen die zich voordoen rondom de Floriade Expo 2022. De Floriade en de regio worden met elkaar verbonden.
- Vanuit gebiedsbranding Flevoland zijn we in 2022 partner van het nationale themajaar 'Growing Green City' (Floriade). Samen met Almere Citymarketing wordt invulling gegeven aan de Flevolandse programmering en de verbinding van Floriade met de regio.

Middelen

4.1 Recreatie en toerisme	Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	1.448	1.776	1.450	1.446	1.446	1.446
Baten	0	-28	-28	-28	-28	-28
Saldo	1.448	1.748	1.422	1.418	1.418	1.418
Kader (saldo na PN 22-25)		1.754	1.422	1.418	1.418	1.418
Verschil t.o.v. kader			0	0	0	0

x € 1.000

Toelichting

Op dit programmaonderdeel zijn er geen verschillen tussen de nieuwe begrotingsraming en het financiële kader van de perspectiefnota.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
4.1.1 Recreatie, toerisme en gebiedspromotie	1.450	-28	1.422
Totaal	1.450	-28	1.422

x € 1.000

4.2 Cultuur en erfgoed

Portefeuillehouder

M.A. Rijsberman

Doel (2019-2023)

We starten met de uitvoering van de Cultuurnota 2021-2024: *Flevoland, ruimte voor cultuur*, waarbij we een sterk cultureel klimaat van hoge artistieke waarde realiseren, waarvan maker en publiek, maatschappij, economie en ruimtelijke omgeving profiteren.

Activiteiten 2022

- Op basis van de evaluatie zijn de Nadere regels Innovatiefonds Bibliotheekfunctie op enkele onderdelen aangepast. De nieuwe Nadere regels 'Innovatiefonds Bibliotheekfunctie 2022-2025' treden in 2022 in werking.
- We dragen bij aan het versterken van het provinciale netwerk om laaggeletterdheid te bestrijden (cross-over thema dat ook onderdeel is van programma 'Krachtige Samenleving').
- We continueren de cultuureducatieprogramma's voor voortgezet en primair onderwijs. De Culturele Haven wordt vervangen door het programma 'Cultuur+', met daarin meer vrijheid voor en betrokkenheid van scholen.
- We onderzoeken in het kader van het Fonds Verstedelijking Almere de mogelijkheden van een nieuw museum met internationale allure in Almere.
- We ondersteunen via tweedelijnsorganisatie Kunstlink, Flevolandse aanvragen voor het 'Programma Cultuurparticipatie 2021-2024 Samen cultuurmaken'.
- We starten met het opzetten van een netwerkstructuur voor podiumkunsten in Flevoland.
- We betrekken bij het beschikken van subsidies de vier culturele waarden: 'artistiek', 'maatschappelijk', 'economisch' en 'ruimtelijk'.
- We betrekken bij het beschikken van subsidies 'de Fair Practice Code', 'de Governance Code Cultuur' en 'de code Diversiteit & Inclusie'.
- In 2022 wordt het kunstwerk 'De Tong' gerestaureerd.
- We maken met de eigenaren en beheerders van de landschapskunstwerken lange termijnafspraken over het beheer en onderhoud van de collectie.
- We onderzoeken de effecten van het provinciale cultuurbeleid in 2019 en 2020 (c.q. 2e helft van de cultuurbeleidsperiode 2017-2020) en 2021 (eerste jaar van de huidige beleidsperiode cultuur) met de op de vier culturele waarden gebaseerde Cultuurmonitor.
- We kennen de van het Rijk ontvangen specifieke uitkering 'Verbreding en vernieuwing' ter versterking van de regionale culturele infrastructuur toe aan Stichting StrandLAB Almere, penvoerder van het samenwerkingsverband en ontwikkelinstelling FlevoLAB, in de vorm van een meerjarenbeschikking 2021-2024. 'StrandLAB Almere' is een project binnen het meerjarenprogramma 'Almere 2.0' waarin het Rijk, provincie Flevoland en Almere samenwerken om de schaa sprong van de stad te faciliteren.

Doel (2019-2023)

De bescherming van het Flevolands erfgoed is verstevigd en bouwen we verder aan de beleving van en de kennis over het Flevolands erfgoed op basis van het 'Erfgoedprogramma'.

Activiteiten 2022

- We implementeren en voeren langs de verschillende programmalijnen de activiteiten en onderdelen van het 'Erfgoedprogramma' uit.
- We leveren een integrale bijdrage vanuit erfgoed, recreatie en toerisme en natuur aan de doorontwikkeling van Werelderfgoed Schokland, waarbij ook aandacht is voor de polderpioniers.
- We continueren de doorontwikkeling van Batavialand, de koers is afhankelijk van de besluitvorming in PS in najaar 2021.
- We ronden het traject 'Interbestuurlijke Samenwerking Erfgoed' af, waarbij er onder andere een nieuwe invulling is gegeven aan het Steunpunt Archeologie en Monumenten Flevoland.
- We stellen 'Nadere regels subsidies Erfgoedprogramma' vast.
- We stellen 'Instructieregels erfgoed' vast en evalueren de 'Beleidsregel archeologie en ruimtelijke ordening'.
- We stellen de 'Flevolandse onderzoeksagenda archeologie' vast.
- We evalueren de eerste periode van het 'Erfgoedprogramma' over de jaren 2020-2021.

- We zetten de uitvoering van de ErfgoedDeal Kusten van het IJsselmeer voort op fysieke locaties in de provincies rond het IJsselmeer.

Middelen

4.2 Cultuur en erfgoed	Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	5.880	7.517	5.948	5.948	5.948	5.614
Baten	-9	-95	-344	-344	-344	-10
Saldo	5.871	7.422	5.604	5.604	5.604	5.604
Kader (saldo na PN 22-25)		7.422	5.604	5.604	5.602	5.602
Verschil t.o.v. kader			0	0	1	1
Overig			0	0	1	1

x € 1.000

Toelichting

Op dit programmaonderdeel zijn er geen verschillen tussen de nieuwe begrotingsraming en het financiële kader van de perspectiefnota.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
4.2.1 Cultuur	3.489	-333	3.156
4.2.2 Erfgoed	2.459	-10	2.448
Totaal	5.948	-344	5.604

x € 1.000

4.3 Krachtige samenleving

Portefeuillehouder

J.A. Fackeldey (Krachtige samenleving)

H.J. Hofstra (Leefbaar Platteland en Sport)

Doel (2019-2023)

De samenleving van Flevoland is gezond, welvarend en betrokken (iedereen doet mee en hoort erbij).

Activiteiten 2022

- Samen met CMO Flevoland is hard gewerkt aan een transitie binnen de organisatie en de manier van samenwerken met de provincie. Dit heeft geresulteerd in een ambitieus meerjarenplan (2021-2024) afgestemd op de doelen binnen het programma 'Krachtige Samenleving'. In het meerjarenplan zijn drie programma's opgenomen: 'Positieve Gezondheid', 'Arbeidsmarkt & Onderwijs' en 'Versterken Inwoners'. Het jaarplan 2022 is het tweede jaarplan in deze cyclus, waarin de zichtbaarheid en toegevoegde waarde van CMO Flevoland steeds meer tot uiting komt.
- Vanuit de programmalijn 'Toekomstbestendige gezondheidszorg' blijven we een bijdrage leveren aan de Zorgtafel Flevoland. In de komende periode komt de nadruk meer te liggen op het creëren van partnership aan de Zorgtafel, op goede afstemming met bestaande overlegstructuren zoals het Bestuurlijk Overleg Sociaal Domein (BOSD), op de verbinding tussen Toekomstbestendige gezondheidszorg en relevante thema's zoals 'wonen' en 'gezonde leefomgeving', op de inzet van eHealth voor zorg in de regio én op het operationaliseren van het thema preventie vanuit de Zorgtafel. Daarbij wordt er een inhoudelijke koppeling gemaakt met WEL in Flevoland gezien de centrale rol van het concept Positieve gezondheid bij preventie. Bij al deze punten staat het effect voor de gezondheid van, en zorg voor, inwoners centraal.

- We stimuleren preventie en positieve gezondheid onder de vlag van het programma 'WEL in Flevoland'. Dit doen we onder meer door: partijen bij elkaar te brengen, Academie WEL in Flevoland (kennisplatform, bijeenkomsten, leergang, bijscholing, strippenkaarten voor gemeenten) te ondersteunen en pilots te stimuleren en te ondersteunen. Het programma 'WEL' is gelinkt aan de agenda van de Zorgtafel en er wordt samen met de deelnemers aan de Zorgtafel opgetrokken; o.a. bij de uitvoering van de 3-jarige Preventie Coalitie. Tenslotte wordt gewerkt aan een monitor Positieve Gezondheid in aanvulling op de Gezondheidsmonitor van de GGD. Hierin trekken GGD, provincie, CMO en Proscop samen op en wordt gekeken welke gegevens uit de coronapeiling van de provincie geïntegreerd kunnen worden om een beter beeld te krijgen. In 2022 bespreken de partners hoe deze nieuwe monitor te borgen (structureel te maken).
- Afgelopen najaar is het startschot gegeven voor de uitvoering van het plan van aanpak 'Eenzaamheid' (via regionale aanpakken en pilots). In deze aanpak blijven we ons vooral richten op jongeren, omdat uit de coronapeilingen blijkt dat dit een kwetsbare doelgroep is en de problemen hardnekkig blijven.
- Op basis van de in september 2021 ondertekende 'Human Capital Agenda Zorg & Welzijn' geven we met CMO-Zowelwerk, onderwijs, werkgevers en overheden uitvoering aan deze agenda en de daarin benoemde thema's: 'instroom', 'behoud', 'anders organiseren' en 'een regionale strategische personeelsplanning' (cross-over thema dat ook onderdeel is van het 'Economisch Programma').
- We werken nauw samen met het programma 'Leefbaar Platteland' (subsidieregeling 'Fonds Leefbaar Platteland 2021-2023' en bijbehorend platform voor kennisdeling (zie hoofdstuk 2.2).
- We dragen bij aan het versterken van het provinciale netwerk om laaggeletterdheid te bestrijden (cross-over thema dat ook onderdeel is van de Cultuurnota).
- We leveren een bijdrage aan anti-discriminatie in het algemeen en stimuleren de sociale acceptatie, veiligheid en gelijke behandeling van LHBTI's in Flevoland. Om deze doelen te bewerkstelligen werken we samen met relevante maatschappelijke organisaties, zoals Bureau Gelijke Behandeling Flevoland en gemeenten.

Doel (2019-2023)

De samenleving van Flevoland is gezond, welvarend en betrokken (iedereen doet mee en hoort erbij).

Activiteiten 2022

- We geven samen met Sportservice Flevoland B.V. uitvoering aan de Provinciale Sportnota 'Samenspel rendeert in Flevoland 2019 - 2023'. Hiervoor zijn we onder meer opdrachtgever en aandeelhouder van Sportservice Flevoland B.V.
- In 2022 wordt proces gestart voor de ontwikkeling van een nieuwe Provinciale Sportnota 2023 tot en met 2027 en volgend.

Middelen

4.3 Krachtige samenleving	Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	2.676	3.414	2.704	2.118	1.903	1.903
Baten	-30	0	0	0	0	0
Saldo	2.646	3.414	2.704	2.118	1.903	1.903
Kader (saldo na PN 22-25)		3.414	2.704	2.118	1.903	1.903
Verschil t.o.v. kader			0	0	0	0

x € 1.000

Toelichting

Op dit programmaonderdeel zijn er geen verschillen tussen de nieuwe begrotingsraming en het financiële kader van de perspectiefnota.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
4.3.1 Krachtige samenleving	1.896	0	1.896
4.3.2 Sport	808	0	808
Totaal	2.704	0	2.704

x € 1.000

4.4 Totale lasten en baten

Hieronder zijn per programmaonderdeel de lasten, baten en saldi opgenomen.

		Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
4.1 Recreatie en toerisme	Lasten	1.448	1.782	1.450	1.446	1.446	1.446
	Baten	0	-28	-28	-28	-28	-28
	Saldo	1.448	1.754	1.422	1.418	1.418	1.418
4.2 Cultuur en erfgoed	Lasten	5.880	7.517	5.948	5.948	5.948	5.614
	Baten	-9	-95	-344	-344	-344	-10
	Saldo	5.871	7.422	5.604	5.604	5.604	5.604
4.3 Krachtige samenleving	Lasten	2.676	3.414	2.704	2.118	1.903	1.903
	Baten	-30	0	0	0	0	0
	Saldo	2.646	3.414	2.704	2.118	1.903	1.903
Totaal programma 4	Lasten	10.004	12.713	10.102	9.512	9.297	8.963
	Baten	-39	-123	-372	-372	-372	-38
	Saldo	9.966	12.590	9.730	9.140	8.925	8.925

x € 1.000

5. Energie, duurzaamheid en milieu

Inleiding

In dit hoofdstuk staan de belangrijkste activiteiten beschreven die bijdragen aan de stappen naar duurzame energie en het behouden van de goede uitgangspositie op gebied van bodem- en luchtkwaliteit, veiligheid en geluid.

Regionale Energie Strategie

Als koploper in productie hernieuwbare energie draagt Flevoland bij aan het behalen van de nationale doelstellingen van het Klimaatakkoord. Het uitgangspunt daarbij is dat de aanpak van de klimaatopgaven haalbaar, betaalbaar en uitvoerbaar moet zijn. In de vastgestelde (2021) RES 1.0 Flevoland is aangegeven dat wij 5,81 TWh van de landelijke doelstelling voor hernieuwbare elektriciteit (35 TWh) in 2030 gaan produceren. Dit is het zogenaamde 'bod', de hoeveelheid hernieuwbare elektriciteit dat de regio produceert na realisatie van het bestaande beleid. De RES-en worden vanaf 2021 om de twee jaar herijkt en verrijkt. Het bod zal daarmee ook worden geactualiseerd. Naast de afspraken over hernieuwbare elektriciteitsopwek bevat de RES ook regionale afspraken over de productie van hernieuwbare warmte, energiebesparing en randvoorwaarden voor de energietransitie. Voor het verkennen van nieuwe mogelijkheden van hernieuwbare energie c.q. energiebronnen zal een proces van burgerbetrokkenheid opgestart worden.

DE-on/ EEF

Stichting DE-on richt zich met behulp van een lening van de provincie op duurzame-energieprojecten en draagt daardoor bij aan energieneutraliteit in 2030 en het duurzaam benutten van de ondergrond.

DE-on is opgericht om de energietransitie te versnellen door financiering van projecten voor energiebesparing en opwek van duurzame energie. Vanaf 2019 is hieraan het leveren van ontwikkelcapaciteit en expertise toegevoegd. Vanaf najaar 2020 treedt DE-on naar buiten als het Energie Expertisecentrum Flevoland (EEF). Er wordt effectief samengewerkt tussen EEF en Horizon ten behoeve van de energietransitie. Het DE-on fonds is geheel belegd en de middelen komen vanwege het revoluerende karakter later vrij. Er is nieuw investeringskapitaal beschikbaar gesteld.

Duurzaamheid en circulaire economie

Het is onze ambitie om in 2030 grondstoffenleverancier te zijn voor de circulaire economie, met als dragers groene grondstoffen, gebruikte materialen en het geven van het goede voorbeeld door de provinciale organisatie. We faciliteren onder meer het 'Platform Circulair Flevoland', verschillende keteninitiatieven en verkenningen. Hierin brengen we partijen bij elkaar, werken we aan samen aan businesscases en identificeren we belemmeringen (en waar mogelijk lossen we deze op). Zo stimuleren we zowel productie als gebruik van circulaire materialen en producten. We zien het als de belangrijkste taak in de transitie van een lineaire naar een circulaire economie om andere partijen in staat te stellen de kansen te pakken, die de circulaire economie biedt.

In 2022 richten we ons onder meer op de woonopgave en de duurzame/ integrale ontwikkeling daarvan. Daartoe lopen meerdere activiteiten die we in 2022 continueren zoals een verkenning naar houtbouw, verkenning productie van biobased bouwmaterialen en deelname aan CityDeal Conceptueel & circulair bouwen als ook Regionaal programma Cirkelstad. Gezonde en vitale (landbouw)bodems zijn ook een blijvend aandachtspunt. Er lopen initiatieven om voor biotische reststromen een hogere financiële waarde te realiseren (upcycling). We doen tevens onderzoek naar hogere verwaardingsmogelijkheden van agrarische reststromen voor onder andere menselijke consumptie, in 2022 geven we ook daar vervolg aan. Circulaire Economie levert een aanzienlijke bijdrage aan een beter milieu, maar het moet wel veilig gebeuren. We leveren middels de ODNL Academie (Opleidingsinstituut voor Omgevingsdiensten) een bijdrage aan het ontwikkelen van een opleiding Circulaire Economie. De Omgevingsdienst Flevoland, Gooi en Vechtstreek werkt een praktijkcasus uit als pilot.

Milieu: lucht, bodem en geluid

In provincie Flevoland is het een groot goed dat schone lucht vanzelfsprekend is. Tegelijkertijd zien we wel verarming van de bodem en afname van de biodiversiteit. Het is de ambitie dat provincie Flevoland de huidige kwaliteit op het gebied van milieu en gezondheid behoudt. De wettelijke kaders opgelegd door Rijksoverheid zijn voor ons leidend. Dat betekent dat we nieuwe ontwikkelingen zorgvuldig willen inpassen, zodat zij zo min mogelijk ten koste gaan van de kwaliteit van de leefomgeving.

Stikstof

Stikstof is in ons beleid een belangrijk overkoepelend thema. Het thema 'Stikstof' is verder uitgewerkt in programma 2 'Landbouw, Visserij en Natuur'.

Omgevingsdiensten

In 2019 hebben provincie en OFGV een start gemaakt met een heldere koppeling tussen het strategische/operationele beleid van de provincie en de uitvoering van taken door de OFGV. Deze koppeling komt voort uit de wens om inzichtelijk te krijgen hoe de uitgevoerde taken door de OFGV zich verhouden tot het beleid van de provincie. Door vooraf in het uitvoeringsprogramma een koppeling te maken met het provinciaal beleid kan bij de tussentijdse verantwoording van de door de OFGV uitgevoerde taken worden aangegeven hoe dit zich verhoudt tot de gestelde doelen en kunnen ook de juiste prioriteiten en doelen worden gesteld. Deze werkwijze wordt ook bij de opdrachtverlening voor 2022 voortgezet waarbij extra aandacht wordt gevraagd voor onder meer de Flevolandse Aanpak Stikstof, Circulaire Economie en Energiebesparing.

Maatschappelijk effect

Het terugdringen van CO₂-uitstoot door onder andere energiebesparing, opwekking duurzame energie, circulariteit, en de warmtetransitie. Flevoland is zo goed mogelijk voorbereid op klimaatveranderingen en de economische kansen daarvan worden benut. De Flevolandse leefomgevingskwaliteit blijft behouden.

Effect van ons beleid

Ons doel voor 2023 is een energieneutraal Flevoland exclusief mobiliteit en voor 2030 een energieneutraal Flevoland inclusief mobiliteit. Dit betekent dat we binnen de provincie net zoveel hernieuwbare energie opwekken als er aan totale energie wordt verbruikt. Het opwekken van energie wordt ruimtelijk goed ingepast, de markt wordt gestimuleerd om CO₂-neutraal te produceren, we maken de energie -en grondstoffentransitie mogelijk en participatie bij energie opwekprojecten wordt gestimuleerd.

Indicatoren Flevoland

Indicator	Omschrijving	2018	2019	2020	Streef- cijfer 2021	Streef- cijfer 2022	2023 - 2025
Energie*	Percentage hernieuwbare energie ten opzichte van het totale energieverbruik door bewoners, bedrijven en instellingen, exclusief transport <i>Bron: Klimaatmonitor</i>	50,3%	53,9%	n.n.b.	n.b.	n.b.	100% ** (2023)
	Verbruikte energie totaal in terra wattuur (voertuigbrandstoffen, elektriciteit, warmte) <i>Bron: Klimaatmonitor</i>	10,58	10,64	n.n.b.	n.b.	n.b.	n.b.
	Verbruik warmte en elektriciteit in terra wattuur <i>Bron: Klimaatmonitor</i>	6,19	6,28	n.n.b.	n.b.	n.b.	n.b.
	Totale productie hernieuwbare energie in terra wattuur (biobrandstof vervoer, hernieuwbare warmte, hernieuwbare elektriciteit) <i>Bron: Klimaatmonitor</i>	3,11	3,38	n.n.b.	n.b.	n.b.	n.b.
	Afspraak met het Rijk over productief vermogen windenergie in megawatt (MW op 31/12) <i>Bron: RVO/Klimaatmonitor/provincie Flevoland</i>	1.189,5	1.147	1.133,7	1.127,2	1.342,9	1.390,5 (2023)
	Bewoners en ondernemers in Flevoland krijgen gelegenheid financieel te participeren bij nieuwe windmolens <i>Bron: provincie Flevoland</i>	ja	ja	ja	ja	ja	ja

Indicator	Omschrijving	2018	2019	2020	Streef- cijfer 2021	Streef- cijfer 2022	2023 - 2025
Milieu	Luchtkwaliteit (aantal inwoners dat is blootgesteld aan hogere waarden dan toegestaan) <i>Bron: waarstaatjeprovincie.nl; NSL</i>	0	0	0	0	0	0
	Aantal woningen met hoge geluidbelasting langs provinciale wegen zonder maatregelen <i>Toelichting: Indicator komt voort uit het Actieplan Geluid Bron: provincie Flevoland</i>	n.b.	1.072	n.b.	-	-	800

* Voor getallen bij de indicatoren met betrekking tot energie maakt de provincie veelal gebruik van de Klimaatmonitor, een landelijke monitor opgezet door Rijkswaterstaat. De Klimaatmonitor is de landelijke standaard voor energiemonitoring en zorgt voor continuïteit in de datastroom. Het verzamelen en bewerken van data neemt tijd in beslag waardoor de getallen in de monitor enige tijd achterlopen. De meeste cijfers voor 2020 zijn daarom nog niet bekend (n.n.b.). Streefcijfers voor de periodes 2021, 2022 en 2023-2025 zijn in de meeste gevallen niet bepaald (n.b.). We werken aan het verbeteren van de actualiteit van deze indicatoren, zowel in IPO-verband als via het landelijke project Verbetering Informatievoorziening Energietransitie (VIVET).

** Uit onderzoek blijkt dat 100% energieneutraliteit in 2030 met de huidige beleidsinspanningen niet haalbaar is. Gedeputeerde Staten hebben hierbij aangegeven bij eventuele vervolgstappen de brede reductie van broeikasgassen als kapstok te zien en niet alleen het aandeel hernieuwbare energie. Hierover is Provinciale Staten afgelopen april geïnformeerd via de [mededeling](#) "Energieneutraliteit in Flevoland".

Beleidsindicatoren BBV

Indicator	Omschrijving	2018	2019	2020	Streef- cijfer 2021	Streef- cijfer 2022	2023 - 2025
Emissie broeikasgassen	Totale emissie broeikasgassen (uitgedrukt in CO2 equivalenten) per provincie in absolute aantallen (in tonnen)	2.641.000	2.523.400	n.n.b.	n.b.	n.b.	n.b.
Energie-neutraliteit	Totale productie van hernieuwbare energie in Petajoule (PJ) (biobrandstof vervoer, hernieuwbare warmte, hernieuwbare elektriciteit) <i>Bron: Klimaatmonitor</i>	11,2	12,2	n.n.b.	n.b.	n.b.	n.b.

Doelenboom

Programma	Programmaonderdeel	Doelen
5. Energie, duurzaamheid en milieu	5.1 Regionale energiestrategie	De gezamenlijke inzet voor het behalen van de nationale klimaatdoelen is vastgelegd in een Regionale Energie Strategie (RES)
		Een integraal ruimtelijk/landschappelijk beleid voor alle vormen van energieopwekking en -opslag is opgesteld.
		De ontwikkeling van zon-op-land verder inpassen in zowel landschap als energie-infrastructuur.
	5.2 Duurzaamheid & circulaire economie	Flevoland staat bekend als grondstoffenleverancier voor de nieuwe circulaire economie
		Ons inkoop- en aanbestedingsbeleid is verder verduurzaamd
	5.3 Milieu: lucht, bodem, geluid	We hebben een bijdrage geleverd aan een netwerk waarin de agrofoodsector werkt aan een duurzamer systeem als basis voor een toekomstgerichte landbouw
		De kwaliteit van onze leefomgeving is in Flevoland behouden, zodanig dat gerichte aandacht is besteed aan gezondheid, bodem, water, lucht en geluid
	5.4 Klimaat akkoord	Een provinciaal Klimaatplan, waarin we aangeven op welke manier de provincie en haar maatschappelijke partners willen bijdragen aan de doelstellingen van het in 2019 vastgestelde nationale Klimaatakkoord, met inbegrip van activiteiten, menskracht en middelen.

Verbonden partij(en)

De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV) geeft uitvoering aan onze wettelijke verantwoordelijkheid voor vergunningverlening, toezicht en handhaving. Door het vinden van een balans tussen het gebruik van de leefomgeving en beschermen daarvan draagt de omgevingsdienst bij aan de omgevingskwaliteit.

NV Afvalzorg: Afvalzorg beheert de stortplaatsen in provincie Flevoland. De provincie Flevoland heeft een belang van 10% in de NV Afvalzorg Holding. Tweemaal per jaar vindt de Algemene Vergadering van Aandeelhouders plaats.

Het Provinciaal Fonds Nazorg Gesloten Stortplaatsen Flevoland zorgt voor voldoende financiële middelen voor de eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen. Daarmee draagt zij bij aan het behoud van een goede uitgangspositie voor de omgevingskwaliteit.

Stichting DE-on richt zich met behulp van een lening van de provincie op duurzame-energieprojecten en draagt daardoor bij aan energieneutraliteit in 2030 en het duurzaam benutten van de ondergrond.

De provincie is aandeelhouder van Aliander. Vanwege de wettelijke eis dat de aandelen middellijk of onmiddellijk in handen van de overheid moeten zijn, heeft de provincie belang in deze organisatie.

5.1 Regionale energiestrategie

Portefeuillehouder

J.A. Fackeldey

Doel (2019-2023)

Samen met onze gebiedspartners is de gezamenlijke inzet voor het behalen van de nationale klimaatdoelen vastgelegd in een Regionale Energie Strategie (RES). Volgens de huidige planning betekent dit RES 1.0 in 2021 en elke 2 jaar daaropvolgend een volgende RES.

Activiteiten 2022

- Op basis van de startnotitie wordt gewerkt aan het opstellen van RES 2.0, die twee jaar na vaststelling van RES 1.0 klaar moet zijn.
- De afspraken die gemaakt zijn in RES 1.0 worden, samen met partners, uitgevoerd.
- We nemen samen met onze partners de landelijke ontwikkelingen voortkomend uit het Klimaatakkoord mee in de doorontwikkeling van de 'Flevolandse Energie Agenda'.
- Het opstellen van uitgangspunten voor een methodiek om burgerbetrokkenheid te stimuleren in de totstandkoming van de RES 2.0
- Deze methodiek mede te gebruiken voor burgerbetrokkenheid in de algehele energietransitie en andere opgaven voor de provincie

Doel (2019-2023)

We wekken meer windenergie op met minder molens die beter zijn ingepast in het landschap en waarbij Flevolandse de gelegenheid krijgen te participeren.

Activiteiten 2022

- Er wordt een (regionale) systeemanalyse gemaakt, waarbij met scenario's de ontwikkeling van energievraag en -aanbod en de consequentie voor het energienetwerk (systeemintegratie) in kaart wordt gebracht.
- We geven uitvoering aan het Regioplan Windenergie Oostelijk en Zuidelijk Flevoland en de partiële herziening Omgevingsplan voor windenergie (zoals opgenomen in het Omgevingsprogramma).

Doel (2019-2023)

Op basis van een tussenbalans van ons beleid voor zon op land na realisatie van de eerste 500 ha, PS een besluit laten nemen over het al dan niet vrijgeven van de volledige ruimte van 1000 ha.

Activiteiten 2022

We geven verder uitvoering aan de structuurvisie 'Zon op Land', waarbij we op basis van een tussenbalans van ons beleid voor zon op land die is uitgevoerd na realisatie van de eerste 500 ha en het besluit dat PS hebben genomen over het al dan niet vrijgeven van de volledige ruimte van 1000 ha, de ontwikkeling van zon-op-land verder inpassen in zowel landschap als energie-infrastructuur.

Middelen

5.1 Regionale energiestrategie	Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	2.809	3.589	3.200	3.120	1.344	1.344
Baten	-295	-634	-792	-714	-2	-2
Saldo	2.514	2.954	2.408	2.406	1.343	1.343
Kader (saldo na PN 22-25)		2.954	2.408	2.406	1.343	1.343
Verschil t.o.v. kader			0	0	0	0

x € 1.000

Toelichting

Op dit programmaonderdeel zijn er geen verschillen tussen de nieuwe begrotingsraming en het financiële kader van de perspectiefnota.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
5.1.1 Energietransitie (incl. DE-ON)	3.200	-792	2.408
Totaal	3.200	-792	2.408

x € 1.000

5.2 Duurzaamheid en circulaire economie

Portefeuillehouder

C.W. Smelik

J.N.J. Appelman (tevens circulaire economie)

Doel (2019-2023)

Flevoland staat in 2030 bekend als grondstoffenleverancier voor de nieuwe circulaire economie en een deel van de het provinciale economisch instrumentarium is toegespitst op het stimuleren van de circulaire economie.

Activiteiten 2022

- We bouwen in de communicatie het 'Platform Circulair Flevoland' verder uit met bijeenkomsten en keteninitiatieven.
- We verstevigen de samenwerking en inzet op het gebied van circulaire economie met de organisaties Horizon en de OFGV.
- We doen onderzoek naar een subsidieregeling voor circulaire initiatieven.
- We werken in IPO verband actief mee aan de Krachtenkaart Circulaire Economie, o.a. de handreikingen circulair inkopen en aanbesteden, circulair bestendigen van omgevingsvisie en VTH Uitvoeringspraktijk en monitoring CE.
- We werken in de Metropoolregio Amsterdam samen met de partners aan de uitvoering van de MRA Green Deals/Afspraken.

Doel (2019-2023)

Ons inkoop- en aanbestedingsbeleid is verder verduurzaamd, zodat de CO2-voetafdruk van aan ons te leveren diensten, werken en producten één van de afwegingscriteria is, de belasting van het milieu wordt geminimaliseerd en zodat mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt worden betrokken.

Activiteiten 2022

- We stimuleren bij aanbestedingen, waar mogelijk, de toepassing van hernieuwbare energie, de bio- en circulaire economie.
- Onze aanbestedingen zullen we zodanig inrichten, dat we verbeteringen bereiken in het gebruik van materialen en energie.

Middelen

5.2 Duurzaamheid en circulaire economie	Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	653	1.150	867	867	51	51
Baten	-206	0	0	0	0	0
Saldo	447	1.150	867	867	51	51
Kader (saldo na PN 22-25)		1.150	867	867	37	37
Verschil t.o.v. kader			0	0	14	14
Overig			0	0	14	14

x € 1.000

Toelichting

Op dit programmaonderdeel zijn er geen verschillen tussen de nieuwe begrotingsraming en het financiële kader van de perspectiefnota.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
5.2.1 Duurzaamheid & circulaire economie	867	0	867
Totaal	867	0	867

x € 1.000

5.3 Milieu: lucht, bodem, geluid

Portefeuillehouder

C.W. Smelik

Doel (2019-2023)

We hebben een bijdrage geleverd aan een netwerk waarin de agrofoodsector werkt aan een duurzamer systeem als basis voor een toekomstgerichte landbouw.

Activiteiten 2022

We werken aan het Actieplan Bodem en Water (ABW), aan de hand van door GS vastgesteld programma, zodanig dat er zich een netwerk met bijbehorende activiteiten en projecten ontwikkelt waar de agrofoodsector werkt aan een duurzamer systeem, met grote nadruk op de bodem, als basis voor een toekomstgerichte landbouw.

Doel (2019-2023)

De kwaliteit van onze leefomgeving is in Flevoland behouden, zodanig dat gerichte aandacht is besteed aan gezondheid, bodem, water, lucht en geluid.

Activiteiten 2022

- We werken mee aan het Actieplan Bodem en Water (ABW), zodanig dat het zich ontwikkelt tot het netwerk waar de agrofoodsector werkt aan een duurzamer systeem als basis voor een toekomstgerichte landbouw met bodem als centrale pijler voor de lange termijn.
- We stellen een vervolg op voor het programma 'Duurzaam Gebruik van de Flevolandse Ondergrond', waarin we de omslag maken naar een 'systeembenadering met bodem als basis', aansluitend bij de opgaven uit de omgevingsvisie.
- We gaan de beoogde activiteiten in het kader van de Monitoring Fysieke Leefomgevingskwaliteit, die in 2021 zijn geïnventariseerd, ten uitvoer brengen. Het betreffen activiteiten in de sfeer van Geluid,

Luchtkwaliteit en Bodemkwaliteit. De activiteiten voortvloeiend uit het Schone Luchtakkoord maken hiervan deel uit.

- We bereiden ons voor op het vervallen van de Wet Bodembescherming en de overgang naar de Omgevingswet (afroeden bodemsaneringsoperatie, warme overdracht bodemtaken, voorbereiden nieuwe provinciale grondwatertaken via het waterprogramma).

Middelen

5.3 Milieu: lucht, bodem, geluid	Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	4.907	6.792	6.454	5.873	5.516	5.516
Baten	-560	-473	-473	-473	-473	-473
Saldo	4.347	6.319	5.982	5.400	5.043	5.043
Kader (saldo na PN 22-25)		6.319	5.584	5.400	5.043	5.043
Verschil t.o.v. kader			397	0	0	0
1 Actieplan geluid/SWUNG			397	0	0	0

x € 1.000

Toelichting

1. Actieplan geluid/SWUNG

Bij de Zomernota 2021 is 50% (€ 0,4 mln.) van het beschikbare budget in 2021 voor de subsidieregeling 'Actieplan geluid' doorgeschoven via de reserve 'Doorgeschoven activiteiten' naar 2022.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
5.3.1 Milieu en leefomgeving	1.900	-473	1.428
5.3.2 Omgevingsdiensten	4.554	0	4.554
Totaal	6.454	-473	5.982

x € 1.000

5.4 Klimaat akkoord

Portefeuillehouder

J.A. Fackeldey

Doel (2019-2023)

Een provinciaal Klimaatplan, waarin we aangeven op welke manier de provincie en haar maatschappelijke partners willen bijdragen aan de doelstellingen van het in 2019 vastgestelde nationale Klimaatakkoord, met inbegrip van activiteiten, menskracht en middelen.

Activiteiten 2022

- We werken een plan van aanpak uit en richten een werkstructuur in.
- Het inrichten van een besluitvormingsstructuur.
- Afstemmen met onze regionale partners, andere provincies en het Rijk.
- Opstellen van een provinciaal klimaatplan.

Risico('s) en beheersmaatregel(en)

De mate waarin wij kunnen bijdragen aan de doelen van het Klimaatakkoord zijn zeer afhankelijk van de middelen die het Rijk hiervoor aan de provincies beschikbaar zal stellen.

Middelen

5.4 Klimaat akkoord	Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	0	0	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	0	0	0	0	0	0
Kader (saldo na PN 22-25)		0	0	0	0	0
Verschil t.o.v. kader			0	0	0	0

x € 1.000

Toelichting

Op dit programmaonderdeel zijn er geen verschillen tussen de nieuwe begrotingsraming en het financiële kader van de perspectiefnota.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
5.4.1 Klimaatakkoord	0	0	0
Totaal	0	0	0

x € 1.000

5.5 Totale lasten en baten

Hieronder zijn per programmaonderdeel de lasten, baten en saldi opgenomen.

		Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
5.1 Regionale energiestrategie	Lasten	2.809	3.589	3.200	3.120	1.344	1.344
	Baten	-295	-634	-792	-714	-2	-2
	Saldo	2.514	2.954	2.408	2.406	1.343	1.343
5.2 Duurzaamheid & circulaire economie	Lasten	653	1.150	867	867	51	51
	Baten	-206	0	0	0	0	0
	Saldo	447	1.150	867	867	51	51
5.3 Milieu: lucht, bodem, geluid	Lasten	4.907	6.792	6.454	5.873	5.516	5.516
	Baten	-560	-473	-473	-473	-473	-473
	Saldo	4.347	6.319	5.982	5.400	5.043	5.043
5.4 Klimaat akkoord	Lasten	0	0	0	0	0	0
	Baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo	0	0	0	0	0	0
Totaal programma 5	Lasten	8.370	11.530	10.521	9.860	6.911	6.911
	Baten	-1.062	-1.107	-1.265	-1.186	-474	-474
	Saldo	7.308	10.423	9.257	8.673	6.437	6.437

x € 1.000

6. Mobiliteit

Inleiding

In dit hoofdstuk staan de belangrijkste activiteiten beschreven die bijdragen aan de verbetering van de bereikbaarheid van Flevoland.

Programma Mobiliteit en Ruimte

De Mobiliteitsvisie Flevoland heeft het jaar 2030 als horizon. Innovatieve verkeersoplossingen en duurzaamheid zijn belangrijke thema's. De snelle ontwikkelingen in onze samenleving vragen ook bij verkeer om een flexibele planvorming, maar wel met duidelijke uitgangspunten en doelen. Dit biedt ruimte om in de programmering in te kunnen spelen op actuele ontwikkelingen en kansen. De opgaven zijn in het nieuwe 'Programma Mobiliteit en Ruimte' uitgewerkt.

Waar het gaat om onze provinciale infrastructuur voeren we (de voorbereiding van) een aantal (grote) infrastructuurprojecten uit, waarbij we invulling geven aan de ambities uit het collegeakkoord. Naar aanleiding van de resultaten van de verkenning 'Nieuwe ontsluitingsweg Urk' zullen we na financiële overeenstemming met de gemeenten Urk en Noordoostpolder de planvoorbereiding van de nieuwe ontsluitingsweg Urk gaan oppakken, we ronden de verkenning af naar de mogelijkheden voor realisatie van een verlengde Anthony Fokkerweg, we doen samen met Rijkswaterstaat en de gemeente Lelystad een netwerkstudie naar de verkeersontsluiting van Lelystad, we voeren het fietspadenplan uit samen met gebiedspartners voor het verbeteren van het Regionaal Kernnet Fiets Flevoland, waaronder de aanpak van de fietsknelpunten en de hoogwaardige MRA snelfietsroute Almere-Lelystad, we voeren investeringsprojecten uit van het 'Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport' (p-MIRT jaarschijf 2022, waar onder Hogering, reconstructie N307 bij Roggebot, reconstructie Ganzenwegweg-Knardijk) en we stellen het p-MIRT 2023-2027 op. We plaatsen een geluidsscherm bij Almere en brengen geluidsreducerend asfalt aan bij een gedeelte van de Tussenring. We voeren een nadere verkenning uit naar de mogelijkheden om frontale aanrijdingen op de Markerwaarddijk te voorkomen en om delen van het fietspad af te schermen van de rijbaan. We onderzoeken de capaciteit van de rechtsaffer van de Gooiseweg naar de Ganzenweg in combinatie met de mogelijke komst van een data centrum op het Trekkersveld. We onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om de reistijd op de belangrijkste corridors in Flevoland te versnellen. We houden de bestaande (vaar)wegen en fietspaden kwalitatief op peil en voeren daarom onder andere onderhoud uit aan circa 19 km weg, we voeren diverse boomvervangingen uit en vervangen circa 11,5 km oeverbeschoeiing.

Daarnaast werken wij met Rijk en regio samen aan het verbeteren van de bereikbaarheid van Flevoland, onder andere binnen het project 'Amsterdam Bay Area' (IJmeerverbinding), de verkenning A27, de verbreding van de N50 en de realisatie van de verbreding A6 (Almere - Lelystad).

Innovatie openbaar vervoer

In 2021 is de aanbesteding voor de OV-concessie IJssel-Vecht 2023-2035 gepubliceerd. De verwachting is dat eind maart 2022 de drie provincies (Gelderland, Overijssel en Flevoland) het gunningsbesluit nemen. Daarna gaat de implementatie van start. De concessies Lelystad (waarvoor de provincie sinds september 2021 verantwoordelijk is) en IJsselmond zullen in december 2023 instromen. Deze concessie zal praktisch 100% emissievrij zijn, hoofdzakelijk doordat de elektrische bussen die rijden in de huidige noodconcessie IJssel-Vecht moeten worden overgenomen door de opvolgend concessiehouder.

Provincie Flevoland zet zich op verschillende niveaus ook in voor betere metro- en spoorverbindingen en stationsknooppunten, bijvoorbeeld via de 'Ontwikkelagenda Flevolijn' met de spoorsector en de gemeenten. Via het MRA-platform voor de komst van de IJmeerlijn, een betere/snellere verbinding Almere-Utrecht en tot slot met de noordelijke provincies voor de versnelling van het OV tussen de Randstad en Noord- en Oost-Nederland met bijvoorbeeld de mogelijke komst van een Lelylijn.

Duurzame Mobiliteit

In de Klimaatwet en het Klimaatakkoord zijn ambitieuze doelen gesteld voor het terugdringen van de uitstoot van het broeikasgas CO₂. Ten opzichte van 1990 betreft dit een reductie van 49% in 2030 en 95% in 2050. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat de regionale uitwerking van de afspraken over mobiliteit plaatsvindt via 'Regionale Mobiliteitsprogramma's' (RMP's). Via het RMP voor Noord Holland en Flevoland is hier invulling aan gegeven. Het RMP is op 18 mei 2021 door Gedeputeerde Staten (GS) vastgesteld. Het RMP heeft als doelstelling om de CO₂-uitstoot in beide provincies samen te verlagen naar 4,2 megaton in 2030 (was 5,4 megaton in 2017). Vanwege de verwevenheid van de vervoerssystemen en de beperkte beïnvloedingsmogelijkheden van de

partijen afzonderlijk, wordt in de reductiedoelstelling geen onderscheid gemaakt naar afzonderlijke provincies.

Het RMP wordt voor zover het provincie Flevoland betreft verwerkt in het nieuwe 'Programma Mobiliteit en Ruimte'. Hiermee blijft het 'Programma Mobiliteit en Ruimte' het integrale kader.

Naast de rol die de provincie vervult als opdrachtgever voor aanleg en beheer van infrastructuur, als opdrachtgever voor openbaar vervoer, als inkoper van diensten en middelen en als werkgever, vervult de provincie een belangrijke procesrol. Door via het RMP partijen te inspireren en te verbinden kan een belangrijke bijdrage worden geleverd aan de verduurzaming van mobiliteit.

We beginnen niet bij nul. We nemen al deel aan het programma 'MRA-Elektrisch' voor de plaatsing van laadpalen voor elektrische auto's en hebben een visie duurzaam goederenvervoer. In de nieuwe OV-concessie IJssel-Vecht wordt emissievrij materieel ingezet en we werken aan smart mobility. Voor de eigen mobiliteit zijn we aangesloten bij de 'Coalitie Anders Reizen' en door de coronacrisis heeft het thuiswerken een impuls gekregen.

We brengen de CO2-voetafdruk van de provinciale infrastructuur verder terug door structureel duurzaamheidseisen in onze bestekken op te nemen. Daarnaast gaan we verder met het verduurzamen van het provinciale wagenpark en onze schepen.

We laten onderzoek uitvoeren naar het effect van het veranderende klimaat (onder andere hitte, droogte en wateroverlast) op onze wegen en vaarwegen en naar het effect van wortelschade aan onze wegen.

Cybersecurity

Binnen de provincie Flevoland worden 13 bruggen en 11 sluizen op afstand bediend. De informatiebeveiliging van deze objecten moet aan de nieuwe Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO, ministeriële regeling/AMvB) voldoen. Daarom is een beheersingskader cybersecurity opgesteld. De provincie Flevoland is één van de eerste provincies die hier ook concreet stappen voor heeft gezet. In 2022 en 2023 worden de noodzakelijke maatregelen uit het beheersingskader geïmplementeerd en uitgevoerd.

Maatschappelijk effect

Flevoland is goed bereikbaar, zowel voor regionaal, inkomend als uitgaand verkeer en via openbaar vervoer. Vlotte en veilige bereikbaarheid draagt bij aan de economie en aan de deelname van Flevolandse aan het maatschappelijke leven.

Effect van ons beleid

De bereikbaarheid van Flevoland (ook via openbaar vervoer) is op een duurzame manier verbeterd, waardoor betere randvoorwaarden zijn ontstaan voor wonen, werken en recreëren.

Indicatoren Flevoland

Indicator	Omschrijving	2018	2019	2020	Streef - cijfer 2021	Streef - cijfer 2022	2023 - 2025
Openbaar vervoer	Stiptheid: % ritten van de concessie IJsselmond dat voldoet aan stiptheidsnormen <i>Toelichting: De norm van $\geq 85\%$ is vastgelegd in de concessieovereenkomst voor de gehele contractperiode</i> <i>Bron: OV-Oost/MIPOV</i>	90,3%	91,3%	93%	$\geq 85\%$	$\geq 85\%$	$\geq 85\%$
Doorstroomtijden provinciale wegen	De norm is een reistijd tijdens de spits die maximaal 1,25 keer de reistijd in de dalperiode is. De reistijden worden gemonitord op de drukste provinciale wegen in						

Indicator	Omschrijving	2018		2019		2020		Streef - cijfer 2021	Streef - cijfer 2022	2023 - 2025
		OS	AS	OS	AS	OS	AS	OS		
	Flevoland:	OS	AS	OS	AS	OS	AS	OS		
	• N301 - Nijkerkerweg ri	1,1	1,1	1,1	1,1	0,99	0,97	<1,25	<1,25	<1,25
	• N301 - Nijkerkerweg ri	1,0	1,0	1,0	1,0	1	0,94	<1,25	<1,25	<1,25
	• N302 - Ganzenweg ri	1,0	1,0	1,0	1,5	1,72	1,61	<1,25	<1,25	<1,25
	• N302 - Ganzenweg ri	1,0	1,0	1,0	1,0	1,15	1,08	<1,25	<1,25	<1,25
	• N302 - Larserweg ri Lelystad	1,0	1,0	1,0	1,0	0,96	0,94	<1,25	<1,25	<1,25
	• N302 - Larserweg ri	1,0	1,7	1,0	1,0	0,99	0,93	<1,25	<1,25	<1,25
	• N305 - Waterlandseweg ri	1,0	1,0	1,0	1,0	1,01	0,99	<1,25	<1,25	<1,25
	• N305 - Waterlandseweg ri	1,2	1,0	1,0	1	0,98	0,92	<1,25	<1,25	<1,25
	• N305 - Gooiseweg ri Dronten	1,0	1,2	1	1,2	1,01	0,94	<1,25	<1,25	<1,25
	• N305 - Gooiseweg ri A27	1,0	1,0	1,0	0,9	0,96	0,96	<1,25	<1,25	<1,25
	• N702 - Hogering ri A6	1,1	1,0	1,1	1	1,03	1,03	<1,25	<1,25	<1,25
	• N702 - Hogering ri Buitenring	1,1	1,2	1,0	1,1	0,99	0,91	<1,25	<1,25	<1,25
	• N702 - Buitenring ri A6	1,0	1,0	0,9	1,0	0,99	0,93	<1,25	<1,25	<1,25
	• N702 - Buitenring ri	1,0	1,0	0,9	0,9	0,98	0,94	<1,25	<1,25	<1,25
	• N703 - Tussenring ri A6	1,1	1,1	1,0	1,0	1	1,11	<1,25	<1,25	<1,25
	• N703 - Tussenring ri N702	1,1	1,1	1,0	1,0	0,91	0,93	<1,25	<1,25	<1,25
	• N307 - Hanzeweg ri	1,0	1,4	1,0	1,5	0,97	0,97	<1,25	<1,25	<1,25
	• N307 - Hanzeweg ri Dronten	1,0	1,0	1,0	0,9	0,99	0,99	<1,25	<1,25	<1,25
	<i>Toelichting: OS = Gemiddelde ochtendspits, AS = Gemiddelde avondspits; ri = richting Bron: NDW</i>									
Ernstige verkeersslachtoffers	Aantal mensen dat door een verkeersongeval op provinciale wegen wordt opgenomen in een ziekenhuis of overlijdt. In dit verband wordt onderscheid gemaakt tussen:									
	• Aantal verkeersgewonden (in ziekenhuis opgenomen)	58		62		56		<56	<56	<56
	• Aantal verkeersdoden <i>Toelichting: Het relatief lage aantal maakt het lastig een trend waar te nemen Bron: ViaStat</i>	4		5		4		<4	<4	<4
Onderhoudstoestand	De provinciale wegen hebben ten minste het door PS vastgestelde onderhoudsniveau B	91%		93%		90%		90%	90%	90%
	De provinciale kunstwerken hebben ten minste het door PS vastgestelde onderhoudsniveau B	92%		98%		98%		90%	90%	90%
	De provinciale oeverconstructie heeft ten minste het door PS	71%		72%		84%		83%	85%	90%

Indicator	Omschrijving	2018	2019	2020	Streef - cijfer 2021	Streef - cijfer 2022	2023 - 2025
	vastgestelde onderhoudsniveau B <i>Toelichting: in 2019 zijn de normen voor de onderhoudsniveaus geactualiseerd. In de paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen' is dit nader toegelicht. Bron: Provincie Flevoland</i>						
Technische beschikbaarheid	De beschikbaarheidsgraad van gerenoveerde bruggen en	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	98%	98%	98%
	De beschikbaarheidsgraad van verkeerslichten	n.v.t.	n.v.t.	98,5%	98%	98%	98%
	De provinciale wegen zijn bij gladheid preventief gestrooid binnen de normtijden van het CROW <i>Toelichting bruggen en sluizen: in 2020 wordt de eerste gerenoveerde brug/sluis opgeleverd. Vanaf dan kan de technische beschikbaarheid van gerenoveerde bruggen en sluizen gemeten worden. Bron: Provincie Flevoland</i>	98%	98%	100%	98%	98%	98%

* *Toelichting: De doelstelling is het bereiken van een dalende trend in het aantal verkeersdoden en -gewonden. Het relatief lage aantal verkeersdoden en -gewonden maakt het echter lastig een trend waar te nemen. Het Rijk streeft naar 0 verkeersslachtoffers in het jaar 2050. Bij het aantal verkeersgewonden geldt dat er sprake is van een relatief lage registratiegraad van verkeersgewonden: ongeveer 50% wordt niet geregistreerd (SWOV, 2020).*

Beleidsindicatoren BBV

Indicator	Omschrijving	2018	2019	2020	Streef - cijfer 2021	Streef - cijfer 2022	2023 - 2025
Waardering openbaar vervoer	Klantenwaardering concessie IJsselmond	7,6	7,7	7,7	LG	LG	LG
	Klantenwaardering concessie Lelystad*	7,9	7,8	*	7,5	7,5	7,5
	<i>Bron: CROW-KPVV Toelichting: Het streefcijfer voor klantwaardering concessie IJsselmond gaat uit van het landelijk gemiddelde (LG). In 2020 was het landelijk gemiddelde 7,8. In de concessie Lelystad staat een 7,5 als doelstelling.</i>						

* *Vanaf september 2021 is de provincie Flevoland de concessieverlener voor de concessie Lelystad. In 2020 is alleen in Q1 een meting gehouden, hierdoor is er voor het gebied Lelystad geen betrouwbare uitspraak te doen over heel 2020.*

Doelenboom

Programma	Programmaonderdeel	Doelen
6. Mobiliteit	6.1 Openbaar vervoer	Onderzoeken van verbeteringen in toekomstig openbaar vervoer
		Nachttreindienst realiseren
		Bereikbaarheid Nationaal Park Nieuwe Land
		Kleine kernen blijven bereikbaar door slim maatwerk OV
	6.2 Ontwikkeling en innovatie mobiliteit	Reizigers kunnen snel, betrouwbaar en veilig reizen en kunnen kiezen tussen vervoermiddelen
		Oplossen van knelpunten buiten Flevoland die van invloed zijn op de bereikbaarheid van Flevoland
		Stimuleren Smart Mobility
	6.3 Infrastructuur	Regionale mobiliteitsprogramma Flevoland integreren in het omgevingsprogramma
		De bereikbaarheid van Flevoland is verbeterd t.b.v. het goed kunnen functioneren van onze samenleving.
	De kwaliteit van onze (vaar)wegen is op peil en we hebben maatregelen getroffen die de (sociale)verkeersveiligheid verbeteren.	

Verbonden partij(en)

Op 31 oktober 2018 is de rechtspersoon Coöperatieve Vereniging NDOV-DOVA U.A. bij notariële akte te Utrecht opgericht. De rechtspersoon is een samenvoeging van de organisaties NDOV en DOVA. Het samenwerkingsverband telt 15 leden, waaronder provincie Flevoland. Doel is te komen tot een beter mobiliteitsbeleid van de leden en het realiseren van een doeltreffend en efficiënt vervoer voor de reiziger.

Sinds 2020 is de samenwerkingsovereenkomst OV Oost vernieuwd. Dit is een samenwerkingsverband tussen de provincies Gelderland, Overijssel en Flevoland om de OV-concessies efficiënter en effectiever te beheren. Ook werken deze provincies samen bij beleidsontwikkeling openbaar vervoer en OV-aanbestedingen en aanbesteding van bijvoorbeeld DRIS-apparatuur (dynamische reisinformatie).

6.1 Openbaar vervoer

Portefeuillehouder

J. de Reus

Doel (2019-2023)

De mogelijkheden voor realisatie van snelle (rail)verbindingen tussen Flevoland en de andere delen van het land zijn onderzocht.

Activiteiten 2022

- Met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW), ProRail, NS en de andere overheden binnen de MRA onderzoeken we hoe het besluit over OV SAAL Middellange Termijn (genomen in september 2020) in de dienstregeling tussen 2025 en december 2029 kan worden ingevoerd.
- Met de MRA-partijen, provincie Utrecht en de spoorsector onderzoeken we of in de komende jaren de verbinding via het spoor tussen Almere en Utrecht kan worden versneld. Dit is een complexe uitdaging binnen de bestaande infrastructuur.
- We onderzoeken samen met de gemeenten hoe de ambitie voor meer HOV-verbindingen binnen, van en naar Flevoland gerealiseerd kan worden binnen de bestaande OV-concessies. In 2022 richten we ons met name op de busverbinding Almere-Utrecht. De basis hiervoor zijn de 'bouwstenen' bus in het Regionaal OV Toekomstbeeld 2040 zoals dat in 2019 is vastgesteld en eerder onderzoek naar de corridor Almere-Utrecht.
- We gaan monitoren wat de blijvende effecten van de coronacrisis op het gebruik van het openbaar vervoer zijn en zo nodig de inzet van middelen en/of het OV-aanbod hierop afstemmen.
- Samen met gemeenten, NS, ProRail en andere betrokkenen wordt een start gemaakt met de uitvoering van de in 2021 vastgestelde ontwikkelagenda voor de Flevospoorlijn (horizon 2030).

- Met de gemeente Lelystad werken we verder aan de ontwikkeling en uitvoering van plannen voor de verbetering van de doorstroming van het openbaar busvervoer in Lelystad.
- Vanaf april 2022 starten we met de implementatie van de OV-concessie IJssel-Vecht.

Doel (2019-2023)

De nachtelijke bereikbaarheid van zowel Schiphol als Amsterdam Lelystad Airport is verbeterd.

Activiteiten 2022

We zetten ons in om samen met de NS een voorstel uit te werken over het realiseren van een nachttreinnetdienst op de verbinding Schiphol Amsterdam Almere Lelystad en Zwolle, mogelijk met medefinanciering van de provincie. Deze activiteit staat los van initiatieven van andere vervoerders om eventueel ook nachttreindiensten via Flevoland naar Amsterdam/Schiphol aan te bieden.

Doel (2019-2023)

De bereikbaarheid van Nationaal Park Nieuw Land is verbeterd.

Activiteiten 2022

- We onderzoeken of het concept Buitenpoorten toegepast kan worden op de stations Almere Oostvaarders en Lelystad.
- Samen met NS en ProRail doen we een 'quick scan' naar de mogelijkheden voor een extra station en de meest geschikte locatie voor dit station 'Lelystad-Zuid/ Nationaal park'.

Doel (2019-2023)

De bereikbaarheid van de kleine kernen is door slim maatwerk-OV op peil gehouden.

Activiteiten 2022

We onderzoeken of de resultaten van de 'Mobility as a Service (MAAS)-pilot' in gemeente Noordoostpolder breder toepasbaar zijn. Daarnaast ronden we de visie op (OV)knooppunten af met als doel de bereikbaarheid van Flevoland te verbeteren, waaronder de kleine kernen, en starten we met de uitvoering.

Middelen

6.1 Openbaar vervoer	Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	32.822	36.782	37.948	38.732	37.981	37.981
Baten	-7.779	-8.298	-8.294	-8.294	-8.294	-8.294
Saldo	25.043	28.484	29.654	30.438	29.687	29.687
Kader (saldo na PN 22-25)		28.484	29.180	29.872	29.121	29.121
Verschil t.o.v. kader			474	566	566	566
Aanvullende indexering t.b.v. 1 prijspeil 2022 (bovenop provinciale index)			606	606	606	606
2 Actualisatie kapitaallasten			-133	-40	-40	-40

x € 1.000

Toelichting

1. Aanvullende indexering budgetten Openbaar streekvervoer

Als gevolg van autonome ontwikkelingen wordt de begrotingspost 'Openbaar streekvervoer' in 2022 met € 0,61 mln. naar boven bijgesteld. Dit saldo heeft voor € 0,38 mln. (nadelig) betrekking op de concessie IJsselmond. Het nadeel wordt verrekend met de jaarlijkse storting in de bestemmingsreserve 'Mobiliteit'. Dit nadeel wordt volledig veroorzaakt door een stijging van de exploitatielasten (ontwikkeling Landelijke Bijdrage-Index, waarvan de nadelige effecten structureel doorwerken).

Daarnaast heeft bovengenoemd saldo voor € 0,23 mln. (nadelig) betrekking op de bekostiging van de aan de gemeente Almere gedelegeerde concessie. Dit structureel nadeel volgt uit de afspraken die specifiek toezien op dat deel van de bekostiging dat samenhangt met de groei van het aantal inwoners in de gemeentelijke uitleggebieden. Dit nadeel van € 0,23 mln. komt ten laste van de stelpost 'Nieuw beleid'.

2. Actualisatie kapitaallasten

De verwachte oplevering van de investeringen in DRIS-displays bushaltes Flevoland en de aanschaf van laadinfrastructuur busstation Lelystad staat gepland voor 2022. Dit betekent dat op basis van het vigerend beleid met ingang van 2023 (start concessie IJssel-Vecht) wordt gestart met afschrijven op deze kapitaalgoederen. Ten opzichte van de initiële ramingen is dit een vertraging van één jaar.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
6.1.1 Openbaar vervoer	37.948	-8.294	29.654
Totaal	37.948	-8.294	29.654

x € 1.000

6.2 Ontwikkeling en innovatie mobiliteit

Portefeuillehouder

J. de Reus

Doel (2019-2023)

Reizigers kunnen snel, betrouwbaar en veilig reizen en kunnen kiezen tussen vervoermiddelen.

Activiteiten 2022

- We actualiseren het p-MIRT en leggen het, als bijlage bij de programmabegroting, voor aan PS.
- We laten een nieuw 'Programma Mobiliteit en Ruimte' vaststellen.
- We voeren de activiteiten uit het 'Programma Mobiliteit en Ruimte' uit.

Doel (2019-2023)

Knelpunten buiten Flevoland, die van invloed zijn op de bereikbaarheid van Flevoland, zijn opgelost of er zijn voorbereidingen getroffen voor het oplossen ervan.

Activiteiten 2022

- Samen met het Rijk en de regio werken wij aan de bereikbaarheidsopgaven als gevolg van de verwachte woningbouwontwikkeling. We participeren in het vervolg van het MIRT-onderzoek Amsterdam Bay area (IJmeerverbinding) en de MIRT-verkenning capaciteitsuitbreiding A27.
- Bij het Rijk en andere gebiedspartners dringen wij aan op besluitvorming die voor de bereikbaarheid van provincie Flevoland essentieel is:
 - de verbreding van de N50 tussen Kampen-Zuid en Hattermerbroek;
 - de verbreding van de sluis, bruggen en vaargeulen bij Kornwerderzand;
- De doelen en opgaven worden in het 'Programma Mobiliteit en Ruimte' vertaald naar concrete activiteiten.
- We nemen deel aan het Rijksregioprogramma 'Samen Bouwen aan Bereikbaarheid (SBAB)' en werken samen met de MRA partners in het 'Platform Mobiliteit' van de MRA.

Doel (2019-2023)

Bereikbaarheid in Flevoland is verbeterd door de inzet van smart mobility.

Activiteiten 2022

- We evalueren en actualiseren het beleid voor smart mobility, gericht op het vergroten van de inzet van smart mobility als onderdeel van het oplossen van knelpunten in bereikbaarheid. In het 'Programma Mobiliteit en Ruimte' wordt het nieuwe beleid voor smart mobility geformuleerd.
- Met het Fundament Smart Mobility Flevoland en de intensivering en doorontwikkeling van Smart Mobility in het nieuwe 'Programma Mobiliteit en Ruimte' versnellen we de mobiliteitstransitie in Flevoland langs de fundamentele speerpunten: het Mobiliteit en Infrastructuur Test Centrum, Smart Area Flevoland, Gecoördineerd netwerk breed verkeersmanagement, Digitalisering Overheden, Vraaggericht OV/Mobility as a Service, Elektrificeren mobiliteit, Cross sectorale samenwerking en Scale Up in Residence.
- We verbeteren de bereikbaarheid van evenementen bij Walibi en de Floriade in 2022 middels een innovatiecompetitie. Begin 2022 worden prototypes kleinschalig getest. Op basis hiervan worden twee

marktpartijen geselecteerd om hun prototype verder door te ontwikkelen en te testen bij Walibi en Floriade. Uiteindelijke doel is de realisatie van een Integraal MobiliteitsCentrum Flevoland (IMCF).

Doel (2019-2023)

De mobiliteit is verduurzaamd als bijdrage aan het Klimaatakkoord volgens de principes van haalbaar, betaalbaar en uitvoerbaar (Rijksopdracht).

Activiteiten 2022

- Samen met regionale partners werken we via het RMP aan concrete maatregelen ter verduurzaming van de mobiliteit. Onze eigen provinciale inzet voor dit regionale mobiliteitsprogramma integreren we in hoofdstuk 6 'Mobiliteit en Ruimte' van het 'Omgevingsprogramma'.
- We werken aan de realisatie van de benodigde laadinfrastructuur voor het elektrisch OV-materieel dat binnen de concessie IJssel-Vecht ingezet gaat worden.
- Als deelnemer aan Coalitie Anders Reizen gaan we duurzaam vervoer van de provinciale medewerkers stimuleren.
- Bij nieuwe aanbestedingen stellen we de eis dat de CO2 uitstoot in de projecten als gevolg van brandstofverbruik met 50% wordt gereduceerd, door gebruik te maken van biobrandstoffen of elektrisch materieel.
- We zetten we de komende jaren in op het gebruik van nieuwe duurzame asfalt- en betonmengsels met een lage CO2 uitstoot en een hoge mate van circulariteit.
- Voor andere materialen nemen we een plafondwaarde op, op basis van de Milieu Kosten Indicator (MKI).
- Samen met de markt werken we aan pilots die een bijdrage leveren aan onze duurzaamheidsdoelstellingen en die bij een succesvolle toepassing standaard kunnen worden toegepast in ons areaal.
- Op het moment van een aanbesteding werken we verder aan het volledig emissievrij maken van ons eigen wagenpark. Bij vervanging kiezen we steeds de optie met de minste CO2-uitstoot die voldoet aan alle gestelde voorwaarden.
- We laten onderzoek uitvoeren naar het effect van het veranderende klimaat (o.a. hitte, droogte en wateroverlast) op onze wegen en vaarwegen en naar het effect van wortelschade aan onze wegen. Dit moet leiden tot passende maatregelen om ook in de toekomst in te kunnen blijven spelen op veranderende omstandigheden.
- Binnen het project 'MRA-Elektrisch' werken we met Noord-Holland en Utrecht samen om elektrisch vervoer te stimuleren en een netwerk van publieke oplaadpunten te realiseren.
- We hebben samen met het Rijk en gemeenten besluiten genomen over de aanpak van de fietsknelpunten, het wegwerken van ontbrekende schakels in het Regionaal Kernnet Fiets Flevoland-, waaronder Lelystad-Almere, en het geschikt maken van fietspaden voor snelfietsen op een aantal trajecten.

Middelen

6.2 Ontwikkeling en innovatie mobiliteit	Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	1.317	6.113	4.017	3.430	2.440	2.440
Baten	0	-1.425	0	0	0	0
Saldo	1.317	4.688	4.017	3.430	2.440	2.440
Kader (saldo na PN 22-25)		4.688	4.017	3.430	2.440	2.440
Verschil t.o.v. kader			0	0	0	0

x € 1.000

Toelichting

Op dit programmaonderdeel zijn er geen verschillen tussen de nieuwe begrotingsraming en het financiële kader van de perspectiefnota.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
6.2.1 Mobiliteit en verkeer	4.017	0	4.017
Totaal	4.017	0	4.017

x € 1.000

6.3 Infrastructuur

Portefeuillehouder

J. de Reus

Doel (2019-2023)

De bereikbaarheid van Flevoland is verbeterd ten behoeve van het goed kunnen functioneren van onze samenleving.

Activiteiten 2022

- Hogering: In 2022 realiseren we de tunnelbakken en leggen we de omliggende infrastructuur aan: de viaducten over de bakken heen en de op- en afritten van en naar de naastgelegen wijken.
- Ombouw Ganzenweg- Knardijk: we realiseren de ongelijkvloerse kruising inclusief de benodigde aansluitingen.
- Project 'N307 Roggebot-Kampen': we zijn buiten hard aan het werk en bouwen o.a. een nieuwe brug en verwijderen de oude Roggebotsluis.
- Laan van Nieuw Land en Verlengde Westerdreef: we pakken de planvoorbereiding van de projecten op, in nauw overleg tussen de provincie en de gemeente. We bereiden de planologische procedure voor en het ontwerp wordt verder gedetailleerd.
- Snelfietspad Almere-Lelystad: we concretiseren de plannen en de procedures worden voorbereid, in overleg met de betrokken partijen, het Nationaal Park Nieuw Land, de gemeente Almere en Lelystad.
- We stellen het p-MIRT 2023-2027 op.

Risico('s) en beheersmaatregel(en)

In de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' is aandacht voor de (financiële) risico's die we lopen op enkele infrastructurele projecten en de daarbij behorende beheersmaatregelen.

Doel (2019-2023)

De kwaliteit van onze wegen is op peil en we hebben maatregelen getroffen die de (sociale) verkeersveiligheid verbeteren.

Activiteiten 2022

- We voeren jaarschijf 2022 uit van het 'Meerjarenprogramma Beheer en Vervanging Infrastructuur' (MBVI). We onderhouden onder andere circa 19 km weg, we bereiden de vervanging van oeverbeschoeiingen verder voor en we vervangen bomen langs diverse wegen en als gevolg van de essentakziekte.
- In het kader van het Programma 'Groot Onderhoud Bruggen en Sluizen' renoveren we zes van de in totaal 16 objecten (de Voorstersluis bij Kraggenburg, de Noordersluis in Lelystad, sluis De Blauwe Dromer in Zeewolde, de Marknessersluis in Marknesse en de Zuidersluis en Vaartsluis in Almere). Daarnaast introduceren we een Vaarweg-app. Met deze app kan men zich aanmelden voor een brug- of sluisbediening en kan men object gerelateerde informatie vinden.
- We voeren veiligheidsmaatregelen aan provinciale wegen uit, gekoppeld aan groot onderhoud waaronder het aanbrengen van diverse afschermingen voor fietsers, een veiligheidsplateau bij de kruising Bremerbergweg x Alikruikweg en diverse kleinere maatregelen bij Blocq van Kuffeler, vooruitlopend op een groter project.
- We stellen het MBVI 2023 op en bereiden de Maatregelenlijst voor de periode 2023-2027 voor.
- We starten samen met de regionale partners het Uitvoeringsprogramma in het kader van het Strategisch Plan 'Verkeersveiligheid 2030 (SPV)'.
- We legaliseren de beheerstroken langs de wegen.

- We implementeren de wettelijk noodzakelijke maatregelen ten behoeve van de cybersecurity van de beweegbare bruggen en sluizen.

Middelen

6.3 Infrastructuur	Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	27.554	23.111	26.455	27.402	28.987	29.667
Baten	-723	-474	-474	-474	-474	-474
Saldo	26.831	22.637	25.981	26.928	28.513	29.193
Kader (saldo na PN 22-25)		22.637	26.618	28.178	29.186	29.186
Verschil t.o.v. kader			-637	-1.250	-673	6
1 Actualisatie kapitaallasten			-637	-1.250	-673	6

x € 1.000

Toelichting

1. Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast op basis van de geactualiseerde investeringsplannen en het 'Meerjarenprogramma Beheer en Vervanging Infrastructuur' (MBVI). Door wijzigingen in de fasering van projecten ontstaan er verschuivingen tussen de jaren. Deze worden (deels) verrekend met de daartoe ingestelde reserve 'Activering kapitaallasten vervangingsinvesteringen' (VVI). Per saldo heeft dit dan ook geen effect op de begrotingsruimte. De actuele kapitaallasten in 2025 zijn hoger dan het kader, doordat het begrotingsjaar 2025 is toegevoegd aan het meerjarenprogramma.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
6.3.1 Investering provinciale infrastructuur	5.351	0	5.351
6.3.2 Instandhouding en realisatie provinciale infrastructuur	21.104	-474	20.630
Totaal	26.455	-474	25.981

x € 1.000

6.4 Totale lasten en baten

Hieronder zijn per programmaonderdeel de lasten, baten en saldi opgenomen.

		Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
6.1 Openbaar vervoer	Lasten	32.822	36.782	37.948	38.732	37.981	37.981
	Baten	-7.779	-8.298	-8.294	-8.294	-8.294	-8.294
	Saldo	25.043	28.484	29.654	30.438	29.687	29.687
6.2 Ontwikkeling en innovatie mobiliteit	Lasten	1.317	6.113	4.017	3.430	2.440	2.440
	Baten	0	-1.425	0	0	0	0
	Saldo	1.317	4.688	4.017	3.430	2.440	2.440
6.3 Infrastructuur	Lasten	27.554	23.111	26.455	27.402	28.987	29.667
	Baten	-723	-474	-474	-474	-474	-474
	Saldo	26.831	22.637	25.981	26.928	28.513	29.193
Totaal programma 6	Lasten	61.694	66.007	68.421	69.564	69.409	70.089
	Baten	-8.503	-10.197	-8.768	-8.768	-8.768	-8.768
	Saldo	53.191	55.810	59.652	60.795	60.641	61.320

x € 1.000

7. Vernieuwend Bestuur

Inleiding

Algemeen

De coronapandemie heeft laten zien hoe belangrijk een goed functionerende overheid is; een overheid geeft richting, biedt duidelijkheid en beschermt als dat nodig is. Een kwalitatief goed openbaar bestuur is meer dan een systeem, een organisatie. Zo'n overheid komt de samenleving ten goede en baseert zich op de collectieve waarden van onze leefgemeenschap. Alle overheden hebben - waar dat binnen hun mogelijkheden lag - zich ingezet om de gevolgen van de coronacrisis te beperken. Weliswaar verschillen de verantwoordelijkheden, toch is er sprake van meer gelijkwaardigheid. Op deze manier kunnen - opgabegericht en als één overheid - ook andere maatschappelijke vraagstukken door de overheden zowel afzonderlijk als samen worden aangepakt.

De rol van de provincie is immers breder dan alleen haar wettelijke taken. De provincie als bestuurslaag mag zich verheugen in hernieuwde belangstelling. Gemeenten hebben hun handen vol aan hun opgaven en bovenlokale thema's en vraagstukken kunnen bij uitstek door provincies worden opgepakt. Provincies hebben bovendien een belangrijke schakelfunctie in het bestuur van ons land en dat is meer dan de term 'middenbestuur' aanduidt. Bovenlokale, regionale en nationale vraagstukken komen samen op het niveau van deze overheden. Ook het Rijk kijkt naar de regionale schaal waarop veel maatschappelijke vraagstukken zich afspelen. Regio's onderling verschillen en zo is bijvoorbeeld elke Regionale Energiestrategie anders. Ook andere landelijke opgaven van nu, zoals de stikstofcrisis en de woonopgave hebben baat bij een regionale benadering. Bij uitstek zijn we als provincie daartoe in staat. Overigens zien we ook een ontwikkeling dat op nationale schaal doelen worden bepaald waarbij via sturing van bovenaf de invulling aan 'de regio wordt overgelaten. Onze samenwerking met het Rijk willen we anders vormgeven. Naast elkaar en gezamenlijk worden de grote vraagstukken op gepakt.

Bestuursstijl

In het Coalitieakkoord 2019 - 2023 staan heel wat inhoudelijke ambities om de samenleving van provincie Flevoland een toekomst te bieden: wat willen we bereiken? Daarnaast beschrijft het akkoord uitvoerig hoe we denken onze resultaten te bereiken. We zijn aan de slag met de opdracht ons in te zetten voor bestuurlijke vernieuwing, participatie aan het openbaar bestuur vanuit de samenleving en het voorkomen en verminderen van belemmerende regelgeving. Daar hoort een bestuursstijl die past bij Flevoland en bij de opgaven van dit gebied: open en constructief, in dialoog, met inbreng vanuit de praktijk en de samenleving, met onze partners, vanuit vertrouwen. De crises, 'stikstof', 'wonen' en 'corona', komen daar nog bij. Onze invalshoek is om de opgaven in samenhang met elkaar aan te pakken. Dat is ingewikkeld, maar door samen te werken als overheden en met partners wordt een maatschappelijk vraagstuk het meest effectief aangepakt. We zien dat de samenwerking in Flevoland intensiever is geworden en dat we als regio gezamenlijk optrekken. Dat versterkt onze positie en onze rol in het land.

Bovendien constateren we dat de provinciale schaal bij uitstek geschikt is om problemen aan te pakken; veel vraagstukken spelen bovenlokaal en de provincie is daarvoor een uitstekende bestuurslaag om te verbinden, te schakelen en de organiseren. Ook het Rijk ziet meer en meer een regionale aanpak als effectief. Dit betekent dat de provincie een stap naar voren doet, duidelijk weet en aangeeft wat zij wil en haar zichtbaarheid en profiel versterkt. Ook in de uitvoering van die opgaven draagt de provincie haar stenen bij. Dit vergt inzet van kwantiteit en kwaliteit. Voor PS betekent dit dat zij (kaderstellend) richting hebben te geven aan deze regionale ontwikkelingen en daarin het voortouw nemen. Door met voorkantsturing te oefenen worden de Staten vroegtijdig bij dergelijke processen betrokken. In gesprek met de samenleving wordt gestreefd naar draagvlak voor de keuzes die moeten worden gemaakt op de grote transities van wonen, landbouw, energie en klimaat en voorzieningen van onderwijs, zorg en dergelijke.

Regionale opgaven

De provinciale overheid is er om de belangen van de Flevolandse samenleving te dienen. En dat doen we in toenemende mate over de bestuurlijke grenzen van onze samenleving heen. Maatschappelijke opgaven houden zich niet aan grenzen en daarom moeten vraagstukken gezamenlijk in onze regio worden opgepakt. Onze inwoners hebben geen boodschap aan dergelijke begrenzingen. Daarom zoekt de provincie actief naar samenwerking om regionaal een aantal opgaven collectief aan te pakken. Zo intensiveren we de samenwerking met de Regio Zwolle. De economische ontwikkeling van deze regio is cruciaal, maar direct verbonden zijn bereikbaarheid en mobiliteit, human capital en ook duurzaamheid. We beschouwen Flevoland

als de verbinding tussen het noorden en noordoosten van het land, ja zelfs met de belangrijke zones van kennis en economie in het noorden van Duitsland en de Randstad.

Flevoland werkt intensief aan de versterking van de Metropoolregio Amsterdam (MRA). We zijn bezig de slagkracht van dit netwerk te vergroten door de bestuurlijke samenwerking te vereenvoudigen. We richten de sturing en verantwoording opnieuw in en trekken als deelregio Flevoland, Almere en Lelystad samen op. Inhoudelijk zijn we nauw betrokken bij de thema's van de MRA: 'ruimtelijke ontwikkeling', 'economie' en 'mobiliteit'. 'Duurzaamheid' en 'cultuur' zijn daar de laatste jaren aan toegevoegd. We proberen door de onderwerpen die voor Flevoland van belang zijn te agenderen de koers van de MRA te bepalen.

We zijn de komende tijd sterker dan voorheen betrokken op de Noordwest Veluwe. De relatie met onze regio is steeds duidelijker merkbaar. Zo zijn we met de provincie Gelderland structureel betrokken bij de ontwikkeling van de gebiedsagenda 'Ermelo, Harderwijk, Zeewolde' en het samenwerkingsverband Meerinzicht.

Onze samenwerking met de medeoverheden in provincie Flevoland zullen we de komende tijd intensiveren met het oog op de formulering en uitwerking van de beoogde 'Samenwerkingsagenda Rijk en Regio'. Daarin willen we afspraken maken over de manier waarop we de grote opgaven, zoals de woonopgave en het bouwen en doorontwikkelen van onze regio op termijn vorm willen geven. Deze samenwerking vraagt de nodige inzet.

Bestuurlijke vernieuwing

In het Coalitieakkoord 2019-2023 is de ambitie uitgesproken om actief op zoek te gaan naar de meningen van Flevolandse en organisaties uit de samenleving, zodat inwoners kunnen meepraten over de toekomst van onze provincie. In de geest van de Omgevingsvisie FlevolandStraks bieden we ruimte voor initiatief. Bij belangrijke vraagstukken zoeken we vroegtijdig de dialoog met de samenleving. Die dialogen brengen de dilemma's en mogelijke oplossingen in beeld, waarover het politieke debat kan worden gevoerd. Als provincie hebben we een verantwoordelijkheid om alle inwoners te horen en te betrekken bij ons doen en laten. We zetten methoden en technieken in om te stimuleren dat daarbij ook de minder gehoorde groeperingen hun mening kunnen geven. Om die reden zetten we onze samenwerking met het landelijke programma 'Democratie in Actie' van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) voort. Van zowel de provinciebestuurders als medewerkers mag worden verwacht dat zij openstaan voor initiatieven uit de samenleving, transparant zijn in hun optreden en verantwoording afleggen over de bereikte resultaten.

We kunnen en willen het als overheid niet alleen doen. We werken met en voor de samenleving. Het doel is om - via bestuurlijke vernieuwing - als één overheid, in nauwe samenwerking met de omgeving, beleid te maken en uit te voeren dat effectief, inclusief en uitlegbaar is. Wij letten daarbij vooral op houding en gedrag, op samenwerking en de daarbij horende relaties binnen en buiten de eigen organisatie en op het leren van opgedane ervaringen. Zoals in het Coalitieakkoord is verwoord investeren we daarom als bestuur en organisatie in opgavegericht werken.

Samen leven, wonen, werken

We merken dat de provincie Flevoland in een volgende fase van haar bestaan terechtkomt. Er is al een samenleving gegroeid. Veel mensen hebben een fijn bestaan opgebouwd in de polders. We zullen dan ook moeten nadenken over de ontwikkeling van Flevoland in het volgende stadium. De provincie en de andere overheden moeten dit gezamenlijk vormgeven. De afgelopen jaren is de provincie zelfbewuster geworden. We zijn trots op wat we in ons gebied hebben gerealiseerd en we streven naar een kwalitatieve ontwikkeling van de Flevolandse samenleving. We willen dat het goed wonen en verblijven is in Flevoland. Het gaat dus om meer dan stenen stapelen. In een gezamenlijk aanbod aan het Rijk hebben de overheden van Flevoland uitgesproken dat we een bijdrage kunnen leveren aan de landelijke vraagstukken en grote transities. Maar dan wel onder voorwaarden; de balans in onze samenleving moet worden verbeterd, de voorzieningen moeten op peil worden gebracht en de ontwikkeling moet leiden tot een duurzame prettige woon-, leef- en werkomgeving voor huidige en nieuwe Flevolandse. De komende bestuursperiodes staan we - samen met het Rijk - voor forse opgaven.

In de Omgevingsvisie uit 2017 hebben PS verwoord dat provincie Flevoland meer dan voorheen door de inwoners zal worden ontwikkeld. Samen met inwoners en andere belanghebbenden en overheden hebben we de opgaven voor deze regio uitgewerkt in samenwerkingsagenda's en uitvoeringsagenda's. Onze Omgevingsvisie FlevolandStraks richt zich op de periode tot het jaar 2030 en verder. Samen met onze Staten en de andere volksvertegenwoordigingen willen we verder vooruit kijken, om de ontwikkeling van Flevoland en de aanpak van de grote maatschappelijke opgaven in goede banen te leiden. Dat is een uitdaging aan ons en onze

inwoners en past ook bij deze tijd. Deze ontwikkeling van onze regio pakken we op in samenspraak met de maatschappelijke partners en onze gebiedspartners. De bestaande uitwerkingsagenda van de Omgevingsvisie is onze leidraad. Op basis van een evaluatie van de Omgevingsvisie kunnen keuzes worden gemaakt van wat voor de inwoners het belangrijkste is.

Europa

Europa is voor provincie Flevoland een belangrijke partner. De afgelopen jaren hebben wij de nodige ambitie en bestuurlijke inzet gepleegd in Europese ontwikkelingen, waarbij onze bestuurders relevante functies vervullen. Het blijkt effectief om de belangen van Flevoland in Brussel goed onder de aandacht te brengen. De belangenbehartiging voor Europese Fondsen heeft er in geresulteerd dat Flevoland kan beschikken over nieuwe fondsen in de programmaperiode 2021-2027. De belangenbehartiging voor EU fondsen wordt voortgezet, onder meer gericht op het Europees Herstelfonds en het Brexitfonds (Brexit Adjustment Reserve).

Daarnaast is het van belang om goed op aangehaakt te zijn op voor provincies relevante Europese beleidsontwikkelingen, bijvoorbeeld op het gebied van duurzaamheid (Zero Pollution Ambition), slimme mobiliteit en verduurzaming van de landbouw. In algemene zin behartigen we Flevolandse belangen in diverse Europese netwerken. Flevoland is niet alleen in EU-verband actief, maar ook in de Raad van Europa. De commissaris van de Koning is president van het Congres van Lokale en Regionale Overheden van de Raad van Europa.

Public affairs

De provincie Flevoland is zich bewust van het belang van Public Affairs (PA) voor de positionering van de provincie en het bereiken van maatschappelijke resultaten. Kritische factoren zoals tijdige strategiebepaling, coalitievorming en intensieve contacten met beïnvloeders en beslissers dragen bij aan een succesvol Public Affairs beleid. Om de realisatie van de opgaven uit het coalitieakkoord te ondersteunen en in te spelen op ontwikkelingen in Flevoland en om ons heen (coronacrisis, stikstofproblematiek, woningbouwopgave) zal hieraan de komende tijd extra aandacht worden besteed door een team samengesteld uit verschillende disciplines (communicatie, beleidsspecialisten vakafdeling, bestuursadviseurs, Europa).

Provinciale Staten/Statengriffie

Het jaar 2022 is het laatste volledige jaar van deze Statenperiode waarin de voorbereidingen worden opgestart in aanloop naar de verkiezingen 2023. Provinciale Staten maken werk van participatie waarmee ze in toenemende mate de Flevolandse samenleving betrekken. Ook werkt zij steeds meer samen met haar omgeving, zoals de MRA en de regio Zwolle.

De Statengriffie ondersteunt in deze opgaven en optimaliseert haar bedrijfsvoering met als uitgangspunten duurzaam en innovatief. Op deze wijze faciliteert de Statengriffie Provinciale Staten en creëert het ruimte voor de politiek.

Maatschappelijk effect

De overheid bevordert een goed woon- werk en leefklimaat voor de Flevolandse samenleving

Effect van ons beleid

Een verbeterde (inter)nationale en regionale positie van Flevoland.

Beleidsindicatoren BBV

Indicator	Omschrijving	2018	2019	2020	2021	Streefcijfer 2022	2023 - 2025
Gemeenten onder preventief financieel toezicht	Aantallen gemeenten onder preventief toezicht	0	0	0	0	0	0
Opkomst bij verkiezingen	De opkomstcijfers van verkiezingen tweede kamer/ PS / gemeenteraden weergegeven in percentage kiezers / stemgerechtigden	51,1% (GR)	53,6% (PS) (was 45,6% in 2015)	n.v.t.	75,4% (TK)	n.v.t.	54% (PS)

Doelenboom

Programma	Programmaonderdeel	Doelen
7 Vernieuwend bestuur	7.1 Bestuur	Versterkte belangenbehartiging Flevoland als actieve partner in de EU Een versterkte effectiviteit van het openbaar bestuur
	7.2 PS / Statengriffie	Optimaal gefaciliteerde Staten in kaderstellende, volksvertegenwoordigende en controlerende rol. Optimaal ondersteunde besluitvorming door PS. Door de Statengriffie uitgevoerde going concern taken conform haar kernwaarden.
	7.3 Algemene dekkingsmiddelen en stelposten	Een solide financieel beleid en een efficiënte begroting.
	7.4 Bedrijfsvoering	IT-systemen veilig en op orde.
	7.5 Reserves	

Verbonden partij(en)

Aan dit programma zijn twee verbonden partijen gerelateerd. Wat betreft bestuurlijke ontwikkelingen is met name de Vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO) van groot belang. Het IPO is als vereniging van de twaalf provincies de belangenbehartiger van de provincies. Via het IPO dragen de provincies via het IPO-bestuur bij aan de 'verhoging van de kwaliteit van het openbaar bestuur'. Ook zijn de provincies actief richting het Rijk en andere koepelorganisaties rond de belangrijkste opgaven en zorgen daarnaast voor inbreng in wetgevingsprocessen en profilering van de provinciale belangen op regionaal en (inter)nationaal niveau. De provincies hebben recent in "Een groen herstel" een gezamenlijk aanbod gedaan aan het Rijk en een nieuwe coalitie. Bovendien is een groot aantal uitvoeringstaken voor provincies ondergebracht in BIJ12. Stikstof is daarvan een bekend en actueel voorbeeld. De komende tijd zet het IPO in op de professionalisering van de organisatie en een veilige ICT omgeving. PS worden de laatste jaren intensiever betrokken via de Algemene Vergadering bij de werkzaamheden en resultaten van het IPO.

Een tweede verbonden partij is de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). De provincie Flevoland heeft een beperkt aandeel in de bank. De instelling verzorgt als systeembank voor het betalingsverkeer van de decentrale overheden en zij is verantwoordelijk voor het schatkistbankieren door gemeenten en provincies.

7.1 Bestuur

Portefeuillehouder

L. Verbeek (Rijkstaken, veiligheid)
C. Smelik (Bestuurlijke vernieuwing)
J. Fackeldey (Bestuurlijke zaken)
M.A. Rijsberman (Europa, INTERREG)

Doel (2019-2023)

De mogelijkheden om, in samenwerking met andere overheden, de belangenbehartiging van de provincie Flevoland te versterken zijn benut.

Activiteiten 2022

- We behartigen de Flevolandse belangen in Den Haag en Brussel. We zetten in op de prioritaire thema's uit het coalitieakkoord en het strategisch akkoord, en waar nodig op nieuwe ontwikkelingen (coronacrisis, stikstofproblematiek en woningbouwopgave). Belangenbehartiging doen we door middel van gesprekken, werkbezoeken en position papers. De opgave is om hiervoor een Public Affairs beleid vorm en inhoud te geven samen met de vakafdelingen, communicatie, bestuursadviseurs en team Europa. Daarvoor ontplooiën we onder meer de volgende activiteiten.
- We monitoren (Kamerstukken, debatten, wet- en regelgeving) op politieke en maatschappelijke ontwikkelingen van de prioritaire dossiers en indien nodig stellen we onze lobbystrategie en doelen bij. Voor deze monitoring richten we een systeem in voor het volgen van Kamerstukken, debatten en wet- en regelgeving.

- We organiseren minimaal twee werkbezoeken voor Kamerleden en minimaal één werkbezoek voor topambtenaren op een prioritair thema.
- We investeren in en intensiveren ons netwerk met Kamerleden. Dit doen we door het organiseren van kennismakings- en/of lobbygesprekken tussen GS-leden en Kamerleden. Dergelijke gesprekken initiëren we zowel langs de inhoudelijke onderwerpen en als via de binding van Kamerleden met de provincie (Flevolandse Kamerleden).
- Voor de belangenbehartiging in Brussel wordt een vergelijkbare Public Affairs benadering toegepast, enerzijds gericht op inzicht in de actuele EU dossiers die relevant zijn voor Flevoland en anderzijds het onderhouden van een Brussels netwerk van beleidsbeïnvloeders.
- We zorgen voor informatievoorziening over relevante Brusselse beleidsontwikkelingen, zoals het Europees Herstelfonds, het Brexitfonds (Brexit Adjustment Reserve), de verduurzamingsvoorstellen in het kader van het Green Deal Pakket (bijvoorbeeld de Slimme en Duurzame Mobiliteit Strategie) en de 'Digitaliseringsagenda'. Daarvoor stellen we op basis van het werkprogramma van de Europese Commissie voor 2022 een Actieplan Europa op. Dit is een uitvoeringsplan voor de Europese belangenbehartiging dat een overzicht bevat van verwachte Europese beleidsontwikkelingen. We werken in de Brusselse belangenbehartiging samen met de Randstadprovincies (Samenwerking Regio Randstad) en met alle provincies en het IPO in het Huis Nederlandse Provincies. In deze samenwerkingen is Flevolandse gedeputeerde Rijsberman trekker voor de lobby voor de Europese investeringsfondsen, mobiliteit, herstel na corona en de EU-begroting.
- We participeren in het IPO dat namens de gezamenlijke provincies gesprekspartner voor het Rijk en andere overheden is en wet- en regelgeving beïnvloedt. We maken gezamenlijk afspraken met het kabinet over de aanpak van landelijke opgaven voor de komende coalitieperiode, zoals de woonopgave, het klimaatakkoord, de transitie van de landbouw, het landelijk herstelplan, de energietransitie, brede welvaart.
- We brengen zowel via het IPO als door lobby en in netwerken de belangen van de provincie Flevoland en de Flevolandse onder de aandacht bij de vorming van een nieuw kabinet.
- We doen richting het Rijk voorstellen in het kader van een vervolg op het 'Interbestuurlijk Programma' (IBP). We participeren in regionale en nationale samenwerkingsverbanden, met name de Metropoolregio Amsterdam, de regio Zwolle en de samenwerking Ermelo-Harderwijk-Zeewolde. Via deze netwerken en contacten bevorderen we de ontwikkeling van Flevoland. We zorgen voor een stevige verankering en agendering van de Flevolandse belangen in de diverse samenwerkingsverbanden.
- Binnen de Metropoolregio Amsterdam (MRA) stemt de provincie af binnen de deelregio met Almere en Lelystad. Op basis van de gewijzigde governancestructuur werken we met de relevante partners zoals het Rijk aan de ruimtelijke ontwikkeling, de woningbouw, de economie en de bereikbaarheid mobiliteit in het MRA-gebied.
- De samenwerking met de Regio Zwolle intensiveren wij. We zien dat er een sociaal economische verbondenheid is met deze regio. Door het detacheren van een medewerker bij het regiobureau Zwolle proberen we de potentie voor gezamenlijke ontwikkeling op de thema's 'economie', 'arbeidsmarkt' en 'human capital' verder te concretiseren. Dat geldt ook voor de thema's 'bereikbaarheid', 'mobiliteit' en 'duurzaamheid'. We doen dit alles in nauwe afstemming met de gemeenten Dronten, Urk en Noordoostpolder.
- We stimuleren de samenwerking met de Veluwe door te participeren bij de gebiedsagenda Ermelo-Harderwijk-Zeewolde. Daarbij houden we de ontwikkelingsmogelijkheden en verbindingen van dit deel van Flevoland en de gemeente Zeewolde en Flevoland voor ogen.

Doel (2019-2023)

Flevoland is een actieve regionale partner in Europese instellingen, Europese regionale netwerken en samenwerkingsverbanden.

Activiteiten 2022

- We participeren in verschillende Europese instellingen en netwerken, waaronder het Comité van de Regio, Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR), de Assembly of European Regions (AER) en het Congres van Lokale en Regionale Overheden van de Raad van Europa. Dit resulteert onder andere in formele adviezen van het Comité van de Regio's aan de Europese Commissie over onderwerpen die van belang zijn voor de provincies, bijvoorbeeld over de inzet van EU fondsen voor het herstel van de coronacrisis. Via de Europese netwerken brengen we standpunten en uitvoeringskennis onder de aandacht van de Europese Commissie of het Parlement.

- We lobbyen voor Europese fondsen. Naast de fondsen voor regionale ontwikkeling gaat het om het Europees Herstelfonds, het Brexitfonds (Brexit Adjustment Reserve) en eventuele nieuwe fondsen.
- Naast een gezamenlijk plenair werkbezoek in oktober tijdens de European Week of the Regions and Cities, brengen de gedeputeerden individuele werkbezoeken aan Brussel over de onderwerpen in hun bestuurlijke portefeuille; onderdeel daarvan zijn lobby overleggen met EU-vertegenwoordigers.
- We organiseren een inhoudelijk Europa event in Flevoland over een nader te bepalen actueel Europees thema.

Doel (2019-2023)

Een versterkte effectiviteit van het openbaar bestuur.

Activiteiten 2022

- We intensiveren de samenwerking tussen de overheden in de regio en werken aan een structurele vormgeving daarvoor. We ontmoeten elkaar regelmatig, bijvoorbeeld in regionale conferenties en (thematische) portefeuillehoudersoverleggen en richten ons daarbij op regionale en bovenlokale en boven regionale opgaven. Vanuit de gedachte om als één overheid op te trekken we op basis van het manifest 'Wij zijn Flevoland!' aan een samenwerkingsagenda van Rijk en Regio.
- Voor de uitvoering van de bestuurlijke opgaven uit de Omgevingsvisie hanteren we de Uitwerkingsagenda 2020 - 2025, welke eventueel wordt bijgesteld op basis van een evaluatie van de Omgevingsvisie (eerste helft 2022). Met een nieuw kabinet wordt in IPO-verband afgesproken welke strategische opgaven wij aanpakken en welke rol de provincie daarin oppakt. Daarbij kan worden gedacht aan thema's als 'woonopgave', 'stikstofcrisis', 'klimaat'.
- We faciliteren de bestuurderstafel Omgevingswet, het ambtelijk platform Omgevingswet en we schuiven aan bij praktijkproeven voor omgevingstafels, die door gemeenten worden georganiseerd.
- We stellen een participatieverordening op. En verder bepalen we de vormen van participatie waarmee we de betrokkenheid van de inwoners van provincie Flevoland bij provinciale plannen en activiteiten vergroten. Bij de bespreking van de eerste Regionale Energiestrategie (RES 1.0) hebben we aangegeven dat we onderzoeken of een burgerforum kan helpen bij de opstelling van de RES 2.0. En we maken gebruik van de uitkomsten van de Quick Scan die is opgesteld over de provinciale democratie.
- We werken het programma 'Bestuurlijke Vernieuwing' (2021) langs drie sporen uit met name door in de praktijk te oefenen en te leren. We komen met concrete voorstellen voor betrokkenheid van PS aan de voorkant van processen; afgestemd wordt bij welke (beleids)onderwerpen - zoals een nieuw economisch programma - 'voorkantsturing' gewenst is, zodat PS vroegtijdig richting kunnen geven. Daarnaast betekent Daarnaast betekent opgavegericht werken rond maatschappelijke opgaven dat we inbreng van kennis en kunde uit de samenleving meer dan tot nu toe willen benutten om ambities waar te maken en vraagstukken aan te pakken. Tenslotte zullen we voorstellen doen om als mede-overheden en gelijkwaardige partners samen op te trekken (als één overheid) en gezamenlijke belangenafwegingen te maken en we verkennen de mogelijkheden gezamenlijk besluiten te nemen.
- We betrekken PS onder andere aan de hand van de 'Strategische Agenda' aan de voorkant bij diverse langjarige thema's. Op basis van de onderwerpen van deze agenda werken we met de Statengriffie aan een monitoring daarvan.
- We bereiden de invoering van de Wet Open Overheid (Woo) per 2022 voor. Met de uitgevoerde verkenning en kosten-batenanalyse is een basis gelegd. Op een aantal aspecten wordt samengewerkt met de andere provincies.
- De commissaris van de Koning (CdK) heeft als Rijkshoofd een rol op het terrein van veiligheid en ten aanzien van de Veiligheidsregio. We onderhouden de relatie met ons netwerk regionaal, interprovinciaal en landelijk. Ook in 2022 zullen effecten van de coronacrisis merkbaar zijn en doorwerken in het veiligheidsdomein.

- Versterkte effectiviteit van het openbaar bestuur betekent een overheid die integer is, samenwerkt op basis van gemeenschappelijke opgaven en betrouwbaar en transparant is over wat zij voor haar inwoners doet. Goede samenwerking veronderstelt goede relaties op bestuurlijk, ambtelijk en politiek vlak. De commissaris vervult daarin als boegbeeld en voorzitter van PS en GS een belangrijke rol. Zijn rol in de raad van Europa geeft daaraan nog een extra dimensie. Opening van het politiek jaar, de nieuwjaarsreceptie, herdenken en vieren, werkbezoeken en het bijwonen van netwerkevenementen, lobby, bijzondere ontvangsten zijn voorbeelden van relatiebeheer. Dit jaar zal een groot accent liggen op het ontvangen van buitenlandse delegaties en het bijdragen aan netwerkevenementen in het kader van de Floriade. Het verder uitwerken, versterken en borgen van relatiebeheer, goed gastheerschap (protocol) en de advisering over Koninklijke Onderscheidingen en predicaten is ook een opgave voor komend jaar. De ambtsbezoeken van de CdK aan de gemeenten krijgen een nieuwe impuls. Veel werkbezoeken hebben door corona niet plaatsgevonden.
- Het belang van goede (bestuurlijke) relaties heeft zich bewezen in de aanpak van de coronacrisis. Er was in Flevoland daardoor steeds sprake van een consistente lijn. De commissaris is steeds betrokken geweest bij de bestuurlijke samenwerking. Alle aan corona gerelateerde wetswijzigingen zijn nauwlettend gevolgd en van commentaar voorzien. De gevolgen van de coronacrisis werken nog steeds door in onze maatschappij en in onze eigen organisatie. Veiligheid en crisisbeheersing zijn een provinciebrede opgave. Als provinciale organisatie moeten we ons bewust zijn van en voorbereid zijn op mogelijke crises. Veel van de crises, zoals extreme regenval of droogte of een pandemie, kunnen onze beleidsvelden of taken raken. Het ambtelijk netwerk met de partners in de Veiligheidsregio wordt daarom verbreed en versterkt en we starten een breed veiligheidsoverleg.
- Het veilig kunnen uitoefenen van het bestuurlijke ambt is voorwaarde voor het functioneren als bestuurder. Daarom ondersteunen en adviseren we bij uitingen van agressie of geweld. We monitoren en adviseren over social media gebruik, persoonlijke veiligheid, demonstraties en ondersteunen de rol die de commissaris daarin heeft ook richting de burgemeesters van de Flevolandse gemeenten.
- De (bestuurlijke) aanpak van ondermijning is een landelijke opgave en een mooi voorbeeld van het functioneren als één overheid. Dit heeft geleid tot een gemeenschappelijke lijn: de Flevolandse norm. We intensiveren de samenwerking met de Flevolandse gemeenten en het RIEC. We doen dat in de eerste plaats door de ambities van de Flevolandse Norm met elkaar uit te voeren en te monitoren. Samen met de gemeenten bekijken we hoe we elkaar in de bestuurlijke aanpak verder kunnen versterken en aanvullen. We participeren in diverse projecten, zoals het vergroten van maatschappelijke, ambtelijke en bestuurlijke bewustwording door trainingen en bijeenkomsten, het inrichten van een meldpunt, veilig buitengebied, keurmerk veilig ondernemen, Flevolandse norm en Meld Misdaad Anoniem. We toetsen de relevante beleidsvelden (zoals Recreatie en toerisme en Economie) op de focuspunten van de regionale ondermijningsopgave (bedrijventerreinen, buitengebied). In de grote projecten die onderdeel zijn van de regiodeal is hiervoor al aandacht geweest. Deze opgave leent zich voor een organisatiebrede en opgavegerichte aanpak.
- Een betrouwbare overheid is een integere overheid. De commissaris stelt integriteit altijd aan de orde tijdens zijn ambtsbezoeken. Bestuurders worden gescreend en de screening van kwetsbare functies wordt uitgebreid. In GS wordt regelmatig aandacht besteed aan integriteit. Ambtelijk komt integriteit terug in de trainingen gericht op het herkennen van signalen van ondermijning. Een overheid is open en transparant in wat zij doet. Uitgangspunt hierbij is “openbaar, tenzij”. De aanbevelingen van de Randstedelijke Rekenkamer over het opleggen, bekrachtigen en opheffen van geheimhouding worden in 2022 geëffectueerd voor alle besluiten van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten waarop geheimhouding van toepassing is.
- Een integere en betrouwbare overheid heeft ook integere partners. Toepassing van Bibob beleid draagt daaraan bij. Met de wijziging van de Wet Bibob in 2020 is het toepassingsbereik uitgebreid. We actualiseren het beleid en verbreden de toepassingsmogelijkheid. Inbedding in de organisatie is daarbij randvoorwaarde.

Middelen

7.1 Bestuur	Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	1.677	2.405	2.106	2.033	2.033	2.033
Baten	-37	-27	-27	-27	-27	-27
Saldo	1.640	2.378	2.079	2.006	2.006	2.006
Kader (saldo na PN 22-25)		2.378	2.079	2.058	2.058	2.058
Verschil t.o.v. kader			0	-52	-52	-52
Overig			0	-52	-52	-52

x € 1.000

Toelichting

Op dit programmaonderdeel zijn er geen verschillen (> € 0,1 mln.) tussen de nieuwe begrotingsraming en het financiële kader van de perspectiefnota.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
7.1.1 Kabinet, openbare orde & veiligheid en toezicht	288	0	288
7.1.2 Bestuurlijke samenwerking	942	0	942
7.1.3 Gedeputeerde Staten	876	-27	849
Totaal	2.106	-27	2.079

x € 1.000

7.2 Provinciale Staten

Portefeuillehouder

N.v.t.

Beoogd effect:

- Optimaal gefaciliteerde Staten: kaderstellende, volksvertegenwoordigende en controlerende rol.
- Optimaal ondersteunde besluitvorming door Provinciale Staten.
- De Statengriffie garandeert haar going concertaken op benodigd kwaliteitsniveau.

Doel (2019-2023)

Faciliteren van de Staten, gericht op de kaderstellende, volksvertegenwoordigende en controlerende rol.

Activiteiten 2022

- Strategisch adviseren op majeure dossiers.
- Een strategische lange termijnagenda concretiseren, die beïnvloeding van Provinciale Staten op de eigen strategische thema's mogelijk maakt.
- Uitvoeren van educatieprogramma over democratie gericht op jongeren.
- Uitvoeren van communicatieplan PS.
- Concretiseren van de voor PS relevante onderdelen in de Participatiewet en Participatieverordening.
- Opstellen van een samenwerkingsvisie om de relatie tussen Staten en raden te versterken.
- Opstellen van een continu leerprogramma voor Provinciale Staten.

Doel (2019-2023)

Herijking en inrichting van de gewenste ondersteuning ten behoeve van besluitvorming door Provinciale Staten.

Activiteiten 2022

- Evalueren en continueren van de inzet van Provinciale Staten in regionale samenwerking, waaronder inzet rapporteurs.
- Continueren van de dialoog PS-GS-Ambtelijke organisatie en bestuurlijke vernieuwing.
- Continueren van de digitale ondersteuning Provinciale Staten.
- Evalueren van het Reglement van Orde Provinciale Staten.

Doel (2019-2023)

De dienstverlening van de Statengriffie in overeenstemming te brengen met haar kernwaarden: vernieuwingsgericht, betrouwbaar, toegankelijk, dienstverlenend, deskundig, sprankelend.

Activiteiten 2022

- Voorbereiden van de verkiezingen in 2023.
- Optimaliseren van de kennisdeling voor Provinciale Staten.
- Klankborden met PS over gewenste dienstverlening.
- Innoveren en verduurzamen van de bedrijfsvoering.

Middelen

7.2 Provinciale Staten	Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	1.642	1.680	1.853	2.159	1.833	1.833
Baten	-1	0	0	0	0	0
Saldo	1.641	1.680	1.853	2.159	1.833	1.833
Kader (saldo na PN 22-25)		1.680	1.838	2.144	1.838	1.838
Verschil t.o.v. kader			15	15	-5	-5
Overig			15	15	-5	-5

x € 1.000

Toelichting

Op dit programmaonderdeel zijn er geen verschillen (> € 0,1 mln.) tussen de nieuwe begrotingsraming en het financiële kader van de perspectiefnota.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
7.2.1 Provinciale Staten	1.853	0	1.853
Totaal	1.853	0	1.853

x € 1.000

7.3 Algemene dekkingsmiddelen en stelposten

Portefeuillehouder

H.J. Hofstra

Doel (2019-2023)

Een degelijk en solide financieel beleid zodanig dat er jaarlijks een sluitende begroting wordt aangeboden en dat onze reserves op een verantwoord niveau blijven.

Activiteiten 2022

- We passen de veertien 'bestuurlijke afspraken op financieel gebied' toe die zijn opgenomen in het Coalitieakkoord 2019-2023.
- We lichten budgetten (en de achterliggende reserves) van de begroting door.

Middelen

7.3 Algemene dekkingsmiddelen en stelposten	Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	28	3.535	7.922	11.285	17.794	21.698
Baten	-175.334	-172.317	-174.698	-177.220	-179.873	-183.702
Saldo	-175.306	-168.781	-166.775	-165.935	-162.079	-162.004
Kader (saldo na PN 22-25)		-168.776	-165.460	-165.266	-161.576	-161.578
Verschil t.o.v. kader			-1.316	-669	-502	-426
1 Loon- en prijsontwikkeling			-398	-858	-1.141	-840
2 Opcenten motorrijtuigenbelasting			400	400	400	400
3 Provinciefondsuitkering			-892	-451	-83	-1.412
4 Stelpost nieuw beleid			-38	628	722	1.825
5 Stelpost onzekerheden			-400	-400	-400	-400
Overig			12	12	0	0

x € 1.000

Toelichting

1. Loon en prijsontwikkeling

Op basis van de verwachtingen van het Centraal Planbureau (CPB) in het voorjaar van 2021 zijn de ramingen voor de jaren 2022-2024 verlaagd. Voor 2025 is een nieuwe jaarschijf toegevoegd ten opzichte van de vorige begroting. Zie voor een nadere specificatie onderdeel IV 'Financiële begroting'.

2. Opcenten motorrijtuigbelasting

De ramingen in het financieel kader waren gebaseerd op het voertuigenoverzicht per 1 januari 2021 en zijn geactualiseerd naar de stand per 1 juli 2021.

3. Provinciefondsuitkering

De raming in het financieel kader waren nog gebaseerd op de Decemercirculaire provinciefonds 2020. De begrotingsraming is gebaseerd op de Meircirculaire provinciefonds 2021.

4. Stelpost 'Nieuw beleid'

Mutaties in deze begroting met effect op de begrotingsruimte, bijvoorbeeld als gevolg van autonome ontwikkeling of verwerking van het coalitieakkoord, zijn verrekend met de stelpost 'Nieuw Beleid'. Een nadere specificatie en toelichting is opgenomen in onderdeel IV 'Financiële begroting'.

5. Stelpost 'Onzekerheden'

In de begroting worden diverse rekenkundige aannames gedaan, die omgeven zijn door onzekerheden (zoals de ontwikkeling van de belastingcapaciteit en de provinciefondsuitkering). Deze stelpost is bedoeld om eventuele tegenvallers die zich daarbij voordoen op te vangen. De gedragslijn is dat bij de start van het begrotingsjaar een bedrag van € 0,8 mln. beschikbaar is op deze stelpost, welke jaarlijks oploopt met € 0,4 mln. Ten opzichte van het kader valt derhalve jaarlijks € 0,4 mln. vrij in 2022-2024. In 2025 wordt weer een nieuwe jaarschijf toegevoegd, zodat daar per saldo geen effect optreedt.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
7.3.1 Algemene dekkingsmiddelen	35	-174.698	-174.663
7.3.2 Onvoorzien en stelposten	7.888	0	7.888
Totaal	7.922	-174.698	-166.775

x € 1.000

7.4 Bedrijfsvoering

Portefeuillehouder

J. de Reus (Personeel & Organisatie)
C.W. Smelik (Inkoop- en aanbestedingsbeleid)
J.N.J. Appelman (Facilitaire zaken)
J.A. Fackeldey (Communicatie & ICT)
H.J. Hofstra (Financiën)

In het programmaonderdeel 'Bedrijfsvoering' komen voor het bestuur relevante ontwikkelingen aan bod. Voor 2020 beperkt dit zich tot informatievoorziening. De overige thema's en meer informatie over de bedrijfsvoering is te vinden in de daarvoor wettelijk voorgeschreven paragraaf 'Bedrijfsvoering'.

Doel (2019-2023)

De IT-systemen voor de informatievoorziening zijn beter en veiliger en het beheer daarvan is op orde.

Activiteiten 2022

- Op basis van de geactualiseerde en in 2021 vastgestelde visie op de informatiestrategie worden nieuwe ontwikkelingen zoals op het gebied van datatoepassingen gerealiseerd.
- We sluiten waar dat mogelijk is aan bij het programma Interprovinciale Digitale Agenda 2.0 en leveren wij daaraan onze inbreng.
- Voor de informatievoorziening nemen we alle noodzakelijke maatregelen om de veiligheid en de technische en juridische kwaliteit te waarborgen.
- Als basis voor de Wet Open Overheid wordt een strategie uitgewerkt voor het verbeteren van het informatie- en archiefbeheer.

Middelen

7.4 Bedrijfsvoering	Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	52.543	53.867	53.954	53.845	53.700	53.709
Baten	-3.880	-2.894	-2.987	-2.987	-2.987	-2.987
Saldo	48.663	50.974	50.967	50.858	50.714	50.722
Kader (saldo na PN 22-25)		50.974	51.015	51.020	51.017	51.017
Verschil t.o.v. kader			-48	-162	-304	-295
1 Actualisatie salarisbegroting			520	399	389	389
2 Actualisatie kapitaallasten			106	93	-55	-62
3 Provinciefonds en opcenten Motorrijtuigenbelasting			100	121	137	153
4 Detachering PBE - beëindiging - verlagen inkomsten			-775	-775	-775	-775

x € 1.000

Toelichting

1. Actualisatie salarisbegroting

De salariskosten zijn geactualiseerd op basis van huidige inzichten.

2. Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten (afschrijvingen) zijn geactualiseerd aan de hand van de Activastaat 2022-2025, die is bijgesteld op

basis van actuele investeringsprognoses. Als gevolg van een gewijzigde fasering van investeringen treden er verschuivingen op in de kapitaallasten.

3. Provinciefonds en opcenten Motorrijtuigenbelasting

Dit betreffen aanvullende gelden voor de uitvoering van de Wet open overheid op basis van de meicirculaire Provinciefonds 2021.

4. PBE - beëindiging - verlagen inkomsten

In verband met het afronden van het programma 'KvW II' is de ondersteuning door de provincie beëindigd.

Daardoor zal er sprake vanaf 2022 geen sprake meer zijn van door de provincie te declareren lasten bij de Management Autoriteit (MA). De impact daarvan is € 0,918 mln. per jaar (zie programmaonderdeel 3.1).

Daartegenover zijn de personeelskosten voor de provincie ook lager.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
7.4.1 Personeel en organisatie	43.740	-2.063	41.678
7.4.2 Financiën, communicatie en jur.zaken	575	0	575
7.4.3 Facilitaire zaken	5.215	-924	4.291
7.4.4 Informatievoorziening	4.423	0	4.423
Totaal	53.954	-2.987	50.967

x € 1.000

7.5 Reserves

Portefeuillehouder

H.J. Hofstra

Middelen

7.5 Reserves	Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	74.417	35.168	26.357	20.205	19.977	18.946
Baten	-71.791	-52.398	-38.483	-28.176	-17.155	-13.471
Saldo	2.626	-17.231	-12.126	-7.971	2.822	5.475
Kader (saldo na PN 22-25)		-17.231	-5.687	-954	5.142	5.143
Verschil t.o.v. kader			-6.439	-7.017	-2.320	332
1 Brede Bestemmingsreserve			-2.200	-1.720	0	0
2 Zuiderzeelijngelden			-1.933	-2.930	-102	2.000
3 Procesgelden gebiedsontwikkeling			-1.353	-1.150	-1.050	-1.050
4 POP			500	-250	-750	-1.210
5 Bodem			0	0	450	450
6 Nieuwe Natuur			-500	-500	-1.250	-137
7 Egal. res. activ. vervangingsinv.			989	1.451	881	368
8 Mobiliteit			-459	-493	-500	-591
9 Beheer en ontwikkeling Natuur			0	0	0	500
10 Doorgeschoven activiteiten			-397	0	0	0
11 Economisch Programma			-101	-101	0	0
12 Regiodeal Noordelijk Flevoland			341	0	0	0
13 Flevoland Natuurinclusief			-1.325	-1.325	0	0
Overig			1	1	1	1

x € 1.000

Toelichting

In bijlage B is per reserve een specificatie opgenomen van de geraamde stortingen en onttrekkingen in het jaar 2022. Onderstaand zijn op hoofdlijnen de mutaties ten opzichte van het financieel kader toegelicht.

1. Brede Bestemmingsreserve

Het verschil ten opzichte van het kader voor 2022 wordt met name veroorzaakt door onttrekkingen voor:

- 'Flevoland bouwt voor Nederland' € 1,075 mln. (zie programmaonderdeel 1.1),
- de jaarschijven 2022 en 2023 van het project 'Poort Lelystad' € 1,0 mln. per jaar (zie programmaonderdeel 2.2), en
- de aanvulling van het luchthavenfonds van € 0,125 mln. per jaar (zie programmaonderdeel 3.2).

2. Zuiderzeelijngelden

De mutatie van € 1,933 mln. bestaat uit € 1,887 mln. voor het ZZL-programma 'Noordelijk Flevoland' en € 0,046 mln. voor het Luchthavenfonds.

- De onttrekking voor het ZZL-programma is geactualiseerd. Op basis van de beschikkingen en de projectplannen wordt in 2022 een netto besteding verwacht van € 3,887 mln. In het begrotingskader was al een netto besteding van € 2,0 mln. opgenomen. De aanpassing voor 2022 is daardoor een hogere onttrekking van € 1,887 mln.

- Het Luchthavenfonds was initieel € 0,55 mln. in omvang. Die middelen maken onderdeel uit van de reserve 'Zuiderzeelijngelden'. Voor 2022 is de verwachte onttrekking ad € 0,046 nu ook begroot, waardoor het oormerk voor het Luchthavenfonds in deze reserve volledig benut is. De aanvullende middelen van € 0,25 mln. komen vanuit de 'Brede Bestemmingsreserve'.

3. Procesgelden gebiedsontwikkeling

Dit betreft de onttrekking aan deze reserve ter dekking van de procesgelden voor Amsterdam Lelystad Airport, Flevoland bouwt aan Nederland, MITC, Regiodeal Noordelijk Flevoland, Oostvaardersoevers, Markermeer-IJmeer en de Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (zie programmaonderdeel 3.2).

4. p-MJP/POP

In de Najaarsnota 2020 is aangekondigd het trekkingsrecht POP3 van de provincie Flevoland voor de transitiejaren POP3 aan te merken voor 'Kwaliteitsontwikkeling Natuur', waardoor het beschikbare budget voor 'Kwaliteitsontwikkeling Natuur' is verdubbeld. In de Zomernota 2021 is besloten de begrote middelen voor 'Kwaliteitsontwikkeling Natuur' te storten in de reserve 'POP', zodat er voldoende ruimte ontstaat voor de gevraagde cofinanciering. Ook in de jaren 2022 tot en met 2024 wordt het budget gestort in de reserve 'POP'.

5. Bodem

In het Coalitieakkoord 2019-2023 zijn ten laste van de bestemmingsreserve 'Bodem' gelden beschikbaar gesteld voor bodemgebruik (3 pilots) voor de jaren 2020 tot en met 2023. In de Programmabegroting 2021 en de Meerjarenraming 2022-2024 is deze onttrekking ten onrechte voor de jaren 2024 en 2025 verwerkt en wordt in de Programmabegroting 2022 gecorrigeerd.

6. Nieuwe natuur

In het begrotingskader waren de bijdragen vanuit het programma 'Nieuwe Natuur' nog niet opgenomen voor de jaren 2022 tot en met 2025. De bijdragen zijn gebaseerd op de toekenningen in de realisatieovereenkomsten met de uitvoerende partijen. Op basis van de verslaggevingsrichtlijnen moeten de lasten worden toegerekend aan de jaren waren de uitvoering plaatsvindt. Aan de hand van de voortgangsinformatie van de projecten is de verwachte last en onttrekking aan de reserve geprognosticeerd. De verwachting voor 2022 is dat er lasten zullen zijn voor € 1,0 mln. waarvan € 0,5 mln. ten laste van de vooruit ontvangen compensatiegelden komt en € 0,5 mln. ten laste van de reserve.

7. Egalisatiereserve vervangingsinvesteringen infrastructuur

Deze reserve heeft betrekking op de instandhouding van bestaande provinciale infrastructuur op de afgesproken kwaliteitsniveaus (zie ook programmaonderdeel 6.3). De budgetten voor het jaarlijks onderhoud zijn aangepast op basis van actuele inzichten, zoals ook opgenomen in de Strategische Uitvoeringsplannen (SUP 2.0). Dit wordt gedekt uit deze reserve, waarvoor in de reserve voldoende vrije middelen beschikbaar zijn. Het restant van de mutatie betreft wijzigingen in de kapitaallasten die voortvloeien uit de geactualiseerde Activastaat 2022-2025, gebaseerd op de huidige bestedings- en investeringsplannen.

8. Mobiliteit

Als gevolg van autonome ontwikkelingen wordt de begrotingspost 'Openbaar streekvervoer' in 2022 met € 0,61 mln. naar boven bijgesteld. Dit saldo heeft voor € 0,38 mln. (nadelig) betrekking op de concessie IJsselmond. Het nadeel wordt verrekend met de jaarlijkse storting in de bestemmingsreserve 'Mobiliteit'. Dit nadeel wordt volledig veroorzaakt door een stijging van de exploitatielasten (ontwikkeling Landelijke Bijdrage-Index, waarvan de nadelige effecten structureel doorwerken).

9. Beheer en ontwikkeling natuur

Het toegekende budget 'Kwaliteitsontwikkeling Natuur' loopt af in 2024. De jaarschijf 2025 is om die reden afgeraamd en toegevoegd aan de reserve 'Beheer en ontwikkeling natuur'.

10. Doorgeschoven activiteiten

Bij de Zomernota 2021 is 50% (€ 0,4 mln.) van het beschikbare budget in 2021 voor de subsidieregeling 'Actieplan geluid' doorgeschoven via de reserve 'Doorgeschoven activiteiten' naar 2022.

11. Economisch programma

Vaststelling van de Zomernota 2021 heeft geleid tot een besluit om de niet bestede middelen AER Eurodyssey 2021, welke zijn gestort in de bestemmingsreserve 'Economisch programma', in 2022 en 2023 (elk jaar € 0,1 mln.) in te zetten voor het programma 'Talent kleurt Flevoland'. Dit besluit is in voorliggende begroting verwerkt.

12. Regiodeal Noordelijk Flevoland

Op basis van de voortgang van het programma is de verwachte besteding voor 2022 geactualiseerd. Van de totale middelen van € 7,5 mln. is in 2020 € 2,4 mln. besteed. Voor 2021 is de prognose dat er € 3,19 mln. wordt besteed, waardoor nog € 1,91 mln. resteert. De begroting voor 2022 was nog € 2,25 mln. waardoor de lasten € 0,34 verlaagd kunnen worden.

13. Flevoland Natuurinclusief

Het actieplan 'Biodiversiteit' is vastgesteld. De jaarschijven 2022 en 2023 zijn geprogrammeerd ten laste van de reserve 'Flevoland Natuurinclusief'.

Relatie met de productenraming

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
7.5.1 Reserves	26.357	-38.483	-12.126
Totaal	26.357	-38.483	-12.126

x € 1.000

7.6 Totale lasten en baten

Hieronder zijn per programmaonderdeel de lasten, baten en saldi opgenomen.

		Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
7.1 Bestuur	Lasten	1.677	2.405	2.106	2.033	2.033	2.033
	Baten	-37	-27	-27	-27	-27	-27
	Saldo	1.640	2.378	2.079	2.006	2.006	2.006
7.2 Provinciale Staten	Lasten	1.642	1.680	1.853	2.159	1.833	1.833
	Baten	-1	0	0	0	0	0
	Saldo	1.641	1.680	1.853	2.159	1.833	1.833
7.3 Algemene dekkingsmiddelen & stelposten	Lasten	28	3.541	7.922	11.285	17.794	21.698
	Baten	-175.334	-172.317	-174.698	-177.220	-179.873	-183.702
	Saldo	-175.306	-168.776	-166.775	-165.935	-162.079	-162.004
7.4 Bedrijfsvoering	Lasten	52.543	53.867	53.954	53.845	53.700	53.709
	Baten	-3.880	-2.894	-2.987	-2.987	-2.987	-2.987
	Saldo	48.663	50.974	50.967	50.858	50.714	50.722
7.5 Reserves	Lasten	74.417	35.168	26.357	20.205	19.977	18.946
	Baten	-71.791	-52.398	-38.483	-28.176	-17.155	-13.471
	Saldo	2.626	-17.231	-12.126	-7.971	2.822	5.475
Totaal programma 7	Lasten	130.308	96.661	92.192	89.527	95.337	98.219
	Baten	-251.044	-227.636	-216.195	-208.411	-200.041	-200.187
	Saldo	-120.736	-130.975	-124.003	-118.883	-104.704	-101.968

x € 1.000

III Paragrafen

De indeling van de provinciale begroting is voor een belangrijk deel voorgeschreven in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). In de begroting dient een zevental verplichte paragrafen te worden opgenomen. Ook de onderwerpen die in de afzonderlijke paragrafen beschreven moeten worden, zijn in belangrijke mate voorgeschreven in het BBV. In deze paragrafen worden onderwerpen behandeld (als dwarsdoorsnede van de begroting) die van belang zijn voor het inzicht.

Het gaat om de volgende paragrafen:

1. Lokale heffingen;
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing;
3. Onderhoud kapitaalgoederen;
4. Financiering;
5. Bedrijfsvoering;
6. Verbonden partijen;
7. Grondbeleid.

1 Lokale heffingen

1.1 Beleid ten aanzien van heffingen

De provincie kent in 2022 de volgende heffingen:

- Algemene heffing: Opcenten Motorrijtuigenbelasting (MRB)
- Bestemmingsheffingen: Leges, Grondwaterheffing en Nazorgheffing

Opcenten Motorrijtuigenbelasting

De provincie heft een opslag (de zogenoemde opcenten) op de motorrijtuigenbelasting. Het Rijk stelt jaarlijks de maximale hoogte vast. Dit maximumtarief wordt jaarlijks geïndexeerd. Het maximumtarief voor 2022 bedraagt naar verwachting 118,3 opcenten. De provincie bepaalt met inachtneming hiervan zelf het tarief. Het tarief voor de opcenten kan jaarlijks worden aangepast. Met ingang van 1 januari 2022 zal het tarief voor Flevoland 82,2 opcenten bedragen. Het tarief is ten opzichte van 2021 verhoogd met 1% wegens indexering voor loon- en prijsontwikkelingen. De indexering is in overeenstemming met het Coalitieakkoord 2019-2023.

De geraamde MRB-inkomsten bedragen in 2022 totaal € 57,2 mln. De zogenoemde onbenutte belastingcapaciteit (het verschil tussen de opbrengst bij het huidige tarief en de opbrengst bij het maximaal toegestane tarief) bedraagt dan circa € 25,1 mln.

In de begroting en meerjarenraming wordt verondersteld dat er in 2022 en latere jaren geen sprake zal zijn van groei of krimp in het voertuigenbestand binnen de provincie. Voorts wordt rekening gehouden met een jaarlijkse indexering van 1%.

Leges

De provincie heft leges voor diverse diensten en producten (op basis van de 'Legesverordening provincie Flevoland'). Bij de tariefstelling in de legesverordening zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- de leges voor vergunningen, ontheffingen en dergelijke zijn zoveel mogelijk gebaseerd op het gemiddeld tijdsbeslag dat met het verlenen hiervan is gemoeid, vermenigvuldigd met het gemiddelde uurtarief van de daarmee belaste medewerkers;
- bij de berekening van de tarieven wordt maximaal een percentage van 100% kostendekkendheid gehanteerd, zodat de ter zake geraamde baten niet hoger zijn dan de geraamde lasten;
- de tarieven worden jaarlijks geïndexeerd (aangepast aan loon- en prijsontwikkelingen);
- naast de indexering van de tarieven wordt er, indien dat nodig wordt geacht, aanvullend getoetst op kostendekkendheid.

De provincie heft en int de leges deels zelf en heeft hiervoor deels mandaat gegeven aan Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV), BIJ12 en de Rijksdienst voor het Wegverkeer (RDW).

Grondwaterheffing

De provincie belast het onttrekken van grondwater aan de bodem op basis van de 'Grondwaterheffingsverordening 2010'. Deze verordening heeft de Waterwet als wettelijke grondslag. De provincie belast onttrekkingen vanaf 20.000 m³, waarvan de eerste 10.000 m³ is vrijgesteld van heffing. Het tarief is enerzijds gebaseerd op een raming van de lasten van het grondwaterbeheer op langere termijn en anderzijds op een inschatting van het volume van de jaarlijkse grondwateronttrekkingen. Sinds 1 januari 2010 bedraagt het tarief € 1,41 per 100 m³.

Voor zover de gerealiseerde opbrengst uit de grondwaterheffing afwijkt van de daaraan toerekenbare kosten, wordt het verschil toegevoegd of onttrokken aan de voorziening 'Grondwaterbeheer'. Hiervan is in de Programmabegroting 2022 geen sprake, omdat op begrotingsbasis wordt uitgegaan dat de kosten gelijk zijn aan de opbrengsten van de grondwaterheffing. In bijlage B 'Overzicht reserves en voorzieningen' wordt het verloop van deze voorziening weergegeven.

Nazorgheffing

De provincie heeft te maken met drie afvalstortplaatsen die vallen onder het Stortbesluit, te weten:

- Het Friese Pad (Emmeloord),
- Zeeasterweg (Lelystad), en
- Braambergen (Almere).

De provincie heeft een 'eeuwigdurende' nazorgplicht voor afvalstortplaatsen die zijn gesloten (afgedicht). Voor dit doel is het Provinciaal Fonds Nazorg Gesloten Stortplaatsen (hierna Nazorgfonds) opgericht.

De stortplaatsexploitanten dragen de lasten via een jaarlijkse nazorgheffing. Deze heffing wordt door de provincie in het Nazorgfonds gestort. Het college van Gedeputeerde Staten (GS) vormt het bestuur van dit fonds (zie ook de paragraaf 'Verbonden partijen'). Het is de bedoeling dat het fonds op het moment dat de afvalstortplaats wordt gesloten, voldoende financiële middelen heeft om eeuwigdurend het onderhoud aan de stortplaats te kunnen bekostigen. De hoogte van de nazorgheffing is afhankelijk van het benodigde doelvermogen en de beleggingsresultaten van het Nazorgfonds. Het benodigde doelvermogen wordt gebaseerd op de kosten die voortvloeien uit de door de stortplaatsexploitanten ingediende nazorgplannen, waar GS mee dienen in te stemmen. De nazorgheffing is een voorlopige heffing. Voorafgaand aan het afgeven van de sluitingsverklaring wordt de definitieve heffing opgelegd en voldaan, om zeker te stellen dat het doelvermogen is bereikt. Tot het moment van definitieve sluiting ligt het (financiële) risico dus bij de exploitant.

Het Friese Pad is een gesloten stortplaats waarvoor geen nazorgheffing meer wordt ontvangen. Voor Braambergen is inmiddels het doelvermogen bereikt en wordt geen heffing meer opgelegd. Hoewel hier geen afval meer wordt gestort is deze stortplaats, vanwege deelname aan de landelijke pilot Introductie Duurzaam Stortbeheer (IDS), nog niet gesloten. Hierdoor kan er voor deze stortplaats nog wel een eindheffing plaatsvinden.

Zeeasterweg is nog in bedrijf, daar wordt nog afval gestort. Op basis van het nazorgplan en de RINAS systematiek is de nazorgheffing voor 2022 vastgesteld op € 0,4 mln.

1.2 Kwijtscheldingsbeleid

Voor de lokale heffingen bestaat er geen mogelijkheid tot kwijtschelding. De legesverordening kent een zogenaamde hardheidsclausule. Hierin is geregeld dat het college van GS tegemoet kan komen aan onbillijkheden van overwegende aard, welke zich bij de toepassing van de verordening kunnen voordoen.

1.3 Overzicht tarieven

Tabel 1.1: Heffingstarieven

Lokale heffing*	Tarief	2021	2022	2023	2024	2025
Opcenten MRB	per 1-1 (aantal)	81,4	82,2	83,0	83,8	84,6
Grondwaterheffing	per 100 m ³	1,41	1,41	1,41	1,41	1,41
Nazorgheffing (€)	Friese Pad (gesloten)	0	0	0	0	0
	Braambergen (pilot IDS)	0	0	0	0	0
	Zeeasterweg (open)	400.000	400.000	400.000	400.000	400.000

* De individuele legestarieven zijn terug te vinden in de 'Legesverordening provincie Flevoland'.

1.4 Lokale lastendruk

Onder lokale lastendruk wordt verstaan hoe de tarieven van de provinciale belastingen en heffingen zich verhouden tot de tarieven in de andere provincies. Voor de opcenten MRB is de situatie in 2021 en 2022 (voorlopige cijfers) weergegeven in onderstaande tabel 1.2.

Tabel 1.2: Provinciale opcenten MRB

Provincie	2021	2022 (voorlopig)	Stijging in %
Noord-Holland	67,9	67,9	0,0%
Utrecht	74,9	77,5	3,5%
Limburg	77,9	79,1	1,5%
Noord-Brabant	78,4	79,6	1,5%
Overijssel	79,9	79,9	0,0%
Flevoland	81,4	82,2	1,0%
Fryslan	87,0	87,0	0,0%
Zeeland	89,1	82,3	-7,6%
Gelderland	89,5	90,6	1,2%
Zuid-Holland	90,4	90,4	0,0%
Drenthe	92,0	92,0	0,0%
Groningen	93,3	94,5	1,3%
Gemiddeld	83,5	83,6	0,1%

Van laag naar hoog gerangschikt neemt Flevoland in 2022 waarschijnlijk de zesde plaats in voor wat betreft het tarief van de opcenten MRB. Het landelijke gemiddelde tarief is in 2022 naar verwachting 83,6 opcenten.

Voor de grondwaterheffing lopen de tarieven tussen de provincies uiteen van € 0,50 per 100 m³ tot € 3,24 per 100 m³. Het tarief in Flevoland bedraagt per 1 januari 2010 € 1,41 per 100 m³, waarmee Flevoland van laag naar hoog gerangschikt de zesde plaats inneemt. De hoogte van de uiteindelijk opgelegde heffing is niet alleen afhankelijk van de hoogte van het tarief, maar ook van een mogelijk minimum bedrag en vrijstellingen. In Flevoland is geen minimum bedrag vastgesteld en zijn onttrekkingen kleiner dan 20.000 m³ grondwater vrijgesteld van de provinciale grondwaterheffing.

Voor interprovinciale vergelijking zijn alleen de opcenten MRB en de grondwaterheffing relevant vanwege de omvang en/of de hoogte van de heffing. De activiteiten waarvoor leges worden gevraagd (zoals toezending provinciale documenten) verschillen tussen de provincies, waardoor vergelijking niet goed mogelijk is. Gelet op het specifieke karakter van de nazorgheffing is een vergelijking met andere provincies evenmin zinvol.

1.5 Opbrengst van de lokale heffingen

Tabel 1.3: Opbrengst lokale heffingen

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Opcenten MRB	-57.991	-57.000	-57.200	-57.800	-58.400	-59.000
Leges; mandaat OFGV	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Leges; mandaat BIJ12	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Leges; mandaat RDW	-14	-14	-14	-14	-14	-14
Leges; heffing door provincie	-24	-24	-24	-24	-24	-24
Grondwaterheffing	-470	-470	-470	-470	-470	-470
Nazorgheffing	-400	-400	-400	-400	-400	-400
Totaal	-59.908	-57.908	-58.108	-58.708	-59.308	-59.908

x € 1.000

Toelichting opcenten MRB

De ramingen zijn gebaseerd op het voertuigoverzicht per 1 juli 2021. Er is in de raming niet geanticipeerd op groei of krimp van het aantal belastbare voertuigen na 1 juli 2021. Wel is in de raming gerekend met een jaarlijks indexering van het tarief met 1%.

Toelichting leges OFGV en BIJ12

Conform afspraak wordt aan de OFGV en BIJ12 een subsidie verstrekt onder aftrek van de legesopbrengst. Deze heffing komt daarom niet in de begroting en jaarstukken van de provincie tot uitdrukking.

Toelichting leges RDW

Van de RDW wordt in het kader van het aan hen gegeven mandaat op grond van artikel 149b 7e lid van de Wegenverkeerswet 1994 jaarlijks een afdracht ontvangen.

Kostendekkendheid leges in 2022

Voor de aan BIJ12 en RDW gemandateerde heffing en inning van leges geldt het tarievenbeleid van BIJ12 respectievelijk RDW, waardoor kostendekkendheid niet bekend is.

Bij de berekening van de overige tarieven wordt in beginsel een percentage van 100% kostendekkendheid gehanteerd, zodat de ter zake geraamde baten niet hoger zijn dan de geraamde lasten. In de jaarstukken leggen wij jaarlijks verantwoording af over de werkelijke kostendekkendheid van de leges, welke sterk afhankelijk is van het daadwerkelijke aantal aanvragen in enig jaar.

2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

2.1 Algemeen

De provincie heeft ambities geformuleerd en wil haar doelstellingen realiseren. In een aantal gevallen zijn er risico's en onzekerheden die ervoor kunnen zorgen dat die doelen niet, niet geheel, of alleen tegen hogere kosten kunnen worden gerealiseerd. Deze risico's zijn opgenomen in deze begroting. In deze paragraaf wordt beschreven in welke mate de financiële positie van de provincie toereikend is om de financiële effecten van de risico's die de provincie loopt op te kunnen vangen. Risico's waarvoor voorzieningen zijn getroffen of waarmee al rekening is gehouden binnen specifieke reserves of stelposten, worden in deze paragraaf buiten beschouwing gelaten. De paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' wordt tweemaal per jaar (bij begroting en jaarstukken) geactualiseerd.

Korte samenvatting

Het actief toepassen van risicomangement draagt bij aan het lerend vermogen (risico's worden sneller geïdentificeerd en beter ingeschat) en maakt ook dat er meer aandacht wordt besteed aan het beheersbaar maken en houden van risico's. Deze ontwikkelingen kunnen zowel een opwaarts als een neerwaarts effect hebben op de hoogte van het risicoprofiel. Het weerstandsvermogen geeft de relatie weer tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de hoogte van de financiële risico's, zoals deze zijn weergegeven in het risicoprofiel. De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de provincie beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken.

Deze paragraaf betreft een actualisatie van de voorlaatste versie, welke was opgenomen in de Jaarrekening 2020. Vergeleken met de Jaarrekening 2020 is het risicoprofiel toegenomen van ca. € 9,3 mln. tot ca. € 9,6 mln. De weerstandscapaciteit is tevens toegenomen van ca. € 13,8 mln. tot ca. € 14,6 mln. Per saldo blijft de weerstandratio gelijk (1,5) en binnen de door Provinciale Staten vastgestelde bandbreedte van 1,1 tot 2,0 (bron: nota 'Risicomangementbeleid 2017').

Provinciale Staten hebben in december 2017 de nota 'Risicomangementbeleid 2017' vastgesteld, waarin de uitgangspunten voor het risicomangement zijn vastgelegd. Deze nota vormt het vertrekpunt voor de verdere uitwerking in deze paragraaf.

2.2 Risicobeleid en risicomangement

De provincie heeft als doel zich te ontwikkelen tot een risicovolwassen organisatie. Concreet betekent deze ambitie dat risicomangement integraal onderdeel uitmaakt van beleidsvoorbereiding, besluitvorming en uitvoering. Een van de uitgangspunten in dit beleid is dat risico's op een verantwoorde manier in de besluitvorming worden betrokken. De provincie wil bewust met risico's omgaan en ze in beeld brengen. Om ook goed zicht te hebben op de mate waarin de risico's worden beheerst, worden bij de risico's ook de gehanteerde beheersmaatregelen in beeld gebracht.

Enkele uitgangspunten op het gebied van risicomangement

Eind 2017 hebben Provinciale Staten de nota 'Risicomangementbeleid 2017' vastgesteld. De voornaamste uitgangspunten zijn:

- Een classificatieschema (onder andere voor inschatting van de kans) met een vijfpuntsschaal.
- Een berekeningswijze waarbij voortaan de financiële gevolgen worden ingeschat en niet meer worden gemaximeerd.
- Structurele risico's kennen een vermenigvuldigingsfactor van drie. Er wordt voldoende incidentele weerstandscapaciteit aangehouden om, als het risico zich aandient, de financiële effecten daarvan gedurende drie jaar te kunnen opvangen.
- Ook niet financiële risico's (gekwantificeerd) kunnen een onderdeel vormen van de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing'.
- Afromen van de beschikbare weerstandscapaciteit. Om te voorkomen dat de weerstandratio zich langdurig boven de bovengrens van 2,0 bevindt, wordt deze (indien van toepassing) na drie aaneengesloten jaren afgeroomd tot factor 2.

De inventarisatie, actualisatie en uitwerking van risico's vindt plaats in afstemming tussen de risico-eigenaar, controller en risicomanager. Dit vindt in ieder geval tweemaal per jaar plaats bij het opstellen van de begroting en jaarrekening.

In 2021 zal een evaluatie plaatsvinden van de nota 'Risicomanagementbeleid'.

2.3 Risicoprofiel

Het risicoprofiel is een actueel overzicht van verschillende risico's die de provincie loopt. Het is uiteraard een momentopname, omdat de risico's in de loop van de tijd veranderen. Het geschetste risicoprofiel is een actualisatie van het risicoprofiel uit de Jaarrekening 2020 (de laatst beschikbare versie).

De omvang van de risico's wordt bepaald door de combinatie van kans en financiële impact of met behulp van een probabilistische raming (Monte Carlo-methode). Op deze wijze worden de risico's gekwantificeerd, waarna er op basis van omvang een volgorde in de risicolijst wordt aangebracht. Dit leidt tot een opsomming van risico's met een substantiële financiële impact. De kwantificering is een instrument om gewicht te geven aan de genoemde risico's en dit af te zetten tegen de weerstandscapaciteit. Als de risico's zich daadwerkelijk voordoen, zal van geval tot geval worden bezien wat de daadwerkelijke financiële impact is en op welke wijze hiermee wordt omgegaan. Dit kan leiden tot bijstelling van de ambities, het opvangen van de financiële effecten binnen de bestaande budgetten of het inzetten van de weerstandscapaciteit.

In onderstaande tabel 2.1 is de onderverdeling in kanspercentages weergegeven.

Tabel 2.1: Classificatieschema kans

Score kans	Percentage
Zeer klein	10%
Klein	25%
Matig	50%
Groot	75%
Zeer groot	90%

De kwantificering van de financiële (maar ook niet financiële) impact van de risico's is gebaseerd op het classificatieschema zoals weergegeven in tabel 2.2.

Tabel 2.2: Classificatieschema impact

Score impact	Schades (financieel/ juridisch)	Imago (het bereik ervan)	Informatieveiligheid	Veiligheid (letsel)	Proces
1 Zeer klein	< € 250.000	Enkele personen binnen de provincie	Openbaar: alle informatie die algemeen toegankelijk is voor eenieder. Er is geen schending van deze classificatie mogelijk.	EHBO	Weinig tot geen vertraging in het proces
2 Klein	≥ € 250.000 - < € 500.000	Gehele provincie	Bedrijfsvertrouwelijk: informatie die toegankelijk mag of moet zijn voor alle medewerkers van de eigen organisatie(s). Vertrouwelijkheid is gering. Schending van deze classificatie kan enige (in)directe schade toebrengen.	Gering letsel	Lichte vertraging in het proces

Score impact	Schades (financieel/ juridisch)	Imago (het bereik ervan)	Informatieveiligheid	Veiligheid (letsel)	Proces
3 Matig	≥ € 500.000 - < € 3.000.000	Plaatselijke pers	Vertrouwelijk: informatie die alleen toegankelijk mag zijn voor een beperkte groep gebruikers. De informatie wordt ter beschikking gesteld op basis van vertrouwen. Schending van deze classificatie kan serieuze (in)directe schade toebrengen	Blijvend invalide	Hinderlijke vertraging in het proces
4 Groot	≥ € 3.000.000 - < € 7.500.000	Regionale pers	Zeer vertrouwelijk: dit betreft gevoelige informatie die alleen toegankelijk mag zijn voor de direct geadresseerde. Schending van deze classificatie kan zeer grote schade toebrengen.	Catastrofaal (enkel persoon)	Ernstige vertraging in het proces
5 Zeer groot	≥ € 7.500.000	Landelijke pers	Geheim: dit betreft zeer gevoelige informatie die alleen toegankelijk mag zijn voor de direct geadresseerde. Schending van deze classificatie kan catastrofale schade toebrengen.	Catastrofaal (meerdere personen)	Het proces stopt

In tabel 2.3 zijn de belangrijkste financiële risico's opgenomen. Een nadere toelichting op deze risico's is terug te vinden in paragraaf 2.5.

Tabel 2.3: Risicoprofiel

Nr.	Omschrijving risico	Financiële impact	Kans	Incidenteel /structureel (factor 3)	Risicobedrag (kans x impact x factor) Begroting 2022	Risicobedrag (kans x impact x factor) Jaarstukken 2020	Opmerking
1	Maritieme Servicehaven (MSNF)	n.v.t (MC)	n.v.t	incidenteel	€ 4,0	€ 4,0	
2	Flevokust Haven	n.v.t (MC)	n.v.t	incidenteel	€ 1,7	€ 1,7	
3	Grote Infrastructurele projecten	n.v.t (MC)	n.v.t	structureel	€ 1,0	€ 0,7	
4	Innovatiepaviljoen (Floriade)	€ 1,4	75%	incidenteel	€ 1,1	€ 1,1	
5	Nazorgfonds	€ 1,7	50%	incidenteel	€ 0,6	€ 0,6	
6	Informatievoorziening	€ 5,0	10%	incidenteel	€ 0,5	€ 0,5	
7	APPA (Algemene Pensioenwet politieke Ambtsdragers)	€ 0,5	50%	incidenteel	€ 0,3	€ 0,3	
8	OMALA	€ 2,4	10%	incidenteel	€ 0,1	€ 0,1	
9	Persoonsgegevens	€ 1,0	10%	structureel	€ 0,1	€ 0,1	
10	Overige risico's	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	€ 0,4	€ 0,4	
	Totaal				€ 9,6	€ 9,3	

afgerond op € 1 mln.

Het actuele risicoprofiel van provincie Flevoland is (afgerond) ca. € 9,6 mln. In vergelijking met de Jaarrekening 2020 een toename van ca. € 0,3 mln.

De weging van de risico's in tabel 2.3 is bepaald door de verwachtingswaardemethode. Uitzonderingen zijn Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (MSNF), Flevokust Haven en Grote Infrastructurele Projecten, die deels zijn gebaseerd op een Monte Carlo simulatie. Bij de verwachtingswaarde methode wordt gerekend met de formule: kans x impact. Indien het een structureel risico betreft wordt de uitkomst van de kans x impact vermenigvuldigd met de factor 3, overeenkomstig de vastgestelde nota 'Risicomanagementbeleid 2017'.

Mutaties

De (voornaamste) mutaties van de risico's (nieuwe en bestaande) ten opzichte van de Jaarrekening 2020 betreffen voornamelijk:

- Het risico 'Grote infra projecten' is toegenomen (ca. € 0,3 mln.) deels omdat projecten in een volgend- of eindstadium verkeren en deels door meer inzicht in de (verwachte) kosten. Hierbij speelt (onder meer) de actuele extreme prijsstijgingen en gevolgen corona een rol. Betreft met name het programma GOBS (Groot Onderhoud Bruggen en Sluizen).

De post 'Overige risico's' betreft de som van de overige financiële risico's.

De risico's die zijn opgenomen in het risicoprofiel betreffen (onder meer) risico's die het gevolg zijn van externe factoren. Hiertegen kan de provincie slechts in relatief beperkte mate beheersmaatregelen treffen. Voor risico's waarop de provincie meer invloed heeft, worden passende beheersmaatregelen genomen. Hierbij wordt een afweging gemaakt tussen de mate waarin het risico kan worden beperkt en de kosten hiervan.

2.4 Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft de relatie weer tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de hoogte van de financiële risico's, zoals deze zijn weergegeven in het risicoprofiel.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de provincie beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. Deze is op te delen in incidentele en structurele middelen.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit geeft inzicht in de middelen die eenmalig beschikbaar zijn om financiële effecten van risico's en onzekerheden af te dekken en bestaat nu uit de 'Algemene reserve' (voor zover niet geoormerkt).

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit geeft inzicht in de middelen die op structurele wijze beschikbaar kunnen komen om financiële effecten van risico's en onzekerheden af te dekken en bestaat uit de onbenutte belastingcapaciteit en de stelpost voor onvoorziene uitgaven.

De weerstandscapaciteit wordt in het begrotingsjaar per 1 januari en in de jaarstukken per 31 december weergegeven. De weerstandscapaciteit (€ 14,6 mln.) is toegenomen ten opzichte van de Jaarrekening 2020 (€ 13,8 mln.).

Tabel 2.4: Weerstandscapaciteit

	JV2017	PB2019	JV2018	PB2020	JV2019	PB2021	JV2020	PB2022
Incidenteel								
Algemene reserve (vrij deel)	21,1	21,4	21,4	20,8	20,4	15,5	21,3	22,2
Oormerk autoleasemaatschappijen	0	0	0	-9,6	-10,3	-9,8	-9,1	-8,6
Incidentele weerstandscapaciteit	21,1	21,4	21,4	11,2	10,1	5,7	12,2	13,5
Structureel (jaarlijks)								
Belastingcapaciteit	1,5	1,4	1,4	1,5	1,8	1,5	1,5	1,0
Onvoorzien	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1
Structurele weerstandscapaciteit	1,7	1,6	1,6	1,7	2,0	1,7	1,6	1,1
Totaal	22,8	23,0	23,0	12,9	12,1	7,5	13,8	14,6

afgerond op € 1 mln.

Weerstandsvermogen

Het risicoprofiel is in Programmabegroting 2022 toegenomen ten opzichte van de Jaarrekening 2020 (van € 9,3 mln. tot € 9,6 mln.). De weerstandscapaciteit is tevens toegenomen van € 13,8 mln. tot € 14,6 mln. Per saldo bedraagt blijft weerstandsratio gelijk (1,5). Deze bevindt zich daarmee binnen de bandbreedte van 1,1 tot 2,0, zoals vastgelegd in de nota 'Risicomanagementbeleid 2017'.

Tabel 2.5 Weerstandsvermogen

	JV2017	PB2019	JV2018	PB2020	JV2019	PB2021	JV2020	PB2022
Risicoprofiel (A)	16,4	16,4	16,5	10,9	9,7	10,4	9,3	9,6
Weerstandscapaciteit (B)	22,8	23,0	23,0	12,9	12,1	7,5	13,8	14,6
Weerstandsvermogen (=B-A)	6,4	6,8	6,5	2,0	2,4	-2,9	4,6	5,0
Weerstandsratio (=B/A)	1,4	1,4	1,4	1,2	1,2	0,7	1,5	1,5

afgerond op € 1 mln.

2.5 Toelichting op de risico's

1. Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (MSNF)

PS hebben in juli 2017 besloten om de buitendijkse ontwikkeling van de Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (MSNF) risicodragend te ontwikkelen en in december 2018 onder voorwaarden het investeringskrediet verhoogd. In juni 2019 hebben Provinciale Staten de Servicehaven een maatschappelijke functie toegekend.

Wij onderkennen een aantal risico's in de ontwikkeling van de MSNF. In december 2019 heeft de Raad van State het provinciaal inpassingsplan vernietigd vanwege de nieuwe inzichten omtrent stikstofdepositie. Er moet daarom een nieuw inpassingsplan worden opgesteld. Voordat de opdracht tot realisatie aan een aannemer gegund kan worden moet het inpassingsplan onherroepelijk zijn. Daarnaast zijn de marktomstandigheden, mede door de stikstofcrisis, gewijzigd. De stikstofproblematiek is helaas hardnekkig en er is op landelijke niveau nog steeds geen stikstofoplossing. Op regionaal niveau is het stikstofvraagstuk rondom de Maritieme Servicehaven praktisch gezien niet op te lossen. Daarmee is het onzeker wanneer het inpassingsplan kan worden vastgesteld en onherroepelijk zal worden. Dit zorgt voor onzekerheid voor de maritieme ondernemers en vervolgens het risico dat partijen af zullen haken.

Kans	Incidenteel/structureel	Financiële impact	Risicobedrag
n.v.t.	Incidenteel	n.v.t.	€ 4,0 mln.

De omvang en impact van de risico's is gebaseerd op een Monte Carlo risicoanalyse (2020). Deze is gebaseerd op het huidige geaccordeerde businessmodel.

Beheersmaatregelen

De onderstaande beheersmaatregelen worden (onder meer) getroffen:

Aanbestedingsfase, voorafgaand aan de gunning dient aan de volgende voorwaarden te zijn voldaan:

- Er zijn inmiddels juridisch bindende grondovereenkomsten met het Rijk, Waterschap en gemeente Urk.
- Met de organisaties binnen het consortium MSNF zijn juridische bindende overeenkomsten over langjarige afname gesloten.
- Er moet sprake zijn van een onherroepelijk inpassingsplan.
- Er zal niet gegund worden bij een aanbestedingsresultaat dat boven budget is.

Realisatie- en exploitatiefase:

- Monitoring van de financiële en fysieke voortgang van de ontwikkeling door een contractbeheersteam.
- Het inzetten van technische specialisten die de ontwikkeling van de haven monitoren en specifieke toetsen op de werkzaamheden uitvoeren.
- Periodieke rapportage over de voortgang van de realisatie van het project 'MSNF' aan GS en PS.

2. Flevokust Haven

PS hebben in 2014 besloten om te investeren in de buitendijkse ontwikkeling van de multimodale overslaghaven Flevokust. De ontwikkeling (bouw) van de haven is eind 2016 gestart en de haven is het derde kwartaal van 2018 in gebruik genomen.

Wij onderkennen een aantal risico's inzake de exploitatiefase vanaf 2019. Dit betreft de onderhoudskosten en het kan zijn dat de verwachte opbrengsten uit de exploitatie niet kostendekkend zijn als gevolg van (eventuele) gedeeltelijke leegstand.

Kans	Incidenteel / structureel	Financiële impact	Risicobedrag
n.v.t.	Incidenteel	n.v.t.	€ 1,7 mln.

De omvang en impact van de risico's is gebaseerd op een Monte Carlo risicoanalyse.

Hierin is ook het effect van de in 2019 doorgevoerde duurzame waardevermindering betrokken. De risico's betreffen exploitatierisico's, enkele resterende risico's betreffende oplevering en te maken afspraken over beheer en onderhoud.

Beheersmaatregelen

De onderstaande beheersmaatregelen worden (onder meer) getroffen:

Realisatie- en exploitatiefase:

- Intensief samenwerken met de gemeente Lelystad in positionering en profilering van Flevokust Haven bij private en publieke partijen.
- Samen met de gemeente Lelystad de exploitatie van de haven op een professionele en slagvaardige manier vormgeven binnen de financiële kaders met als doelstelling economische en maatschappelijke meerwaarde te realiseren;
- het monitoren van de financiële dekkendheid van exploitatie;
- het plegen van acquisitie voor het vinden van aanvullende exploitanten;
- periodieke rapportage over de voortgang van de realisatie van het project Flevokust aan Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten.

3. Grote infrastructurele projecten

Het risico van omvangrijke infrastructurele projecten wordt voorzien van een risicoberekening, waarvan de uitkomst wordt vergeleken met het beschikbaar gestelde budget. Indien de uitkomst van de raming hoger is, dan wordt het verschil betrokken in de risicoberekening op concern niveau.

In deze Begroting 2022 zijn de risico's van de programma's 'Hogering Almere', 'Groot Onderhoud bruggen en sluizen (GOBS)' en 'Roggebot/Kampen N307' geactualiseerd. Verder wordt kort ingegaan op het in komende maanden nog te kwantificeren risico 'Meerjarenprogramma Oeveronderhoud'.

In de jaarrekening 2020 was op concernniveau voor het project 'Capaciteitsuitbreiding Hogering Almere' een risicoreservering van ca. € 2,4 miljoen opgenomen. Het project bevindt zich nog in dezelfde fase als bij de jaarrekening. Een aantal stappen binnen deze fase zijn afgehandeld, waardoor het risicobedrag verlaagd kan worden naar ca. € 2,2 miljoen.

In de Jaarrekening 2020 was voor het programma 'Bruggen en Sluizen (GOBS)' een risicoreservering van ca. € 5,7 mln. opgenomen op basis van een Monte Carlo (MC) analyse opgesteld tijdens de aanbestedingsfase in 2017/2018. De installaties van de bruggen en sluizen in Flevoland zijn gedateerd en gebouwd in de tijd van de drooglegging van Flevoland 1940-1955. Het programma 'Bruggen en Sluizen' heeft als doel deze objecten toekomstbestendig te maken inclusief de mogelijkheid om de installaties optimaal veilig en centraal te bedienen. Met als gevolg het aantal storingen te verminderen, de veiligheid te bevorderen en een kwaliteitsimpuls te creëren voor de beroeps en recreatievaart. De planning loopt van 2017 tot en met 2023. De 16 projecten worden ingepland afhankelijk van de prioriteit en dienen met zo min mogelijk overlast te worden uitgevoerd binnen een totaal krediet van € 59,8 mln.

Het programma GOBS heeft in 2021 een aantal financiële tegenslagen moeten incasseren. Er zijn risico's opgetreden en er hebben zich nieuwe risico's geopenbaard. De tegenvallers tijdens realisatie van het programma GOBS zetten het programma fors onder druk. Na het renoveren van 6 van de 16 locaties dreigt er een indicatief financieel tekort van ca. € 9,2 mln.

Het tekort is toe te schrijven aan ontwikkelingen, die van tevoren niet voorzien konden worden. Coronamaatregelen, het grondstoffentekort en de daarmee samenhangende prijsstijgingen, nieuwe aanvullende wet- en regelgeving, betonrot en de gewijzigde uitvoeringseisen voor de steigers, remming- en geleidewerken spelen hierbij een rol.

Het programma 'N307 Roggebot - Kampen' heeft meerdere financiers: het watergerelateerde deel wordt gefinancierd door het Rijk (ongeveer 75% van het totale projectbudget) en het infrastructurele deel door de provincie Flevoland en de provincie Overijssel. Het risico voor het infrastructurele deel wordt gezamenlijk gedragen door de provincie Flevoland en Overijssel (elk 50%). De besluitvorming heeft in september 2020 plaatsgevonden in PS-en van Flevoland en Overijssel en door de minister van IenW. Twee exogene risico's gaan mogelijk een rol spelen de komende periode. Het gaat dan om de extreme prijsstijging van bouwmaterialen in het bijzonder van staal en de onvoorziene omstandigheden rondom corona. Het risico voor provincie Flevoland is toegenomen van ca. € 2,2 mln. in jaarrekening 2020 tot ca. € 2,4 mln. in de begroting 2022.

In totaal wordt risicoreservering opgenomen van ca. € 13,8 mln. (ten opzichte van € 10,3 mln. in de Jaarrekening 2020). De hieruit voortvloeiende structurele extra kapitaallasten bedragen ca. € 0,35 mln. Vermenigvuldigd met de factor 3 (conform beleid structurele risico's) leidt dit tot een risicobedrag van ca. € 1,0 mln.

Het 'Meerjarenprogramma Oeveronderhoud Flevoland' heeft als doel om grootschalig onderhoud uit te voeren aan 47 kilometer oevers, verspreid over Flevoland. De uitvoering staat gepland voor eind 2022 en loopt door tot en met 2025. Momenteel zitten we in de planvoorbereidingsfase waarin we een probabilistische raming opstellen. Aan de hand daarvan zal het risicobedrag worden bepaald en in de Jaarrekening 2021 verwerkt.

Kans	Incidenteel / structureel	Financiële impact	Risicobedrag
n.v.t.	Structureel	n.v.t.	€ 1,0 mln.

Beheersmaatregelen

De onderstaande beheersmaatregelen worden (onder meer) getroffen:

- Een grondige (integrale) voorbereiding met stakeholders zorgt voor een beheerste voorbereiding en uitvoering van de projecten.
- Daarnaast worden de projecten gestuurd met inachtneming van de risico's en zijn ervaren projectteams geformeerd om de projecten voor te bereiden en te realiseren.

4. Innovatiepaviljoen (Floriade)

PS hebben in 2014 besloten om te investeren in een Innovatiepaviljoen op het Floriadeterrein. Vervolgens zijn zowel het ontwerp als de berekening voor de benodigde investering opgesteld. Uit die berekening bleek dat het oorspronkelijk beschikbare krediet niet toereikend was. In december 2017 is door PS besloten om het investeringskrediet te verhogen. Tevens is vastgesteld dat een risicoreservering van € 1,1 mln. benodigd is, gebaseerd op de uitgevoerde risicoanalyse. In 2019 heeft de aanbesteding van de bouw plaatsgevonden. De bouw van het Innovatiepaviljoen is medio 2020 gestart, de oplevering en ingebruikname vond plaats in juni 2021.

Wij onderkennen nog steeds dezelfde risico's die betrekking hebben op drie periodes, namelijk: de ontwikkelingsfase (bouw), de exploitatiefase en fase na afloop van de Floriade. De voornaamste risico's zijn:

- Afhankelijk van het gebruik van het pand bestaat het risico dat de omzetbelasting over de bouwkosten (deels) niet verrekenbaar of compensabel is (kostenverhoging).
- Er is een risico op gedeeltelijke leegstand wat een lagere opbrengst tot gevolg kan hebben. Door de latere oplevering (2021 ten opzichte van 2017) is de exploitatieduur verkort en dus is het risico voor de provincie afgenomen (maar nog wel aanwezig).
- Het is de bedoeling om het gebouw na afloop van de Floriade in 2023 te verkopen. De verkoopwaarde van het pand is nu een schatting en is bijvoorbeeld mede afhankelijk van de omgeving waarin het pand dan staat.

Kans	Incidenteel / structureel	Financiële impact	Risicobedrag
75%	Incidenteel	€ 1,4 mln.	€ 1,1 mln.

Beheersmaatregelen

Voor de specifieke risico's zijn beheersmaatregelen getroffen, zoals:

- Eisen voor het kwaliteitsniveau zijn hoog, om de aantrekkelijkheid voor potentiële gebruikers te vergroten.
- Periodiek wordt de businesscase voor de exploitatieperiode van 2021-2023 geactualiseerd en in de meerjarige provinciale begroting verwerkt. De berekening komt uit op een totale last van circa € 0,5 mln., inclusief de kapitaallasten over die jaren. Deze lasten worden gefinancierd vanuit het daarvoor geormerkte bedrag van € 0,7 mln. in de 'Brede Bestemmingsreserve'.
- Door de corona beperkingen zullen inkomsten de komende maanden lager zijn, maar de uitgaven kunnen daar grotendeels op aangepast worden.
- Wij rapporteren jaarlijks aan Provinciale Staten over de voortgang van het project, vanuit het programma 'Floriade Werkt!'.
- Regelmatig wordt de risicoanalyse herhaald en geactualiseerd.
- Het paviljoen wordt (met behulp van externe expertise) zo veel mogelijk aangesloten op de marktbehoefte.
- In de exploitatieberekening is bij de beoordeling van de haalbaarheid al uitgegaan van een gedeeltelijke leegstand.
- Een deel van de exploitatie kan worden gefinancierd vanuit het programma 'Floriade Werkt!'.

5. Nazorgfonds

Op basis van de wet Milieubeheer is de provincie verantwoordelijk voor de eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen. Via bij de exploitant opgelegde heffingen wordt vermogen opgebracht om deze nazorg te bekostigen. Dat vermogen is ondergebracht in het Provinciaal Fonds Nazorg Gesloten Stortplaatsen Flevoland (Nazorgfonds) en dient voldoende te renderen om de dekking van toekomstige uitgaven zeker te stellen. Het Nazorgfonds heeft (langjarig) een doelrendement van gemiddeld 4,4%. Wij onderkennen een risico dat het werkelijke rendement lager is, waardoor het vermogen van het Nazorgfonds niet toereikend zal zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen.

Dit risico is tweeledig en ziet toe op de:

1. lange termijn (eeuwigdurend);
2. korte termijn (meerjarige begrotingshorizon tot 5 jaar).

Indien op lange termijn de rendementsdoelstelling niet haalbaar is, moet er een kapitaalstorting plaatsvinden om ervoor te zorgen dat het vermogen over de totale looptijd toereikend is om de onderhoudskosten te dekken. Voor de reeds gesloten stortplaatsen (nu alleen Het Friese Pad) is de provincie risicodragers voor dergelijke tekorten. Het uitgangspunt is een gemiddeld rendement van 4,4% over de lange termijn, namelijk een eeuwigdurende beleggingshorizon. Vooralsnog hanteren wij het uitgangspunt dat dit op de (zeer) lange termijn gemiddeld gerealiseerd kan worden, waardoor dit risico niet in onderstaand risicobedrag is meegenomen.

Voor de korte termijn kunnen lagere rendementen leiden tot (tijdelijke) verliezen en daarmee tot een negatief eigen vermogen van het fonds. De rendementsinkomsten zijn dan ontoereikend om de jaarlijkse nazorgkosten en/of de benodigde aangroei van de voorziening te dekken. Gezien de huidige kapitaalmarkt bestaat het risico dat het doelrendement niet kan worden gerealiseerd, waardoor de provincie het eigen vermogen van het Friese Pad dient aan te vullen. In 2021 wordt het beleggingsrendement op 3,1% ingeschat, waardoor het jaarresultaat naar verwachting net positief zal zijn. Voor het kwantificeren van het risico wordt voor de jaren 2021 t/m 2025 uitgegaan van een te realiseren rendement van gemiddeld 2% (in plaats van de rekenrente van 4,4%). Dit komt neer op een financiële impact van circa € 0,22 mln. per jaar, waarvan de kans van optreden op 50% is geschat.

Kans	Incidenteel / structureel	Financiële impact	Risicobedrag
50%	Incidenteel	€ 1,1 mln.	€ 0,6 mln.

Het risico is afgenomen ten opzichte van jaarrekening 2020 (van € 0,6 mln. tot € 0,55 mln.). Dit heeft vooral te maken met de beleggingsrendementen die de afgelopen twee jaar relatief gunstig waren.

Beheersmaatregelen

Het vermogensbeheer is uitbesteed aan een externe vermogensbeheerder (ABN Amro MeesPierson). Samen met deze vermogensbeheerder wordt binnen de (wettelijke) kaders die gesteld zijn aan het beleggingsprofiel en risico, gezocht naar een optimale samenstelling van de beleggingsportefeuille, om gegeven de huidige marktomstandigheden een optimaal rendement te realiseren.

In 2021 wordt een onderzoek uitgevoerd door een externe partij om te komen tot een goed systeem om de rekenrente te bepalen. Dit is mede op verzoek van het IPO en wordt landelijk gedragen. De verwachting is dat het onderzoek leidt tot een lagere rekenrente, waardoor de kans op het behalen van die rekenrente groter wordt. Het hanteren van een lagere rekenrente vergt wel een (incidentele) storting in het eigen vermogen van het fonds.

6. (Ineffectieve) informatievoorziening

De afgelopen jaren is de informatievoorziening van de provincie Flevoland 'op orde' gebracht. Een belangrijke stap die nog moet worden genomen is de overgang (grotendeels) van ICT in eigen beheer naar clouddienstverlening. Deze beweging 'raakt' grote delen van de informatievoorziening en moet dus uiterst zorgvuldig plaatsvinden. Door technische vraagstukken en coronamaatregelen heeft dit extra tijd geverg. Inmiddels zijn de issues opgelost en is de 'verhuizing' gepland (najaar 2021).

De digitalisering van de samenleving en (daarmee ook) de provincie zal de komende jaren in snel tempo voortgaan. De visie van de provincie Flevoland en de daarvoor benodigde activiteiten en middelen zijn uitgewerkt in een nieuwe 'Informatiestrategie 2021-2024'. Dit jaar zijn de 1^e stappen gezet, met name op het gebied van data gedreven werken (met o.a. de implementatie van een nieuw dataplatform). Dit alles vraagt het nodige van de medewerkers van de provincie en wordt er gericht gewerkt aan het vergroten van de kennis. Door de coronamaatregelen konden geen trainingen op locatie worden verzorgd. Daarom is er een digitale leeromgeving (e-learning) opgezet waarin 4 (specifiek voor provincie Flevoland ontwikkelde) basistrainingen worden aangeboden. De workshops zijn inmiddels gestart en worden dit najaar met meerdere groepen voortgezet.

Door de toenemende digitalisering - in de bedrijfsvoering, maar steeds meer in de primaire processen- worden de risico's op het gebied van informatieveiligheid groter. Hiertoe is 2020 het informatiebeveiligingsbeleid geactualiseerd en aangescherpt. Speerpunt is de nieuwe, verplicht in te voeren, 'baseline informatieveiligheid overheid' (BIO). Deze baseline biedt concrete handvatten voor het bepalen van een adequaat beveiligingsniveau en daarbij passende beveiligingsmaatregelen ('basis beveiligingsniveau'). Hiertoe

zijn/worden risicoanalyses uitgevoerd bij de afdelingen. Het samenvattende beeld is het voorjaar 2021 gedeeld met het afdelingsmanagement en zal dit najaar verder worden uitgewerkt met verdiepende analyses voor specifieke bedrijfsonderdelen waarvoor hogere risico's zijn onderkend. Dit vereist aanvullende maatregelen.

Er zijn ontwikkelingen op het gebied van de wet- en regelgeving met impact op informatievoorziening en digitalisering van de provincie, waaronder de Omgevingswet, Wet open overheid en de Wet digitale overheid. De inwerkingtreding van de Omgevingswet is verder uitgesteld (tot 1-7-2022) en de aanpassingen op digitaal gebied zijn voor de 1e fase nog begrensd, maar zullen de fasen daarna zeker ingrijpend zijn. Dat geldt ook voor de Wet open overheid, die naar verwachting per 1-4-2022 van kracht zal worden. Uit een begin 2021 uitgevoerde impactanalyse is vastgesteld dat de gevolgen van deze wet voor de provincie(s) groot zijn. De Wet digitale overheid is een kaderwet met vooralsnog focus op toegangsbeveiliging en het gebruik van (open) standaarden, maar deze wet zal snel worden uitgebreid (o.a. met de reeds geldende regelgeving met betrekking tot de toegankelijkheid van overheidswebsites en -toepassingen). Deze wet- en regelgeving heeft grote impact op de wijze waarop de provincie haar processen uitvoert, inclusief de daarvoor benodigde informatiesystemen. Deze ontwikkelingen zijn in de 'Informatiestrategie 2021-2024' voorzien en vragen de komende jaren de aandacht.

Bij de verdere ontwikkeling van de informatievoorziening en digitalisering wil de provincie Flevoland optimaal gebruik maken van de mogelijkheden binnen het programma 'Interprovinciale Digitale Agenda' (IDA). Het vastgestelde programmaplan van IDA voor 2021 biedt hiervoor goede aanknopingspunten. Dit programma zal ook in 2022 worden voortgezet en de provincie Flevoland is hier nauw bij betrokken.

Het niet tijdig en/of goed aansluiten op de genoemde digitale ontwikkelingen zal leiden tot gebrekkige ICT-voorzieningen bij alle afdelingen met alle risico's van dien. Bijvoorbeeld onvoldoende dienstverlening (aan bedrijven en ketenpartners), verstoorde processen, gebrekkige (kwaliteit van) data en/of inbreuk in systemen. Naast juridische claims kan dit leiden tot extra benodigde investeringen in processen en systemen, waarvan de totale impact wordt geschat op € 5,0 mln.

De impact van corona (i.c. de sluiting van het provinciehuis) op de informatievoorziening van de provincie Flevoland was beperkt. Doordat in 2019 alle medewerkers een mobiele werkplek hebben gekregen (smartphone en laptop) kon de stap naar (verplicht) thuiswerken relatief eenvoudig gemaakt worden. Daarbij zijn faciliteiten beschikbaar gesteld (m.n. beeldschermen en bureaustoelen) om de thuiswerkplek (ergonomisch) te verbeteren. Ook het beheer van het IT-platform en de applicaties kan goed op afstand ('remote') worden uitgevoerd. Voor de activiteiten die echt op het provinciehuis moeten worden uitgevoerd is vrijstelling gegeven. Met de actuele versoepelingen van de maatregelen worden nu voorbereidingen getroffen dat medewerkers eind augustus weer kunnen werken op het provinciehuis. Daarbij zal worden uitgegaan van een hybride variant ('tijd en plaats bewust werken'), waarbij wordt gezocht naar een optimale mix van werken op kantoor en thuiswerken. Hiervoor zullen de nodig aanvullende IT-voorzieningen beschikbaar worden gesteld.

Kans	Incidenteel/structureel	Financiële impact	Risicobedrag
10%	Incidenteel	€ 5,0 mln.	€ 0,5 mln.

Ondanks het feit dat de informatievoorziening van de provincie op orde is, is het risicobedrag ongewijzigd ten opzichte van de vorige raming. Dit gezien de snelle en ingrijpende ontwikkelingen op het gebied van digitalisering en de aanhoudende dreiging van cybercriminaliteit, waaronder de recente toename van gijzelsoftware.

Als de overgang naar clouddienstverlening is voltooid, de digitaliseringsprojecten voor de komende jaren bekend zijn en eventueel benodigde aanvullende maatregelen op het gebied van informatiebeveiliging zijn genomen, zal het risicoprofiel met betrekking tot informatievoorziening opnieuw worden gewogen.

Beheersmaatregelen

- (verdere) implementatie van 'baseline informatieveiligheid overheid' (BIO).
- Realisatie van de 'Informatiestrategie 2021-2024'.
- Ontwikkeling van digitale kennis en vaardigheden ('Medewerkers Digivaardig').
- Interprovinciale samenwerking op het gebied van digitalisering (IDA).
- Continue ontwikkeling (kennis, vaardigheden en capaciteit) van de afdeling IV.

7. Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA)

Het risico bestaat dat de middelen in de voorziening 'APPA' (Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers) niet toereikend zijn om aan de toekomstige pensioenverplichtingen te voldoen. Jaarlijks wordt door Loyalis een actuariële berekening van de benodigde middelen in de voorziening 'APPA' ten behoeve van de jaarrekening opgesteld. Na controle door de accountant wordt het bedrag vastgesteld, zodat aan alle toekomstige verplichtingen kan worden voldaan. De onderliggende variabelen zijn onder meer de rente, de levensverwachting van en het aantal bestuurders, de huidige leeftijd van de uitkeringsgerechtigde en het behaalde rendement op de uitzettingen. Omdat deze variabelen constant aan verandering onderhevig zijn fluctueert het benodigde bedrag met als mogelijk gevolg dat er een extra storting moet plaatsvinden in de voorziening 'APPA' om deze op peil te houden. Dit heeft zich in afgelopen jaren meerdere malen voorgedaan.

Kans	Incidenteel/structureel	Financiële impact	Risicobedrag
50%	Incidenteel	€ 0,5 mln.	€ 0,3 mln.

Het risico is ongewijzigd ten opzichte van de Jaarrekening 2020. Bij de Jaarstukken 2021 wordt de hoogte van de benodigde voorziening opnieuw berekend.

Beheersmaatregel

De frequentie van jaarlijkse actualisatie voorkomt grote schommelingen.

8. OMALA

OMALA N.V. is een verbonden partij van provincie Flevoland. De handelsnaam is Lelystad Airport Businesspark (LAB). De provincie heeft twee financiële belangen, namelijk het verstrekte aandelenkapitaal en de verstrekte leningen voor de financiering van het werkkapitaal. De ontwikkeling van LAB is in het verleden vertraagd door de latere besluitvorming omtrent het luchthavenbesluit en door de landelijke economische situatie. De ontwikkeling betreft zowel de verwerving als de ontwikkeling en verkoop van gronden.

Wij onderkennen het risico dat er een negatief resultaat kan ontstaan in de grondexploitatie van de ontwikkelingsmaatschappij doordat:

- de verkoop van de gronden niet, later of tegen een lagere prijs wordt gerealiseerd;
- de kosten voor de ontwikkeling hoger blijken te zijn dan geraamd.

Wanneer het risico zich voordoet kan het gevolg daarvan zijn dat de waardering van het door de provincie verstrekte kapitaal en de leningen naar beneden moet worden bijgesteld vanwege incurantheid of lagere marktwaarde.

De kans is geschat op basis van de voortgang van de grondexploitatie. Door de verkoop van een grote hoeveelheid grond is de achterstand in de grondexploitatie voor een groot deel ingehaald. De samenwerking met Schiphol Real Estate (SRE) in de ontwikkeling van het gebied is bekrachtigd door een getekende overeenkomst. Dit betekent dat de realisatiekans van de kavel Flight District (tegenover de terminal) ook verder is toegenomen. Het besluit over het in operationeel gebruik nemen van Amsterdam Lelystad Airport voor groot handelsverkeer heeft alleen invloed op de grondexploitatie Flight District. Het risico is ten opzichte van de Jaarrekening 2020 ongewijzigd.

Kans	Incidenteel / structureel	Financiële impact	Risicobedrag
10%	Incidenteel	€ 1,0 mln.	€ 0,1 mln.

Beheersmaatregelen

Om risico's te beperken zijn de volgende beheersingsmaatregelen ingesteld:

- De bedrijventerreinen rond Amsterdam Lelystad Airport hebben de status 'bijzonder terrein' gekregen, waardoor er ruimere mogelijkheden zijn voor ontwikkeling.
- Er zijn concrete beheersingsafspraken gemaakt tussen de betrokken aandeelhouders. Zo moeten alle investeringsbeslissingen betreffende grondverwerving en bouwrijp maken, vooraf worden goedgekeurd door de aandeelhouders.
- De kosten in de grondexploitatie zijn versoberd, onder andere voor het onderdeel bedrijfsvoering.
- De grondexploitatie wordt periodiek (met behulp van externe deskundigen) geactualiseerd en vervolgens door de bestuurders en aandeelhouders geëvalueerd.

- Voor het verstrekken van leningen is een plafond overeengekomen.
- Per kwartaal wordt er door OMALA gerapporteerd aan de aandeelhouders over de voortgang en de financiële positie. Deze rapportages worden zowel ambtelijk als bestuurlijk geëvalueerd en besproken.
- SRE heeft een aandeel overgenomen in Flight District, wat leidt tot risicobeperking voor de provincie.

9. Persoonsgegevens (AVG)

Alle organisaties moeten aan de AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming) verordening voldoen. Hierop wordt toezicht gehouden door de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). De maximale boete, bij het niet naleven van de wet, is substantieel en afhankelijk van het omzetniveau en type organisatie. De provincie houdt (als midden-bestuur) in beperkte mate persoonsgegevens bij. Deze hebben met name betrekking op medewerkers, aanvragers en verzoekers van provinciale diensten en relaties.

Kans	Incidenteel/structureel	Financiële impact	Risicobedrag
10%	Incidenteel	€ 1,0 mln.	€ 0,1 mln.

De provincie heeft diverse beheersmaatregelen ingevoerd:

- De in AVG genoemde processen (voor zover nu bekend) zijn geïmplementeerd en vastgesteld binnen de provincie en de informatiehuishouding is in beeld gebracht en bijgehouden. In geval van risicovolle processen (zoals cameratoezicht bruggen en sluizen) wordt een meer diepgaande risicoanalyse uitgevoerd (zo nodig middels een Business Impact Analyse (BIA): instrumentarium voor toetsing van de mate van benodigde Informatiebeveiliging) en/of een Data Protection Impact Assessment (DPIA): instrumentarium voor (zelf-) assessment om vooraf de privacy risico's van een (beoogde) gegevensverwerking in kaart te brengen).
- Deze inventarisatie van risicovolle processen is gestart in 2020 en loopt nog door in 2021 en verder.
- Er worden verwerkersovereenkomsten afgesloten met derden die in opdracht van de provincie taken uitvoeren waarbij persoonsgegevens worden verwerkt.
- Er worden ook samenwerkingsovereenkomsten gesloten wanneer er sprake is van een gedeelde of gezamenlijke verantwoordelijkheid.
- De verwerkingen van persoonsgegevens zijn in beeld en vastgelegd in het (wettelijk voorgeschreven) register (Verwerkingsregister), dit wordt continu geactualiseerd.
- De rechtmatigheid van verwerkingen wordt regelmatig gecontroleerd en wijzigingen worden bijgehouden.
- Tijdige melding en afhandeling van (potentiële) datalekken binnen de provincie is ingeregeld conform het protocol melding datalekken; de werkwijze wordt binnen de organisatie (voortdurend) gecommuniceerd.
- De provincie bevordert continu de bewustwording met betrekking tot de omgang van persoonsgegevens en de beveiliging daarvan. Dit zal in 2021 nog meer onder de aandacht worden gebracht door middel van eLearning modules en workshops die specifiek op dit onderwerp zijn gericht.

10. Overige risico's

De resterende financiële risico's bedragen ca. € 0,4 mln. evenals in de Jaarrekening 2020.

Risicovolle ontwikkelingen met (mogelijk) een financiële impact

Onder meer de volgende risicovolle ontwikkelingen kunnen worden genoemd zonder dat deze kunnen of worden gekwantificeerd:

Dossier Stikstof

De Raad van State heeft op 29 mei 2019 beslist dat het Programma Aanpak Stikstof (PAS) niet gebruikt mag worden als basis om toestemming te verlenen voor activiteiten (door GS of het Rijk) die leiden tot een stikstoftoename op stikstofgevoelige habitattypen en soorten in Natura 2000-gebieden.

Deze beslissing heeft consequenties voor ruimtelijke ontwikkelingen, zoals woningbouw, de aanleg van infrastructuur (onder andere vaar-, spoor-, en autowegen), de bouw van nieuwe bedrijven en agrarische activiteiten, die kunnen leiden tot een toename van de stikstofdepositie op stikstofgevoelige habitattypen in Natura 2000-gebieden. Meldingen onder de PAS hebben hun rechtskracht verloren.

Nu het ecologisch onderzoek (“de passende beoordeling”) van het PAS niet meer als basis voor toestemmingverlening kan worden gebruikt, is voor veel ruimtelijke ontwikkelingen, ook op grote afstand van Natura 2000-gebieden, nodig dat zij op een andere manier gaan aantonen, dat hun project of plan (zoals een 102 bestemmingsplan) op voorhand geen significant schadelijke effecten heeft op de Natura 2000-gebieden. Pas daarna kan toestemming worden verleend.

Voor projecten betekent dit dat moet worden beoordeeld of (alsnog) een natuurvergunning is vereist. Gedeputeerde Staten (en in een aantal gevallen het ministerie van LNV) zijn het bevoegde gezag voor deze vergunning. Zij dienen te beoordelen of voor een project een natuurvergunning is vereist. Voor bestemmingsplannen geldt weliswaar geen natuurvergunningsplicht, maar ook zij moeten ook aan de eisen van de Wet natuurbescherming voldoen. Bij de voorbereiding van een bestemmingsplan moet daarom beoordeeld worden of de met het bestemmingsplan mogelijk gemaakte ontwikkelingen significant negatieve effecten zouden kunnen hebben voor een Natura 2000-gebied. Ook dan moet er een passende beoordeling (en als gevolg daarvan ook een milieueffectrapport) worden gemaakt.

De commissie Remkes heeft in haar rapport 'Niet alles kan' advies gegeven over de maatregelen die genomen kunnen worden om stikstof depositie te verminderen. Op landelijke niveau worden bestuurlijke afspraken gemaakt over de acties van gemeenten, provincies en het Rijk op de korte middellange en lange termijn. Flevoland heeft daarin een bijzondere positie omdat wij geen voor stikstof gevoelige N2000 gebieden hebben. Door middel van de gebiedstafels wordt met de verschillende sectoren in Flevoland nagedacht wat voor Flevoland de beste maatregelen en oplossingen kunnen zijn. Dit alles is van belang omdat de uitspraak veel belangrijke ontwikkelingen zoals Lelystad Airport, MSNF, MITC, dijkversterking, woningbouw en bedrijfsverplaatsingen raakt. Er moet rekening worden gehouden dat niet alle plannen en ontwikkelingen door kunnen gaan op dezelfde voet of zelfs helemaal niet meer. De omvang van dit probleem is zo groot dat ook op landelijk niveau wordt gekeken naar het schadeaspect. Hier kan op dit moment nog geen inschatting van worden gegeven.

De Tweede Kamer heeft door middel van een amendement in de Wet stikstofreductie en natuurverbetering geborgd dat PAS-meldingen en activiteiten die onder het PAS vrijgesteld waren van een vergunning alsnog een vergunning krijgen. Hoewel het Rijk hiervoor primair aan de lat staat, is nog onduidelijk welke impact het vergunnen van al deze activiteiten gaat hebben op de formatie. Daarnaast zien we een toename in het aantal handavingsverzoeken betreffende deze categorie. Inmiddels in het kader van het landelijke Programma Natuur aan de provincies budget beschikbaar gesteld voor maatregelen gericht op natuurherstel. Middels een SPUK (specifieke uitkering van het Rijk) heeft de provincie Flevoland voor 2021, 2022 en 2023 € 9,6 mln. euro ontvangen. Daarbij geldt voor de uitvoering een uitloop naar 2024 en 2025.

Beheersmaatregelen

In maart 2020 heeft PS extra budgetten beschikbaar gesteld. Dit betrof een structureel budget voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (ca. € 0,3 mln.), een incidenteel budget maatwerkgesprekken bv. verduurzamingsmaatregelen en stikstofreductie ca. (€ 1,5 mln.) en een incidenteel budget voor innovatie bv. pilots die leiden tot stikstofreductie (ca. € 1 mln.)

COVID-19

Sinds het begin van de coronapandemie in 2020 lijkt ons land zich in 2021 goed staande te houden. De eerste golf veroorzaakte een grote mate van onzekerheid. De tweede lockdown en de langdurige sluiting van horeca en detailhandel hebben weliswaar grote gevolgen, maar tegelijkertijd lijkt de toename van de werkloosheid en economische krimp relatief beperkt. En ondanks veel onzekerheid en sectorale verschillen zijn er aanwijzingen dat Flevoland de crisis goed heeft doorstaan. We constateren dat mobiliteit en vervoersbewegingen weer toenemen. De werkgelegenheid groeit door, en het aantal faillissementen is in 2020 lager geweest dan voorgaande jaren. Desondanks moeten we voor de middellange termijnrekening rekening houden met diverse consequenties: veranderingen op de arbeidsmarkt bijvoorbeeld door verdere digitalisering, minder zichtbare veranderingen zoals gedragsveranderingen en mentale en fysieke gezondheid, toekomstperspectief, verscherping van en tweedeling in de samenleving en toename van onveiligheid.

Beheersmaatregelen

- In de eerste plaats heeft vaccinatie ervoor gezorgd dat het maatschappelijk verkeer weer mogelijk is.
- Als provincie hebben we het Noodfonds en een Coronamaatregelenpakket opgesteld om de effecten van de crisis te bestrijden en te investeren in de samenleving. Ook het Rijk en gemeenten treffen

maatregelen. Van de diverse regelingen die deels zijn verlengd voor een deel van 2021 en het Noodfonds is goed gebruik gemaakt. Welke gevolgen de toepassing van deze regelingen op termijn hebben, is moeilijk te zeggen.

- In IPO verband heeft een inventarisatie van coronaschade plaatsgevonden. Deze doet zich vooral voor in de sectoren openbaar vervoer, cultuur en economie. Voor de compensatie van de schade in het openbaar vervoer en in de culturele sector zijn inmiddels met het Rijk afspraken gemaakt.
- Flevoland monitort de crisis periodiek op een groot aantal aspecten (zie Coronamonitor op de website).
- Er wordt overlegd met andere overheden, bedrijfsleven en instellingen om Flevoland uit de crisis te brengen.
- Ten slotte zien we dat de crisis leidt tot innovaties en dat kansrijke initiatieven worden ondernomen.

Er hoeft geen separate risicoreservering voor de financiële gevolgen van de coronacrisis opgenomen.

Woningopgave

Landelijk is er een groot tekort aan woonruimte. Tweede Kamer en de regering hebben Flevoland gevraagd ruimte te bieden aan woningbouw. Een dergelijke ontwikkeling biedt allerlei mogelijkheden om Flevoland verder te ontwikkelen. Daarbij moet worden gedacht aan randvoorwaarden en voorzieningen die op peil moeten blijven of worden gebracht. Tegelijkertijd zullen zich risico's in een breed spectrum voordoen voor de korte en lange termijn. Naast financiële, juridische en andere technische aspecten, zullen maatschappelijke en fysieke knelpunten zich voordoen en kunnen bestuurlijke en organisatorische risico's naar boven komen. In het ontwikkelproces zal hiermee rekening moeten worden gehouden.

Openbaar vervoer

De maatregelen die het kabinet heeft afgekondigd ter bestrijding van het coronavirus zijn met ingang van medio maart 2020 van grote invloed op de exploitatie van het openbaar vervoer in Nederland. Onder andere de angst voor het virus en de oproep om zoveel mogelijk thuis te werken hebben de reizigersaantallen drastisch doen dalen. Tegelijkertijd is de sector als "vitale functie" aangemerkt, met als gevolg dat dienstregelingen grotendeels in stand zijn gehouden om mensen met vitale beroepen te kunnen vervoeren van en naar hun werk. Binnen de OV-concessie IJsselmond is de provincie Flevoland opbrengstverantwoordelijk. Mee- en tegenvallers in de reizigersinkomsten komen daarmee in beginsel voor rekening en risico van de provincie als concessieverlener. Vanaf 4 september 2021 is de provincie Flevoland ook verantwoordelijk voor concessie Lelystad, waarin de opbrengstverantwoordelijkheid bij de vervoerder ligt.

Beheersmaatregelen

Over de periode 15 maart 2020 tot en met 31 augustus 2022 heeft het Rijk in verband met de uitvoering van het openbaar vervoer tijdens de coronapandemie een landelijke compensatieregeling (ter gedeeltelijke dekking van de gedeerde opbrengsten) opengesteld. Voorwaarden daarbij zijn onder andere dat de provincie haar (pre-corona berekende en geïndexeerde) exploitatievergoedingen in het kader van haar OV-concessies IJsselmond en concessie Lelystad volledig aan de vervoerders betaalt en dat de provincie en vervoerders voor 2021 een nul-resultaat garanderen en voor 2022 streven naar een nul-resultaat. De gemaakte afspraken ter naleving van deze voorwaarden en beperking van de financiële risico's zijn voor de concessie IJsselmond vastgelegd in het opgestelde transitieplan, waarin verschillende maatregelpakketten worden uitgewerkt om de sector toekomstbestendig te maken. Voor de concessie Lelystad zijn afspraken hierover vastgelegd in de verlengingsovereenkomst van de concessie.

Hoe hoog het restrisico voor Flevoland zal zijn is met name afhankelijk van hoelang het virus zich nog blijft verspreiden en de mate waarin reizigers, die vóór corona frequent gebruik maakten van het openbaar vervoer, terugkeren. Ook is van invloed de mate en het tempo waarin de provincie en vervoerders de in de transitieplannen gemaakte afspraken realiseren. Voor het afdekken van de provinciale financiële risico's in het openbaar vervoer is binnen de 'Brede Bestemmingsreserve' bij het vaststellen van de Najaarsnota 2020 een bedrag van € 2,25 miljoen geormerkt.

Of het Rijk ook na 1 september 2022 nog bereid is om de sector financieel te ondersteunen is op dit moment onduidelijk.

Overige ontwikkelingen

- In de huidige meerjarenraming (2022-2025) zijn de accessen uit de Meicirculaire 2021 verwerkt, maar de omvang is nog onzeker. Deze onzekerheid bestaat uit het gegeven dat het nieuw te vormen kabinet via een op te stellen regeerakkoord keuzes zal maken die de accessen vanaf 2022 kunnen beïnvloeden. Daarnaast moeten met het nieuwe kabinet afspraken worden gemaakt over de ontwikkeling van het Provinciefonds (en ook het Gemeentefonds). Nu worden de accessen bepaald volgens de trap op, trap af methode maar eventueel komt er een andere methode voor terug.
- Zoals bekend zijn elektrische auto's vrijgesteld van MRB en derft Flevoland daarover de opcenten. Het aantal elektrische auto's neemt gestaag toe. Als beheermaatregel is hiervoor meerjarig een risicobuffer in de begroting opgenomen. Tweemaal per jaar wordt gemonitord of deze buffer toereikend is. Er is een rapport opgesteld door het ROB (april 2020) op basis waarvan de provincies menen dat het Rijk zou moeten compenseren voor het effect van dit Rijksbeleid. Bij de berekening van de hoogte van de buffer is uitgegaan van een gedeeltelijke compensatie van de derving. Besluitvorming hierover wordt overgelaten aan het nieuwe kabinet.
- Er vinden onderzoeken plaats naar een aanpassing van het verdeelmodel Provinciefonds alsmede naar eventuele alternatieven voor het provinciaal belastinggebied (ter vervanging van de provinciale opcenten MRB op termijn). Beide trajecten kunnen kan van invloed zijn op de provinciale inkomsten in de komende jaren.
- Met de beleggingen van het Nazorgfonds zou op de lange termijn 4,4% rendement gehaald moeten worden, namelijk de rekenrente die als uitgangspunt voor het doelvermogen wordt gebruikt. Het gemiddelde beleggingsrendement in de laatste jaren ligt onder deze norm. Het is onzeker of op de lange termijn dit rendement daadwerkelijk kan worden behaald. In 2021 wordt een landelijk onderzoek gedaan naar de berekening van de rekenrente om te bepalen hoe die beter aan kan sluiten bij de werkelijke rendementen.

2.6 Niet financiële risico's

Naast de hiervoor beschreven financiële risico's zijn er ook bestuurlijk relevante niet-financiële risico's te identificeren. Bij het opstellen van de jaarrekening 2020 zijn deze opnieuw geïnventariseerd.

Beheer grote grazers/dierenwelzijn

De Oostvaardersplassen zijn een internationaal vogelnatuurreservaat. In de Oostvaardersplassen leven ook grote grazers (heckrunderen, konikpaarden en edelherten) ten dienste van het vogelnatuurreservaat. Staatsbosbeheer is als eigenaar van de Oostvaardersplassen belast met de uitvoering van het beheer waaronder het beheer van de grote grazers. GS zijn - met inachtneming van de toepasselijke regelgeving - verantwoordelijk voor het beleid ten aanzien van dierenwelzijn en zien toe op de uitvoering van het beheer van de grote grazers.

GS voeren het Beleidskader Beheer Oostvaardersplassen uit, dat in juli 2018 door PS is vastgesteld. In 2019/2020 is - conform het beleidskader - verder gewerkt aan de afronding en implementatie van de korte termijn maatregelen zoals deze in 2018/2019 in gang zijn gezet: de reset van de grote grazers, het realiseren van beschutting en de moeras-reset. Inmiddels zijn de juridische procedures inzake de edelherten afgerond en is de reset gestart. Wel zijn er nog enkele juridische procedure inzake (fysieke) maatregelen in het gebied. Afhankelijk hoe de winter zich zal ontwikkelen kan het onderwerp bijvoeren en de aandacht voor deze procedures mogelijk weer leiden tot maatschappelijke onrust. Dit kan leiden tot imagoschade voor het gebied, Staatsbosbeheer en de provincie.

Kans	Impact (korte termijn)
50%	Groot

Op de langere termijn, nadat de populatie dieren is verminderd en de beschutting in het gebied weer is toegenomen, zal naar verwachting sprake zijn van een lager risico en een lagere impact.

Kans	Impact (lange termijn)
10%	Beperkt

Beheersmaatregelen

De onderstaande beheersmaatregelen zijn/worden (onder meer) getroffen:

- De provincie Flevoland zorgt ervoor dat de communicatie ten aanzien van het beleid helder, volledig, tijdig en juist is en wordt afgestemd met Staatsbosbeheer, die communiceert over het beheer.
- Er in 2020 en 2021 voortvarend wordt gewerkt aan de verdere implementatie van de maatregelen uit het beleidskader, specifiek de maatregelen voor de korte termijn.
- Er door Staatsbosbeheer een meerjarenplan voor het beheer van het Oostvaardersplassengebied op basis van het beleidskader is vastgesteld.

Amsterdam Lelystad Airport

Een eventueel verder uitstel van de openstelling van Amsterdam Lelystad Airport kan leiden tot schade voor Flevoland. Daarnaast zal het een nadelige invloed hebben op de economische groei in de provincie. Verwezen wordt verder naar programma 3.

2.7 Financiële kengetallen BBV

Voor de financiële kengetallen en een toelichting daarop wordt verwezen naar paragraaf 2.8 Financiële diagnose en kengetallen van onderdeel IV Financiële begroting.

3 Onderhoud kapitaalgoederen

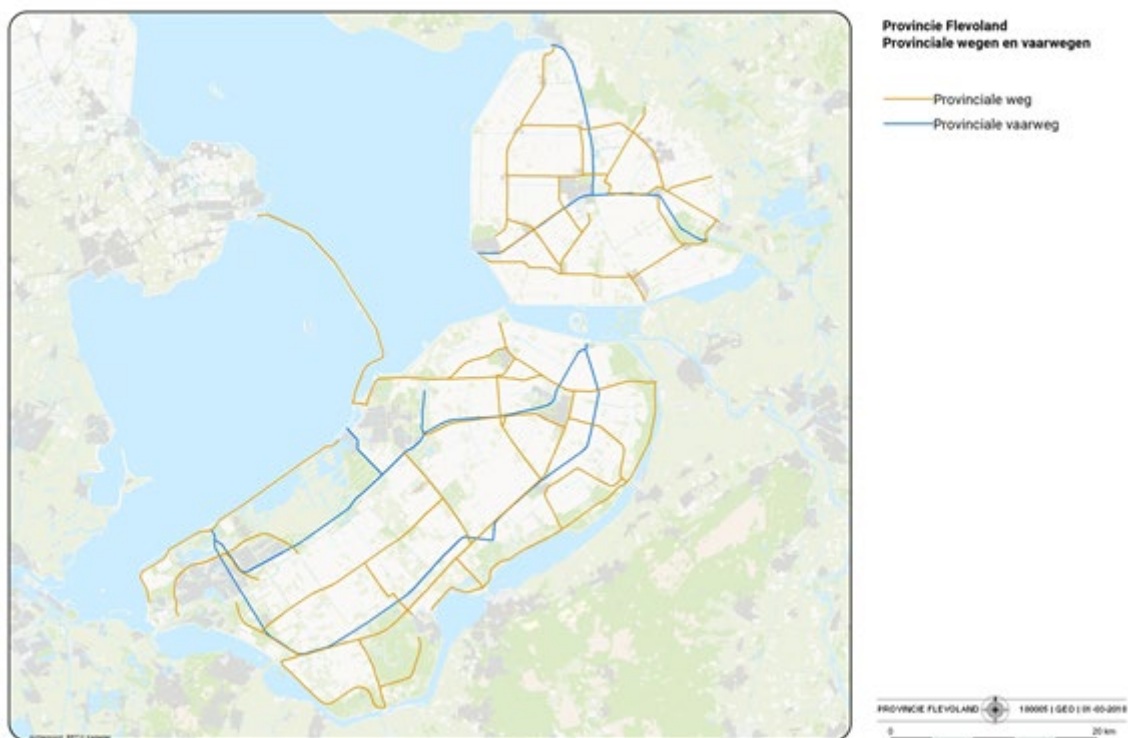
3.1 Algemeen

Kapitaalgoederen zijn bezittingen waarin de provincie heeft geïnvesteerd en die een maatschappelijke waarde vertegenwoordigen. De maatschappelijke waarden van de provinciale infrastructuur zijn mobiliteit, bereikbaarheid, doorstroming, veiligheid en leefbaarheid. Naast de infrastructuur beschikt de provincie over andere kapitaalgoederen, waaronder het provinciehuis en de overige vestigingen (steunpunten wegbeheer). Om de waarde van de kapitaalgoederen gedurende de levensduur te behouden, worden deze doelmatig, duurzaam en kostenefficiënt beheerd.

De provincie is verantwoordelijk voor het beheer en in stand houden van de provinciale infrastructuur. Deze infrastructuur omvat wegen, fietspaden, kunstwerken inclusief beweegbare bruggen en sluisen, vaarwegen, groen, verkeersregelinstallaties (verkeerslichten) en openbare verlichting. De provincie heeft de wettelijke zorgplicht voor deze kapitaalgoederen. Het provinciale areaal omvat onder andere:

Tabel 3.1: provinciaal areaal (ijk moment SUP 2.0 1-1-2019)

Wegen	Weg	618 km
	Fietspad	362 km
	Rotondes	69 stuks
	Vaste bruggen	88 stuks
	Duikers (civiele kunstwerken)	84 stuks
	Verkeersregel installaties	41 stuks
	Lichtmasten	2.313 stuks
Water	Vaarweg	169 km
	Beweegbare bruggen	11 stuks
	Sluizen	11 stuks
	Passantensteigers	27 stuks
	Oeverconstructies	317 km
	Natuurvriendelijke oevers	25 km
Groen	Bermen	1.118 hectare
	Bermsloten	610 km
	Bos en sierbeplanting	103 hectare
	Bomen	34.585 stuks

3.2 Beleidskader ten aanzien van het onderhoud

Infrastructuur

Strategisch-Uitvoerings Programma beheer en onderhoud infrastructurele kapitaalgoederen 2020-2023 Flevoland (SUP 2.0)

In 2019 hebben PS het 'Strategisch-Uitvoerings Programma beheer en onderhoud infrastructurele kapitaalgoederen 2020-2023 Flevoland' (SUP 2.0) vastgesteld.

De SUP beschrijft uniform per onderdeel van ons areaal de omvang van het areaal, de functies, het beleid, het kwaliteitsniveau van het onderhoud en de daarbij behorende lasten. In het SUP 2.0 komen de volgende onderdelen aan bod:

- Weginfrastructuur;
- Vaste kunstwerken;
- Beweegbare kunstwerken;
- Vaarwegen;
- Groenvoorzieningen;
- Verkeersregelinstantaties en openbare verlichting;
- Dienstverlening (gladheidsbestrijding en bediening bruggen en sluisen)

We beheren onze wegen en vaarwegen (assets) volgens de systematiek van assetmanagement. Hierbij plannen we ons beheer en onderhoud op basis van een vastgesteld kwaliteitsniveau. We inspecteren onze assets regelmatig om te zien of het gewenste kwaliteitsniveau aanwezig is. Wanneer assets onder dat kwaliteitsniveau dreigen te zakken, plannen we beheer en onderhoud in.

Om het kwaliteitsniveau te bepalen volgen we in hoofdlijnen de normen van het landelijk instituut CROW die een 5 puntschaal hanteert van niveau A+ (oplever kwaliteit) tot niveau D (zodanig slecht dat kapitaalvernietiging optreedt).

Algemeen gangbaar is kwaliteitsniveau B. Dit is het niveau dat het meest kostenefficiënt is: de inrichting is functioneel, de technische staat van het areaal is zodanig dat de verkeersveiligheid niet in gevaar komt en de kans op claims of imagoschade klein is.

Daarom hebben we voor bijna alle assets gekozen voor kwaliteitsniveau B. Alleen waar genoemde risico's niet aan de orde of aanmerkelijk lager zijn, is gekozen voor een lager uitvoeringsniveau: niveau C. Het gaat om onderhoud aan duikers, sierbeplanting en landschappelijke beplanting.

Bij een hoger onderhoudsniveau is over het algemeen sprake van enige mate van luxe: het areaal ziet er beter (als nieuw) uit. Bij een lager onderhoudsniveau kan er sprake zijn van risico's op het gebied van verkeersveiligheid, schadeclaims en imago schade.

Op twee punten is een plus op niveau B opgenomen:

- vergroting van de aandacht voor insecten, biodiversiteit en in het bijzonder: bijen,
- beperking van lange wachttijden bij bruggen en sluisen in het hoogseizoen.

Tabel 3.2: Weergave vastgestelde keuzes Provinciale Staten

Indicator	Omschrijving	2018	2019	2020	Streef-cijfer 2021	Streef-cijfer 2022	2023 - 2025
Onderhouds-toestand wegen	De provinciale wegen hebben ten minste het door Provinciale Staten vastgestelde onderhoudsniveau (B)	94%	100%	90%	90%	90%	90%
Onderhouds-toestand kunstwerken	De provinciale kunstwerken hebben ten minste het door Provinciale Staten vastgestelde onderhoudsniveau (B).	97%	97%	98%	90%	90%	90%
Onderhouds-toestand oever-constructies	De provinciale oeverconstructie heeft ten minste het door Provinciale Staten vastgestelde onderhoudsniveau (B).	74%	79%	84%	83%	85%	90%
Beschikbaarheid beweegbare bruggen en sluisen	De beschikbaarheidsgraad van de gerenoveerde bruggen en sluisen.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	98%	98%	98%
Beschikbaarheid verkeerslichten	De beschikbaarheidsgraad van de verkeerslichten.	n.v.t.	99,3%	98,5%	98%	98%	98%
Gladheid-bestrijding	De provinciale wegen zijn bij gladheid gestrooid binnen de normtijden van de CROW	100%	100%	100%	98%	98%	98%

Uitgangspunten nieuwe set indicatoren:

- In SUP 2.0 is gekozen voor kwaliteitsniveau B, met uitzondering van enkele assets die minder gevoelig zijn voor risico's op het gebied van verkeersveiligheid, schadeclaims en imago verlies. Alle indicatoren op het gebied van onderhoud in de programmabegroting gaan over niveau B.
- Als norm (streefwaarde in termen van de programmabegroting) is ook gekozen voor een uniforme benadering, die constant is in de tijd: minimaal 90% van onze assets moet minimaal voldoen aan kwaliteitsniveau B. Die 10% is een marge die nodig is omdat, bijvoorbeeld door vorstschade of calamiteiten, altijd een gedeelte op moment van inspectie niet volledig aan B zal voldoen. Daarnaast is het kostenefficiënt om een zekere werkvoorraad op te bouwen voor onderhoud wordt gepleegd. Eventuele tussentijdse achteruitgang van kleinere onderdelen (bijvoorbeeld lokale scheuren in het wegdek), wordt opgevangen door jaarlijks onderhoud. Voor de oeverconstructies hebben we nog een achterstand ten behoeve van de norm kwaliteitsniveau B (de oude norm was C). Deze wordt in de loop van dit programma ingelopen.
- Naast onderhoudsindicatoren hebben we ook 3 indicatoren die gaan over technische beschikbaarheid: beschikbaarheid bruggen en sluisen; verkeerslichten en gladheidsbestrijding. Ook hier is gekozen voor een uniforme benadering, waarbij de norm (het streefniveau) is gesteld op 98%. De norm voor beweegbare bruggen en sluisen geldt voor die beweegbare objecten, die gerenoveerd zijn in het kader van het programma 'Groot Onderhoud Bruggen en Sluisen' (GOBS).

Provinciehuis en vestigingen

Tegelijk met deze begroting, wordt het Meerjaren Onderhoudsplan (MJOP) 2022-2026 voor al het provinciehuis, de vestigingen en het pand aan de Oostvaardersdijk aangeboden. Met dit plan wordt gewaarborgd dat de gebouwen, en de daarin aanwezige installaties en apparatuur op een goede wijze worden beheerd, geëxploiteerd en onderhouden. In het plan zijn een drietal zaken geïnventariseerd, namelijk het jaarlijks onderhoud, het meerjaren ofwel niet-jaarlijks onderhoud en de vervangingsinvesteringen.

Het jaarlijks onderhoud is nodig om de bedrijfszekerheid van het gebouw en de installaties te waarborgen, de veiligheid te kunnen garanderen en de uitstraling van het gebouw in stand te houden. Tevens wordt dit onderhoud uitgevoerd om te voldoen aan wet- en regelgeving (bijvoorbeeld ARBO en NEN) en verzekerd te zijn van ondersteuning van de leverancier (bijvoorbeeld garantiebepalingen).

Het meerjaren onderhoud betreft het niet reguliere en groot onderhoud aan het gebouw, de installaties, apparatuur en inrichting. Dit onderhoud omvat onder andere schilderwerk, vervanging verlichtingsarmaturen, zonwering en dakbedekking. De uitvoering vindt plaats variërend tussen 5 en 20 jaar, afhankelijk van de voorgeschreven vervangingstermijn. De normering die de Rijksgebouwendienst hanteert voor dit type gebouwen is hierbij de leidraad. In 2019 is een groot deel van het pand heringericht.

In het MJOP zijn de vervangingsinvesteringen meegenomen. Voorbeelden hiervan zijn de vervanging van de audiovisuele installaties, meubilair en apparatuur voor de repro en keuken. De vervanging is begroot op basis van de economische levensduur (afschrijvingstermijn), maar op het beslismoment van de feitelijke vervanging wordt ook bezien of het investeringsgoed langer mee kan. De afschrijvingstermijnen voor de investeringen zijn vastgelegd in de 'Financiële verordening provincie Flevoland 2018'.

De lasten van het jaarlijks onderhoud zijn opgenomen in de exploitatie. Het meerjaren onderhoud wordt rechtstreeks ten laste van de daarvoor gevormde voorziening gebracht. Om de voorziening op het juiste peil te houden, worden hieraan jaarlijks middelen toegevoegd. Op basis van het MJOP 2022-2026 wordt jaarlijks € 0,47 mln. toegevoegd aan deze voorziening. Het jaarlijks onderhoud aan het provinciehuis, alsmede de jaarlijkse toevoeging aan de voorziening 'Niet jaarlijks onderhoud Provinciehuis', maken onderdeel uit van de kosten van de bedrijfsvoering.

Vestigingen

Bij de Perspectiefnota 2017-2021 is met betrekking tot het onderhoud van de vestigingen in Zeewolde, Dronten en Emmeloord een planmatige aanpak naar analogie van het Provinciehuis vastgesteld. Voor het niet jaarlijks onderhoud is een voorziening ingesteld, gebaseerd op het in 2016 vastgestelde meerjarig onderhoudsplan. Bij instelling van deze voorziening in 2017 is hier incidenteel een bedrag in gestort (€ 0,75 mln.). Jaarlijks wordt hier € 0,1 mln. aan toegevoegd.

Voormalig Nieuw Land Erfgoedcentrum

De provincie heeft in 2016 besloten een deel van het vastgoed van het Nieuw Land Erfgoedcentrum, gelegen aan de Oostvaardersdijk te Lelystad, over te nemen van de Gemeenschappelijke Regeling Erfgoedcentrum Nieuw Land. Om de conditie van dit vastgoed te waarborgen is een voorziening gevormd voor het uitvoeren van het niet-jaarlijks onderhoud (voorziening 'Niet jaarlijks onderhoud NLE'). Deze is bij de overname van het vastgoed gevoed met € 0,6 mln., dat is overgekomen uit de hiervoor bestemde voorziening bij de latende partij. Daarnaast wordt, op basis van het nieuwe MJOP 2022-2026, jaarlijks € 0,1 mln. aan deze voorziening toegevoegd.

Flevokust Haven

In 2018 is Flevokust Haven in gebruik genomen. Wij hebben een berekening laten maken voor de beheer- en onderhoudskosten van het haventerrein, de kade en de toegangsweg. Het onderhoud en beheer is deels verlegd naar de exploitanten die gebruik maken van de haven en andere partijen. Het jaarlijkse onderhoud, wat nu voor rekening van de provincie komt, is in de begroting opgenomen in de exploitatie van de haven op het desbetreffende budget. Er is nog geen onderhoudsplan vastgesteld, omdat de verantwoordelijkheid daarvan mogelijk wordt meegenomen in de samenwerking met het op te richten havenbedrijf (samen met gemeente Lelystad). Zie ook de activiteiten in het programmaplan, onderdeel 3.2 Gebiedsopgaven.

3.3 Middelen

In onderstaande tabellen is weergegeven welke kosten geraamd zijn voor de instandhouding van de kapitaalgoederen van de provincie, gebaseerd op de daaraan ten grondslag liggende onderhoudsplannen.

Jaarlijks onderhoud

Het jaarlijks onderhoud komt ten laste van de jaarlijks daartoe in de exploitatie opgenomen onderhoudsbudgetten.

Tabel 3.3: Jaarlijks onderhoud (ten laste van de exploitatie)

	Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Landwegen	8.019	7.702	8.079	8.079	8.079	8.079
Vaarwegen	1.755	1.761	1.651	1.651	1.575	1.575
Provinciehuis	237	439	339	339	339	339
Vestigingen	81	106	49	49	49	49
NLE	128	112	83	83	83	83
Flevokust Haven	42	577	47	47	47	47
Totaal	10.262	10.697	10.248	10.248	10.172	10.172

x € 1.000

Niet jaarlijks onderhoud (NJO)

Voor de bekostiging van het niet jaarlijks onderhoud wordt jaarlijks ten laste van de exploitatie een bedrag toegevoegd aan de onderhoudsvoorzieningen NJO (dotatie). De kosten van het niet jaarlijks onderhoud worden vervolgens conform het BBV rechtstreeks ten laste van deze voorzieningen gebracht.

Tabel 3.4: Ontwikkeling voorziening 'Niet jaarlijks onderhoud Infrastructuur'

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand per 1/1	17.955	18.096	10.195	3.953	659	89
Dotatie aan voorziening t.l.v. exploitatie	10.448	8.633	10.066	10.066	9.556	9.556
Onderhoudskosten t.l.v. voorziening	-10.307	-16.534	-16.308	-13.360	-10.126	-8.766
Stand per 31/12	18.096	10.195	3.953	659	89	879

x € 1.000

In tabel 3.4 is het verloop weergegeven van de voorziening 'NJO Infrastructuur' op basis van de vastgestelde financiële kaders van het MBVI/PMIRT 2022-2026. Op basis van de actuele prognoses en de extra dotatie in 2021 en 2022 van totaal € 5,45 mln. (uit de resultaatbestemming 2018) en de extra dotaties van € 0,5 mln. in 2022 en € 0,5 mln. in 2023 (Perspectiefnota: 'Versnellen CO2 reductie projecten beheer en onderhoud') is het geprognosticeerde saldo van de voorziening aan het einde van ieder jaar toereikend.

Tabel 3.5: Ontwikkeling voorziening 'Niet jaarlijks onderhoud Provinciehuis'

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand per 1/1	1.994	2.495	1.975	1.905	1.607	1.842
Dotatie aan voorziening t.l.v. exploitatie	629	480	472	472	472	472
Onderhoudskosten t.l.v. voorziening	-128	-1.000	-541	-770	-237	-84
Stand per 31/12	2.495	1.975	1.905	1.607	1.842	2.230

x € 1.000

Tabel 3.6: Ontwikkeling voorziening 'Niet jaarlijks onderhoud Vestigingen'

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand per 1/1	585	470	535	284	294	293
Dotatie aan voorziening t.l.v. exploitatie	86	88	100	100	100	100
Onderhoudskosten t.l.v. voorziening	-201	-23	-351	-90	-101	-166
Stand per 31/12	470	535	284	294	293	227

x € 1.000

Tabel 3.7: Ontwikkeling voorziening 'Niet jaarlijks onderhoud NLE'

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand per 1/1	757	563	526	276	315	203
Dotatie aan voorziening t.l.v. exploitatie	183	187	100	100	100	100
Onderhoudskosten t.l.v. voorziening	-377	-223	-350	-61	-212	-47
Stand per 31/12	563	526	276	315	203	256

x € 1.000

4 Financiering

4.1 Algemeen

De 'Wet Financiering decentrale overheden' (Wet Fido) en de ministeriële 'Regeling uitzetting derivaten decentrale overheden' (Ruddo) stellen voorwaarden aan het financieringsgedrag van provincies. Deze regelgeving is vertaald in het door PS vastgestelde 'Treasurystatuut provincie Flevoland 2014'.

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de treasuryfunctie van de provincie. Treasury is gericht op de financiering van de activiteiten die binnen de provincie worden uitgevoerd ter realisatie van het beleid en de bedrijfsvoering. De belangrijkste activiteit van de treasuryfunctie is het uitzetten van overtollige of het aantrekken van benodigde middelen. De basis hiervoor vormt een (meerjarige) liquiditeitenplanning.

4.2 Ontwikkelingen

Door het jaar heen worden de actuele zaken en ontwikkelingen binnen het vakgebied gevolgd. Dit vindt onder andere plaats door (digitale)deelname aan het interprovinciale Vakberaad Treasury Provincies. Op deze wijze staan wij open voor (toegestane) mogelijkheden die zich aandienen. Op dit punt zijn er geen (relevante)ontwikkelingen te melden. De huidige lage rentetarieven en de verwachting dat deze tarieven voorlopig nog op een zeer laag niveau zullen blijven dragen hieraan mede bij.

In het Coalitieakkoord 2019-2023 zijn hoge ambities opgenomen voor de komende jaren. Indien al deze ambities doorgang zullen vinden kan er in de komende jaren een moment komen waarop financieringsmiddelen moeten worden aangetrokken ter voorkoming van liquiditeitsproblemen. Zoals het er nu uit ziet zou dit in het tijdvak 2022-2025 al aan de orde kunnen zijn.

4.3 Treasurybeleid

Mede als gevolg van investeringen en het verstrekken van bijdragen in grote projecten wordt verwacht dat de beschikbare hoeveelheid middelen de komende jaren daalt. Het voorspellen van de renteopbrengsten in de toekomst is in beperkte mate mogelijk en afhankelijk van de feitelijke ontwikkeling van de rentestand en de liquiditeitsomvang.

Voor de inschatting van het rendement over 2022 zijn we uitgegaan van de volgende aannames en uitgangspunten:

- de gemiddelde omvang van de liquide middelen in 2022 bedraagt € 46 mln.
- daarnaast is gemiddeld € 9,0 mln. uitgeleend aan gemeenten (lopende contracten) tegen een gemiddeld rendement van 0,6% en gemiddeld € 10,0 mln. aan leningen verstrekt vanuit de publieke taak tegen een gemiddeld rendement van 0,0% (deze zijn nagenoeg allemaal renteloos).
- de beschikbare liquide middelen zullen worden uitgezet op basis van de liquiditeitenplanning;
- de rentevisie voor 2022 is:
 - 0,00% per jaar voor rente rekening-courant bij de schatkist;
 - -0,40% per jaar voor rente Onderhandse Leningen Publieke Sector looptijd 1 jaar;
 - -0,15% per jaar voor rente Onderhandse Leningen Publieke Sector looptijd 5 jaar/fixe;
 - 0,20% per jaar voor rente Onderhandse Leningen Publieke Sector looptijd 10 jaar/fixe;
 - 0,00% per jaar voor rente Onderhandse Leningen Publieke Sector looptijd 10 jaar/linear.

Op grond van deze aannames gaan wij voor het jaar 2022 uit van een totaalsaldo aan middelen van € 65,0 mln. en een renteopbrengst van € 53.000 (leningen aan gemeenten) en € 1.000 (leningen vanuit publieke taak), gebaseerd op lopende leenovereenkomsten.

Onderstaande tabel geeft meerjarig inzicht in de omvang van de middelen en het rendement.

Tabel 4.1: Omvang en rendement middelen

	2017	2018	2019	2020	Prognose 2021	Prognose 2022
Omvang middelen gemiddeld (x €1.000)	137.000	164.000	173.000	162.000	138.200	65.000
Rendement (%)	0,12%	0,12%	0,11%	0,09%	0,10%	0,08%

Risicobeheer

Het vigerende beleid binnen de provincie Flevoland geeft aan dat wij prudent omgaan met de financiële middelen. Wij trekken geen gelden aan om deze tegen een hoger rendement uit te zetten (bankieren). De provincie heeft geen leningen aangetrokken en een positief rekening courant saldo. In het huidige treasury statuut worden vier risico's onderkend waarbij de volgende maatregelen zijn getroffen:

Tabel 4.2: Risico's en maatregelen

Risico	Omschrijving	Maatregel
Renterisico	De kans dat rentewijzigingen nadelige financiële gevolgen hebben.	Dit gebeurt door gedurende het jaar de ruimte boven/onder de limiet te monitoren. Kasgeldlimiet: 7% van de omvang van de Programmabegroting 2022 bedraagt € 16,2 mln. Kasgeldoverschot: gemiddelde omvang vlottende middelen, dit bedraagt € 46,0 mln. Dit bedrag plus de kasgeldlimiet van € 16,2 mln. levert een ruimte onder de limiet op van € 62,2 mln. Gezien deze ruimte is er van een risico nagenoeg geen sprake. Renterisiconorm: niet van toepassing omdat er (nog) geen gelden worden geleend.
Valutarisico	Positieve dan wel negatieve gevolgen van koersschommelingen wanneer er gehandeld wordt met andere munteenheden dan de euro.	Er wordt uitsluitend gehandeld met de euro als munteenheid. Dit risico is dan ook uitgesloten.
Krediet- risico	De kans dat een debiteur de hoofdsom niet terugbetaalt als gevolg van betalingsproblemen en/of een faillissement.	Sinds 2013 worden nagenoeg al onze middelen, op bedrag aangehouden in rekening-courant bij BNG Bank van max. € 0,25 mln. na, aangehouden bij de schatkist dan wel zijn/worden deze in het kader van onderling lenen uitgeleend aan medeoverheden. Het risico van niet terugbetalen is hierbij (nagenoeg) nihil. Voor reguliere debiteuren wordt een adequate incassoprocedure toegepast. Waar zich financiële risico's voordoen worden deze tijdig afgedekt.
Liquiditeit- risico	De kans dat erop korte en/of lange termijn te weinig liquide middelen voorhanden zijn om te kunnen voldoen aan de betalingsverplichtingen.	Er is ook dit jaar gewerkt met een versoberde (meerjarige) liquiditeitenplanning voor de komende jaren. Hierin zijn de uitgaven en inkomsten (vertaald naar geldstromen) zoveel als mogelijk op elkaar afgestemd. Gegeven de ambities voor de komende jaren kan het nodig zijn op enig moment financieringsmiddelen aan te trekken ter voorkoming van liquiditeitstekorten.

4.4 Uitvoering treasurybeleid

De liquiditeitenplanning voor de lange termijn geeft inzicht in de ontwikkeling van de omvang van deze middelen voor de komende periode. Daarbij houden wij rekening met de verwachte uitgaven en inkomsten c.q. voorgenomen investeringen en een gefaseerde uitvoering van de projecten uit de investeringsagenda.

Uitzettingen

Er is een aantal onderhandse leningen verstrekt aan gemeenten met een relatief lange looptijd (8-10 jaar). Met het verstrekken van nieuwe onderhandse leningen zal, mede gezien de verwachte (lage) rentevergoedingen, zeer terughoudend worden omgegaan. Leidend hierbij is de ruimte voor nieuw te verstrekken onderhandse leningen binnen de meerjarige liquiditeitenplanning.

Kasbeheer

Voor de (zeer) korte termijn worden overschotten verplicht op rekening courant geplaatst bij de schatkist.

Cashflow

Vanuit de liquiditeitenplanning voor de lange termijn is onderstaand cashflowoverzicht voor 2022 opgesteld. Hieruit blijkt dat, naar verwachting, onze liquide middelen in 2022 met zo'n € 59 mln. zullen afnemen.

Tabel 4.2: Cashflowoverzicht

	Bedragen
Liquiditeitenomvang per 31-12-2021	75
Bijdrage aan EMU-saldo	-83
Majeure mutaties <u>niet</u> geraamd in EMU-saldo	-6
Planningsoptimisme	30
Liquiditeitenomvang per 31-12-2022	16

x € 1 mln.

Bijdrage aan EMU-saldo

De berekening van dit saldo wordt jaarlijks (verplicht) opgenomen in de begroting en geeft een goede indicatie van de verwachte in- en uitgaande geldstromen. Voor 2022 wordt een tekort verwacht van € 83 mln. Voor de berekening van het EMU-saldo wordt verwezen naar onderdeel IV 'Financiële begroting'.

Majeure mutaties niet geraamd in EMU-saldo

Hierbij moet worden gedacht aan substantiële, nog niet in de begroting geprogrammeerde, onderdelen van de investeringsagenda en grote mutaties in leningen. Deze verwachte uitgaven (negatief effect van € 6 mln.) worden bij dit onderdeel weergegeven.

Planningsoptimisme

In de praktijk blijken uitgaven, zowel exploitatie als investeringen, doorgaans achter te blijven bij de ramingen. Hoewel vooraf niet precies is aan te geven op welke onderdelen dit zal zijn wordt, mede op basis van ervaringscijfers, een indicatieve correctie op de uitkomsten toegepast van € 30 mln.

4.5 Renteschema

Conform voorschriften uit het BBV wordt met onderstaand renteschema inzicht gegeven in de rentelasten van externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening. Omdat de provincie thans niet over (rentedragende) externe financiering beschikt beperkt dit overzicht zich tot de rentebaten.

Tabel 4.3: Renteschema

Omschrijving	Bedragen	Bedragen
De externe rentelasten over de korte en lange financiering		0
De externe rentebaten (idem)		-/- 53
Saldo rentelasten en rentebaten		-/- 53
De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	0	
De rente van de projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0	
De rentebaar van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0	
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		0
Rente over eigen vermogen		0
Rente over voorzieningen		0
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		-/- 53
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)		0
Renteresultaat op het taakveld Treasury in 2022		-/- 53

x € 1.000

Externe rentebaten

Het betreft hier rentebaten uit leningen verstrekt aan gemeenten en uit leningen verstrekt vanuit de publieke taak. De overige componenten zijn niet van toepassing.

5 Bedrijfsvoering

5.1 Algemeen

PS nemen besluiten over de volgende fase van Flevoland, het land waarin toekomstige Flevolandse wonen, werken, leven. De uitwerking van die koers is de verantwoordelijkheid van ons college. In de manier waarop besluitvorming wordt voorbereid en vorm gegeven is de rol van volksvertegenwoordiging naast de kaderstellende en controlerende aspect van belang. De komende tijd kunnen belangrijke beslissingen worden voorgelegd en de legitimiteit en het eigenaarschap zijn daarbij eigentijdse thema's. In hoeverre zijn of voelen inwoners of vertegenwoordigers betrokken bij de ontwikkeling van Flevoland? Zij vragen van de organisatie dat gewerkt wordt vanuit de maatschappelijke vraagstukken en niet primair vanuit de inhoudelijke deskundigheid van de provincie. Dit samenspel rond de opgaven vraagt het nodige van bestuur en organisatie. Hoe kunnen bestuur en organisatie het beste bijdragen aan de ontwikkeling van de Flevolandse samenleving? En hoe kun je betrokkenheid organiseren, zowel in de reguliere werkzaamheden als in de bijzondere processen die wij de komende jaren aanpakken? Een goede organisatie en bedrijfsvoering is daarvoor onontbeerlijk. En hoewel voorbereidende en uitvoerende werkzaamheden op de achtergrond plaatsvinden, is dit onzichtbare werk cruciaal.

Een goede organisatie van het werk van de provincie betekent dat zij kwalitatief op orde is. Zij is in staat om de eerder genoemde opdracht uit te voeren. En efficiënt; ze legt geen groter beslag op de beschikbare middelen dan strikt noodzakelijk is. Het is aan directie en management om de kwaliteit en efficiëntie van de organisatie te optimaliseren, te monitoren en te borgen. De directie richt zich op die kwaliteit door concernbrede verbindingen aan te brengen. Alle geledingen en functies dragen evenzeer bij aan de geleverde resultaten. Nieuwe ontwikkelingen, opgaven en wettelijke verplichtingen en andere manieren van werken en digitalisering van het werk zorgen voortdurend voor aanpassingen in de volle breedte van de organisatie. Daarom is het noodzakelijk om voortdurend te investeren in de ondersteunende en faciliterende processen van de organisatie.

Daarnaast zijn er veranderingen in de wereld om ons heen, in de positie van de overheid in relatie tot onze omgeving die er toe leiden dat onze organisatie zich daarop heeft voor te bereiden of moet aanpassen. daarbij kunnen we voorbeelden noemen als plaats- en tijdbewust werken, datasturing, samenwerking in netwerkverbanden. Naast de inhoudelijke aanpassingen zien we dat terug in de IT-infrastructuur, in de manier waarop we onze huisvesting gebruiken en in de modernisering van de arbeidsverhoudingen en het werkgeverschap.

5.2 Onderdelen bedrijfsvoering

HRM

Doorontwikkeling organisatie

In 2021 is de organisatiestructuur aangepast. Door samenvoeging van alle op de bedrijfsvoering gerichte afdelingen in één nieuwe afdeling Concernzaken is het aantal afdelingen teruggebracht van 7 naar 4. De hoofden van deze afdelingen vormen samen met de algemeen directeur en de directiesecretaris het Directieteam. Eén van de belangrijkste opdrachten van het Directieteam is het versterken van de concernbrede samenwerking en het strategisch vermogen en het verminderen van de kwetsbaarheid op sleutelfuncties. Het inrichten van de afdeling Concernzaken is een belangrijke stap hierin, maar zeker niet de enige. De komende jaren zal via meerdere verandertrajecten gericht worden gewerkt aan de versterking van de organisatie. Het doel is te komen tot een flexibele en adaptieve lerende organisatie, gericht op samenwerking. Een organisatie die ook nodig is om echt opgavegericht te kunnen werken, zoals in ons coalitieakkoord is aangegeven. Dat betekent dat we voor de aanpak van de grote maatschappelijke opgaven, zoals beschreven in de Omgevingsvisie, kiezen voor (verbreding en verdieping van) de 'opgavegerichte' benadering. Dat houdt in dat we deze opgaven centraal stellen en niet de afzonderlijke beleidsvelden, en dat we deze niet alléén aanpakken, maar samen met andere publieke en private partners. Het is een belangrijk onderdeel van onze bestuurlijke vernieuwing. Maar het stelt ook bijzondere eisen aan de ambtelijke organisatie. Het vraagt andere structuren en eenduidige afspraken over werkwijzen, een concernbrede sturing, aanpassing van mandaten en

bevoegdheden. Hiervoor is al een goed fundament gelegd, dat met de doorontwikkeling verder wordt uitgebouwd. Via enkele gerichte pilotprojecten wordt hiermee meer praktijkervaring opgedaan.

Herijking formatie

In de loop van de jaren is de omvang van de provincie Flevoland gestaag doorgegroeid. Dat geldt zowel voor het aantal inwoners als voor de fysieke infrastructuur en de economie. Navent nam ook het aantal en de complexiteit van de regionale vraagstukken toe. Doordat de omvang van de formatie daarmee geen gelijke pas hield, hebben deze ontwikkelingen gezorgd voor een toenemende druk op de ambtelijke organisatie. Deze nadert op onderdelen de kritische grens van wat verantwoord is. Met de huidige complexe opgaven en forse nieuwe opgaven in het verschiep (Flevodeal), is het duidelijk dat die druk alleen maar zal toenemen. Omdat de toegevoegde waarde van de provincie in grote mate wordt bepaald door de ambtelijke inzet, is een adequate formatie onmisbaar om een rol van betekenis te kunnen blijven vervullen. We gaan het komend jaar onderzoeken hoe onze formatieomvang zich verhoudt tot onze opgaven.

Duurzaam woon-werkverkeer

Nu medewerkers door de coronacrisis ervaring hebben met het werken op afstand van het provinciehuis, onderzoekt de provincie wat nodig is voor meer tijd en plaats en bewust werken. De verwachting is dat daardoor een afname plaats vindt van het gebruik van fossiele brandstof auto's in het zakelijk verkeer, met als gevolg minder CO₂ uitstoot. Tevens bevordert de provincie, als deelnemer aan de landelijke Coalitie Anders Reizen, het gebruik van het openbaar vervoer en de fiets voor woon-werkverkeer en dienstreizen.

Participatiewet

De realisatie van de taakstelling voor de Participatiewet verloopt voorspoedig. Eind 2020 is 17,8 fte bezet door kandidaten uit de doelgroep van de Participatiewet. Flevoland ligt daarmee ruimschoots boven de te behalen wettelijke quotumnorm van 14,5 fte.

De basis onder de succesvolle aanpak is de aanwezige behoefte bij het management voor het aanstellen van een participatiemedewerker. Daardoor is maatwerk mogelijk in de selectie van kandidaten en zijn participatiemedewerkers beter in staat een waardevolle en duurzame bijdrage te leveren. Bovendien geven ze door hun aanwezigheid extra kleur aan de diversiteit binnen de organisatie.

Interne beheersing en rechtmatigheid

Enkele jaren geleden is op basis van voorstellen besloten om het dagelijks bestuur de rechtmatigheid van de jaarrekening te laten verklaren. Doel van dit en andere voorstellen was om de aanspreekbaarheid van het bestuur te vergroten. Daarnaast is deze verandering bedoeld om het gesprek tussen PS en het bestuur te stimuleren. Daarvoor wordt het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) veranderd. Inmiddels is de invoeringsdatum verschoven naar 2022. In de bespreking over het jaarverslag 2020 hebben PS hierover met de accountant van de provincie van gedachten gewisseld. In de huidige situatie stelt de accountant de rechtmatigheid van de jaarrekening vast en hij beoordeelt de financiële getrouwheid en rechtmatigheid. Nadat de wet is veranderd beperkt de controleverklaring van de accountant zich, waarschijnlijk vanaf begrotingsjaar 2022, tot de juistheid van zowel de jaarrekening als van de rechtmatigheidsverklaring van het college.

Formeel verandert er niet zo veel: impliciet was het college altijd al verantwoordelijk voor de rechtmatigheid, zowel financieel als niet-financieel. Toch zal er meer nadruk worden gelegd op de onderbouwing van de verklaring van het college van Gedeputeerde Staten (GS). GS moeten expliciet aantonen dat zij rechtmatig hebben gewerkt. Deze verandering beoogt dan ook de kwaliteit van de verantwoording te vergroten. Inmiddels zijn we gestart met de verkenning van wat dit in de praktijk betekent en hoe GS een dergelijke verklaring kan afgeven. We beschouwen dit als een leerproces, waarbij meer vooruit wordt gekeken dan achterom. Ook een passende informatiebehoefte zal zich ontwikkelen. Het is te verwachten dat met name de bewustwording van management en medewerkers rond rechtmatig handelen, bijvoorbeeld in bekende processen van inkoop en aanbesteding, subsidies en dergelijke, ook binnen het dagelijks werk in de organisatie zal toenemen. Daarnaast zal het college moeten kunnen vertrouwen op het onderzoek dat door de Verbijzonderde Interne Controle (VIC) wordt uitgevoerd. Feitelijk baseert ook de accountant zich de laatste jaren al op het onderzoekswerk van de VIC, bijvoorbeeld van de Europese aanbestedingen en de verleende subsidies.

We baseren ons (meerjarig) controlebeleid op de 'three lines of defence' waarmee we vaststellen hoe in de organisatie control is ingericht. We richten de interne beheersing en de internal auditfunctie zo in dat GS de jaarrekening gemotiveerd rechtmatig kunnen verklaren.

Monitoring aanbevelingen

Voor het tweede jaar is op verzoek van PS bij het Jaarverslag 2020 de voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen uit de onderzoeken van de Randstedelijke Rekenkamer gemonitord.

Automatisering en informatievoorziening

De afgelopen jaren is de informatievoorziening van de provincie Flevoland 'op orde' gebracht. Een belangrijke stap die nog moet worden genomen is de overgang van de eigen ICT-omgeving naar clouddienstverlening. De verhuizing naar dit nieuwe 'cloud datacenter' wordt in september 2021 gerealiseerd en zal daarna in fasen worden geoptimaliseerd; dit zal zeker de komende jaren nog de nodige aandacht vragen.

De digitalisering van de samenleving en (daarmee ook) de provincie zal de komende jaren in snel tempo voortgaan. De visie van de provincie Flevoland en de daarvoor benodigde activiteiten en middelen zijn uitgewerkt in een nieuwe 'Informatiestrategie 2021-2024'. Dit jaar zijn reeds de 1e stappen gezet. Zo is er op het gebied van data gedreven werken een geheel nieuw dataplatform geïmplementeerd (ten behoeve van complexe data-analyses en managementrapportages) dat de komende jaren zal worden uitgebouwd. Ook wordt er - mede gezien de beoogde beweging naar 'hybride werken' (een nieuwe mix van werken op kantoor en thuis) fors geïnvesteerd in 'slim digitaal samenwerken' door implementatie van nieuwe instrumenten (met Microsoft Teams en Sharepoint als fundament). Ook wordt er gericht gewerkt aan het vergroten van de digitale kennis en vaardigheden van de medewerkers. Daarvoor is in 2020 digitale leeromgeving met (specifiek voor provincie Flevoland ontwikkelde) basistrainingen dat in 2022 zal worden uitgebreid.

Er zijn ook de nodige ontwikkelingen op het gebied van de wet- en regelgeving met de nodige impact op informatievoorziening en digitalisering van de provincie, waaronder de Omgevingswet, Wet open overheid en de Wet digitale overheid. De inwerkingtreding van de Omgevingswet is verder uitgesteld (nu tot 1-7-2022), maar de impact van met deze wet gepaard gaande digitalisering ('digitaal stelsel Omgevingswet') zeker ingrijpend zijn. Dat geldt ook voor de Wet open overheid, die naar verwachting per 1-4-2022 van kracht zal worden. Uit een begin 2021 uitgevoerde impactanalyse is vastgesteld dat de gevolgen van deze wet voor de provincie(s) groot zijn. De Wet digitale overheid is een kaderwet met vooralsnog focus op toegangsbeveiliging en het gebruik van (open) standaarden, maar deze wet zal snel worden uitgebreid (o.a. met de reeds geldende regelgeving met betrekking de toegankelijkheid van overheidswebsites en -toepassingen). Deze wet- en regelgeving heeft grote impact op de wijze waarop de provincie haar processen uitvoert, inclusief de daarvoor benodigde informatiesystemen. Deze ontwikkelingen zijn in de 'Informatiestrategie 2021-2024' voorzien en vragen de komende jaren de nodige aandacht.

Naast alle nieuwe ontwikkelingen moet ook het bestaande IT-landschap 'up to date' gehouden worden; komende periode staan (onder meer) de vervanging van de 'oude' systemen voor financiën en HR op de agenda; ook zal het document management systeem moeten worden aangepast en een nieuwe oplossing voor workflow management worden geïmplementeerd waarmee kan worden voldaan aan de eisen (van onder andere de Omgevingswet).

Door de toenemende digitalisering - niet alleen in de bedrijfsvoering, maar ook steeds meer in de primaire processen- worden de risico's op het gebied van informatieveiligheid groter. Hiertoe is 2020 het informatiebeveiligingsbeleid geactualiseerd en aangescherpt. Speerpunt daarin is de nieuwe, verplicht in te voeren, 'baseline informatieveiligheid overheid' (BIO). Deze baseline biedt concrete handvatten voor het bepalen van een adequaat beveiligingsniveau en daarbij passende beveiligingsmaatregelen ('basis beveiligingsniveau'). Hiertoe zijn/worden risicoanalyses uitgevoerd bij de afdelingen; dit zal in het najaar 2021 verder worden uitgewerkt met verdiepende analyses voor specifieke bedrijfsonderdelen waarvoor hogere risico's zijn onderkend, die aanvullende maatregelen vereisen.

Bij de verdere ontwikkeling van de informatievoorziening en digitalisering wil de provincie Flevoland optimaal gebruik maken van de mogelijkheden die het programma 'Interprovinciale Digitale Agenda' (IDA) biedt. Het vastgestelde programmaplan van IDA voor 2021 biedt hiervoor goede aanknopingspunten. Dit programma zal ook in 2022 worden voortgezet; de provincie Flevoland is hier nauw bij betrokken.

Inkoop en aanbesteding

Conform ons inkoop- en aanbestedingsbeleid stimuleren we bij nieuwe aanbestedingen waar mogelijk de benutting van hernieuwbare energie, de bio- en circulaire economie en de inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en minimaliseren we het energieverbruik en de belasting van het milieu. Onze aanbestedingen hebben wij zodanig ingericht, dat we verbeteringen hebben bereikt in het gebruik van materialen en energie. Wij betrekken de Participatiewet bij de uitvoering van inkopen en aanbestedingen. Tot op heden voldoet de provincie aan de vereiste normering. Het in 2017 vastgestelde inkoop- en aanbestedingsbeleid is reeds in lijn met het Coalitieakkoord 2019-2023, de daarin beoogde resultaten en de uitkomsten van het vastgestelde actieplan 'Het Goede Voorbeeld'.

Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)

Onder de AVG worden privacyrechten versterkt en krijgen met name overheidsorganisaties meer verantwoordelijkheden bij het verwerken en beveiligen van persoonsgegevens. In de organisatie wordt extra aandacht besteed aan datalekken, gijzelsoftware en het voorkomen daarvan door middel van bewustwording, het maken van back-ups tegen mogelijke gevolgen van ransomware en continue bijhouden van onder meer technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen.

Wet open overheid

Het wetsvoorstel Wet open overheid (Woo) heeft tot doel overheden en semi-overheden transparanter te maken. De kern is dat overheidsorganisaties verplicht worden om meer categorieën documenten actief openbaar te maken. De Woo moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. Deze Woo vervangt op termijn de Wet openbaarheid van bestuur (Wob).

Het aangepaste wetsvoorstel is in behandeling bij de Eerste Kamer en treedt naar verwachting vanaf 1 april 2022 (gefaseerd) in werking. Als gevolg van onder andere het rapport van de Parlementaire ondervragingscommissie kindertoeslag is de vraag naar transparantie van overheden enorm toegenomen. Dat zien we aan berichten in de pers en ook binnen onze organisatie aan het sterk toenemende aantal (en complexiteit/omvang van) WOB-verzoeken. Iedere overheidsorganisatie moet haar handelen voor, tijdens en na afloop van het maken/ uitvoeren van beleid en wetgeving altijd onderbouwd kunnen verantwoorden. Een goede informatievoorziening aan PS, burgers, bedrijven en journalisten is noodzakelijk in de democratische rechtstaat. Dat maakt dat de informatiehuishouding duurzaam toegankelijk moet zijn ingericht én geschikt om op zeer korte termijn informatie te publiceren conform daartoe geldende richtlijnen (AVG, digitaal toegankelijk, standaarden).

De Woo heeft flinke financiële en personele gevolgen voor de organisatie. Het aanstellen van een of meerdere contactpersonen voor het beantwoorden van externe vragen is verplicht. Ingrijpende aanpassingen aan de informatiehuishouding zijn noodzakelijk om aan de eisen en termijnen van openbaarmaking te voldoen. Daarnaast zijn wijzigingen in processen, sjablonen en systemen én de aanschaf van een anonimiseringsstool nodig. Medewerkers moeten hun documenten anders gaan opstellen en schrijven. Daarvoor is bewustwording en opleiding noodzakelijk. Nu de aankomende wetgeving meer vaststaat gaan we de activiteiten en middelen van het thema informatiebeheer van de 'Informatiestrategie 2021-2024' nader uitwerken. In 2022 starten we een concernbreed programma om de Woo te implementeren. Hierbij nemen we ook de vernieuwing van de Archiefwet mee, die waarschijnlijk op 1 januari 2023 in werking treedt. We werken zo veel als mogelijk samen met andere provincies.

6 Verbonden partijen

6.1 Algemeen

Verbonden partijen zijn publiekrechtelijke (gemeenschappelijke regelingen) of privaatrechtelijke (verenigingen, stichtingen, BV's en NV's) rechtspersonen waarin we een bestuurlijk én een financieel belang hebben. Een financieel belang houdt in dat we financiële middelen ter beschikking hebben gesteld aan een verbonden partij en we deze middelen niet meer kunnen verhalen indien de verbonden partij failliet gaat. Een bestuurlijk belang betekent zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

De indeling van de verbonden partijen wordt in lijn met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de notitie Verbonden partijen in vijf categorieën gesplitst. Dit zijn de categorieën: gemeenschappelijke regelingen, vennootschappen en coöperaties, stichtingen en verenigingen, overige verbonden partijen en de organisaties met een maatschappelijk belang.

Visie en beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen

Het beleid ten aanzien van verbonden partijen is uitgewerkt in de 'Kadernota verbonden partijen 2015' die op 28 oktober 2015 door PS is vastgesteld. De nota schetst een visie en een beeld van de beleidsvoornemens die bij het al dan niet aangaan of aanhouden van een verbonden partij een rol spelen en beschrijft ook de positie van PS in relatie tot de verbonden partijen.

Volgens de definities is stichting DE-on formeel geen verbonden partij, echter wordt deze wel opgenomen om PS blijvend te informeren en omdat de provincie momenteel de enige financier is.

In de benadering van verbonden partijen gaan wij uit van de diversiteit aan verbonden partijen. Waar sprake is van een aandeelhoudersbelang is de positie van provincie Flevoland beperkt. Onze invloed in dergelijke partijen is navenant gering en onze inzet is gericht op het uitoefenen van invloed op specifieke maatschappelijke of strategische onderwerpen. In die gevallen waar wij een groot aandeel hebben of alle zeggenschap hebben plegen wij grote inzet, alleen of samen met anderen om te zorgen dat de verbonden partij de opdracht optimaal uitvoert.

Lijst van verbonden partijen

Vennootschappen en coöperaties	Gemeenschappelijke regelingen (GR)
Ontwikkelingsmaatschappij Flevoland B.V.	Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek
Sportservice Flevoland B.V.	Het Flevolands Archief
Visit Flevoland B.V.	Stichtingen en verenigingen
OMALA N.V.	Inter Provinciaal Overleg (IPO)
Airport Garden City C.V.	Coöperatieve Vereniging NDOV-DOVA U.A.
Afvalzorg Holding N.V.	Overige verbonden partij(en)
Vitens N.V.	Provinciaal Fonds Nazorg Gesloten Stortplaatsen Flevoland
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	Organisatie(s) met een maatschappelijk belang
Alliander N.V.	Stichting DE-on
TMI Proof of Concept Fonds Flevoland B.V.	
GroEIFonds Flevoland B.V.	

Wijzigingen in de lijst van verbonden partijen

Ten opzichte van de Jaarstukken 2020 is GroEIFonds Flevoland B.V. toegevoegd aan de lijst verbonden partijen.

6.2 Overzicht verbonden partijen

1

Horizon		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	B.V.	
Website	www.horizonflevoland.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Bevorderen werkgelegenheid	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	L. Verbeek & J.N.J. Appelman	
	1-1-2022	31-12-2022
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	100,00	100,00
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	113	113
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	5.705	5.705
Omvang vreemd vermogen	3.153	3.153
		2022
Financieel resultaat		0
Dividend		0

De in de hierboven opgenomen tabel gepresenteerde financiële informatie is herleid uit de door de vennootschap opgestelde Jaarstukken 2020 en het Jaarplan 2021, waarin opgenomen de exploitatiebegroting. x € 1.000

Aanvullende informatie

Horizon B.V. is door de provincie opgericht en opereert als de regionale ontwikkelingsmaatschappij van Flevoland. Het doel van de vennootschap is het versterken van de economische structuur en het stimuleren van de werkgelegenheid in de provincie Flevoland. Horizon zet zich in om ondernemers te laten groeien en tegelijkertijd maatschappelijke opgaven te realiseren. Daarbij laat zij zich leiden door voorspoed voor de inwoners van Flevoland. De provincie is enig aandeelhouder in Horizon. De vennootschap is aandeelhouder in diverse Flevolandse fondsen, zoals het MKB Fonds Flevoland B.V., het Technofonds Flevoland B.V. en De Aanjager B.V. Met deze fondsen worden Flevolandse bedrijven ondersteund. Het Jaarplan 2022, waarin opgenomen de exploitatiebegroting, is ten tijde van het opstellen van de provinciale begroting 2022 nog niet beschikbaar.

Risico en beheersmaatregelen

Een groot deel van het eigen vermogen van Horizon is belegd in fondsen. Vanuit deze fondsen wordt het Flevolandse MKB ondersteund via aandelen of leningen. Er bestaat een risico dat de bedrijven, waarin wordt geparticipeerd, niet aan hun verplichtingen kunnen voldoen of failliet gaan. Beheersmaatregelen: Vanuit de fondsen worden bedrijven zorgvuldig gescreend om de risico's te beperken. Vanuit de aandeelhoudersrol houdt de directeur van Horizon toezicht op de fondsen-BV's. De provincie houdt vanuit de aandeelhoudersrol toezicht op Horizon en daarmee indirect op de fondsen.

2

Sport Service Flevoland B.V.		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	B.V.	
Website	www.sportflevo.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Behartigen van sport	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	H.J. Hofstra	
	1-1-2022	31-12-2022
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	100,00	100,00
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	162	162
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	225	225
Omvang vreemd vermogen	240	240
		2022
Financieel resultaat		8
Dividend		0

Bovenstaande gegevens zijn gebaseerd op de vastgestelde jaarrekening 2020, x € 1.000
 waarin tevens opgenomen de begroting 2021

Aanvullende informatie

Eind 2018 is Sportservice Flevoland BV opgericht door de provincie. Deze BV voert op gebied van sport activiteiten uit voor de provincie.

3

Visit Flevoland B.V.		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	B.V.	
Website	www.visitflevoland.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Behartigen van toerisme	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	J.A. Fackeldey	
	1-1-2022	31-12-2022
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	100,00	100,00
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	100	100
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	188	188
Omvang vreemd vermogen	232	232
		2022
Financieel resultaat		-4
Dividend		0

Bovenstaande gegevens zijn gebaseerd op de vastgestelde jaarrekening 2020, x € 1.000
 waarin tevens opgenomen de begroting 2021

Aanvullende informatie

Eind 2018 is Visit Flevoland BV opgericht door de provincie. Deze BV voert op recreatief toeristisch gebied activiteiten uit voor de provincie.

OMALA N.V.		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	N.V.	
Website	www.lelystadairportbusinesspark.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Ontwikkeling Amsterdam Lelystad Airport	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	J. de Reus & J.N.J. Appelman	
	1-1-2022	31-12-2022
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	33,33	33,33
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	25	25
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	262	272
Omvang vreemd vermogen	1.248	1.248
		2022
Financieel resultaat		10
Dividend		0

Jaarrekening 2020 en prognose 2021 van OMALA N.V.

x € 1.000

Aanvullende informatie

OMALA N.V. is de enig beherend vennoot van Ontwikkeling Maatschappij Airport Garden City (AGC). Vanaf 2016 handelen OMALA NV en AGC CV onder de handelsnaam Lelystad Airport Businesspark (LAB). Omdat het luchthavenbesluit is genomen kan Amsterdam Lelystad Airport zich ontwikkelen tot luchthaven voor Low Cost Carriers, zakenvluchten, lesvluchten en onderhoudsvluchten. De aanleg van provinciale infrastructuur en de aansluiting van een halve afslag op de A6 versterken de ruimtelijke positionering van het OMALA gebied.

Risico en beheersmaatregelen

Deze deelneming is nauw verbonden met Airport Garden City C.V. Derhalve zijn dezelfde risico's en beheersmaatregelen voor beide verbonden partijen van toepassing. Wij onderkennen het risico dat er door vertragingen een negatief resultaat kan ontstaan in de grondexploitatie van de ontwikkelingsmaatschappij. Dit bestaat uit twee onderdelen, namelijk: (a) de verkoop van de gronden wordt niet of later gerealiseerd, en (b) de kosten voor de ontwikkeling blijken hoger dan geraamd. Een groot deel van de gronden is reeds verkocht, er is een versnelling ingezet van de ontwikkelingswerkzaamheden en er wordt vervroegd afgelost op de leningen. Mede daardoor schatten wij de mogelijke financiële impact van het risico voor de provincie laag in. Zie voor een verdere toelichting op het risico en de beheersmaatregelen de paragraaf 'Weerstandvermogen en risicobeheersing'.

5

Airport Garden City C.V.		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	C.V.	
Website	www.lelystadairportbusinesspark.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Ontwikkeling Amsterdam Lelystad Airport	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	J. de Reus & J.N.J. Appelman	
	1-1-2022	31-12-2022
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	33,33	33,33
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	1.000	1.000
Financieel belang van de provincie (lening €)	1.400	1.200
Omvang eigen vermogen	3.001	3.001
Omvang vreemd vermogen	7.244	4.895
		2022
Financieel resultaat		0
Dividend		0

Jaarrekening 2020 en prognose 2021 AGC C.V.

x € 1.000

Aanvullende informatie

De beherend venoot van Airport Garden City C.V. is OMALA N.V. Voor deze partij zijn dezelfde risico's en beheersmaatregelen van toepassing als bij de verbonden partij OMALA N.V.

6

Afvalzorg Holding N.V.		
Vestigingsplaats	Assendelft	
Juridische vorm	N.V.	
Website	www.afvalzorg.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Afvalzorg	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	C.W. Smelik	
	1-1-2022	31-12-2022
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	10,00	10,00
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	4	4
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	81.860	86.693
Omvang vreemd vermogen	140.858	140.858
		2022
Financieel resultaat		4.833
Dividend		125

Prognose o.b.v. jaarplan 2021

x € 1.000

Aanvullende informatie

Het publiek belang van afvalverwerking en milieuzorg komt voort uit de voormalige nutsbedrijven. Zowel bestuurlijk als financieel is er voor de provincie nauwelijks sprake van risico's anders dan een regulier risico als aandeelhouder in verband met het zeer beperkte aandeel in het bedrijf. Gezien de beperkte risico's zijn specifieke beheersmaatregelen niet aan de orde.

Vitens N.V.		
Vestigingsplaats	Utrecht	
Juridische vorm	N.V.	
Website	www.vitens.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Drinkwatervoorziening	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	H.J. Hofstra	
	1-1-2022	31-12-2022
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	0,08	0,08
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	250	250
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	581.000	618.000
Omvang vreemd vermogen	2.026.000	2.103.000
		2022
Financieel resultaat		27.000
Dividend		0

Prognose o.b.v. Financieel jaarplan 2020-2022

x € 1.000

Aanvullende informatie

Vanwege de wettelijke eis dat de aandelen middellijk of onmiddellijk in handen van de overheid moeten zijn, heeft de provincie een belang in deze organisatie. De provincie loopt geen substantiële risico's. In de planperiode 2020-2022 is de verwachte solvabiliteit lager dan <30%. Bij een solvabiliteit <30% wordt geen dividend uitgekeerd. Vitens wil de solvabiliteit de aankomende jaren laten stijgen naar een minimumniveau van 35% en blijvend voldoen aan de financiële ratio's zoals gesteld door de kredietverstrekkers. Hiervoor zal de aankomende jaren het nettoresultaat moeten worden toegevoegd aan het eigen vermogen.

N.V. Bank voor Nederlandse Gemeenten		
Vestigingsplaats	Den Haag	
Juridische vorm	N.V.	
Website	www.bngbank.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Financiële dienstverlening	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	H.J. Hofstra	
	1-1-2022	31-12-2022
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	0,14	0,14
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	572	572
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	5.097.000 (*)	5.097.000 (*)
Omvang vreemd vermogen	155.262.000 (*)	155.262.000 (*)
		2022
Financieel resultaat		221.000 (**)
Dividend		101.000 (***)

<https://www.bngbank.nl/-/media/Project/CBB/BNG-Bank-Shared/Documents/BNG-Bank-Annual-Report-2020-v2.pdf> en <https://www.bngbank.nl/-/media/Project/CBB/BNG-Bank-NL/Documents/Over-BNG-Bank/Jaarverslag-2020/Jaarverslag-BNG-Bank-2020-1.pdf> x € 1.000

Aanvullende informatie

(*) 31-12-2020

(**) netto winst 2020

(***) dividendvoorstel 2020

De bank is door de toezichthouder De Nederlandse Bank (DNB) in 2015 aangemerkt als systeembank. De bank voldoet aan de hoogste long-term credit rating (Standard&Poors's AAA, Moody's Aaa en Fich AAA) met, in alle gevallen, een "stable outlook". De aandelen geven een goed rendement en de provincie loopt geen substantiële risico's.

Alliander N.V.		
Vestigingsplaats	Arnhem	
Juridische vorm	N.V.	
Website	www.alliander.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Energievoorziening	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	H.J. Hofstra	
	1-1-2022	31-12-2022
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	0,04	0,04
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	201	201
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	4.288.000	4.518.000
Omvang vreemd vermogen	5.348.000	5.348.000
		2022
Financieel resultaat		230.000
Dividend		37

Prognose o.b.v. jaarverslag 2020 x € 1.000

Aanvullende informatie

Vanwege de wettelijke eis dat de aandelen middellijk of onmiddellijk in handen van de overheid moeten zijn, heeft de provincie een belang in deze organisatie. Zowel bestuurlijk als financieel is er voor de provincie Flevoland nauwelijks sprake van risico's anders dan een 'normaal' aandeelhoudersrisico in verband met het zeer beperkte aandeel in de energiemaatschappij en netwerkbedrijven. Gezien de beperkte risico's zijn specifieke beheersmaatregelen niet aan de orde.

10

TMI Proof of Concept Fonds Flevoland B.V.		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	B.V.	
Website	www.pocfondsflevoland.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Economische ontwikkeling	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	L. Verbeek & J.N.J. Appelman	
	1-1-2022	31-12-2022
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	100,00	100,00
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	0	0
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	8.858	9.104
Omvang vreemd vermogen	111	111
		2022
Financieel resultaat		246
Dividend		0

De in de hierboven opgenomen tabel gepresenteerde financiële informatie is herleid uit de door de vennootschap opgestelde Jaarstukken 2020 en het Jaarplan 2021, waarin opgenomen de exploitatiebegroting en meerjarenraming. x € 1.000

Aanvullende informatie

Op 5 april 2018 is TMI Proof of Concept Fonds Flevoland B.V. opgericht. Deze vennootschap heeft als doel om via participaties en/of (achtergestelde) converteerbare leningen te voorzien in een deel van de financieringsbehoefte van Flevolandse innovatieve MKB-ondernemingen. Hierbij is het uitgangspunt dat het fonds 50% revolverend is. De tot en met 2022 meerjarig geplande uitzettingen (incl. subsidiabele beheerkosten) van het fonds bedragen € 13,3 mln., waarvan € 5,3 mln. afkomstig is uit EFRO-middelen (incl. € 1,3 mln. Rijkscofinanciering). De provincie heeft een aandeel van € 1 en is daarmee 100% eigenaar van deze entiteit. Onder het vreemd vermogen van de entiteit zijn opgenomen het reeds overgemaakte provinciaal fondsvermogen en de vooruitbetaalde EFRO-middelen, inclusief cofinanciering van het Rijk. Zodra het fondsvermogen wordt uitgezet via leningen wordt dit geconverteerd naar het vennootschappelijk eigen vermogen. Het Jaarplan 2022, waarin opgenomen de exploitatiebegroting, is ten tijde van het opstellen van de provinciale begroting 2022 nog niet beschikbaar.

Risico en beheersmaatregelen

Aan de inzet van EFRO-middelen en de daarmee samenhangende Rijkscofinanciering zijn voorwaarden verbonden. Hierbij is het risico dat deze middelen niet volledig ingezet kunnen worden in de periode tot en met 2022. Als gevolg hiervan kan er sprake zijn van een terugbetalingsverplichting aan Europa / Den Haag. Om dit risico te mitigeren is een deskundige fondsmanager aangetrokken. Deze fondsmanager is bekend met het Flevolandse financieringslandschap en beheert de bestaande fondsen. Het gaat hier naast het PoC-fonds om het Technofonds Flevoland en het MKB-fonds Flevoland.

11

Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling	
Website	www.ofgv.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Milieu	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Algemeen en Dagelijks bestuur	
Betrokken bestuurder(s)	C.W. Smelik	
	1-1-2022	31-12-2022
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	24,68	24,68
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	0	0
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	919	919
Omvang vreemd vermogen	4.940	4.940
		2022
Financieel resultaat		0
Dividend		0

Prognose o.b.v. begroting 2022

x € 1.000

Aanvullende informatie

De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV) voert taken uit op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving voor de deelnemende provincies en gemeenten. Naast de verplichte milieutaken heeft de provincie ook de vergunningverlening-, toezicht en handhavingstaken op een breed terrein van bodem, ontgronding en water ondergebracht bij de OFGV.

12

Het Flevolands Archief		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling	
Website	www.hetflevolandsarchief.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Archiefbeheer	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Algemeen en Dagelijks bestuur	
Betrokken bestuurder(s)	L. Verbeek & J.N.J. Appelman	
	1-1-2022	31-12-2022
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	8,00	8,00
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	0	0
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	873	617
Omvang vreemd vermogen	112	112
		2022
Financieel resultaat		0
Dividend		0

x € 1.000

Aanvullende informatie

Betreft getallen 31-12-2020 uit JR (als 1-1-2021 gebruikt) en begroting 2022.

13

Inter Provinciaal Overleg		
Vestigingsplaats	Den Haag	
Juridische vorm	Vereniging	
Website	www.ipo.nl / www.bij12.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Samenwerking en belangenbehartiging	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht ALV	
Betrokken bestuurder(s)	J.A. Fackeldey	
	1-1-2022	31-12-2022
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	8,33	8,33
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	0	0
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	5.429	3.437
Omvang vreemd vermogen	21.795	21.795
		2022
Financieel resultaat		
Dividend		0

x € 1.000

Aanvullende informatie

Op basis van begroting IPO 2021. Het geraamde tekort is volledig ten laste van het e.v. gebracht.

14

Coöperatieve Vereniging NDOV-DOVA U.A.		
Vestigingsplaats	Utrecht	
Juridische vorm	Vereniging	
Website	www.ndovloket.nl - www.dova.nu	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Openbaar vervoer	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht ALV	
Betrokken bestuurder(s)	J. de Reus	
	1-1-2022	31-12-2022
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	6,67	6,67
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	0	0
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	732	740
Omvang vreemd vermogen	2.106	2.106
		2022
Financieel resultaat		8
Dividend		0

De in de hierboven opgenomen tabel gepresenteerde financiële informatie is herleid uit de door het samenwerkingsverband opgestelde Jaarstukken 2020 en de Exploitatiebegrotingen 2021 en 2022.

x € 1.000

Aanvullende informatie

De organisaties NDOV en DOVA hebben de handen ineengeslagen en zijn met ingang van 2019 samen verder gegaan. Op 31 oktober 2018 is hiertoe de rechtspersoon Coöperatieve Vereniging NDOV-DOVA U.A. bij notariële akte te Utrecht opgericht. Het samenwerkingsverband telt 15 leden. Elk lid heeft één stem in de ledenvergadering. De coöperatie heeft ten doel het faciliteren en ondersteunen van de leden bij collectieve vraagstukken op het gebied van de exploitatie, infrastructuur en services voor reizigers, zoals informatievoorziening over het openbaar vervoer en andere vormen van collectief vervoer of individueel vervoer. Uiteindelijk doel is te komen tot een beter mobiliteitsbeleid van de leden en het realiseren van een doeltreffend en efficiënt vervoer voor de reiziger. Jaarlijks maakt het bestuur een jaarplan (activiteiten en begroting), bestuursverslag en jaarrekening op. De vereniging brengt na de jaarlijkse vaststelling van het jaarplan door de algemene ledenvergadering voor het gebruik van het NDOV-programma en het Samenwerkingsprogramma DOVA de daarmee samenhangende kosten bij de leden in rekening conform de vastgestelde verdeelsleutels.

15

Provinciaal Fonds Nazorg Gesloten Stortplaatsen Flevoland		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	Publiek rechtspersoon	
Website	n.v.t.	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Afvalzorg en milieubeheer	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	College vormt Dagelijks- en Algemeen bestuur	
Betrokken bestuurder(s)	H.J. Hofstra & C.W. Smelik (Dagelijks Bestuur) / Voltallig college (Algemeen Bestuur)	
	1-1-2022	31-12-2022
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	100,00	100,00
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	0	0
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	1.715	1.758
Omvang vreemd vermogen	27.866	29.063
		2022
Financieel resultaat		43
Dividend		n.v.t.

Jaarrekening 2020 en prognose 2022.

x € 1.000

Aanvullende informatie

De provincies zijn op basis van de Wet Milieubeheer verantwoordelijk voor de eeuwigdurende nazorg van de stortplaatsen binnen de provinciegrenzen waar na 1 september 1996 afvalstoffen zijn gestort. Wanneer de stortplaats is volgestort, zorgt de exploitant voor de afdichting van de stortplaats. Na de technische eindinspectie gaat de nazorg, en daarmee de financiering van de nazorg, over naar de provincie (overdracht). Elke provincie heeft daartoe een Nazorgfonds in het leven geroepen. Het Nazorgfonds is op grond van artikel 15.47 van de Wet Milieubeheer een rechtspersoon en heeft een Dagelijks Bestuur en een Algemeen Bestuur alsmede een eigen begroting en jaarrekening. Gedeputeerde Staten zijn bij dezelfde wet belast met het beheer van het fonds. Zij vormen het Algemeen Bestuur. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit twee gedeputeerden met de portefeuilles Financiën, Milieu en Afvalzorg. Het Nazorgfonds heeft 2 doelstellingen: de middelen zo goed mogelijk beheren zodat de eeuwigdurende nazorg bekostigd kan worden en zorgdragen dat de middelen alleen aan dit doel besteed worden. De rentetoevoeging in de voorzieningen is jaarlijks gelijk aan het doelrendement (4,4%), onafhankelijk van het werkelijke rendement op het vermogen. De afgelopen jaren was het werkelijke rendement lager dan het doelrendement, waardoor ingeteerd wordt op het eigen vermogen (de buffer voor schommelingen in het rendement).

Risico en beheersmaatregelen

Financiële risico's: Nadat een sluitingsverklaring wordt afgegeven voor een stortplaats gaat de nazorgfase van start. Als na het afgeven van een sluitingsverklaring blijkt dat in het Nazorgfonds onvoldoende vermogen aanwezig is om de eeuwigdurende nazorg te kunnen bekostigen, komen aanvullende kosten voor rekening van de provincie en is het verhalen op de exploitanten niet meer mogelijk. Ook ontstaat er een financieel risico wanneer het werkelijke beleggingsrendement van het Nazorgfonds lager is dan het doelrendement (rekenrente voor doelvermogen en heffing) of wanneer het op te brengen doelvermogen te laag blijkt te zijn. Voor de provincie speelt dit risico alleen voor de gesloten stortplaats Het Friese Pad. Beheersmaatregelen: Bij het bepalen van de hoogte van de jaarlijkse nazorgheffingen betrekken we het beleggingsrendement van het Nazorgfonds. Bij het afgeven van een sluitingsverklaring stellen we een financiële eindafrekening op om een tekort of overschot ten opzichte van het doelvermogen bij aanvang van de nazorg te kunnen vereffenen op het moment van overdracht van de stortplaats. We berekenen de benodigde doelvermogens volgens het IPO rekenmodel op basis van goedgekeurde nazorgplannen. De nazorgplannen en rekenmodellen voor de nog niet gesloten stortplaatsen zullen worden geactualiseerd aan de hand van de IPO checklist en het rekenmodel RINAS 4.

16

Stichting DE-on		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	Stichting	
Website	www.deonflevoland.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Duurzame energievoorziening	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Geen	
Betrokken bestuurder(s)	J.A. Fackeldey	
	1-1-2022	31-12-2022
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	0,00	0,00
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	0	0
Financieel belang van de provincie (lening €)	8.500	8.500
Omvang eigen vermogen	-790	-608
Omvang vreemd vermogen	8.701	8.701
		2022
Financieel resultaat		182
Dividend		0

Prognose o.b.v. meerjarenplan 2019-2024 en jaarplan 2021

x € 1.000

Aanvullende informatie

Stichting DE-on is formeel geen verbonden partij, echter is met PS afgesproken dat DE-on wordt behandeld als ware het een verbonden partij. DE-on draagt bij aan de ontwikkeling van duurzame energie in Flevoland. Deze bijdrage vindt plaats door het financieren van projecten gericht op zowel besparing en/of het duurzaam opwekken van energie, in die delen van de markt welke zich autonoom onvoldoende ontwikkelen.

Risico en beheersmaatregelen

Op basis van leningsvoorwaarden loopt de provincie het risico dat de lening in de toekomst mogelijk (deels) oninbaar is. Jaarlijks wordt over de inzet gerapporteerd. In de subsidievoorwaarden zijn voorwaarden opgenomen voor het tempo van investeringen. Indien niet aan de voorwaarden is voldaan kan (een deel van) de lening worden teruggevorderd. Om het risico af te dekken dat de lening niet wordt terugbetaald, is binnen de 'Brede Bestemmingsreserve' een bedrag van € 7,7 mln. geormerkt en voor het negatieve eigen vermogen van DE-on een voorziening getroffen ter grootte van € 0,8 mln.

Groeifonds Flevoland B.V.		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	B.V.	
Website	www.horizonflevoland.nl/groeifondslevoland	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Versterken van de economische structuur en stimuleren werkgelegenheid	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	J.N.J. Appelman	
	1-1-2022	31-12-2022
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	50,00	50,00
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	4.000.000	4.000.000
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	8.000.000	8.000.000
Omvang vreemd vermogen	0	0
		2022
Financieel resultaat		0
Dividend		0

De in de hierboven opgenomen tabel gepresenteerde financiële informatie is herleid uit het GS-besluit tot definitieve oprichting d.d. 5 maart 2021, alsmede de akte van oprichting. x € 1.000

Aanvullende informatie

Op 18 maart 2021 is Groeifonds Flevoland B.V. opgericht. Deze vennootschap heeft als doel het versterken van de economische structuur en het stimuleren van de werkgelegenheid in de provincie Flevoland. Dit doet zij door het participeren in alsook het aangaan en verstrekken van (achtergestelde) geldleningen aan vennootschappen en andere ondernemingen die in de ruimste zin een bijdrage kunnen leveren aan dit doel. De initiële fondsomvang bedraagt € 16 miljoen. De Nederlandse Staat en de provincie Flevoland zijn elk voor 50% eigenaar van deze entiteit door bij te dragen in de vorm van kapitaalstorting van liquide middelen. In 2021 hebben beide aandeelhouders 50% van hun aandelen gestort. Zij zullen zich inspannen om de tweede tranche van elk € 4 miljoen uiterlijk 31 december 2023 in kapitaal op de aandelen te storten. Statutair is bepaald dat de eerste jaarrekening van de vennootschap naar balansdatum 31 december 2021 wordt opgesteld. Deze is ten tijde van het opstellen van de provinciale begroting 2022 nog niet beschikbaar.

7 Grondbeleid

Door de provincie wordt grondbeleid ingezet voor integrale gebiedsontwikkeling, infrastructuur, de ecologische hoofdstructuur en de gebiedsontwikkeling van het landelijk gebied. De provincie acteert daarin enerzijds als grondeigenaar en grondbeheerder (taakgebonden grondbeleid) en anderzijds als gebiedsontwikkelaar (gebiedsgericht grondbeleid).

Het taakgebonden grondbeleid is gericht op de realisatie van nieuwe, dan wel de aanpassing van bestaande, provinciale infrastructuur. Het gebiedsgerichte grondbeleid is gericht op het realiseren van provinciale strategische doelen, zoals vastgelegd in het Omgevingsplan.

Kaderdocumenten

Wij hebben het grondbeleid doorvertaald in verschillende provinciale kaderdocumenten, zoals het Omgevingsplan (<https://geo.flevoland.nl/omgevingsplan>), de 'Omgevingsvisie FlevolandStraks' welke het visiedeel van het Omgevingsplan vervangt en de 'Kadernota Grondbeleid'. In deze kadernota zijn zowel het bestaande beleid als de volgende beleidsuitgangspunten neergelegd:

- Bij de grondvererving voor infrastructurele werken wordt in samenloop met elke minnelijke onderhandeling tevens een aanvang gemaakt met de administratieve fase van de onteigeningsprocedure. Het definitieve besluit om over te gaan tot onteigenen wordt pas genomen als het minnelijke traject niet tot het gewenste resultaat heeft geleid.
- Per concreet project of programma wordt de inzet van provinciale middelen en de daarbij behorende projectmatige aanpak bepaald. Een voorbeeld hiervan is het programma 'Nieuwe Natuur', waarvoor in het besluit ten behoeve van een werkbudget voor grondvererving aanvullende voorwaarden zijn opgenomen voor deze grondhandelingen.

We beschouwen de regeling van de bouwgrondexploitatie in eerste instantie als een verantwoordelijkheid van gemeenten en private partijen. Indien het provinciale belang dit vereist kan - met instemming van PS - van dit uitgangspunt worden afgeweken. Hiervan is vooralsnog geen sprake. De provincie participeert in de verbonden partijen OMALA N.V. en Airport Garden City C.V., waarin wel bouwgrondexploitaties plaatsvinden.

Met het provinciale grondbeleid beogen we tegen aanvaardbare prijzen tijdig gronden beschikbaar te krijgen of te laten krijgen voor de realisering van ruimtelijke doelen. Aanvaardbare prijzen zijn in de regel marktconforme prijzen, waarbij we in overleg met andere overheden zodanig opereren dat marktverstoringen (prijsoptijdrijving) zoveel mogelijk worden voorkomen.

Gronden in eigendom (gebiedsgericht grondbeleid)

De provincie heeft een beperkte hoeveelheid grond in eigendom ten behoeve van het gebiedsgerichte grondbeleid (niet zijnde ondergrond van infrastructuur en dergelijke). Deze gronden zijn oorspronkelijk aangekocht ten behoeve van het voormalig plangebied Oostvaarderswold en nu opgenomen in het programma 'Nieuwe Natuur'. Omdat deze gronden zich niet in een transformatieproces bevinden en veelal (tijdelijk) een vaste bestemming kennen worden deze in de jaarrekening gepresenteerd als Materieel Vast Actief. Aan deze gronden wordt geen rente toegerekend.

Gronden programma 'Nieuwe Natuur'

In het kader van het programma 'Nieuwe Natuur' is een grondhandelingskader vastgesteld welke toegepast wordt op het sluiten van de realisatieovereenkomsten met de initiatiefnemers, de inzet van de programmagronden hierbij en het tijdelijk beheer van de programmagronden.

Naast de gronden die in bezit zijn van de provincie, zijn er gronden in het programma 'Nieuwe Natuur' ingebracht door terrein beherende organisaties (Staatsbosbeheer en stichting Flevo-landschap). Deze gezamenlijk ingebrachte gronden vormen samen de programmagronden die binnen het programma 'Nieuwe Natuur' ingezet worden voor ruiling, verkoop of directe inzet voor de doelstellingen. De programmagronden die nog ingezet moeten worden voor de doelstellingen zijn in tijdelijke pacht uitgegeven. De pachtinkomsten komen (na aftrek van beheerskosten) ten goede aan het programma 'Nieuwe Natuur'.

Beoogde transacties 2022

Voor het jaar 2022 verwachten wij geen transacties binnen het programma 'Nieuwe Natuur'. Transacties binnen het programma, door de terrein beherende organisaties, hebben geen impact op de provinciale begroting.

Waardering grond

De gronden worden in de balans gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, bestaande uit de aankoopprijs voor de grond en opstallen, vermeerderd met de kosten voor schadeloosstelling en verminderd met ontvangen bijdragen van derden.

De boekwaarde van deze gronden zal op 1 januari 2022 nihil zijn.

IV Financiële begroting

1 Overzicht baten en lasten

Het overzicht van baten en lasten geeft een totaalinzicht in de financiële consequenties van het voorgenomen beleid. Het saldo van de baten en lasten van de programma's vormt het geraamde saldo exclusief reservemutaties. Vervolgens vinden er toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves plaats, waarna het geraamde resultaat 2022 (en latere jaren) zichtbaar wordt. De meerjarenbegroting 2022-2025 is structureel en reëel in evenwicht (zie paragraaf 1.3).

1.1 Financieel overzicht

Overzicht baten en lasten 2022

Het overzicht van baten en lasten is hieronder op programmaniveau weergegeven voor het begrotingsjaar 2022. De programma's zijn onderverdeeld naar programmaonderdelen, een specificatie hiervan vindt u terug in het programmaplan. De autorisatie door PS vindt plaats op het niveau van deze programmaonderdelen.

Tabel 1.1: Saldo van baten en lasten per programma

	Lasten 2022	Baten 2022	Saldo 2022
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	11.506	-1.059	10.447
2 Landbouw, visserij en natuur	23.423	-1.478	21.945
3 Economie	14.190	-1.216	12.973
4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	10.102	-372	9.730
5 Energie, duurzaamheid en milieu	10.521	-1.265	9.257
6 Mobiliteit	68.421	-8.768	59.652
7 Vernieuwend bestuur	65.834	-177.712	-111.877
Saldo	203.996	-191.870	12.126
Saldo reservemutaties	26.357	-38.483	-12.126
Geraamd resultaat	230.354	-230.354	0

x € 1.000

Detaillering baten en lasten in meerjarenperspectief

Tabel 1.2: Saldo van baten en lasten per programma meerjarig

Saldo lasten en baten per programma	Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	13.743	13.161	10.447	9.338	8.355	8.255
2 Landbouw, visserij en natuur	18.597	23.815	21.945	21.279	14.336	13.158
3 Economie	6.856	15.176	12.973	9.657	6.012	3.874
4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	9.966	12.590	9.730	9.140	8.925	8.925
5 Energie, duurzaamheid en milieu	7.308	10.423	9.257	8.673	6.437	6.437
6 Mobiliteit	53.191	55.810	59.652	60.795	60.641	61.320
7 Vernieuwend bestuur	-123.362	-113.745	-111.877	-110.912	-107.526	-107.443
Saldo van baten en lasten	-13.701	17.231	12.126	7.971	-2.822	-5.475
Stortingen in reserves	74.417	35.168	26.357	20.205	19.977	18.946
Onttrekkingen aan reserves	-71.791	-52.398	-38.483	-28.176	-17.155	-13.471
Saldo reservemutaties	2.626	-17.231	-12.126	-7.971	2.822	5.475
Geraamd resultaat (- = overschot)	-11.075	0	0	0	0	0

x € 1.000

Tabel 1.3: Lasten per programma meerjarig

Lasten per programma	Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	14.529	14.412	11.506	9.955	8.972	8.872
2 Landbouw, visserij en natuur	21.134	25.162	23.423	22.767	15.586	13.624
3 Economie	10.416	17.007	14.190	10.904	6.764	4.231
4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	10.004	12.713	10.102	9.512	9.297	8.963
5 Energie, duurzaamheid en milieu	8.370	11.530	10.521	9.860	6.911	6.911
6 Mobiliteit	61.694	66.007	68.421	69.564	69.409	70.089
7 Vernieuwend bestuur	55.891	61.493	65.834	69.322	75.360	79.273
Lasten	182.037	208.324	203.996	201.884	192.299	191.962
Stortingen in reserves	74.417	35.168	26.357	20.205	19.977	18.946
Lasten inclusief toevoegingen reserves	256.454	243.492	230.354	222.089	212.276	210.908

x € 1.000

Tabel 1.4: Baten per programma meerjarig

Baten per programma	Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	-786	-1.251	-1.059	-617	-617	-617
2 Landbouw, visserij en natuur	-2.536	-1.347	-1.478	-1.488	-1.250	-466
3 Economie	-3.560	-1.831	-1.216	-1.247	-753	-357
4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	-39	-123	-372	-372	-372	-38
5 Energie, duurzaamheid en milieu	-1.062	-1.107	-1.265	-1.186	-474	-474
6 Mobiliteit	-8.503	-10.197	-8.768	-8.768	-8.768	-8.768
7 Vernieuwend bestuur	-179.253	-175.238	-177.712	-180.234	-182.887	-186.716
Baten	-195.738	-191.094	-191.870	-193.913	-195.121	-197.437
Onttrekkingen aan reserves	-71.791	-52.398	-38.483	-28.176	-17.155	-13.471
Baten inclusief onttrekkingen reserves	-267.530	-243.492	-230.354	-222.089	-212.276	-210.908

x € 1.000

Algemene dekkingsmiddelen

Tabel 1.5: Algemene dekkingsmiddelen (baten)

	2020 Rekening	2021 Na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
a. Provinciefonds	-116.981	-114.952	-117.169	-119.111	-121.152	-124.381
b. Opcenten MRB	-57.991	-57.000	-57.200	-57.800	-58.400	-59.000
c. Dividend	-275	-279	-267	-267	-279	-279
d. Rente	-87	-87	-62	-43	-43	-43
e. Overig (afwikkelingsverschil)	0	0	0	0	0	0
Totaal	-175.334	-172.318	-174.698	-177.221	-179.874	-183.703

x €1.000

a. Provinciefonds

De uitkering uit het Provinciefonds is een vrij besteedbare uitkering die alle provincies van het Rijk ontvangen. De hoogte van de uitkering wordt mede gebaseerd op de mogelijkheden die de provincies hebben om in eigen inkomsten (belastingen en vermogensinkomsten) te voorzien. De Provinciefondsuitkering groeit of krimpt jaarlijks mee met de ontwikkeling van de Rijksuitgaven (het zogenoemde 'samen de trap op en samen de trap af'-principe). Dit houdt in dat Rijksombuigingen of -beleidsintensiveringen doorwerken in de hoogte van de Provinciefondsuitkering. De in deze begroting geraamde uitkeringen voor 2022 en volgende jaren zijn gebaseerd op de Meicirculaire Provinciefonds 2021.

b. Opcenten motorrijtuigenbelasting (MRB)

Op grond van de Provinciewet heft de provincie een opslag (opcenten) op de motorrijtuigenbelasting (MRB). Het Rijk stelt hiervoor jaarlijks de maximale hoogte vast. Daarbinnen bepaalt de provincie zelf het tarief. De begrotingsraming is gebaseerd op het voertuigenoverzicht per 1 juli 2021. Gezien de onvoorspelbare ontwikkeling van het voertuigbestand (en samenstelling daarbinnen) wordt voor de begroting en meerjarenraming conform de bestendige gedragslijn verondersteld dat er tot en met 2025 geen sprake zal zijn van groei of krimp in het voertuigbestand binnen de provincie. Wel is rekenkundig uitgegaan van een jaarlijks indexering van het tarief met 1% per jaar. Daarnaast is binnen de stelpost 'Onzekerheden Perspectiefnota' ruimte gereserveerd voor het risico van achterblijvende inkomsten als gevolg van een toenemende elektrificatie van het wagenpark. Meer informatie over de opcenten op de motorrijtuigenbelasting is opgenomen in de paragraaf 'Lokale heffingen'.

c. Dividend

De provincie ontvangt jaarlijks dividend als gevolg van een beperkt aandelenbezit. De dividenuitkeringen van de verbonden partijen over het boekjaar 2021 zijn bekend. Voor de jaren 2022-2025 wordt verondersteld dat die in lijn zullen liggen met de dividenuitkering over voorgaande jaren (exclusief incidentele extra dividenden).

d. Rente (saldo financieringsfunctie)

Het saldo van de financieringsfunctie bestaat uit twee componenten:

- *rente provincie*: dit is rente die de provincie ontvangt op verstrekte leningen uit hoofde van de treasuryfunctie (aan gemeenten).
- *overige rentebaten*: dit is de rente die de provincie ontvangt op verstrekte overige langlopende leningen vanuit de publieke taak.

Zie voor meer informatie de paragraaf 'Financiering'.

Tabel 1.6: Saldo financieringsfunctie

	2020 Rekening	2021 Na wijziging	2022 Ontwerp	2023 Ontwerp	2024 Ontwerp	2025 Ontwerp
Rente provincie	-79	-78	-53	-34	-34	-34
Overige rentebaten	-8	-9	-9	-9	-9	-9
Totaal	-87	-87	-62	-43	-43	-43

x €1.000

Kosten van overhead

De provincie Flevoland verantwoordt alle apparaatskosten (personeel en materieel) op het programmaonderdeel 7.4 'Bedrijfsvoering'. Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies (BBV) moet in de financiële begroting een overzicht worden opgenomen van de geraamde kosten van de overhead. Dit betreft de totale apparaatskosten na aftrek van het personeel dat direct aan de taakvelden kan worden toegerekend. De provincie hanteert hiervoor de door de commissie BBV vastgestelde definitie. De kosten voor overhead zijn in tabel 1.7 gespecificeerd.

Tabel 1.7: Geraamde kosten overhead

	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Totaal personeel en organisatie	42.019	41.678	41.531	41.520	41.817
Af: direct personeel	-22.607	-22.001	-21.924	-21.918	-22.075
Saldo personeel en organisatie indirect	19.412	19.676	19.607	19.602	19.742
Financiën, communicatie en jur. zaken	474	575	596	612	466
Facilitaire zaken	4.546	4.291	4.309	4.161	4.330
Informatievoorziening	4.279	4.423	4.422	4.421	4.361
Totale kosten overhead	28.711	28.965	28.934	28.796	28.899

x € 1.000

Tabel 1.8: Percentage personele overhead

	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Personele lasten indirect (onderst) personeel	16.698	17.281	17.220	17.216	17.339
Personele lasten direct personeel	22.607	22.001	21.924	21.918	22.075
Personele overhead in %	42%	44%	44%	44%	44%

x € 1.000

Stelposten, vennootschapsbelasting en onvoorzien

Tabel 1.9: Stelposten

	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Vennootschapsbelasting	50	50	50	50	50
Onvoorzien uitgaven	140	140	140	140	140
Loon- en prijsontwikkeling	477	2.000	4.000	6.700	9.500
Stelpost nieuw beleid	892	2.611	3.028	6.112	6.815
Stelpost onzekerheden	1.948	3.087	4.033	4.758	5.158
Totaal	3.507	7.888	11.251	17.760	21.663

x € 1.000

Loon- en prijsontwikkeling

In de begroting is een stelpost opgenomen die bedoeld is voor loon- en prijsstijgingen van salarissen voor provinciepersoneel, inkoop van goederen en diensten en het verstrekken van subsidies aan derden. Bij het opstellen van de Programmabegroting 2022 is een deel van de stelpost ingezet om de begroting en meerjarenramingen op het prijspeil 2022 te brengen. De stelpost is daarna weer meerjarig op niveau gebracht om toekomstige kostenstijgingen ten opzichte van 2022 (prijspeil meerjarenraming) te kunnen dekken. Hiervoor zijn wij uitgegaan van de prijsontwikkelingen zoals opgenomen in het Centraal Economisch Plan 2021 van het Centraal Planbureau alsmede actuele inzichten ten aanzien van salarisontwikkelingen. Het restant van de stelpost in 2022 is beschikbaar voor de CAO 2022 en de toename van werkgeverspremies, deze zijn op dit moment nog onbekend. Het verloop van de stelpost is in tabel 1.10 weergegeven.

Tabel 1.10: Inzet stelpost Loon- & prijsontwikkeling (L&P)

	2022	2023	2024	2025
Beginsaldo stelpost Loon- & prijsontwikkeling (Perspectiefnota 22-25):	4.748	7.141	9.943	12.443
Toegekend aan budgetten:				
- goederen en diensten budgetten	-986	-960	-805	-805
- subsidiebudgetten	-1.364	-1.323	-1.297	-1.298
Subtotaal toegekend aan kader in de begroting 2022	-2.350	-2.283	-2.102	-2.103
Saldo stelpost L&P na toekenning aan budgetten	2.398	4.858	7.841	10.340
Bijstelling L&P op basis van actuele inzichten	-398	-858	-1.141	-840
Stelpost Loon- en prijsontwikkeling begroting 2022	2.000	4.000	6.700	9.500

x € 1.000

Vennootschapsbelasting

Met ingang van 1 januari 2016 zijn overheden onderworpen aan vennootschapsbelasting, indien en voor zover zij ondernemingsactiviteiten uitvoeren en daarmee structurele overschotten behalen. Binnen de provincie Flevoland is op dit moment één activiteit als belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting aangemerkt, namelijk de participatie in Airport Garden City C.V. (OMALA). Er bestaat nog onzekerheid omtrent de hoogte van de over 2022 af te dragen vennootschapsbelasting, daarom is een stelpost opgenomen van € 0,05 mln.

Onvoorzien uitgaven

De post onvoorzien is bedoeld om in de loop van het jaar in te kunnen spelen op onvoorzien omstandigheden en nog enige flexibiliteit in de besteding van middelen te behouden.

Stelpost onzekerheden

Jaarlijks wordt in de begroting een stelpost 'Onzekerheden' opgenomen. De reden hiervoor is dat er in de programmabegroting rekenkundige aannames worden gedaan, die in de praktijk anders kunnen uitpakken c.q. tot tegenvallers kunnen leiden. Door hiervoor begrotingsruimte te reserveren wordt voorkomen dat dergelijke tegenvallers direct leiden tot een niet sluitende begroting. Het gaat vooral om aannames met betrekking tot de grote inkomstenstromen, zoals de Provinciefondsuitkering en de opbrengst uit de opcenten MRB. De gedraglijn

is dat bij de start van het begrotingsjaar een bedrag van € 0,8 mln. beschikbaar is op deze stelpost, welk bedrag jaarlijks oploopt met € 0,4 mln.

Stelpost Nieuw Beleid

De stelpost 'Nieuw Beleid' geeft de begrotingsruimte weer. Begrotingsmutaties waarvoor geen alternatieve financiële dekking aanwezig is, bijvoorbeeld naar aanleiding van autonome ontwikkelingen of het coalitieakkoord, worden conform vigerend beleid verrekend met deze stelpost. Tevens zijn in deze stelpost een aantal oormerken opgenomen. Dit betreft gereserveerde middelen voor onderwerpen waar eerst een nadere uitwerking of besluitvorming noodzakelijk is. Hieraan liggen (vooralsnog) geen concrete bestedingsverplichtingen ten grondslag, waardoor indien nodig alternatieve inzet van deze middelen mogelijk is. Het verloop van de stelpost 'Nieuw Beleid' is onderstaand op hoofdlijnen weergegeven, evenals de nog aanwezige oormerken.

Tabel 1.11a: Stelpost Nieuw Beleid

Bedragen x € 1.000 (-/- = negatief)		Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Vrije ruimte Stelpost Nieuw beleid (Perspectiefnota 22-25)	A	372	- 701	258	- 92
B. Autonome ontwikkelingen Programmabegroting 2022					
Provinciefonds Meicirculaire 2021		892	451	83	1.412
WOO		- 100	- 121	- 137	- 153
Stelpost L&P compensatie		120	498	771	469
Actualisatie salarislasten		-151	-30	-20	-20
Actualisatie kapitaallasten		-65	260	437	505
Detachering PBE - beëindiging - verlagen inkomsten		-143	-143	-143	-143
Totaal autonome ontwikkelingen in begroting 2022	B	553	915	991	2.070
C. Mutaties Stelpost Nieuw beleid					
Aanvullend budget Omgevingswet		-300	-50	0	0
Gedelegeerde concessie Almere		-227	-227	-227	-227
Overig		-16	36	5	29
Totaal mutaties Stelpost Nieuw beleid	C	- 543	- 242	-222	- 199
D. Mutatie oormerken	D	87	28	-1.027	-1.779
Financieel kader - vrije ruimte begroting 2022	A+B+C+D	469	0	0	0

x € 1.000

Tabel 1.11b: Resterende oormerken stelpost Nieuw beleid

Bedragen x € 1.000 (-/- = negatief)		Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Saldo stelpost Nieuw beleid Programmabegroting 2022	A	2.611	3.028	6.112	6.815
A. Oormerken n.a.v. Coalitieakkoord 2019-2023:					
- Infrastructuur - Wegen (kapitaallasten)		0	0	0	1.000
- Infrastructuur - Fietspaden (kapitaallasten)		1.038	1.038	1.038	1.038
- Schone leefomgeving		100	100	0	0
B. Oormerken n.a.v. Najaarsnota 2020:					
- Samenwerking regio Zwolle		110	110	110	110
- Impuls beheer en onderhoud landschapskunstwerken		125	0	0	0
- Batavialand (Maritiem archeologisch depot)		300	300	300	300
- Informatiestrategie excl. DSO		365	365	365	365
- Nieuw College		0	974	4.127	3.879
C. Overig					
- SWUNG (kap.last investering)		0	87	87	87
- Werelderfgoed Schokland		50	50	50	50
- Vernieuwend Initiatief Prijs (PS 27-2-2019)		50	0	50	0
- Overig		4	4	-15	-14
Totaal nog geoomerkt	B	2.142	3.028	6.112	6.815
Saldo vrije ruimte stelpost Nieuw beleid begroting 2022	A-B	469	0	0	0

x € 1.000

1.2 Grondslagen waarop de ramingen zijn gebaseerd

De baten, lasten en financiële positie voor de periode 2022-2025 zijn geraamd op basis van de grondslagen in tabel 1.12.

Tabel 1.12: Rekenvariabelen

	2022	2023	2024	2025
Loon- en prijsontwikkelingen (bron: CEP):				
* Goederen en diensten (inkoop), investeringen	2,0	1,4	1,5	1,5
* Subsidies (instellingen) o.b.v. gemiddelden	2,0	1,3	1,8	1,7
* Salarissen	2,0	1,2	2,0	1,8
Rente (gemiddelden):				
* Uitzettingen (schatkistbankieren)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
* Uitzettingen (leningen gemeenten)	0,6%	0,5%	0,5%	0,4%
* Uitzettingen (leningen uit publieke taak)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Overige:				
* Indexering MRB	1%	1%	1%	1%
* Voertuigbestand voor MRB	Juli 2019	Juli 2019	April 2020	Juli 2021
* Circulaire provinciefonds	Mei 2019	Mei 2019	December 2019	Mei 2021

De loon- en prijsontwikkelingen zijn gebaseerd op het Centraal Economisch Plan (CEP) 2021 van het Centraal Planbureau (CPB). De ramingen voor de jaren 2022-2025 zijn gebaseerd op het veronderstelde prijspeil van 2022 en voor de salarissen op de CAO 2021-2022. Voor prijsstijgingen in latere jaren is een stelpost 'Loon- en prijsontwikkelingen' opgenomen.

1.3 Incidentele baten en lasten

Om te bepalen of er in de begroting en meerjarenraming sprake is van een structureel evenwicht dient op grond van het BBV (art. 19) inzichtelijk gemaakt te worden welke incidentele baten en lasten de begroting bevat. Incidentele baten en lasten betreffen posten die het begrotingssaldo incidenteel beïnvloeden en dus een tijdelijk karakter hebben. Onttrekkingen aan en stortingen in reserves hebben op grond van het BBV in principe een incidenteel karakter, tenzij deze reserves zijn ingesteld om een egaliserende werking te hebben op het gebied van investeringen en reguliere provinciale taken. Onderstaand is het overzicht voor 2022 opgenomen. Een nadere detaillering van de incidentele baten en lasten, alsmede het meerjarenoverzicht, is opgenomen in bijlage D.

Tabel 1.13: Incidentele baten en lasten

	Incidenteel 2022	Structureel 2022	Totaal 2022
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	2.033	9.473	11.506
2 Landbouw, visserij en natuur	7.970	15.453	23.423
3 Economie	9.713	4.476	14.190
4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige samenleving	1.037	9.064	10.102
5 Energie, duurzaamheid en milieu	2.811	7.711	10.522
6 Mobiliteit	2.136	66.285	68.421
7 Vernieuwend bestuur	108	65.726	65.834
Totaal lasten	25.808	178.188	203.996
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	-442	-617	-1.059
2 Landbouw, visserij en natuur	-900	-578	-1.478
3 Economie	-859	-357	-1.216
4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige samenleving	-333	-38	-371
5 Energie, duurzaamheid en milieu	-790	-474	-1.264
6 Mobiliteit	0	-8.768	-8.768
7 Vernieuwend bestuur	0	-177.712	-177.712
Totaal baten	-3.325	-188.546	-191.870
Totaal saldo van lasten en baten	22.483	-10.358	12.126
Saldo van stortingen en onttrekkingen reserves	-21.562	9.436	-12.126
Geraamd resultaat	921	-921	0

x € 1.000

Op basis van onderstaande tabel kan worden geconcludeerd dat er sprake is van een structureel positief begrotingssaldo en de meerjarenraming dus structureel in evenwicht is. Het overschot op de structurele middelen wordt ingezet ter dekking van de incidentele lasten.

Tabel 1.13b: Presentatie van het structureel begrotingssaldo (cf. BBV)

	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Saldo van baten en lasten (tabel 1.2)	12.126	7.971	-2.822	-5.475
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves (tabel 1.2)	-12.126	-7.971	2.822	5.475
Geraamd resultaat	0	0	0	0
Waarvan incidentele baten en lasten (bijlage D)	921	4.265	3.008	2.472
Structureel begrotingssaldo (- = tekort)	921	4.265	3.004	2.472

x € 1.000

2 Uiteenzetting financiële positie

Dit hoofdstuk beschrijft de wijze waarop het financiële begrotingsresultaat 2022 tot stand is gekomen. Daarnaast wordt in dit hoofdstuk meer gedetailleerd ingegaan op een aantal specifieke onderdelen, waaronder hetgeen is voorgeschreven in het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies (BBV). Ook bevat dit hoofdstuk de uitkomst van de financiële diagnose (paragraaf 2.8). Aanvullend op de financiële diagnose zijn de door het BBV voorgeschreven financiële kengetallen weergegeven en toegelicht. Het op grond van het BBV voorgeschreven overzicht van de geraamde baten en lasten per taakveld is opgenomen in bijlage C.

2.1 Uitgangspunten voor de Programmabegroting 2022

De basis voor de Programmabegroting 2022 is het financieel perspectief zoals gepresenteerd in de Perspectiefnota 2022-2025, aangevuld met eventuele effecten van aangenomen moties en amendementen tijdens de behandeling van de Perspectiefnota 2022-2025 door PS op 26 mei jl. Daarbij zijn zes moties en drie amendementen aangenomen, zie bijlage A. Deze moties en amendementen zijn beleidsmatig en financieel verwerkt in de Programmabegroting 2022. Autonome ontwikkelingen zijn in deze begroting zichtbaar verwerkt en van een nadere toelichting voorzien (indien > € 100.000). Dit betreft o.a. de actualisatie van de ramingen voor de uitkering Provinciefonds en opcenten MRB. Daarnaast zijn de structurele financiële effecten van het Coalitieakkoord 2019-2023 in deze begroting verwerkt. Conform vigerend beleid zijn begrotingsmutaties die ten laste of ten gunste van de begrotingsruimte komen verrekend met de stelpost 'Nieuw Beleid'.

Nieuwe inzichten 2022-2025

De volgende nieuwe inzichten zijn verwerkt in de begroting:

Autonome ontwikkelingen

Het is gebruikelijk dat in de perspectiefnota het financieel perspectief voor de eerstvolgende begroting wordt geschetst. Hierin worden onder andere autonome ontwikkelingen verwerkt, bijvoorbeeld de actualisatie van het Provinciefonds op basis van de laatste circulaire en de bijstelling van de opcenten MRB op basis van een actueel voertuigbestand. Daarnaast kunnen autonome ontwikkelingen zijn opgenomen die bijvoorbeeld het gevolg van zijn van wijzigingen in kasritmen van grote projecten of onvermijdelijke lasten als gevolg van gewijzigde wet- en regelgeving. Deze perspectiefnota vormt dan de basis voor de later dat jaar op te stellen programmabegroting.

Verwerking Perspectiefnota 2022-2025

De Perspectiefnota 2022-2025 bestaat uit richtinggevende voorstellen (waarvan sommige met een pm-raming) die mede afhankelijk van de uitkomsten van de Algemene Beschouwingen nader zijn uitgewerkt en verwerkt zijn in de Programmabegroting 2022. Dekking van deze voorstellen vindt plaats vanuit de vrije ruimte in de stelpost Nieuw Beleid of het ongeoormerkte deel van de 'Brede Bestemmingsreserve'.

Zie hiervoor de verschillenanalyses (onderdeel 'middelen') van de desbetreffende programmaonderdelen, waar de verschillen > € 100.000 van een nadere toelichting zijn voorzien. Het totale effect van deze mutaties op het begrotingssaldo 2022 bedraagt € 0,1 mln. voordelig (zie detail verloopoverzicht 'Nieuw Beleid' in tabel 1.11).

Begrotingseffecten nieuwe inzichten

In paragraaf 1.1 is een totaaloverzicht opgenomen van het verloop van de stelpost 'Nieuw Beleid'. Deze stelpost is gewijzigd als gevolg van het verwerken van autonome ontwikkelingen. Daarnaast zijn er ontwikkelingen en nieuwe inzichten die zijn ontstaan bij het opstellen van de Programmabegroting 2022. Voor zover deze geen relatie hebben met bestaande reserves zijn deze van invloed op het financieel perspectief. Dit zijn in de meeste gevallen effecten die voortvloeien uit bestaand beleid en van technische aard zijn, maar die wel effect hebben op de begrotingsruimte en/of aanwezige stelposten. Deze mutaties zijn bij de verschillenanalyse van de desbetreffende programmaonderdelen van een toelichting voorzien (indien > € 100.000). De niet

resultaatneutrale begrotingsmutaties zijn daarbij conform vigerend beleid ten laste of ten gunste van de stelpost 'Nieuw Beleid' gebracht. Per saldo is het effect van deze begrotingsmutaties nihil.

Eindbeeld

Op basis van de hiervoor genoemde ontwikkelingen kan worden geconcludeerd dat we een sluitende Programmabegroting 2022 kunnen presenteren. Ook de Meerjarenraming 2023-2025 is sluitend.

2.2 Geprognosticeerde begin- en eindbalans

Op basis van de begrote ontwikkelingen in de investeringen, voorzieningen en reserves is op voorschrift van het BBV onderstaande geprognosticeerde meerjaren balans opgenomen.

Tabel 1.14: Geprognosticeerde balans (meerjarig)

	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025
Materiële vaste activa	167.079	254.897	319.084	317.923	327.069	344.717
Financiële vaste activa	24.651	20.751	17.451	15.151	12.851	10.551
Vlottende activa	162.759	61.975	-22.283*	-40.216*	-46.530*	-54.256*
Balanstotaal activa	354.489	337.623	314.252	292.858	293.390	301.012
Algemene reserve	21.291	21.804	22.160	22.517	22.873	23.230
Bestemmingsreserves	251.037	233.294	220.813	212.486	214.951	220.070
Voorzieningen	33.342	24.820	17.921	14.358	13.890	15.036
Vlottende passiva	48.820	57.705	53.358	43.497	41.676	42.676
Balanstotaal passiva	354.489	337.623	314.252	292.858	293.390	301.012

x € 1.000

*Onder de vlottende activa is een negatief saldo gepresenteerd als gevolg van de veronderstelde toename van de aan te trekken financieringsmiddelen. Hiervoor wordt tevens verwezen naar de toelichting in de paragraaf 'Financiering'.

Als gevolg van de grote investeringsprojecten in de komende jaren neemt de (boek)waarde van de materiële vaste activa de komende jaren toe. De financiële vaste activa nemen af overeenkomstig het aflossingsschema van de desbetreffende leningen. De vlottende activa nemen sterk af, voornamelijk als gevolg van de liquiditeiten die worden ingezet voor de financiering van de investeringen. De reserves nemen af als gevolg van de te realiseren beleidsambities. De vlottende passiva nemen (licht) af als gevolg van de inzet van de ontvangen decentralisatie-uitkeringen.

2.3 Bijdrage EMU-saldo

Het EMU-saldo is het verschil tussen de inkomsten en de uitgaven van de collectieve sector (Rijk, mede-overheden en sociale fondsen). Het EMU-saldo wijkt af van het begrip exploitatiesaldo waarmee gemeenten en provincies werken. Het verschil zit onder meer in een andere behandeling van investeringen, afschrijvingen en voorzieningen. Voor de berekening van het EMU-saldo wordt mede gebruik gemaakt van de geprognosticeerde balans, welke is opgenomen in paragraaf 2.2. Over de hoogte van het EMU-tekort zijn binnen Europa afspraken gemaakt. De Wet Houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof) is de Nederlandse uitwerking van de Europese afspraken ten aanzien van de overheidsfinanciën. Deze wet moet de begrotingsdiscipline op nationaal en decentraal niveau waarborgen.

Referentiewaarde EMU-saldo

Het aandeel van de decentrale overheden in het EMU-saldo is macro genormeerd. De Rijksoverheid maakt daarover afspraken met het IPO, de VNG en het UvW. De afspraak is gemaakt dat de ruimte in het EMU-saldo voor de decentrale overheden tezamen voor de periode 2019-2022 jaarlijks (maximaal) - 0,4% van het BBP bedraagt. Voor het jaar 2021 bedroeg het aandeel van de provincies daarbinnen - 0,08 % (van het BBP). Voor

het jaar 2022 is deze EMU-tekortruimte (vooralsnog) niet nader verdeeld over gemeenten, provincies en waterschappen, waardoor voor 2022 geen referentiewaarde op het niveau van de provincie(s) beschikbaar is.

Tabel 1.15: EMU-saldo

	Rekening 2020	Ontwerp 2021	2022	2023	2024	2025
exploitatiesaldo voor mutaties reserves (- = tekort)	13.701	-5.555	-12.126	-7.971	2.822	5.475
+ afschrijvingen t.l.v. exploitatie	5.212	6.499	7.438	8.301	10.078	10.779
+ dotaties aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	12.046	9.847	11.043	11.043	10.533	10.533
- investeringen vaste activa	-49.728	-103.975	-100.999	-41.227	-19.944	-38.380
+ bijdragen van derden in investeringen	19.566	25.266	29.373	34.087	720	9.953
- betalingen t.l.v. voorzieningen	-11.808	-16.175	-17.942	-14.605	-11.000	-9.387
Bijdrage aan EMU-saldo (- =tekortverhogend)	-11.011	-84.094	-83.214	-10.373	-6.792	-11.028

x € 1.000

2.4 Jaarlijks terugkerende arbeidsgerelateerde verplichtingen

Het BBV schrijft voor dat inzage wordt gegeven in jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, waarvoor geen voorziening is getroffen. Met de invoering van het Individueel Keuze Budget (IKB) in 2015 is deze jaarlijks terugkerende verplichting (onder andere vakantiegeld) niet meer aan de orde. De kosten en de uitgaven vallen in hetzelfde begrotingsjaar en zijn opgenomen in programmaonderdeel '7.4 Bedrijfsvoering'. Hieronder vallen ook de kosten die samenhangen met het persoonlijk opleidingsbudget (POB) van de medewerkers, op basis van de vorig jaar gesloten cao. In afstemming met de accountant worden deze kosten toegerekend aan het jaar waarin de desbetreffende opleiding daadwerkelijk is genoten (er wordt geen voorziening getroffen voor eventueel opgebouwde opleidingsrechten). Gezien de mogelijkheid voor medewerkers tot het opbouwen van een spaarverlof zonder vervaltermijn is voor deze verplichting met ingang van 2017 wel een voorziening getroffen, ter hoogte van het per balansdatum gespaarde verlofsaldo (zonder vervaltermijn), zie hiervoor ook bijlage B.

2.5 Investerings in vaste activa

Onderstaande tabel geeft meerjarig inzicht in de boekwaarde van de vaste activa op 31 december van het betreffende jaar.

Tabel 1.16: Boekwaarde vaste activa (meerjarig)

	2021	2022	2023	2024	2025
Materiële vaste activa					
1. Vaste activa met maatschappelijk nut					
Grond-, weg en waterbouw					
a. Verhardingen (wegen, fietspaden, etc.)	199.632	255.511	253.031	262.344	281.691
b. Kunstwerken (bruggen, sluizen, etc.)	23.076	31.216	33.556	34.562	33.676
c. Openbare verlichting	1.242	2.251	2.284	2.316	2.772
d. Gronden en terreinen	2.292	2.172	2.051	1.931	1.811
Totaal vaste activa met maatschappelijk nut	226.242	291.149	290.923	301.153	319.950
2. Vaste activa met economisch nut					
Bedrijfsgebouwen:					
a. Provinciehuis	7.180	6.523	5.867	5.211	4.555
b. Innovatiepaviljoen Floriade	3.000	2.900	2.800	2.700	2.600
c. Nieuwland Erfgoedcentrum	2.640	2.629	2.618	2.607	2.597
d. Vestigingen (voormalig steunpunten)	768	717	667	617	566
	2021	2022	2023	2024	2025

Machines, apparaten en installaties	6.826	7.019	6.778	6.379	5.779
Grond-, weg en waterbouw					
a. gronden en terreinen	15.261	14.849	14.436	14.024	13.612
voorziening gronden en terreinen	-7.661	-7.298	-6.716	-6.126	-5.399
b. onderhanden werk	0	0	0	0	0
Overige materiële vaste activa	643	596	550	503	457
Totaal vaste activa met economisch nut	28.655	27.935	27.000	25.916	24.766
Totaal materiële vaste activa	254.897	319.084	317.923	327.069	344.717
Financiële vaste activa					
Kapitaalverstrekkingen	2.427	2.427	2.427	2.427	2.427
Leningen aan openbare lichamen	10.700	7.400	5.100	2.800	500
Leningen aan overige verbonden partijen	7.597	7.597	7.597	7.597	7.597
Overige langlopende leningen (publieke taak)	27	27	27	27	27
Bijdragen aan activa van derden	0	0	0	0	0
Totaal financiële vaste activa	20.751	17.451	15.151	12.851	10.551
Totaal vaste activa	275.648	336.535	333.074	339.920	355.268

x € 1.000

De boekwaarde wordt beïnvloed door vermeerderingen en verminderingen. De vermeerderingen bestaan uit de (vervangings-)investeringen. De verminderingen bestaan hoofdzakelijk uit afschrijvingen, verkoop van activa (bijvoorbeeld grond) en ontvangen aflossingen op verstrekte leningen. De boekwaarde van de activa met maatschappelijk nut loopt (sterk) op als gevolg van het gewijzigde BBV, waardoor bijdragen uit reserves met ingang van 2017 niet meer direct in mindering mogen worden gebracht op de boekwaarde.

Tabel 1.17: Overzicht per product van vermeerderingen en verminderingen vaste activa

	Vermeerderingen 2022	Verminderen 2022	Vermeerderingen 2023	Verminderen 2023	Vermeerderingen 2024	Verminderen 2024	Vermeerderingen 2025	Verminderen 2025
2.1.3 Floriade	0	0	0	0	0	0	0	0
3.2.1 Amsterdam Lelystad Airport / OMALA	0	0	0	0	0	0	0	0
6.1.1 Openbaar vervoer	444	0	0	0	0	0	0	0
6.3.1 Investering provinciale infrastructuur	70.790	28.820	25.970	34.087	10.146	659	22.090	9.953
6.3.2 Instandhouding en realisatie provinciale infrastructuur	28.548	553	13.658	0	8.745	61	15.279	0
7.3.1 Algemene dekkingsmiddelen	0	3.300	0	2.300	0	2.300	0	2.300
7.4.3 Facilitaire zaken	217	0	598	0	54	0	10	0
7.4.4 Informatie- voorziening	1.000	0	1.000	0	1.000	0	1.000	0
Subtotaal mutaties	100.999	32.673	41.227	36.387	19.944	3.020	38.380	12.253
Afschrijvingslasten	0	7.438	0	8.301	0	10.078	0	10.779
Totaal	100.999	40.112	41.227	44.688	19.944	13.098	38.380	23.032

x € 1.000

2.6 Financiering

Gezien de financiële positie van de provincie worden er op dit moment geen middelen geleend om de uitgaven en investeringen te financieren. Wel worden overtollige middelen uitgeleend conform het vastgestelde treasurybeleid. In de paragraaf 'Financiering' (onderdeel III van de programmabegroting) zijn het beleid en de verwachtingen ten aanzien van de renteontwikkeling en liquiditeitsomvang uiteengezet.

2.7 Reserves en voorzieningen

In 2022 dalen de reserves per saldo met circa € 12,1 mln. Tegenover een totale toevoeging van € 26,4 mln. staan onttrekkingen van € 38,5 mln. In 2022 neemt de omvang van de voorzieningen af met € 7,2 mln.

Bij de voorzieningen gaan de vermeerderingen via de exploitatie (lasten in het begrotingsjaar), de verminderingen (bestedingen) vinden rechtstreeks ten laste van de voorzieningen plaats en lopen dus niet via de begroting van baten en lasten. Bij het vormen van de voorziening wordt namelijk al de besteding ervan in latere jaren geautoriseerd. De voornaamste toevoegingen en onttrekkingen hangen samen met (de egalisatie van kosten van) het niet jaarlijks onderhoud.

In de hiernavolgende tabel zijn de mutaties in de reserves en voorzieningen op hoofdlijnen weergegeven. Voor nadere informatie over het doel van de diverse reserves en voorzieningen wordt verwezen naar bijlage B 'Overzicht reserves en voorzieningen'. Hierin is ook een detaillering van de mutatie per afzonderlijke reserve en voorziening opgenomen, alsmede de resterende oormerken. Deze bijlage is gebaseerd op de vigerende nota 'Reserves en Voorzieningen 2020-2023' en nadien genomen separate besluiten. De aanpassing van de mutaties in de reserve ten opzichte van het financieel kader zijn terug te vinden het programmaonderdeel '7.5 Reserves'.

Tabel 1.18: Verloopstaat reserves

	Begrote stand 1/1	Storting	Onttrekking	Stand 31/12	Oormerk
A001 Algemene reserve	21.804	356	0	22.160	8.640
Totaal Algemene reserve	21.804	356	0	22.160	8.640
Bestemmingsreserve					
B008 Monumentenzorg	960	286	0	1.246	0
B009 Brede Bestemmingsreserve	54.125	2.053	-11.543	44.635	40.255
B025 Procesgeldten gebiedsontwikkeling	1.225	900	-1.253	871	0
B029 Bodem	1.482	0	-450	1.032	785
B032 Nieuwe Natuur	7.946	0	-750	7.196	3.000
B035 Almere 2.0	273	6.700	-6.750	223	0
B039 Meerjarenaanpak Bedrijfsvoering	485	0	0	485	0
B045 Regiodeal Noordelijk Flevoland	2.600	0	-1.910	691	691
B046 Artistieke experimenten	2.244	33	0	2.277	0
Totaal bestemmingsreserves	71.340	9.972	-22.656	58.656	44.731
Uitvoeringsreserve					
B011 Sport	169	0	-116	53	0
B016 Zuiderzeelijngelden	9.931	0	-3.933	5.998	5.998
B027 POP	8.806	1.880	-3.100	7.586	0
B031 Cofinanciering EU-projecten 2014-2020	2.079	900	-900	2.079	0
B040 Doorgeschoven activiteiten	757	0	-397	360	2.480
B044 Duurzame energie	2.003	0	-779	1.224	0
B047 Krachtige Samenleving	906	0	-683	224	0
B048 Vitaal Platteland	1.252	0	-780	472	0

	Begrote stand 1/1	Storting	Onttrekking	Stand 31/12	Oormerk
B050 Flevoland Natuurinclusief	2.650	100	-1.425	1.325	0
Totaal uitvoeringsreserves	28.553	2.880	-12.114	19.321	8.478
Egalisatiereserve					
B003 Personeel	5.531	900	-423	6.008	0
B017 Technische bijstand Europa	731	0	0	731	0
B030 Gladheidsbestrijding	501	0	0	501	0
B033 Activering vervangingsinvesteringen	12.937	4.602	-34	17.505	0
B036 Jaarlijks onderhoud infrastructuur	56	0	0	56	0
B037 Mobiliteit	98.214	6.225	0	104.440	14.705
B038 Beheer en ontwikkeling natuur	8.816	470	-1.294	7.993	439
B043 Economisch Programma	5.146	952	-1.963	4.135	2.745
B049 Informatievoorziening	1.469	0	0	1.469	0
Totaal egalisatiereserves	133.401	13.149	-3.714	142.838	17.890
Totaal reserves	255.098	26.357	-38.483	242.974	79.739

x € 1.000

Tabel 1.19: Verloopstaat voorzieningen

	Begrote stand 1/1	storting	onttrekking	Stand 31/12
V005 Grondwaterbeheer	644	0	0	644
V011 NJO provinciehuis	1.975	472	-541	1.906
V015 Pensioen (oud) leden GS	9.180	305	-324	9.160
V025 NJO Infrastructuur	10.193	10.066	-16.308	3.951
V039 Reorganisatie Bedrijfsvoering	68	0	-68	0
V043 NJO Vestigingen	535	100	-351	284
V044 NJO NLE	527	100	-350	277
V045 Garantstelling personeel NLE	1.010	0	0	1.010
V047 Spaarverlof	520	0	0	520
V049 WW-Lasten	168	0	0	168
Subtotaal Voorzieningen Passiva	24.820	11.043	-17.942	17.921
V035 Oninbare vorderingen	47	0	0	47
V037 Oninbare leningen	898	0	0	898
V048 Duurz. waardeverm. Flevokust Haven	7.661	0	-362	7.299
Subtotaal Voorzieningen Activa	8.606	0	-362	8.244
Totaal Voorzieningen	33.426	11.043	-18.304	26.165

x € 1.000

Gedelegeerde reserves

De provincie beschikt over een aantal reserves. Het beleid ten aanzien van de vorming en besteding van reserves en voorzieningen is vastgelegd in de 'Nota Reserves & Voorzieningen 2020-2023' (PS van 13 november 2019). Het besteden van de middelen binnen deze reserves is voorbehouden aan PS. Dit houdt in dat eerst een voorstel aan PS dient te worden voorgelegd, alvorens verplichtingen ten laste van reserves mogen worden aangegaan. Daarnaast is besloten de beslissingsbevoegdheid tot besteding en het aangaan van verplichtingen voor de uitvoeringsreserves en de egalisatiereserves bij GS neer te leggen om de doelmatigheid en slagvaardigheid van de provincie te vergroten. De besteding van deze reserves vindt plaats in overeenstemming met de doelstellingen die PS daarvoor hebben vastgelegd. De hiermee verband houdende gemandateerde begrotingswijzigingen worden via de reguliere procedure ter kennisgeving aan PS aangeboden.

2.8 Financiële diagnose en kengetallen

Financiële diagnose

Jaarlijks laten we een externe partij (Deloitte) een beoordeling maken van onze financiële positie. Dit is vormgegeven in de vorm van een financiële diagnose (benchmark), die jaarlijks wordt geactualiseerd. In de diagnose wordt een aantal gegevens over de financiële positie van de provincie vergeleken met andere provincies en afgezet tegen algemeen geaccepteerde landelijke normen. De analyse 2021 heeft betrekking op de cijfers uit de jaarrekeningen over 2020 en de programmabegrotingen voor 2021 van de provincies.

Tabel 1.21: Historisch verloop totaalbeeld Flevoland

Scores	Jaarverslag 2019 / Begroting 2020	Jaarverslag 2020 / Begroting 2021
Gunstiger ten opzichte van het gemiddelde	7	8
Gemiddeld	4	4
Ongunstiger ten opzichte van het gemiddelde	2	1

In zijn algemeenheid is het oordeel dat provincie Flevoland een goede financiële positie heeft; de indicatoren zijn over het algemeen overeenkomstig of gunstiger dan het gemiddelde van alle provincies. De waardering is in lijn met vorig jaar. In de hierna volgende tabel worden de scores op de benoemde elementen vermeld en kort toegelicht.

Tabel 1.22: Waardering financiële positie

Standaardelement	Waardering	Toelichting
Provinciale opcenten	Gemiddeld	Iets onder het gemiddelde ten opzichte van andere provincies en referentiegroep.
Weerstandsvermogen	Gemiddeld	Ratio van 1,5 is gezond en in lijn met de referentiegroep.
Schuldpositie	Gunstig	Provincie Flevoland heeft geen externe financiering. Schuldpositie derhalve gunstig.
Aanwending externe financiering	Gunstig	Gunstig gezien het feit dat er geen sprake is van lang vreemd vermogen; provinciale voorzieningen zijn volledig gefinancierd met eigen vermogen.
Reservepositie	Gemiddeld	Lager ten opzichte van andere provincies en de referentiegroep. In 5 jaar tijd wel met € 58 mln. toegenomen.
Verhouding activa / reserves	Gemiddeld	Overschot van de reserves ten opzichte van de materiële vaste activa bedraagt per inwoner € 246. Dit is ten opzichte van de 2019 een daling van € 29 per inwoner als gevolg van forse investeringen in 2020.
Gespaard voor onderhoud	Gunstig	Gunstig ten opzichte van andere provincies. Onderhoudsvoorzieningen aanwezig in tegenstelling tot 5 andere provincies die de pieken in uitgaven voor het groot onderhoud moeten opvangen in de begroting.
Garant- en borgstellingen	Gunstig	Gunstig ten opzichte van andere provincies. Relatief laag bedrag aan garantstellingen.
Rentelasten	Gunstig	Gunstig. Geen lang vreemd vermogen; geen rentekosten.
Grondexploitaties	Gunstig	Geen actieve grondexploitaties, geen risico's maar ook geen kansen.
Investeringen	Gunstig	Boekwaarde MVA in 5 jaar tijd meer dan verdubbeld door investeringen, zeker ook in 2020.

Standaardelement	Waardering	Toelichting
Begroting 2021-2024	Gunstig	Gunstig, structureel sluitende begroting en stijgend eigen vermogen.
EMU-saldo (t+1) per inwoner	Lager dan het gemiddelde	Gemiddeld lager ten opzichte van andere provincies. Voor 2021 wordt een negatief EMU-saldo verwacht van € 84 miljoen.

Financiële kengetallen BBV

In dit onderdeel worden aanvullende financiële kengetallen weergegeven, zoals voorgeschreven door het BBV. Deze kengetallen maken inzichtelijk in welke mate de provincie over voldoende financiële ruimte beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Gezien hun karakter maken ze onderdeel uit van de financiële diagnose van de provincie. Vanwege de uniform voorgeschreven berekeningswijze kunnen de waarden desgewenst worden vergeleken met die van andere provincies.

Tabel 1.23: Financiële kengetallen BBV (in %)

	Rekening 2020	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Netto schuldquote	-70%	4%	39%	43%	45%	49%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-87%	-7%	32%	35%	39%	44%
Solvabiliteitsratio	71%	76%	77%	80%	81%	81%
Grondexploitatie	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Structurele exploitatieruimte	3%	1%	0%	2%	2%	1%
Opcenten	98%	97%	98%	98%	99%	99%

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Dit kengetal weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de provincie ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft daarmee aan in hoeverre de provincie in staat is haar schulden terug te betalen (hoe lager, hoe beter). De netto schuldquote van de provincie Flevoland bedraagt naar verwachting 39% positief in 2022. Na correctie voor de verstrekte leningen ligt het percentage op 32% positief. Naar verwachting stijgt de ratio doordat de komende jaren een groot deel van de eigen liquiditeiten wordt ingezet voor de financiering van grootschalige infrastructurele- en investeringsprojecten.

Solvabiliteit

De solvabiliteit is de verhouding van het eigen vermogen (reserves) ten opzichte van het totale vermogen, uitgedrukt in een percentage. Dit weerspiegelt de mate waarin de provincie in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio hoe groter deel van de activa gefinancierd is met eigen middelen. Voor provincie Flevoland ligt het solvabiliteitspercentage met 77% in 2022 hoger is dan voorgaande jaren. Een interprovinciale vergelijking op basis van de begrotingen 2021, laat zien dat de gemiddelde solvabiliteit van alle provincies naar verwachting voor de jaarschijf 2022 62% is (mediaan: 62%).

Grondexploitatie

In het kengetal voor grondexploitatie dienen gronden te worden opgenomen die als 'voorraad' bouwgronden op de balans zijn opgenomen. Dit om inzicht te geven in de terug te verdienen boekwaarde van de gronden bij verkoop of exploitatie. De provincie Flevoland voert zelf geen bouwgrondexploitatie uit. Het kengetal heeft daarom de waarde 0. De gronden van de provincie Flevoland die op de balans staan, zijn overeenkomstig de verslaggevingsregels opgenomen als materiële vaste activa. Deze zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, welke lager is dan de huidige marktwaarde.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering en de inkomsten uit de motorrijtuigenbelasting. Bij structurele lasten gaat het om de lasten die worden gemaakt

voor het uitvoeren van structureel/meerjarig beleid, om bedrijfsvoeringslasten en kapitaallasten. Stortingen in en onttrekkingen aan reserves zijn in beginsel incidenteel en hebben alleen een structureel karakter wanneer ze bedoeld zijn om structurele lasten te dekken of wanneer de reserve een egaliserende functie of een financieringsfunctie voor investeringen heeft. Uit het kengetal (> 0) blijkt dat de structurele baten in 2022 en latere jaren (licht) hoger zijn dan de structurele lasten.

Opcenten

Dit kengetal is het percentage opcenten dat de provincie heft ten opzichte van het landelijk gemiddelde percentage. Het geeft aan hoeveel relatieve ruimte de provincie heeft om de inkomsten uit de opcenten te verhogen om zo de structurele baten te verhogen (onbenutte belastingcapaciteit ten opzichte van het landelijk gemiddelde). Uit het percentage blijkt dat de hoogte van de opcenten van de provincie relatief dicht bij het gemiddelde ligt. Een nadere toelichting is opgenomen in de paragraaf 'Lokale heffingen'.

Bijlagen

Aanvaarde moties en amendementen Perspectiefnota 2022-2025

Tijdens de behandeling van de Perspectiefnota 2022-2025 in de vergadering van PS van 26 mei 2021 zijn zes moties en drie amendementen aangenomen. Hieronder is de inhoud van de aangenomen moties en amendementen toegelicht.

Motie 5 - Streef inclusieve arbeidsmarkt ook in crisistijd actief na

Inhoud	Directe fin. consequenties	Toelichting bij de begroting
<p>Verzoeken het college: Te onderzoeken hoe een meer inclusieve arbeidsmarkt, met name in de publieke sector, in Flevoland gestimuleerd kan worden en verzoeken het college om PS voor de Begrotingsbehandeling in het najaar van 2021 hierover nader te informeren.</p> <p>Constaterende dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het belangrijk blijft om de waarde van diversiteit te benoemen, ook in crisistijd; • Een diverser bedrijf aantoonbaar succesvoller is op langere termijn; • Dit van belang is voor zowel werkgevers in de private als publieke sector; • Een interessante ontwikkeling is dat werkgevers binnen een sector elkaar helpen bij het aan het werk houden van werknemers en het behoud van vakmanschap zoals bijvoorbeeld gebeurt in de schoonmaaksector waar uitruil van werknemers tussen bedrijven plaatsvindt. <p>Overwegende dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De publieke sector in dezen een voorbeeldrol zou kunnen oppakken; • Bestrijding van arbeidsdiscriminatie een onlosmakelijk onderdeel is van een inzet om een inclusieve werkvloer te bevorderen; • De afgelopen jaren de nodige tools zijn ontwikkeld om het bewustzijn te vergroten en arbeidsmarktdiscriminatie tegen te gaan; • Het bemoedigend is dat VNO-NCW en MKB-Nederland de voorgenomen campagne voor meer diversiteit en een inclusieve werkvloer voortzetten. 	Geen.	<p>Gedeputeerde Appelman heeft bij de behandeling van deze motie aangegeven dat een stand van zaken geven met betrekking tot de cijfers voor Flevoland haalbaar zou zijn. Het UWV publiceert elk kwartaal een overzicht, waarin de voortgang rond de banenafspraken en beschut werk aangegeven worden. Uit deze cijfers blijkt dat de doelstelling voor Flevoland voor het eerste kwartaal 2021 het realiseren van 2486 banen is en dat er 2664 gerealiseerd zijn. Ook de realisatie van het aantal banen bij de overheid laat, ondanks de coronacrisis, een stijging zien van 206 (4^e kwartaal 2020) naar 217 (1^e kwartaal 2021).</p> <p>De volledige rapportage banenafspraken 2021 eerste kwartaal is te vinden via: https://www.uwv.nl/overuwv/images/regionale-trendrapportage-1e-kwartaal-2021.pdf</p>

Motie 6 - Kwetsbare groepen coronadashboard

Inhoud	Directe fin. consequenties	Toelichting bij de begroting
<p>Verzoeken het college:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Antwoord te geven op bovengestelde vragen alsmede actief te onderzoeken of een 'kwetsbare groepen coronadashboard' voor Flevoland van toegevoegde waarde is, waarbij ook afstemming is met gemeenten; • Om PS voor de Begrotingsbehandeling in het najaar van 2021 hierover nader te informeren. <p>Constaterende dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het verloop van deze crisis nog veel onzekerheden kent; • De afgelopen maanden verschillende rapporten verschenen zijn over de verwachte gevolgen voor kwetsbare groepen zoals de vele ontslagen flexibele werkers in Flevoland; 	Geen.	<p>Er is onderzocht of een aparte monitor voor kwetsbare groepen van toegevoegde waarde is. Er is vastgesteld dat er al veel informatie beschikbaar is over kwetsbare groepen (o.a. UWV, Feitelijk Flevoland en Arbeidsmarktinzicht). Een aparte monitor heeft daarom geen toegevoegde waarde, want dan wordt het een herhaling van al bestaande en verzamelde informatie.</p>

Inhoud	Directe fin. consequenties	Toelichting bij de begroting
<ul style="list-style-type: none"> • Bij gebrek aan feitelijke, 'real time' informatie dergelijke beschouwingen veelal gebaseerd zijn op aannames en ervaringen van eerdere crises; • Er helaas nog weinig heel concrete cijfers zijn over deze crisis; • Uit de algemene cijfers van werkloosheid, of banen in sectoren, niet valt af te leiden hoe het specifieke groepen heel concreet vergaat op de arbeidsmarkt en hoe steunpakketten uitwerken op inclusie; • Het op afstand werken bijvoorbeeld kan leiden tot een tweedeling tussen groepen van wie het werk wel of niet goed op afstand mogelijk is. <p>Overwegende dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het van groot belang is nauwkeurig vast te stellen wie daadwerkelijk kwetsbaar is als gevolg van deze crisis; • Bestaande cijfers goed zouden moeten worden ontsloten; • Cijfers ook moeten worden aangevuld omdat lang niet altijd evident is hoe deze moeten worden geduid; • Meer inzicht in de feitelijke gevolgen voor een aantal kwetsbare groepen eraan zal kunnen bijdragen om goede maatregelen vorm te geven; • Het gewenst is om een 'kwetsbare groepen coronadashboard' vorm te geven. 		<p>Kwetsbare groepen toevoegen aan de bestaande coronamonitor heeft ook weinig meerwaarde, omdat de frequentie van het verschijnen van de monitor al afgebouwd is en op termijn helemaal zal stoppen. Bij motie 5 wordt antwoord gegeven op de vragen over de huidige positie van kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt.</p>

Motie 7 - Lelylijn en IJmeerlijn (Deltaplan van het Noorden)

Inhoud	Directe fin. consequenties	Toelichting bij de begroting
<p>Verzoeken het college:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De Lelylijn en IJmeerlijn, samen met andere provincies en gemeenten, heel actief te blijven promoten in Den Haag en hiervoor waar nodig enig budget voor vrij te maken. <p>Constaterende dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het met het aanbieden van het Deltaplan van het Noorden het belang van een Lelylijn en IJmeerlijn (nogmaals) is duidelijk gemaakt; • Het nodig is om het belang van de Lelylijn en IJmeerlijn blijvend onder de aandacht te brengen in Den Haag. <p>Overwegende dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De Lelylijn en IJmeerlijn een verbetering is van de algemene infrastructuur; • De Lelylijn en IJmeerlijn geweldige mogelijkheden biedt voor de woonopgave, vooral in het noordelijk deel van Flevoland; • Openbaar vervoer bijdraagt aan een reductie van de CO2 en stikstof uitstoot. 	Geen.	<p>GS spant zich proactief in om nut en noodzaak van beide belangrijke strategische voorzieningen blijvend onder de aandacht te brengen in bestaande overleg gremia als door middel van lobby in Den Haag.</p>

Motie 8 - Grondwet artikel 1

Inhoud	Directe fin. consequenties	Toelichting bij de begroting
<p>Verzoeken het college:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Te onderzoeken of er in het publieksgedeelte van het Provinciehuis een plaats is waar, net als de Grondwetbank bij de Tweede Kamer, artikel 1 van de Grondwet in beeld kan worden gebracht, te weten "Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan". - De Staten te informeren over het onderzoek en de mogelijkheid (of mogelijkheden) voor het om beeld brengen van artikel 1 van de Grondwet mee te nemen in de herinrichting van de bestuursvleugel en de begane grond. <p>Constaterende dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sociale- en maatschappelijke tweedeling, discriminatie en uitsluiting in onze samenleving groeien; - Hierdoor belangrijke waarden als vrijheid, gelijkheid en solidariteit onder druk komen te staan. <p>Overwegende dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De Grondwet het fundament vormt voor onze pluriforme, democratische rechtstaat; - Artikel 1 van de Grondwet de waarden vrijheid, gelijkheid en solidariteit borgt in de samenleving en de democratie; - Het van belang is dat de betekenis van artikel 1 van de Grondwet bij de inwoners van Flevoland bekend is; - Aan de bekendheid van artikel 1 van de Grondwet mede bijgedragen kan worden door de tekst van het artikel op belangrijke plaatsen in de samenleving zichtbaar te maken. 	Geen.	Dit zal als kunstproject worden uitgezet bij lokale kunstenaar ten tijde van de verbouwing.

Motie 9 - Laaggeletterdheid

Inhoud	Directe fin. consequenties	Toelichting bij de begroting
<p>Verzoeken het college:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het onderwerp laaggeletterdheid integraal te beschouwen; • Als college onderling hierover het gesprek aan te gaan; • Vanuit het Cultuurbeleid, De Krachtige Samenleving en de Human Capital Agenda in samenhang een bijdrage te leveren; • Bij de lopende evaluatie van het innovatiefonds bibliotheeknetwerk de bestrijding van laaggeletterdheid te betrekken; • De uitkomsten aan PS voor te leggen. <p>Constaterende dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het percentage laaggeletterden in Flevoland hoger is dan het landelijk gemiddelde; • Er op 26 februari 2020 een motie aangenomen is waarin de Staten het belang van een Regionale Aanpak onderschrijft en oproept te onderzoeken of het Drents of Gelders model kansrijk is voor Flevoland. • Uit dat onderzoek blijkt dat een regionale aanpak gewenst is https://stateninformatie.flevoland.nl/documenten/ingekomen- 	Geen.	In 2021 is een incidentele subsidie verleend vanuit het programma 'Krachtige Samenleving' aan Bibliotheek Netwerk Flevoland (BNF) van € 0,025 mln. Daarnaast ontvangt BNF een boekjaarsubsidie (van ongeveer € 0,5 mln.) vanuit het programma 'Cultuur'. In het najaar van 2021 gaat een mededeling uit naar PS inzake de huidige stand van zaken, de bijdrage van de provincie en de toegenomen aandacht voor laaggeletterdheid.

Inhoud	Directe fin. consequenties	Toelichting bij de begroting
<p>stukken/DOCUVITP-2596494-v8-PSMededeling-Motie-laaggeletterdheid.pdf;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het thema laaggeletterdheid is opgenomen in het jaarprogramma 2021 van het platform WEL; • De inzet op het gebied van laaggeletterdheid wordt verwerkt in de uitwerking van cultuurbeleid 2021-2024; • Geletterdheid mogelijk een thema wordt binnen de Human Capital Agenda & Zorg en Welzijn. <p>Overwegende dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De inzet van de provincie op het gebied van laaggeletterdheid zich zal richten op het versterken van het regionale netwerk; • De rol van de provincie hierin nog niet beschreven is; • De samenhang tussen de verschillende programma's en portefeuilles nog niet besproken en beschreven is. 		

Motie 10 - Meer transparantie en openheid, geen toegangspoortjes

Inhoud	Directe fin. consequenties	Toelichting bij de begroting
<p>Verzoeken het college:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De herinrichting van het Provinciehuis sober uit te voeren; - Om als onderdeel van de herinrichting de toegangspoortjes bij de ingang in het Provinciehuis weg te halen. <p>Constaterende dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - In de Perspectievennota een budget is vastgesteld voor de herinrichting van de bestuursvleugel in het Provinciehuis ; - Het streven naar een nieuwe bestuurscultuur de aandacht heeft in GS en PS; - GS en PS de wens kenbaar hebben gemaakt voor meer transparantie en openheid; - De Provincie en het Provinciehuis een voorbeeldfunctie en symbolische waarde hebben voor alle inwoners van Flevoland; <p>Overwegende dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - In deze tijd van grote crisissen het niet verstandig is om veel geld uit te geven aan de herinrichting van een Provinciehuis; - Dat geld hieraan uitgeven ook een verkeerd signaal naar de inwoners zou zijn; - Transparantie en openheid terugkomen in veel aspecten van de bestuurscultuur, zowel in de bestuurlijke processen, als in meer symbolische aspecten - zoals de toegang tot het Provinciehuis; - De huidige toegangspoortjes bij de ingang niet meer van deze tijd zijn en de transparantie en openheid van de Provincie letterlijk in de weg staan. 	Geen.	Dit ("meer open en toegankelijker") betreft onderdeel van het plan van aanpak inzake de verbouwing fase II van het provinciehuis en is min of meer toegezegd.

Amendement B - Perspectief programma Landschap voor de toekomst

Inhoud	Directe fin. consequenties	Toelichting bij de begroting
<p>Het ontwerp Programma Landschap v/d Toekomst is vooral een visie stuk dat handvatten moet geven om hoge ruimtelijke kwaliteit in Flevoland te behouden of te versterken. Uitvoering van dit programma moet echter plaats vinden in de bestaande beleidsprogramma's (bv. de RES, Bossenstrategie, LMS , Waterprogramma etc.). Kwaliteitsborging op de goede uitvoering van het PLvdT vergt vooral een ondersteunende bijdrage in de vorm van advies vanuit het PLvdT (+/- 1FTE) binnen de bestaande beleidsprogramma's waarin de uitgangspunten van PlvdT moet worden toegepast. De uitvoering waaronder ook proces en communicatie kosten en de financiële consequenties van de maatregelen moet integraal onderdeel zijn van de verschillende beleidsprogramma's waar het PLvdT effect op heeft.</p> <p>Voor de met dit besluit vrijkomende middelen is vooralsnog geen bestemming en kan worden gebruikt om (in de toekomst nog een oormerk aan kunnen geven ten behoeve van de Brede Bestemming Reserve (BBR).</p>	<p>De perspectiefnota 2022-2025 als kader te hanteren voor de opstelling van de programmabegroting 2022 met uitzondering van het budget voor programma Landschap van de toekomst (PlvdT);</p> <p>a. Het budget voor het PlvdT vast te stellen op maximaal € 100.000,- voor de jaren 2022 en 2023;</p> <p>b. Het vrijgevalen bedrag ad € 600.000,- beschikbaar te houden binnen de 'Brede bestemmingsreserve'.</p>	<p>Voor het jaar 2022 is € 0,1 mln. onttrokken aan de 'Brede bestemmingsreserve' ten behoeve van het programma 'Landschap van de Toekomst' (programmaonderdeel 1.1). Het vrijgevalen bedrag blijft beschikbaar binnen de 'Brede bestemmingsreserve'.</p>

Amendement C - Grondwet

Inhoud	Directe fin. consequenties	Toelichting bij de begroting
<p>Te onderzoeken of er in het publieksgedeelte van het Provinciehuis een plaats is waar de grondrechten van de Grondwet in beeld kan worden gebracht in welke vorm dan ook.</p> <p>- De Staten te informeren over het onderzoek en de mogelijkheid (of mogelijkheden) om het in beeld brengen van de grondrechten van de Grondwet mee te nemen in de herinrichting van de bestuursvleugel en de begane grond.</p>	<p>Geen.</p>	<p>Zie hiervoor de toelichting bij 'motie 8 - Grondwet artikel 1'.</p>

Amendement D - Beter OV tussen Flevoland en Hilversum-Utrecht

Inhoud	Directe fin. consequenties	Toelichting bij de begroting
<p>Het (de) navolgende beslippunt(en) toe te voegen</p> <p>3. Met dien verstande dat naast een mogelijke investering in capaciteitsuitbreiding van de A27 knooppunt Eemnes - Almere Haven via asphalt, ook de OV verbinding, bij voorkeur per spoor, wordt verbeterd tussen Flevoland en Hilversum/Utrecht.</p>	<p>Geen.</p>	<p>Niet van toepassing.</p>

Meerjarig verloop reserves en voorzieningen

Eens in de 4 jaar wordt een nota reserves en voorzieningen uitgebracht, waarin het beleid wordt uiteengezet. In deze begroting is uitgegaan van de nota 'Reserves en voorzieningen 2020-2023' die in december 2020 is vastgesteld.

Voor alle bestemmingsreserves geldt dat het saldo van de reserve beschikbaar is voor de benoemde bestedingsdoelen. Voor een deel zijn de hierin opgenomen middelen reeds geormerkt voor specifieke activiteiten. In deze bijlage is van iedere reserve en voorziening een detailoverzicht van het verloop in 2022 weergegeven, inclusief eventuele resterende oormerken per peildatum 31 december 2022. Dit betreft een moment opname, voor veel van deze oormerken is ook na 2022 reeds een onttrekking/besteding in de begroting opgenomen.

Reserves

Algemene reserve (NR: A001)

De 'Algemene Reserve' is noodzakelijk om te voorkomen dat bij incidentele tegenvallers ombuigingen op het bestaande beleid nodig zijn. Ook kan de reserve worden benut voor incidentele uitgaven waarvoor geen andere dekking beschikbaar is.

De gewenste omvang van de algemene reserve wordt bepaald door de beleidsuitgangspunten in de nota 'Risicomanagementbeleid', waarbij het risicoprofiel van de provincie en de andere mogelijkheden die er zijn om eventuele tegenvallers op te vangen een rol spelen. Dit wordt jaarlijks in de paragraaf 'Weerstandvermogen en risicobeheersing' in begroting en jaarstukken toegelicht.

Voor de algemene reserve is daarnaast een ondergrens vastgesteld. Deze bedraagt 5% van de begrotingsomvang voor bestemming; met de begrotingsomvang wordt bedoeld het totaal van de geraamde c.q. verantwoorde lasten in het jaar waarop de bandbreedte van toepassing is.

De 'Algemene reserve' wordt gevoed uit rekeningoverschotten waaraan geen bestemming is gegeven en incidentele meevallers.

Voor de 'Algemene reserve' bestaat geen bestedingsplan, waardoor de 'Algemene reserve' in beginsel volledig als 'vrije' ruimte kan worden beschouwd voor de weerstandscapaciteit, een en ander behoudens eventuele aangebrachte oormerken.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
A001 Algemene reserve	21.804	356	0	22.160	8.640
Bij					
Voorfinanciering aankoop vastgoed NLE		356			
Resterend oormerk per 31-12-2022					
Autoleasemaatschappijen					8.640

Egalisatiereserve Personeel (NR: B003)

Dit betreft een gedelegeerde reserve waarvoor verplichtingen mogen worden aangegaan, alvorens de begroting te wijzigen. De verplichting dient te passen binnen het bestedingskader. De reserve wordt ingezet voor:

- (tijdelijke) Bovenformatieve formatieplaatsen.
- Tijdelijke dubbeling van een functie (voor maximaal 3 maanden).
- Personele knelpunten.
- Vervanging bij langdurige ziekte (langer dan zes maanden).
- Complexe personeelsdossiers en / of afvloeiingskosten.
- Organisatieontwikkeling.
- Lasten voortvloeiend uit reorganisatie bedrijfsvoering.
- Lasten voortvloeiend uit afspraken gemaakt in de cao.

Bij de Zomernota 2017 is de doelstelling van deze reserve verruimd en de naam gewijzigd (voorheen: reserve 'Personele frictiekosten'). Met ingang van 2017 worden de overschotten/tekorten op de personele budgetten voor medewerkerontwikkeling (incl. POB), management development traject, duurzame inzetbaarheid en mobiliteit, en stelpost 'Versterking organisatie' bij de jaarrekening toegevoegd of onttrokken aan deze reserve. Deze bredere inzet van budgetten maakt een meer programmatische aansturing mogelijk, waardoor de budgetten beter worden benut en tijdelijk extra personeelslasten beter kunnen worden opgevangen. Hierdoor kan de directie voor wat betreft de personele budgetten beter inhoud geven aan haar verantwoordelijkheid om de bedrijfsvoering binnen de bestaande budgetten uit te voeren en zich daarbij te conformeren aan de cao.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B003 Personeel	5.531	900	-423	6.008
Bij				
Reguliere storting		900		
Af				
Frictiekosten 2022			-423	

Bestemmingsreserve Monumentenzorg (NR: B008)

De reserve heeft tot doel om middelen beschikbaar te hebben om financiële bijdragen toe te kennen voor restauratie en onderhoud van Rijks- en gemeentelijke monumenten, overeenkomstig het daarvoor vastgestelde beleid.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B008 Monumentenzorg	960	286	0	1.246
Bij				
Reguliere storting		28		
Decentralisatie-uitkering monumentenzorg (rijksbijdrage)		129		
Matching Rijksbijdrage (Coalitieakkoord 2019-2023)		129		
		286		

Brede bestemmingsreserve (NR: B009)

De reserve is ingesteld om projecten te realiseren / stimuleren die belang zijn voor de provincie en bijdragen aan de verdere ontwikkeling van de provincie en niet passen bij het karakter van andere reserves.

Voor een beroep op deze reserve zijn de volgende randvoorwaarden gesteld:

- Het gaat om - veelal grootschalige - projecten met substantiële effecten, uitstraling en betekenis voor Flevoland;
- Op deze reserve wordt geen beroep gedaan op grond van het feit dat bestaande budgetten of andere reserves niet toereikend zijn;
- Het gaat niet om onderwerpen die in de reguliere begroting thuishoren omdat zij met een zekere regelmaat voorkomen;
- Het gaat om publieke zaken waarvan nadrukkelijk een multipliereffect mag worden verwacht.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B009 Brede Bestemmingsreserve	54.125	2.053	-11.543	44.635	40.255
Bij					
Reguliere jaarlijkse storting		1.753			
Waterstofeconomie		300			
		2.053			
Af					
Cybersecurity bruggen en sluizen			-75		
Versnelling van CO2 reductie b&to infrastructuur			-500		
Kapitaallasten en exploitatie Food Forum			-81		

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B009 Brede Bestemmingsreserve	54.125	2.053	-11.543	44.635	40.255
Project Digitalisering Statenwerk			-16		
Proceskosten Oostvaardersplassen			-68		
NP Nieuw Land (Poort Lelystad)			-1.000		
GLB-pijler 1 (POP 3)			-235		
Onderhoud infrastructuur			-4.283		
Landschapsvisie			-100		
Omgevingswet			-150		
Derving opbrengsten OV (Corona)			-750		
HCA CMIP			-150		
Economisch programma			-952		
Luchthavenfonds			-125		
Motie Koerhuis (100.000 woningen)			-1.008		
Transitieperiode POP3+			-950		
Waterprogramma			-450		
Brede bodemtaken (DGO)			-350		
Waterstofeconomie			-300		
			-11.543		
Resterende oormerken per 31-12-2022					
Cybersecurity bruggen en sluizen					75
CO2 reductie projecten en B&O					500
Achtervang lening De-on					7.597
Kredietfaciliteit MKB doorstartfonds					163
Kapitaallasten en exploitatie Food Forum					335
Informatietechnologie					400
Project Digitalisering Statenwerk					226
Verbreding sluizen Kornwerderzand					2.500
Stimuleringsbudget initiële verduurzaming OV					500
Verkeersmanagement en Bereikbaarheid Ooststrand					265
Toeristisch recreatieve benutting monumenten					17
ICT					448
Wereld erfgoed Schokland					500
Flevokust spoorwegennetwerk					809
NP Nieuw Land (Poort Lelystad)					1.000
Nota Natuur verrassend Groen					600
Hoogwaardig OV					1.000
GLB-pijler 1 (POP 3)					274
Digicity					2.000
MITC					3.000
Risicoreservering Groeifonds					1.000
Oostvaardersoevers					1.000
Batavialand					2.520
KS Zorgtafel					450
Scheepswrakmarkering					100
Stikstof					2.500
Landschapsvisie					100
HCA CMIP					225
Financiering & support CMIP					2.275
Derving opbrengsten OV (Corona)					1.500
House of skills					100

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B009 Brede Bestemmingsreserve	54.125	2.053	-11.543	44.635	40.255
Human capital agenda: klimaatopgave					120
Omgevingswet					67
Economisch programma					4.548
Luchthavenfonds					125
Motie Koerhuis					321
Flevokust Haven					295
Waterprogramma					450
Duurzaamgebruik Flevolandse Ondergrond					350
Totaal oormerken					40.255

Uitvoeringsreserve Sport (NR: B011)

Het doel van deze reserve betreft het versterken van provinciale maatschappelijke waarden van sport. De reserve ondersteunt de uitvoering van het sportbeleid door bijdragen te verstrekken aan grote sportevenementen.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B011 Sport	169	0	-116	53
Af				
Steunpakket 'Corona en Sport'			-116	

Uitvoeringsreserve Zuiderzeelijngelden (NR: B016)

De reserve wordt gebruikt voor de uitvoering van het 'Zuiderzeelijngelden (ZZL)-programma'. Dit programma omvat de realisatie van projecten tot verbetering en versterking van de bereikbaarheid en economische ontwikkeling van provincie Flevoland, die kunnen worden gezien als compensatie voor het niet doorgaan van de Zuiderzeelijn. De reserve blijft in stand tot de daarmee te realiseren projecten zijn afgerond, daarna kan de reserve worden opgeheven (indicatie 2022).

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B016 Zuiderzeelijngelden	9.931	0	-3.933	5.998	5.998
Af					
Projectbijdragen Luchthavenfonds			-45		
Provinciale bijdrage projecten ZZL			-3.888		
			-3.933		
Resterend oormerk per 31-12-2022					
Provinciale bijdrage projecten ZZL					5.998
					5.998

Egalisatiereserve Technische bijstand Europa (NR: B017)

Voor de uitvoeringskosten van de Europese programma's zijn, onder de noemer technische bijstand, middelen beschikbaar gesteld. Het betreft hier salariskosten (inclusief overhead), accountantskosten en overige (declarabele) kosten. Deze uitvoeringskosten kennen geen gelijkmatig verloop. Met deze egalisatiereserve kunnen de schommelingen in de kosten van technische bijstand in een verantwoordingsjaar worden opgevangen.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B017 Technische bijstand Europa	731	0	0	731

Bestemmingsreserve Procesgelden gebiedsontwikkeling (NR: B025)

Voor de uitvoering van de gebiedsprogramma's is gekozen om de benodigde expertise in te huren, in plaats van het uitbreiden van de formatie. De reden daarvan is dat de vraag naar inzet en expertise afhankelijk is van de fase waarin een gebiedsprogramma zich bevindt. Omdat er vraaggericht wordt ingehuurd is er sprake van een

ongelijkmatig verloop van de proceskosten voor de gebiedsprogramma's. Het doel van de reserve is het jaarlijks beslag op de begroting te egaliseren.

Voor elke gebiedsontwikkeling wordt een bestuursopdracht door PS vastgesteld, waarbij inzicht wordt gegeven in de uitgaven die voor de gebiedsontwikkeling zullen worden gedaan.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B025 Procesgelden gebiedsontwikkeling	1.225	900	-1.253	871
Bij				
Reguliere storting		900		
Af				
Amsterdam Lelystad Airport			-250	
Oostvaardersoevers			-75	
Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland			-100	
Regiodeal Noordelijk Flevoland			-125	
MITC			-125	
Flevoland bouwt aan Nederland (Koerhuis)			-103	
Flevokust Haven			-75	
Markermeer-IJmeer			-50	
Overige gebiedsprogramma's			-350	
			-1.253	

Uitvoeringsreserve POP (NR: B027)

De reserve is ingesteld om in enig jaar niet bestede cofinancieringsmiddelen voor het 'Plattelandsontwikkelingsprogramma' (POP3) beschikbaar te houden voor latere jaren. De provinciale cofinanciering voor het programma is gelijkmatig beschikbaar. De feitelijke inzet hiervan wisselt echter van jaar tot jaar. Om die reden is deze egaliseringsreserve ingesteld.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B027 POP	8.806	1.880	-3.100	7.586
Bij				
Reguliere storting provinciale cofinanciering POP3		430		
Kwaliteitsontwikkeling natuur		500		
Transitie POP		950		
		1.880		
Af				
Provinciale cofinanciering			-2.500	
Uitvoeringskosten programma POP3			-600	
			-3.100	

Bestemmingsreserve Bodem (NR: B029)

Het doel van de reserve is het inzetten van middelen (€ 1,8 mln.) voor onder andere gebiedsprocessen, ABW en het ontwikkelen van pilots rond bodemdaling, bodemkwaliteit en meervoudig ruimtegebruik om de bodemkwaliteit te waarborgen en een geïntegreerde benadering ontwikkelen voor de gebiedsontwikkeling in gebieden met bodemdaling.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B029 Bodem	1.482	0	-450	1.032	785
Af					
Pilots bodemdaling (Coalitieakkoord 2019-2023)			-450		
Resterend oormerk per 31-12-2022					
Bodemdaling					785

Egalisatiereserve gladheidsbestrijding (NR: B030)

Voor de korte en langere termijn een flexibelere buffer te creëren om de sterk wisselende inzet (en kosten) ten behoeve van de gladheidsbestrijding op te vangen, zonder dat in het reguliere onderhoudsprogramma moet worden ingegrepen. De egalisatiereserve is bij de instelling eenmalig gevoed met € 0,33 mln. uit het rekeningresultaat 2011. Vervolgens vindt voeding plaats uit batige saldi op de begrotingspost gladheidsbestrijding in de jaren dat er lage kosten worden gemaakt. Het maximale saldo is € 0,5 mln.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B030 Gladheidsbestrijding	501	0	0	501

Uitvoeringsreserve Cofinanciering EU-projecten 2014-2020 (NR: B031)

Het doel van de reserve is om de provinciale cofinanciering voor de projecten uit het 'Europese programma 2014-2020' gelijkmatig ten laste van de begroting te laten komen. De reserve wordt primair ingezet voor de cofinanciering van projecten en de uitvoering van eigen projecten, in het kader van het 'Europese programma 2014-2020'. Daarnaast worden eventuele oninbare vorderingen uit de reserve gedekt en vervult de reserve een rol bij het afdekken van het risico dat de Europese commissie de gedeclareerde programmakosten niet volledig vergoedt.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B031 Cofinanciering EU-projecten 14-20	2.079	900	-900	2.079
Bij				
Reguliere storting		900		
Af				
Provinciale cofinanciering OP Kansen voor West 2014-2020			-760	
Provinciale cofinanciering Interreg V			-140	
			-900	

Bestemmingsreserve Nieuwe Natuur (NR: B032)

De in de reserve beschikbare middelen worden ingezet voor de realisatie van het programma 'Nieuwe Natuur' en de afwikkeling van het voormalig Oostvaarderswold. Om het inzicht te verbeteren in de nog beschikbare middelen voor het programma is hiervoor een afzonderlijke reserve ingesteld.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B032 Nieuwe natuur	7.946	0	-750	7.196	3.000
Af					
Bijdragen programma 'Nieuwe Natuur'			-500		
Procesgeld programma 'Nieuwe Natuur'			-250		
			-750		
Resterend oormerk per 31-12-2022					
Oostvaardersoever					3.000

Egalisatiereserve activering vervangingsinvesteringen (NR: B033)

Op basis van de Koepelnota integraal infra beheer is een totaal dekkingsarrangement gemaakt voor de kosten van infrabeheer (jaarlijks onderhoud, niet jaarlijks onderhoud en vervangingsinvesteringen) voor de komende jaren. Daarbij worden de vervangingsinvesteringen geactiveerd, waarbij de kapitaallasten ('de stille lasten') worden gedekt uit het beschikbare budget voor de stille lasten (€ 4,5 mln. per jaar vanaf 2014). Dit betekent dat er in de eerste jaren ruimte binnen het stille lasten budget ontstaat, die in latere jaren nodig is om de oplopende kapitaallasten te dekken. Deze egalisatiereserve is bedoeld om de lasten van het infrabeheer in latere jaren te kunnen dekken.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B033 Egalisatiereserve activering vervangingsinvesteringen	12.937	4.602	-34	17.505
Bij				
Dekking kosten jaarlijks onderhoud infrastructuur		4.602		
Af				
Aanpassing dekking kosten jaarlijks onderhoud infrastructuur			-34	

Bestemmingsreserve Almere 2.0 (NR: B035)

Het doel van de reserve is om de voor het FVA beschikbare provinciale bijdrage beschikbaar te houden totdat deze op basis van gehonoreerde projecten tot besteding komt. Bestedingen ten laste van de reserve 'Almere 2.0' zullen plaatsvinden op basis van door PS vastgestelde jaarprogramma's voor het FVA (incl. eventuele tussentijds vastgestelde wijzigingen).

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B035 Almere 2.0	273	6.700	-6.750	223
Bij				
Reguliere storting		6.700		
Af				
Bijdrage jaarprogramma 'Almere 2.0' (excl. Floriade)			-6.700	
Jaarlijkse bijdrage 'Living Lab'			-50	
			-6.750	

Egalisatiereserve jaarlijks onderhoud Infrastructuur (NR: B036)

Door de egalisatiereserve jaarlijks onderhoud infrastructuur kunnen overlopende activiteiten in het daaropvolgende jaar worden gedekt. Het maximale saldo is € 0,75 mln. In geval van volledige uitputting van de jaarlijkse begrotingspost Jaarlijks Onderhoud wordt de reserve gebruikt om de verdere kosten van het jaarlijks onderhoud te dekken.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B036 Jaarlijks onderhoud Infrastructuur	56	0	0	56

Egalisatiereserve Mobiliteit (NR: B037)

Het doel van de reserve is het egaliseren van de lasten voor openbaar vervoer, bereikbaarheid (verkeers- en mobiliteitsmanagement, alsmede infrastructurele projecten) en verkeersveiligheid. Dit draagt bij aan een stabiel begrotingsbeeld, maakt het mogelijk om het beleid op lange termijn te waarborgen en te verbeteren en om de hiervoor benodigde middelen beschikbaar te houden. De voeding bestaat uit in het verleden aan het Provinciefonds toegevoegde structurele middelen voor verkeer en vervoer en is bedoeld ter dekking van voornoemde lasten. De storting in de reserve wordt jaarlijks geïndexeerd met de provinciale subsidie-index. De reserve draagt bij aan de ambities in het 'Programma Mobiliteit en Ruimte' dat jaarlijks wordt geactualiseerd bij de begroting.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B037 Mobiliteit	98.214	6.225	0	104.440	14.705
Bij					
Storting Mobiliteitsmiddelen uit Provinciefonds (per saldo)		6.225			
		6.225			
Resterende oormerken per 31-12-2022					
Bijdrage N50					750
Bijdrage busbanen Almere					9.955
Ondergrondse energie-infrastructuur OV IJssel-Vecht					1.500
Fietsmaatregelen (Coalitieakkoord 2019-2023)					2.500
Totaal oormerken					14.705

Egalisatiereserve Beheer en ontwikkeling natuur (NR: B038)

Het doel van de reserve is de realisatie van projecten en het uitvoeren van beheermaatregelen in het kader van de decentralisatie van het Natuurbeleid. De reserve zorgt ervoor dat de verschillen in kasuitgaven tussen de jaren worden geëgaliseerd.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B038 Beheer en ontwikkeling natuur	8.816	470	-1.294	7.993	439
Bij					
Reguliere storting conform begroting		470			
Af					
Projectplan Grazige deel			-1.070		
Natura 2000 maatregelen regulier			-224		
			-1.294		
Resterend oormerk per 31-12-2022					
Uitvoering rapport van Geel (Coalitieakkoord 2019-2023)					439

Bestemmingsreserve Meerjaren Aanpak Bedrijfsvoering (NR: B039)

Bij de instelling van de reserve is deze eenmalig € 6,5 mln. gevoed vanuit de 'Algemene reserve'. De reserve wordt ingezet voor de kosten die gemaakt worden voor de Meerjaren Aanpak Bedrijfsvoering (MAB).

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B039 Meerjaren Aanpak Bedrijfsvoering	485	0	0	485

Uitvoeringsreserve Doorgeschoven Activiteiten (NR: B040)

Doel van deze reserve is het overhevelen van niet bestede budgetten voor specifieke activiteiten die over de jaargrens heen schuiven. Het gaat daarbij uitsluitend om doorgeschoven middelen voor activiteiten waarvoor geen specifieke bestemmingsreserves zijn ingesteld. Indien dit laatste wel het geval is, vindt eventuele overheveling plaats via de daarvoor geëigende reserves.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B040 Doorgeschoven activiteiten	757	0	-397	360	2.480
Af:					
Actieplan Geluid			-397		
Resterend oormerk per 31-12-2022					
Veiligheid vakantieparken					100
Innovatiefonds bibliotheek					208
Jaaroverschrijdende projecten Bedrijfsvoering					1.865
Waterplantenproblematiek					57
Versnelling Flexwonen					250
					2.480

* Gedurende 2021 kan deze reserve nog worden ingezet voor overlopende werkzaamheden. Een eventueel saldo zal bij het opstellen van de jaarrekening vrijvallen, tenzij de PS daartoe anders hebben besloten.

Egalisatiereserve Economisch Programma (NR: B043)

Met het 'Economisch Programma' wordt het ondernemerschap en groei van het midden- en kleinbedrijf (MKB) versterkt. Doel is groei van de regionale economie en verbetering van het vestigingsklimaat, waardoor nieuwe banen worden gecreëerd. Het 'Economisch Programma' kent vijf programmalijnen: 'Financiering & Support', 'Human Capital Agenda/Arbeidsmarkt', 'Internationalisering', '(Ondernemers)cultuur' en 'Ruimtelijk-economisch beleid'. De reserve wordt ingezet ter dekking van de ingediende projectvoorstellen. Hierbij dienen de projectvoorstellen te voldoen aan de door PS vastgestelde kaders.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B043 Economisch Programma	5.146	952	-1.963	4.135	2.745
Bij					
Verlenging huidig economisch beleid		952			
Af					
Financiering en Support			-200		
Human Capital Agenda/Arbeidsmarkt			-100		
Internationalisering			-252		
(Ondernemers)cultuur			-350		
Monitoring en onderzoek			-50		
Verlenging huidig economisch beleid			-595		
MKB Doorgaan.nl			-50		
PPS-regeling			-144		
Talent kleurt Flevoland			-101		
Datacenterstrategie			-120		
			-1.963		
Resterende oormerken per 31-12-2022					
Human Capital agenda					536
Financiering & support					100
Internationaal Ondernemerschap					751
Groeihuis					960
Netwerkversterkend ondernemerschap					398
Verlenging huidig economisch beleid (PPS-regeling)					1.000
Subtotaal oormerken					3.745
Groiefonds (Coalitieakkoord 2019-2023, te dekken uit oormerken)					-1.000
Totaal oormerken					2.745

Uitvoeringsreserve Duurzame energie (NR: B044)

Het doel van de reserve is het uitvoeren van projecten binnen de opgave 'Duurzame Energie'. Aan de reserve 'Duurzame Energie' worden onttrekkingen gedaan voor projecten zoals expertise centrum, initiatieven energietransitie en zon voor asbest waarmee PS hebben ingestemd.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B044 Duurzame energie	2.003	0	-779	1.224
Af				
Subsidie Regio Deal NF			-279	
Subsidieregeling Energie Expertisecentrum Flevoland (EEF)			-500	
			-779	

Uitvoeringsreserve Regiodeal Noordelijk Flevoland (NR: B045)

Het doel is het reserveren van de middelen, de Rijksbijdrage en (provinciale) cofinanciering, voor de uitvoering van het 'Regiodeal programma'. De Rijksbijdrage en de regionale cofinanciering zal worden besteed aan het realiseren van de doelen die benoemd zijn in de Regiodeal, gericht het toekomstbestendig maken van het Maritiem Cluster op Urk, de verduurzaming van de IJsselmeervisserij en het verzilveren van het groeipotentieel van Noordelijk Flevoland verbonden aan smart mobility. Het kader voor de besteding is vastgelegd in de Regiodeal.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B045 Regiodeal Noordelijk Flevoland	2.600	0	-1.910	691	691
Af					
Duurzaam bedrijventerrein			-977		
Clusterregeling Innovatie Maritiem Urk			-147		
Maritieme Campus			-786		
			-1.910		
Resterende oormerken per 31-12-2022					
Regiodeal Noordelijk Flevoland					691

Bestemmingsreserve Artistieke Experimenten (NR: B046)

Het doel van deze reserve betreft het financieel ruimte bieden om op het gebied van cultuur te experimenteren.

De te bereiken doelen zijn globaal:

- Met de experimenten die het Fonds mogelijk maakt, wordt de Flevolandse cultuur aantoonbaar vernieuwd en verrijkt.
- De experimenteerruimte draagt bij aan de aantrekkingskracht van Flevoland op 'creatieven'.
- Cofinanciering voor initiatieven van derden op het gebied van grootschalige kunstwerken/landschapskunst.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B046 Artistieke Experimenten	2.244	33	0	2.277
Bij				
Reguliere storting		33		

Bestemmingsreserve Krachtige samenleving (NR: B047)

De reserve wordt onder andere ingezet voor:

- Een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt;
- gezonde en veerkrachtige Flevolandse, die langer fit en gezond blijven, en daarmee langer zelfredzaam;
- een toekomstbestendig, bereikbaar en betaalbaar zorglandschap dat past bij de behoeften en mogelijkheden van Flevoland.

De onttrekking aan de reserve is gedelegeerd aan GS conform PS besluit van 8 november 2017. Met GS-besluit van 11 december 2018 zijn de middelen uit de 'Brede Bestemmingsreserve' reeds geprogrammeerd voor de jaren 2019-2022.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B047 Krachtige Samenleving	906	0	-683	224
Af				
Onttrekking op basis van het projectplan			-683	

Bestemmingsreserve Fonds Vitaal (NR: B048)

De reserve wordt ingezet voor activiteiten gericht op initiatieven die de leefbaarheid van het platteland van Flevoland bevorderen.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B048 Vitaal Platteland	1.252	0	-780	472
Af				
Onttrekking op basis van het projectplan			-780	

Egalisatiereserve Informatievoorziening (NR: B049)

In de samenleving is een 'digitale transformatie' gaande: dit heeft de komende jaren de nodige impact op de digitalisering en informatievoorziening van de provincie'. Om deze de komende jaren op de het juiste niveau te brengen en te houden heeft GS de 'Informatiestrategie 2021-2024' (voor de thema's Data, Dienstverlening, Bedrijfsvoering, Innovatie en Medewerker) vastgesteld. Voor elk van deze thema's wordt een groot aantal projecten en activiteiten gerealiseerd die een langere doorlooptijd hebben. De duur en kosten per jaar wisselen naar verwachting sterk, waar de inzet van een egalisatiereserve een oplossing voor kan bieden. De reserve kan worden aangewend in jaren waarin er een tekort op de programmakosten ontstaat en worden aangevuld in de jaren waarin een begrotingsoverschot ontstaat.

	1/1	Bij	Af	31/12
B049 Informatievoorziening	1.469	0	0	1.469

Uitvoeringsreserve Flevoland Natuurinclusief (NR: B050)

In de Najaarsnota 2020 is aangekondigd dat er in 2021 een nieuw programma 'Flevoland Natuurinclusief' wordt ontwikkeld, gezien de noodzaak van een transitie naar een meer natuurinclusieve samenleving. Rijk en provincies werken samen aan een 'natuurinclusieve' agenda, waarin voor de langere termijn het perspectief, de ambities en kansen voor de samenleving in beeld worden gebracht, met versterkte aandacht voor de natuur in onze nabije omgeving, zowel binnen als buiten onze natuurgebieden. Voor het programma is een meerjarige investering nodig, welke parallel loopt aan de investeringen van het Rijk op het gebied van natuur (en stikstof). De aanpak is gericht op samenwerking met verschillende partners en de koppeling met andere belangrijke opgaven. Een groot deel van de kosten zitten in projecten van derden en andere overheden. Dit vraagt om flexibiliteit tussen de verschillende onderdelen en mogelijk ook tussen de jaren. Om deze reden wordt gebruik gemaakt van een reserve.

De reserve wordt onder andere ingezet voor de uitvoering van het programma 'Flevoland Natuurinclusief'. Dit programma wordt in 2021 opgesteld en bevat in ieder geval de volgende onderdelen:

- Actieplan Biodiversiteit;
- Bossenstrategie;
- Vermaatschappelijking natuur;
- Exotenbestrijding;
- Natuurmaatregelen stikstof.

	1/1	Bij	Af	31/12
B050 Flevoland Natuurinclusief	2.650	100	-1.425	1.325
Bij				
Actieplan Biodiversiteit		100		
Af				
Actieplan Biodiversiteit			-1.425	

Voorzieningen

Grondwaterbeheer (NR: V005)

De voorziening is bestemd voor het egaliseren van jaarlijkse verschillen tussen uitgaven wegens grondwaterbeheer (inclusief schadevergoedingen) en inkomsten uit de grondwaterheffing. De bestedingsdoelen van de grondwaterheffing vloeien voort uit de Waterwet (voorheen de Grondwaterwet), artikel 7.7. De doelen zijn: maatregelen om nadelige effecten van grondwateronttrekkingen te compenseren, onderzoeken ten behoeve van het grondwaterbeleid, het grondwaterregister en schade in verband met onttrekkingen. Ook het met deze taken belaste personeel kan betaald worden uit de grondwaterheffing. Besteding aan andere doelen is niet toegestaan. De voorziening wordt gevoed uit de opbrengsten van de grondwaterheffing, voor zover die niet in het jaar van ontvangst zijn besteed.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V005 Grondwaterbeheer	644	0	0	644

Niet-jaarlijks onderhoud provinciehuis (NR: V011)

De voorziening is bedoeld om het provinciehuis inclusief de daarin aanwezige installaties in de huidige vorm voor een lange periode in stand te houden; dit gebeurt op basis van een opgesteld meerjarenonderhoudsplan, waarin voor een langere periode (max. 40 jaar) een doorkijk wordt gegeven in de benodigde financiële middelen.

Om de vier jaar wordt een meerjarenonderhoudsplan door PS vastgesteld. Het huidige plan dat op 28 maart 2017 door PS is vastgesteld betreft de periode 2018-2021. In het plan is inzichtelijk gemaakt op welke onderdelen voor het niet-jaarlijks onderhoud in die periode kosten zullen worden gemaakt.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V011 NJO provinciehuis	1.975	472	-541	1.906
Bij				
Reguliere storting		472		
Af				
Uitvoering onderhoud 2022 volgens onderhoudsplan			-541	

Niet-jaarlijks onderhoud infrastructuur (NR: V025)

De voorziening is bedoeld om het provinciaal wegen- en vaarwegennet voor een lange periode in stand te houden; daarvoor is periodiek groot onderhoud nodig. Op basis van inspecties en rekening houdend met de aspecten bereikbaarheid, verkeersveiligheid en staat van onderhoud worden meerjaren onderhoudsprogramma's opgesteld. Op basis hiervan wordt de jaarlijkse dotatie en onttrekking bepaald. De meerjaren onderhoudsprogramma's worden éénmaal per vijf jaar aangeboden aan PS. De uitwerking vindt plaats in het jaarlijks op te stellen 'Meerjarenprogramma Beheer en Vervanging Infrastructuur' (MBVI).

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V025 NJO infrastructuur	10.193	10.066	-16.308	3.951
Bij				
Reguliere storting		10.066		
Af				
Uitvoering onderhoud 2022 volgens onderhoudsprogramma's			-16.308	

Niet-jaarlijks onderhoud vestigingen (NR: V043)

De voorziening is bedoeld om de vestigingen, inclusief de daarin aanwezige installaties, in de huidige vorm voor een lange periode in stand te houden; dit gebeurt op basis van een opgesteld meerjarenonderhoudsplan, waarin voor een langere periode (max. 40 jaar) een doorkijk wordt gegeven in de benodigde financiële middelen.

Om de vier jaar wordt een meerjarenonderhoudsplan door PS vastgesteld. Het huidige plan dat op 28 maart 2017 door PS is vastgesteld betreft de periode 2018-2021. In het plan is inzichtelijk gemaakt op welke onderdelen voor het niet-jaarlijks onderhoud in die periode kosten zullen worden gemaakt.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V043 NJO Vestigingen	535	100	-351	284
Bij				
Reguliere jaarlijkse storting		100		
Af				
Uitvoering onderhoud 2022 volgens onderhoudsplan			-351	

Niet-jaarlijks onderhoud NLE (NR: V044)

De voorziening is bedoeld om het pand, inclusief de daarin aanwezige installaties, in de huidige vorm voor een lange periode in stand te houden; dit gebeurt op basis van een meerjarenonderhoudsplan, waarin voor een langere periode een doorkijk wordt gegeven in de benodigde financiële middelen.

Om de vier jaar wordt een meerjarenonderhoudsplan door PS vastgesteld.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V044 NJO NLE	527	100	-350	277
Bij				
Reguliere storting		100		
Af				
Uitvoering onderhoud 2022 volgens onderhoudsplan			-350	

Pensioenen (oud) leden GS (NR: V015)

Uit de voorziening worden de pensioenaanspraken van voormalige gedeputeerden betaald. De hoogte van deze voorziening wordt vastgesteld door een externe partner. Hiervoor worden de volgende recente actuariële grondslagen gehanteerd:

- Ervaringscijfers sterftekansen ABP, inclusief kostenopslag;
- Rekenrente van DNB;
- Overlevingskansen: prognosetafels ABP met CBS;
- Pensioenrichtleeftijd (thans 67 jaar);
- Contante waarde voor het nabestaandenpensioen.

Daarnaast worden de berekeningen aangepast op basis van informatie over neveninkomsten van de betreffende pensioengerechtigden.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V015 Pensioenen (oud) leden GS	9.180	305	-324	9.160
Bij				
Reguliere storting o.b.v. actuariële berekeningen		305		
Af				
Pensioenbetalingen (oud) leden GS			-324	

Oninbare vorderingen (NR: V035)

De voorziening is bedoeld ter dekking van het risico dat vorderingen oninbaar zijn op debiteuren. Het bedrag in de voorziening is volledig gebaseerd op specifieke vorderingen.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V035 Oninbare vorderingen	47	0	0	47

Oninbare leningen (NR: V037)

De voorziening is bedoeld ter dekking van het risico dat uitgezette leningen oninbaar zijn. Het bedrag in de voorziening is volledig gebaseerd op specifieke leningen.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V037 Oninbare leningen	898	0	0	898

Reorganisatie bedrijfsvoering (NR: V039)

In het verleden is een reorganisatie bij de ondersteunende afdelingen doorgevoerd. Om dat op een zorgvuldige manier te doen, treden er tijdelijke frictiekosten op. Daarvoor is deze voorziening gevormd.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V039 Reorganisatie bedrijfsvoering	68	0	-68	0
Af				
Aanwending voorziening t.b.v. frictiekosten			-68	

Garantstelling personeel NLE (NR: V045)

In het 'Convenant Batavialand' is afgesproken om de museale en collectiebeheertaken, inclusief het beheer van bij deze taken behorende collecties met de daarbij behorende mensen en middelen over te dragen aan Batavialand. In het Sociaal Plan is vastgelegd dat de GR Nieuwland Erfgoedcentrum (NLE) een garantie afgeeft voor de duur van 5 jaar. Deze garantstelling houdt in dat bij faillissement van Batavialand, de medewerkers bij werkloosheid een WW-suppletie en transitievergoeding ontvangen. Aangezien de kans op faillissement aanwezig is in de opstartfase van Batavialand is er voor het provinciale deel (op basis van het deelnemerspercentage in de GR NLE) deze garantstelling een voorziening getroffen.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V045 Garantstelling personeel NLE	1.010	0	0	1.010

Spaarverlof (NR: V047)

De voorziening is bedoeld ter dekking van verplichtingen die ontstaan als gevolg van spaarverlof. In de CAO 2017-2018 is besloten dat met ingang van 1 januari 2018 de vervalttermijn van het bovenwettelijk verlof en aangekocht (IKB) verlof komt te vervallen. Daarnaast worden de mogelijkheden voor het extra sparen/aankopen van verlof verruimd. Werknemers mogen dan verlof sparen tot maximaal 50 x hun arbeidsduur per week (bij een werkweek van 36 uur kan dus maximaal 1.800 uur verlof gespaard worden). Dit verlof kan bijvoorbeeld ingezet worden voor mantelzorg, een sabbatical, korter werken of eerder stoppen in aanloop naar pensionering.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V047 Spaarverlof	520	0	0	520

Duurzame waardevermindering Flevokust Haven (NR: V048)

Het doel van de voorziening is het afwaarderen van de boekwaarden van de investeringen in Flevokust Haven. In 2018 is Flevokust Haven in gebruik genomen. Zoals reeds werd voorzien ten tijde van het investeringsbesluit dient op moment van ingebruikname, conform de verslaggevingsvoorschriften, door middel van een taxatie getoetst te worden of er sprake is van een zogeheten lagere marktwaarde ('impairment-toets'). Omdat de getaxeerde directe opbrengstwaarde (gebaseerd op marktconforme bedrijfseconomische rendementseisen) zowel eind 2018 als eind 2020 lager was dan de boekwaarde van de investering, moest de boekwaarde worden afgewaardeerd.

De voorziening wordt in de balans gepresenteerd onder de materiële vaste activa, namelijk als onderdeel van de boekwaarde van Flevokust Haven.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V048 Duurzame waardevermindering Flevokust Haven	7.661	0	-362	7.299
Af				
Vrijval door actualisatie marktwaarde			-362	

WW-Lasten (NR: V049)

De voorziening heeft tot doel dekking te bieden aan toekomstige WW-lasten van oud-personeel. Aan de voorziening is in 2020 € 0,17 mln. toegevoegd. Dit bedrag is onttrokken aan de reserve 'Personeel'. De WW-lasten werden tot en met 2019 in de exploitatie verantwoord, met als dekking de reserve 'Personeel'. Vanaf

2020 is voor deze lasten een voorziening gevormd. De dekking zal, evenals voor 2020, vanuit de reserve 'Personeel' komen.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V049 WW-Lasten	168	0	0	168

C. Specificatie van de verdeling van de lasten en baten over de taakvelden

Lasten per programma naar taakveld (incl. directe personele lasten)	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water				
3.3 Kwantiteit grondwater	320	320	320	321
3.9 Water, overige baten en lasten	1.493	1.475	1.016	1.019
6.9 Regionale economie, ov. baten & lasten	7.847	8.016	8.015	8.020
8.1 Ruimtelijke ordening	3.954	2.245	1.771	1.678
8.2 Volkshuisvesting	158	157	106	107
Totaal 1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	13.772	12.213	11.229	11.145
2 Landbouw, visserij en natuur				
0.3 Geldleningen en uitzettingen	141	141	141	141
4.1 Bodembescherming	505	504	45	46
5.1 Natuurontwikkeling	2.975	3.473	3.048	1.153
5.2 Beheer natuurgebieden	11.892	10.814	9.878	9.860
5.3 Beheer flora en fauna	1.151	1.082	1.082	1.083
5.9 Natuur, overige baten en lasten	1.862	1.861	402	404
6.1 Agrarische aangelegenheden	5.069	5.418	2.726	2.687
6.9 Regionale economie, ov. baten & lasten	205	204	204	205
7.9 Cult.&maatschappij, ov. baten & lasten	1.301	974	285	287
8.9 Ruimte, overige baten en lasten	559	521	0	0
Totaal 2 Landbouw, visserij en natuur	25.658	24.994	17.812	15.867
3 Economie				
0.4 Deelnemingen	146	145	70	71
6.2 Logistiek	211	-9	-18	-152
6.3 Kennis en innovatie	1.090	783	273	274
6.9 Regionale economie, ov. baten & lasten	14.992	12.225	8.679	6.295
Totaal 3 Economie	16.439	13.145	9.005	6.487
4 Aantrekkelijk Flevoland en Krachtig samenleving				
6.4 Recreatie en toerisme	1.682	1.678	1.678	1.678
7.1 Cultuur	5.986	5.984	5.984	5.655
7.2 Maatschappij	1.942	1.941	1.941	1.943
7.9 Cult.&maatschappij, ov. baten & lasten	1.764	1.177	962	964
Totaal 4 Aantrekkelijk Flevoland en krachtige samenleving	11.375	10.780	10.565	10.241
5 Energie, duurzaamheid en milieu				
1.9 Bestuur, overige baten en lasten	10	10	10	10
4.1 Bodembescherming	911	910	554	554
4.4 Vergunningverlening en handhaving	4.926	4.845	4.845	4.846
4.6 Duurzaamheid	3.127	3.046	1.525	1.528
4.9 Milieu, overige baten en lasten	1.113	610	610	612
5.9 Natuur, overige baten en lasten	394	394	394	394
6.9 Regionale economie, ov. baten & lasten	1.210	1.209	393	396
8.1 Ruimtelijke ordening	378	378	123	123
Totaal 5 Energie, duurzaamheid en milieu	12.069	11.402	8.453	8.464
6 Mobiliteit				
2.1 Landwegen	30.924	31.252	31.940	32.160
2.2 Waterwegen	3.966	4.556	5.451	5.970

Lasten per programma naar taakveld (incl. directe personele lasten)	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
2.3 Openbaar vervoer	38.440	39.222	38.471	38.475
2.9 Verkeer en vervoer, ov. baten & lasten	4.732	4.142	3.152	3.157
Totaal 6 Mobiliteit	78.062	79.172	79.015	79.763
7 Vernieuwend bestuur				
0.3 Geldleningen en uitzettingen	53	53	53	53
0.5 Alg. dekk. middelen, ov. baten & lasten	7.838	11.201	17.710	21.613
0.6 Overhead	31.852	31.800	31.645	31.481
1.9 Bestuur, overige baten en lasten	1.459	1.458	1.474	1.493
1.1 Provinciale Staten	2.677	2.980	2.654	2.660
1.2 Gedeputeerde Staten	2.194	2.137	2.137	2.146
3.9 Water. overige baten en lasten	34	34	34	34
0.8 Mutaties reserves	26.357	20.205	19.977	18.946
4.4 Vergunningen en handhaving	1	1	1	1
1.3 Kabinetszaken	67	67	67	67
1.6 Openbare orde en veiligheid	392	391	391	392
1.5 Interbestuurlijk toezicht op de regio	6	6	6	6
0.7 Vennootschapsbelasting	50	50	50	50
Totaal 7 Vernieuwend bestuur	72.979	70.382	76.197	78.942
Totaal Lasten	230.354	222.089	212.276	210.909

Baten per programma naar taakveld	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water				
3.3 Kwantiteit grondwater	-470	-470	-470	-470
3.9 Water, overige baten en lasten	-125	-125	-125	-125
6.9 Regionale economie, ov. baten & lasten	-22	-22	-22	-22
8.1 Ruimtelijke ontwikkeling	-442	0	0	0
Totaal 1 Ruimtel. ontwikkeling, wonen en water	-1.059	-617	-617	-617
2 Landbouw, visserij en natuur				
5.1 Natuurontwikkeling	-500	-1.000	-1.250	-466
6.1 Agrarische aangelegenheden	-400	0	0	0
8.9 Ruimte, overige baten en lasten	-578	-488	0	0
Totaal 2 Landbouw, visserij en natuur	-1.478	-1.488	-1.250	-466
3 Economie				
6.2 Logistiek	-357	-357	-357	-357
6.9 Regionale economie, ov. baten & lasten	-859	-890	-396	0
Totaal 3 Economie	-1.216	-1.247	-753	-357
4 Aantrekkelijk Flevoland en Krachtige samenleving				
0.6 Overhead	-10	-10	-10	-10
6.4 Recreatie en toerisme	-28	-28	-28	-28
7.1 Cultuur	-333	-333	-333	0
Totaal 4 Aantrekkelijk Flevoland en krachtige samenleving	-372	-372	-372	-38
5 Energie, duurzaamheid en milieu				
4.1 Bodembescherming	-400	-400	-400	-400
4.6 Duurzaamheid	-790	-712	0	0
4.9 Milieu, overige baten en lasten	-73	-73	-73	-73
8.1 Ruimtelijke ordening	-2	-2	-2	-2

Baten per programma naar taakveld	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Totaal 5 Energie, duurzaamheid en milieu	-1.265	-1.186	-474	-474
6 Mobiliteit				
2.1 Landwegen	-391	-391	-391	-391
2.2 Waterwegen	-83	-83	-83	-83
2.3 Openbaar vervoer	-8.294	-8.294	-8.294	-8.294
Totaal 6 Mobiliteit	-8.768	-8.768	-8.768	-8.768
7 Vernieuwend bestuur				
0.1 Uitkering provinciefonds	-117.169	-119.111	-121.152	-124.381
0.2 Opbrengst Provinciale belastingen	-57.200	-57.800	-58.400	-59.000
0.3 Geldleningen en uitzettingen	-62	-42	-42	-42
0.4 Deelnemingen	-267	-267	-278	-278
0.6 Overhead	-2.987	-2.987	-2.987	-2.987
0.8 Mutaties reserves	-38.483	-28.176	-17.155	-13.471
1.2 Gedeputeerde Staten	-27	-27	-27	-27
Totaal 7 Vernieuwend bestuur	-216.195	-208.411	-200.041	-200.187
Totaal Baten	-230.354	-222.089	-212.276	-210.909

x € 1.000

D. Specificatie van incidentele baten en lasten

D1. Meerjarig overzicht incidentele en structurele lasten en baten

	incidenteel	structureel	Totaal 2022	incidenteel	structureel	Totaal 2023
1 Ruimtelijke ontw. wonen en water	2.033	9.473	11.506	902	9.054	9.956
2 Landbouw, visserij en natuur	7.970	15.453	23.423	7.489	15.279	22.767
3 Economie	9.713	4.476	14.190	7.011	3.893	10.904
4 Aantrek. Flevoland en Krach. Samenl.	1.037	9.064	10.102	566	8.946	9.512
5 Energie, duurzaamheid en milieu	2.811	7.711	10.521	2.731	7.129	9.860
6 Mobiliteit	2.136	66.285	68.421	2.045	67.519	69.564
7 Vernieuwend bestuur	108	65.726	65.834	108	69.214	69.322
Totaal lasten	25.808	178.188	203.996	20.851	181.033	201.884
1 Ruimtelijke ontw. wonen en water	-442	-617	-1.059	0	-617	-617
2 Landbouw, visserij en natuur	-900	-578	-1.478	-1.000	-488	-1.488
3 Economie	-859	-357	-1.216	-890	-357	-1.247
4 Aantrek. Flevoland en Krach. Samenl.	-333	-38	-372	-333	-38	-371
5 Energie, duurzaamheid en milieu	-790	-474	-1.265	-712	-474	-1.186
6 Mobiliteit	0	-8.768	-8.768	0	-8.768	-8.768
7 Vernieuwend bestuur	0	-177.712	-177.712	0	-180.234	-180.234
Totaal baten	-3.325	-188.546	-191.870	-2.935	-190.978	-193.913
Totaal saldo van lasten en baten	22.483	-10.358	12.126	17.916	-9.945	7.971
Stortingen in reserves	13.208	13.149	26.357	11.958	8.248	20.205
Onttrekkingen uit reserves	-34.770	-3.714	-38.483	-25.609	-2.567	-28.176
Saldo van stortingen en onttrekkingen reserves	-21.562	9.436	-12.126	-13.651	5.680	-7.971
Geraamd resultaat	921	-921	0	4.265	-4.265	0

x € 1.000

	incidenteel	structureel	Totaal 2024	incidenteel	structureel	Totaal 2025
1 Ruimtelijke ontw. wonen en water	580	8.392	8.972	480	8.392	8.872
2 Landbouw, visserij en natuur	2.825	12.761	15.586	928	12.696	13.624
3 Economie	3.463	3.301	6.764	1.065	3.166	4.231
4 Aantrek. Flevoland en Krach. Samenl.	351	8.946	9.297	17	8.946	8.964
5 Energie, duurzaamheid en milieu	0	6.911	6.911	0	6.911	6.911
6 Mobiliteit	408	69.001	69.409	408	69.681	70.089
7 Vernieuwend bestuur	108	75.252	75.360	108	79.165	79.273
Totaal lasten	7.735	184.564	192.299	3.007	188.956	191.962
1 Ruimtelijke ontw. wonen en water	0	-617	-617	0	-617	-617
2 Landbouw, visserij en natuur	-1.250	0	-1.250	-466	0	-466
3 Economie	-396	-357	-753	0	-357	-357
4 Aantrek. Flevoland en Krach. Samenl.	-333	-38	-371	0	-38	-38
5 Energie, duurzaamheid en milieu	0	-474	-474	0	-474	-474
6 Mobiliteit	0	-8.768	-8.768	0	-8.768	-8.768
7 Vernieuwend bestuur	-12	-182.875	-182.887	-12	-186.704	-186.716
Totaal baten	-1.990	-193.131	-195.121	-477	-196.960	-197.436
Totaal saldo van lasten en baten	5.745	-8.567	-2.822	2.529	-8.004	-5.475

	incidenteel	structureel	Totaal 2024	incidenteel	structureel	Totaal 2025
Stortingen in reserves	11.958	8.019	19.977	11.458	7.488	18.946
Onttrekkingen uit reserves	-14.698	-2.456	-17.155	-11.515	-1.956	-13.471
Saldo van stortingen en onttrekkingen reserves	-2.741	5.562	2.822	-56	5.532	5.475
Geraamd resultaat	3.004	-3.004	0	2.472	-2.472	0

x € 1.000

D2. Meerjarig detailoverzicht incidentele baten en lasten

In onderstaande tabel is een detailspecificatie van de incidentele baten en lasten opgenomen. Voor een toelichting op de desbetreffende posten wordt verwezen naar het desbetreffende programmaonderdeel en/of de productenraming.

Programma- onderdeel	Omschrijving	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
1.1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap	114 Subsidies programma Flevoland bouwt	-442	0	0	0
	Totaal 1.1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap	-442	0	0	0
2.1 Landbouw en visserij	213 Nadere Regel Floriade	-400	0	0	0
	Totaal 2.1 Landbouw en visserij	-400	0	0	0
2.2 Natuur en landelijk gebied	224 Bijdrage projecten Nieuwe Natuur	-500	-1.000	-1.250	-466
	Totaal 2.2 Natuur en landelijk gebied	-500	-1.000	-1.250	-466
3.1 Economisch programma	311 Human Capital Agenda/Arbeidsmarkt	-177	0	0	0
	312 Interreg V	-60	0	0	0
	312 OP West 2014-2020	-30	0	0	0
	Totaal 3.1 Economisch programma	-267	0	0	0
3.2 Gebiedsopgaven	323 Noordelijk Flevoland	-592	-890	-396	0
	Totaal 3.2 Gebiedsopgaven	-592	-890	-396	0
4.2 Cultuur en erfgoed	421 Regionale Culturele Infrastructuur	-333	-333	-333	0
	Totaal 4.2 Cultuur en erfgoed	-333	-333	-333	0
5.1 Regionale energiestrategie	511 Actualisatie/uitwerken omgevingsplan	-85	-85	0	0
	511 Verduurzamen maatschap. Vastgoed	-706	-627	0	0
	Totaal 5.1 Regionale energiestrategie	-790	-712	0	0
7.3 Algemene dekkingsmiddelen & stelposten	731 Dividend Vitens	0	0	-12	-12
	Totaal 7.3 Algemene dekkingsmiddelen & stelposten	0	0	-12	-12
7.5 Reserves	751 Almere 2.0	-6.750	-6.750	-6.750	-6.750
	751 Bodem	-450	-450	0	0
	751 Brede Bestemmingsreserve	-11.543	-4.595	-116	-188
	751 Cofinanciering EU-projecten 14-20	-900	-900	-900	-900
	751 Doorgeschoven activiteiten	-397	0	0	0
	751 Flevoland Natuurinclusief	-1.425	-1.425	0	0
	751 Fonds vitaal platteland	-780	-415	0	0
	751 Krachtige samenleving	-683	-215	0	0
	751 Milieu, duurzaamheid en energie	-779	-279	0	0
	751 Nieuwe Natuur	-750	-750	-1.500	-387
	751 POP	-3.100	-3.850	-2.280	-2.240
	751 Procesgelden gebiedsontwikkeling	-1.253	-1.050	-1.050	-1.050
	751 Regiodeal Noordelijk Flevoland	-1.910	0	0	
	751 Sportaccommodatie c.a.	-116	0	0	0
	751 Zuiderzeelijngelden	-3.933	-4.930	-2.102	0
	Totaal 7.5 Reserves	-34.770	-25.609	-14.698	-11.515
Totale baten		-38.095	-28.544	-16.689	-11.992

Programma- onderdeel	Omschrijving	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
1.1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap	111 Opgave Regionale kracht	102	102	102	102
	111 Overheidsparticipatie	153	153	153	153
	112 Procesgeld Almere 2.0	225	225	225	225
	114 Flevoland bouwt aan Nederland	103	100	100	0
	114 Subsidies programma Flevoland bouwt	1.450	321	0	0
	Totaal 1.1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap	2.033	902	580	480
2.1 Landbouw en visserij	211 Opgave Landbouw Meerdere Smaken	1.122	1.122	0	0
	212 Bodem	459	459	0	0
	213 Nadere Regel Floriade	400	0	0	0
	Totaal 2.1 Landbouw en visserij	1.981	1.581	0	0
2.2 Natuur en landelijk gebied	221 Actieplan biodiversiteit	1.425	1.425	0	0
	221 Gebiedsgerichte aanpak stikstof	765	510	0	0
	222 Nationaal Park Nieuw Land	1.459	1.459	0	0
	222 Oostvaardersoever	75	75	75	75
	224 Bijdrage projecten Nieuwe Natuur	1.000	1.500	2.500	603
	224 Procesgeld projecten Nieuwe Natuur	250	250	250	250
	225 Top-up Waterprogramma	235	274	0	0
	226 Leefbaar Platteland	780	415	0	0
Totaal 2.2 Natuur en landelijk gebied	5.989	5.908	2.825	928	
3.1 Economisch programma	311 (Ondernemers)cultuur	449	0	0	0
	311 Financiering & support	357	0	0	0
	311 Human Capital Agenda/Arbeidsmarkt	537	101	0	0
	311 Internationalisering	153	0	0	0
	311 Monitoring en onderzoek	153	0	0	0
	311 Ruimtelijk economisch beleid	230	0	0	0
	312 Interreg V	200	140	140	140
	312 OP West 2014-2020	50	0	0	0
Totaal 3.1 Economisch programma	2.128	241	140	140	
3.2 Gebiedsopgaven	321 Luchthaven Lelystad	250	100	100	0
	321 Luchthavenfonds	171	125	0	0
	322 Procesgeld Flevokust Haven	75	75	0	0
	323 Noordelijk Flevoland	4.480	5.820	2.498	0
	323 Procesgeld MITC	125	125	125	125
	323 Procesgeld Regiodeal NF	125	125	125	125
	323 Programma Regio Deal NF	1.910	0	0	0
	323 Servicehaven Noordelijk Flevoland	100	100	0	0
	324 Procesgeld overige gebiedsprogramma's	350	300	475	675
Totaal 3.2 Gebiedsopgaven	7.585	6.770	3.323	925	
4.1 Recreatie en toerisme	411 Gebiedsbranding Flevoland	21	17	17	17
	Totaal 4.1 Recreatie en toerisme	21	17	17	17
4.2 Cultuur en erfgoed	421 Regionale Culturele Infrastructuur	333	333	333	0
	Totaal 4.2 Cultuur en erfgoed	333	333	333	0

Programma- onderdeel	Omschrijving	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
4.3 Krachtige samenleving	431 Programma 'Krachtige samenleving'	683	215	0	0
	Totaal 4.3 Krachtige samenleving	683	215	0	0
5.1 Regionale energiestrategie	511 Actualisatie/uitwerken omgevingsplan	408	408	0	0
	511 Opgave duurzame energie	510	510	0	0
	511 Verduurzamen maatschap. Vastgoed	720	640	0	0
	Totaal 5.1 Regionale energiestrategie	1.638	1.558	0	0
5.2 Duurzaamheid & circulaire economie	521 Circulaire economie - beleid	816	816	0	0
	Totaal 5.2 Duurzaamheid & circulaire economie	816	816	0	0
5.3 Milieu, lucht, bodem, geluid	531 Bodem	357	357	0	0
	Totaal 5.3 Milieu: lucht, bodem, geluid	357	357	0	0
6.1 Openbaar vervoer	611 Openbaar streekvervoer	0	668	0	0
	Totaal 6.1 Openbaar vervoer	0	668	0	0
6.2 Ontwikkeling en innovatie mobiliteit	621 Fietsmaatregelen	376	0	0	0
	621 Smart Mobility	1.760	1.377	408	408
	Totaal 6.2 Ontwikkeling en innovatie mobiliteit	2.136	1.377	408	408
7.4 Bedrijfsvoering	744 Management Development Traject	44	44	44	44
	743 Aanbestedingskosten	41	41	41	41
	743 NLE	23	23	23	23
	Totaal 7.4 Bedrijfsvoering	108	108	108	108
7.5 Reserves	751 Algemene reserve	356	356	356	356
	751 Almere 2.0	6.700	6.700	6.700	6.700
	751 Brede Bestemmingsreserve	2.053	1.753	1.753	1.753
	751 Cofinanciering EU-projecten 14-20	900	900	900	900
	751 Flevoland Natuurinclusief	100	100	0	0
	751 Kunst	33	33	33	33
	751 Monumentenzorg	286	286	286	286
	751 POP	1.880	930	930	430
	751 Procesgelden gebiedsontwikkeling	900	900	1.000	1.000
	Totaal 7.5 Reserves	13.208	11.958	11.958	11.458
Totale lasten		39.016	32.809	19.693	14.464
Totaal		921	4.265	3.004	2.472

x € 1.000

* Mutaties in de reserve zijn over het algemeen als incidenteel te bestempelen, tenzij het een egalisatiereserve betreft.

E. Afkortingenlijst

AAA:	Amsterdam Airport Area
ABW:	Actieplan Bodem en Water
AER:	Assembly of European Regions
AGC:	Airport Garden City
APPA:	Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers
AVG:	Algemene Verordening Gegevensbescherming
BAC:	Bestuurlijke adviescommissie
BBP:	Bruto Binnenlands Product
BBV:	Besluit Begroting en Verantwoording gemeente en Provincies
BV:	Besloten Vennootschap
BNG:	Bank Nederlandse Gemeenten
BRP:	Bruto Regionaal Product
BZK:	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CA:	Coalitieakkoord
CBS:	Centraal Bureau voor de Statistiek
CMO:	Centrum voor Maatschappelijk Ontwikkeling Flevoland
CPB:	Centraal Planbureau
CPMR:	Conference of Peripheral Maritieme Regions
DGO:	Duurzaam gebruik van de Flevolandse ondergrond
DPIA:	Data Protection Impact Assessment
DOVA:	Decentrale OV-autoriteiten
DSO:	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DROW:	Duurzame Ruimtelijke Ontwikkeling en Waterbeheer
EEF:	Energie Expertisecentrum Flevoland
EFRO:	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EHS:	Ecologische Hoofdstructuur
EU:	Europese Unie
EZK:	Economische Zaken en Klimaat
FBE:	Faunabeheereenheid Flevoland
FEA:	Flevolandse Energie Agenda
FVA:	Fonds Verstedelijking Almere
GLB:	Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
GR:	Gemeenschappelijke Regeling
GS:	Gedeputeerde Staten
Ha:	Hectare
HNP:	Huis Nederlandse Provincies
HOV:	Hoogwaardig Openbaar Vervoer
HOF:	Wet Hof
IBT:	Interbestuurlijk toezicht
ICT:	Informatie- en Communicatie Technologie
IDA:	Interprovinciale Digitale Agenda
IDS:	Introductie Duurzaam Stortbeheer
IenW:	Infrastructuur en Waterstaat
IFA:	Investeringsimpuls Flevoland Almere
IKB:	Individueel Keuze Budget
IMCF:	Integraal Mobiliteitscentrum Flevoland
IPO:	Interprovinciaal Overleg van en voor Provincies
IT:	Information Technology
IUS:	Invasieve Uitheemse Soorten
KO`s:	Koninklijke onderscheidingen
KRW:	Kaderrichtlijn Water
KPvV:	Kennisplatform Verkeer en Vervoer
KvW:	Kansen voor West
LAB:	Lelystad Airport Businesspark
LG:	Landelijk gemiddelde
LNV:	Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit

MAAS:	Mobility as a Service
MAB:	Meerjaren Aanpak Bedrijfsvoering
MBVI:	Meerjarenprogramma Beheer en Onderhoud Vervangingsinvesteringen Infrastructuur
MC:	Monte Carlo
MGA:	Mutual Gains Approach
MIPOV:	Model Informatieprofiel Openbaar Vervoer
MITC:	Mobiliteit en Infrastructuur Test Centrum
MJOP:	Meerjaren Onderhoudsplan Provinciehuis
MKB:	Midden- en Kleinbedrijf
MRA:	Metropoolregio Amsterdam
MRA-E:	MRA Elektrisch
MRB:	Motorrijtuigenbelasting
MSNF:	Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland
MTR:	Midterm review
MW:	Megawatt
NBA:	Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants
NDW:	Nationale Databank Wegverkeersgegevens
NJO:	Niet-jaarlijks onderhoud
NIE:	Natuurinclusieve energietransitie
NLE:	Nieuw Land Erfgoedcentrum
n.n.b.:	Nog niet bekend
n.b.:	Niet bepaald
NNN:	Natuurnetwerk Nederland
NS:	Nederlandse Spoorwegen
NSL:	Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit
NSP:	Nationaal Strategisch Plan
NV:	Naamloze Vennootschap
OFGV:	Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek
OMALA:	Ontwikkelingsmaatschappij Airport Lelystad Almere
OMFL:	Ontwikkelingsmaatschappij Flevoland
OV:	Openbaar Vervoer
OV-SAAL:	Openbaar Vervoer Schiphol-Amsterdam-Almere-Lelystad
P&C:	Planning & Control
P&O:	Personeel en Organisatie
PAS:	Programmatische Aanpak Stikstof
PJ:	Petajoule
p-MIRT:	Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
PMR:	Programma Mobiliteit en Ruimte
PN:	Perspectiefnota
POB:	Persoonlijk Ontwikkelbudget
PoC-fonds:	Proof of Concept Fonds
POP3:	Plattelandsontwikkelingsprogramma 3
PS:	Provinciale Staten
RDW:	Rijksdienst voor het Wegverkeer
RES:	Regionale Energiestrategie
RHC HFA:	Regionaal Historisch Centrum Het Flevolands Archief
RIEC:	Regionaal Informatie en Expertisecentrum
RMP:	Regionaal Mobiliteitsprogramma
ROM:	Regionale Ontwikkelingsmaatschappij
RRAAM:	Rijk-Regioprogramma Amsterdam, Almere, Markermeer
RRK:	Randstedelijke Rekenkamer
Ruddo:	Regeling uitzetting derivaten decentrale overheden
RVB:	Rijksvastgoedbedrijf
SBAB:	Samen Bouwen aan Bereikbaarheid
SBA:	Stedelijke bereikbaarheid Almere
SBB:	Staatsbosbeheer
SKBN:	Stichting Kennisalliantie Bedrijventerreinen Nederland
SMWF:	Samen Maken We Flevoland

SPV:	Strategisch Plan Verkeersveiligheid
SRE:	Schiphol Real Estate
SUP`s:	Strategische uitvoeringsprogramma's
TBES:	Toekomst Bestendig Ecologisch Systeem
TBO's:	Terreinbeherende organisaties
TMI:	Technologische MKB Innovatieregeling
TWh:	Terawattuur
UP:	(college) Uitvoeringsprogramma
UvW:	Unie van Waterschappen
VNG:	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VTH:	Vergunning, toezicht en handhaving
VRN:	Voortgangsrapportage Natuur
Fido:	Wet Financiering decentrale overheden
Woo:	Wet open overheid
Wob:	Wet openbaarheid van bestuur
ZZL:	Zuiderzeelijngelden